1. ULUSLARARASI
ÇEVRİMİÇİ KONFERANS

DÜNYA DİLLERİ, ÇEVİRİ VE KÜLTÜR:
"KİTAP İÇİNDE KİTAP"

BİLDİRİ ÖZET KİTABI

I МЕЖДУНАРОДНАЯ
ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦИЯ

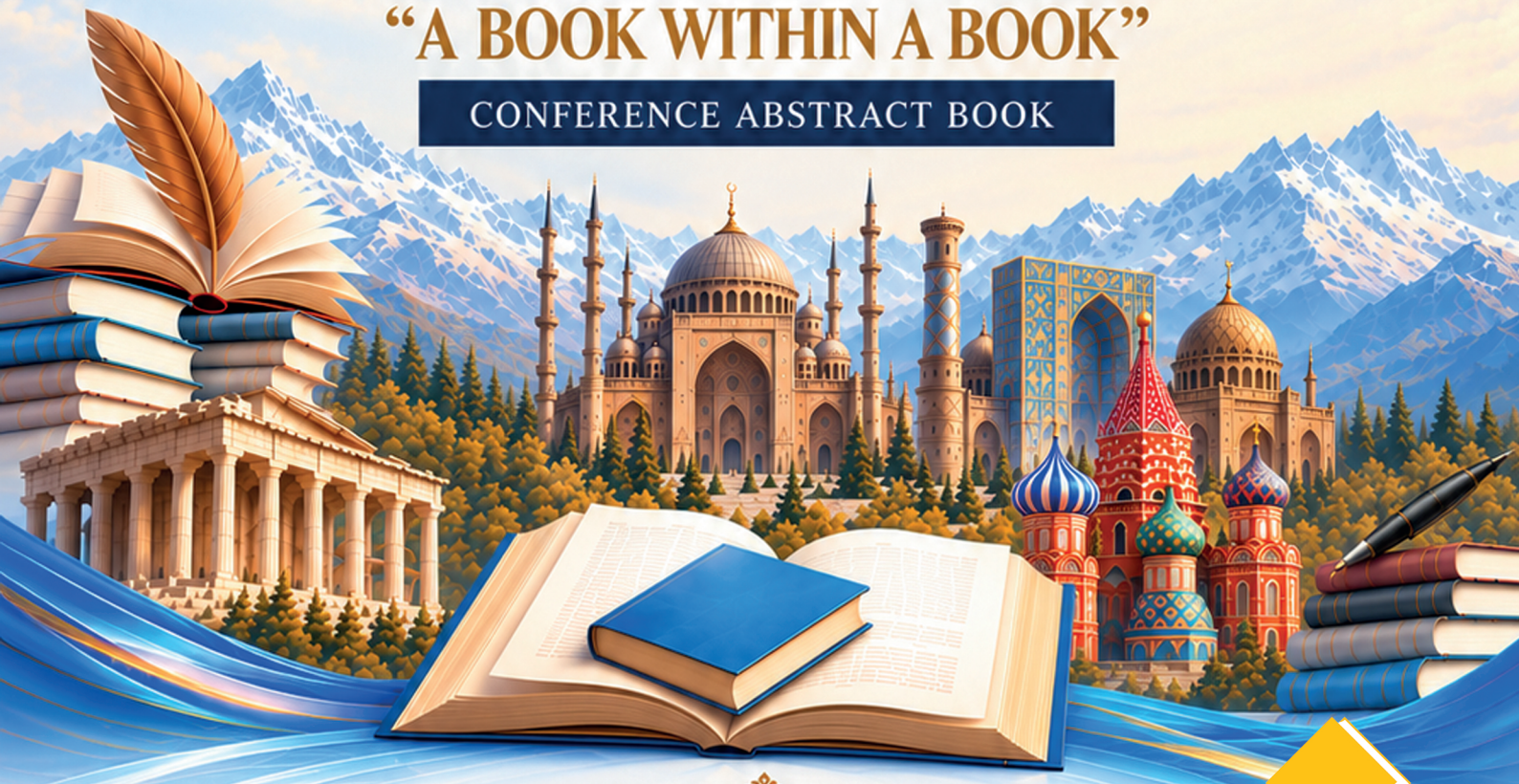
ЯЗЫКИ МИРА, ПЕРЕВОД И КУЛЬТУРА:
"КНИГА В КНИГЕ"

СБОРНИК ТЕЗИСОВ ДОКЛАДОВ

1ST INTERNATIONAL
ONLINE CONFERENCE

WORLD LANGUAGES, TRANSLATION AND CULTURE:
"A BOOK WITHIN A BOOK"

CONFERENCE ABSTRACT BOOK

Editörler / Editors / Редакторы
Prof. Dr. Bahar GÜNEŞ
Doç. Dr. Shalala RAMAZANOVA

DUVAR

1.Uluslararası Çevrimiçi Konferans Dünya Dilleri, Çeviri ve Kültür: “Kitap İçinde Kitap”

PROGRAM

BİLDİRİ ÖZET KİTABI

I Международная онлайн-конференция «Языки мира, перевод и культура: “Книга в книге”»

ПРОГРАММА

СБОРНИК ТЕЗИСОВ ДОКЛАДОВ

1st International Online Conference World Languages, Translation and Culture: “A Book within a Book”

PROGRAMME

CONFERENCE ABSTRACT BOOK

Editörler/ Editors/ Редакторы

Prof. Dr. Bahar GÜNEŞ

Doç. Dr. Shalala RAMAZANOVA

Genel Yayın Yönetmeni: Berkan BALPETEK

E-ISBN:978-625-5471-30-7

Ekim 2026

Yayıncı Sertifika No: 49837

Tasarım: Banu DÜZGÜN

BİLDİRİ ÖZET KİTABI

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ КОНФЕРЕНЦИИ: ТЕЗИСЫ ДОКЛАДОВ

CONFERENCE ABSTRACT BOOK

EDİTÖRLER/ РЕДАКТОРЫ/ EDITORS

Prof. Dr. Bahar GÜNEŞ

Doç. Dr. Shalala RAMAZANOVA

DİL EDİTÖRLERİ/ ЯЗЫКОВЫЕ РЕДАКТОРЫ/ LANGUAGE EDITORS

Türkçe Dil Editörleri/ Редакторы турецкого языка/ Turkish Language Editors

Dr. Öğr. Üyesi Emine KARABACAK

Dr. Öğr. Üyesi Ali AKYAR

İngilizce Dil Editörü/ Редактор английского языка/ English Language Editor

Doç. Dr. Serap SARIBAŞ

Rusça Dil Editörü/ Редактор русского языка/ Russian Language Editor

Lyudmila Petrovna ALEKSEYENKOVA

“Авторы несут полную ответственность за источники, мнения, выводы, результаты и иные материалы, использованные в настоящем издании, включая финансовую и юридическую ответственность за возможное нарушение национальных и международных авторских прав. Издательство и редакторы такой ответственности не несут».

"Bu kitapta yer alan bölümlerde kullanılan kaynakların, görüşlerin, bulguların, sonuçların, tablo, şekil, resim ve her türlü içeriğin sorumluluğu yazar veya yazarlarına ait olup ulusal ve uluslararası telif haklarına konu olabilecek mali ve hukuki sorumluluk da yazarlara aittir. Yayınevi ve editörler sorumlu tutulamaz."

"The authors bear full responsibility for the sources, opinions, findings, results, tables, figures, images, and all other content presented in the chapters of this book. They are solely accountable for any financial or legal obligations that may arise in connection with national or international copyright regulations.The publisher and editors shall not be held liable under any circumstances"

Konferans Başkanı- Председатель конференции- Conference Chair:

Prof. Dr. Bahar GÜNEŞ

BİLDİRİ ÖZET KİTABI- СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ КОНФЕРЕНЦИИ: ТЕЗИСЫ ДОКЛАДОВ- CONFERENCE ABSTRACT BOOK

Konferans Başkanı- Председатель конференции- Conference Chair:

Prof. Dr. Bahar Güneş

Konferans Eş Başkanları- Сопредседатели конференции- Co-Chairs of the Conference:

Prof. Dr. Marziye Yahyapur

Prof. Dr. Gülnoz İskandarovna Halliyeva

Doç. Dr. Zamira Çingizovna Racabova

Doç. Dr. Shalala Ramazanova

Düzenleme Kurulu- Организационный комитет- Organizing Committee:

Prof. Dr. Bahar Güneş — Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Marziye Yahyapur — Tahran Üniversitesi, İran

Prof. Dr. Gülnoz İskandarovna Halliyeva — Özbekistan Devlet Dünya Dilleri Üniversitesi, Özbekistan

Prof. Dr. Mehmet Açа — Marmara Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Necdet Tozlu— Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Doç. Dr. Zamira Çingizovna Racabova — Semerkant Devlet Pedagoji Enstitüsü, Özbekistan

Doç. Dr. Shalala Ramazanova — Ardahan Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Leyla Aliyeva — Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, Türkiye

Konferans Bilim Kurulu- Научный комитет конференции- Scientific Committee of the Conference:

Prof. Dr. Lyudmila Bejenaru — İon Creangă Kişinev Devlet Pedagoji Üniversitesi, Moldova

Prof. Dr. Lola Tolibovna Ruzieva — Tacikistan Millî Üniversitesi, Duşanbe, Tacikistan

Prof. Dr. Janolah Karimi Motahhar — Tahran Üniversitesi, İran

Prof. Dr. Cemal Çetin — Selçuk Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Salim Durukoğlu — İnönü Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Yevgeniy Nikolayeviç Stepanov — Hunan Pedagoji Üniversitesi Yabancı Diller Enstitüsü, Çangşa, Çin

Prof. Dr. Mustafa Şenel — Ardahan Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Erdoğan Altınkaynak — Ardahan Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Ulfat Uçkunovna Muhibova — Taşkent Devlet Şarkiyat Üniversitesi, Özbekistan

Prof. Dr. Mehrinisso Bozorovna Nagzibekova — Tacikistan Millî Üniversitesi, Duşanbe, Tacikistan

Prof. Dr. Flora Naciyeva — Bakü Slav Üniversitesi, Azerbaycan

Prof. Dr. Oktay Celilbeyli — Bakü Slav Üniversitesi, Azerbaycan

Prof. Dr. Gülçöhre Aliyeva — Azerbaycan Devlet Denizcilik Akademisi, Azerbaycan
Prof. Dr. Dilafruz Numancanovna Satimova — Andican Devlet Yabancı Diller Enstitüsü, Özbekistan
Doç. Dr. Muayad Jajo El Jamani — Komar Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Irak
Doç. Dr. Sadyrova Gulzat Kamchybekovna — K. İ. Skryabin Kırgızistan Ulusal Tarım Üniversitesi, Bişkek, Kırgızistan Cumhuriyeti
Doç. Dr. Mariya Mihaylovna Masarskaya — Leuven Katolik Üniversitesi, Belçika
Doç. Dr. Mahşura Aminovna Hafizova — Semerkant Devlet Tıp Üniversitesi, Özbekistan
Doç. Dr. Hadi Baharloo — Tarbiat Modares Üniversitesi, Tahran, İran
Doç. Dr. Abtin Golkar — Tarbiat Modares Üniversitesi, Tahran, İran
Doç. Dr. Gigla Cincoliya — Batı Bohemya Üniversitesi, Plzeň, Çekya
Doç. Dr. Şuldişova Alina Anatolyevna — P. Lumumba Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi (RUDN), Rus Dili Enstitüsü, Rus Dili Bölümü № 5, Öğretim Üyesi
Moskova, Rusya
Doç. Dr. Zülfiyye İsmayıl — Nahçıvan Devlet Üniversitesi / AMEA Nahçıvan Bölümü
Doç. Dr. Roza Flyurovna Jusupova — L. N. Gumilev Avrasya Millî Üniversitesi, Kazakistan
Doç. Dr. Olga Sergeyevna Fisenko — P. Lumumba Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi (RUDN), Rus Dili Enstitüsü, Rus Dili Bölümü № 2, Öğretim Üyesi
Moskova, Rusya
Doç. Dr. İya Guramovna Zumbulidze — Akaki Tsereteli Kutaisi Devlet Üniversitesi, Gürcistan
Doç. Dr. Yelena Nikolayevna Yeltsova — Tunus Yüksek Dil Enstitüsü, Kartaca Üniversitesi, Tunus
Doç. Dr. Camila Nışanovna Dosmatova — Oş Devlet Üniversitesi, Kırgızistan
Doç. Dr. Ranetta Gafarova — Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı, Türkiye
Doç. Dr. Gülhanım Bihter Güler — Ordu Üniversitesi, Ordu, Türkiye
Doç. Dr. Serap Sarıbaş-Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Vera Borisovna Kvantre — Akaki Tsereteli Devlet Üniversitesi, Gürcistan
Doç. Dr. Ahmet Selçuk Akdemir — Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Zeyneb Moazzenzade — Firdevsî Meşhed Üniversitesi, İran
Saule Trarovna Jarbulova, PhD — Korkut Ata Kızılorda Üniversitesi, Kazakistan
Angela Palágyi, PhD — Eötvös Loránd Üniversitesi, Slav ve Baltık Filolojisi Enstitüsü, Macaristan
Dr. Palágyi Tivadar, Dr. hab. — Eötvös Loránd Üniversitesi (ELTE), Romanistik Araştırmaları Enstitüsü, Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü, Macaristan
Şohista Muhammedcanovna Sultanova, PhD — Rönesans Üniversitesi, Özbekistan
Zeyneb Moazzenzade, PhD — Firdevsî Meşhed Üniversitesi, İran
He Bingqi, PhD — Hunan Pedagoji Üniversitesi, Changsha, Çin Halk Cumhuriyeti
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Öner — Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Funda Temur — Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ersin Çetinkaya — Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Murat Yılmaz — Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı, Türkiye
Dilan Nenningsland, PhD — Norveç

Dr. Öğr. Üyesi Ali Akyar — Ardahan Üniversitesi, Ardahan, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Hakkı Solmaz— Ardahan Üniversitesi, Ardahan, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Dadak— Ardahan Üniversitesi, Ardahan, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Emine Karabacak— Ardahan Üniversitesi, Ardahan, Türkiye
Dr. Öğr. Görevlisi Zamire İzzetgil — Kastamonu üniversitesi, Türkiye
Dheyaa Ramadhan Alwan, PhD — Tikrit Üniversitesi, Irak
Anna Y. Sunar — Rusça ve İngilizce Öğretmeni, Özel İskenderun Sınav Koleji, İskenderun, Türkiye

1.Uluslararası Çevrimiçi Konferans Dünya Dilleri, Çeviri ve Kültür: "Kitap İçinde Kitap"

PROGRAM

BİLDİRİ ÖZET KİTABI

I Международная онлайн-конференция «Языки мира, перевод и культура: "Книга в книге"»

ПРОГРАММА

СБОРНИК ТЕЗИСОВ ДОКЛАДОВ

1st International Online Conference World Languages, Translation and Culture: "A Book within a Book"

PROGRAMME

CONFERENCE ABSTRACT BOOK

Değerli meslektaşlarımız, kıymetli dostlarımız! 🌷

Konferansımızın resmî açılışı, 26 Eylül tarihinde İstanbul saatiyle 11.00'da gerçekleştirilecektir.

Açılış programında katılımcılara hitaben hoş geldiniz konuşmalarını;

Konferans Başkanı Prof. Dr. Bahar Güneş (Türkiye),

Konferans Eş Başkanı Prof. Dr. Marziye Yahyapur (İran),

Prof. Dr. Orlin Stefanov (Bulgaristan)

gerçekleştirecektir.

Konferans oturumları, İstanbul saatiyle 11.30'da başlayacaktır.

Tüm katılımcılarımızı konferansımızın açılış programına bekliyoruz.

***

Уважаемые коллеги, дорогие друзья!

Официальное открытие конференции состоится 26 сентября в 11:00 по стамбульскому времени.

Со словами приветствия к участникам конференции выступят:

Председатель конференции — профессор Бахар Гюнеш, Турция

Сопредседатель конференции — профессор Марзие Яхьяпур, Иран

Профессор Орлин Стефанов, Болгария

Работа секций начнётся в 11:30 по стамбульскому времени.

***

Dear Colleagues and Distinguished Guests, 🌷

We are pleased to announce that the official opening ceremony of the conference will be held on 26 September at 11:00 a.m. Istanbul time.

The inaugural programme will feature welcoming addresses by the distinguished members of the conference leadership and academic community:

Prof. Dr. Bahar Güneş (Türkiye), Conference Chair

Prof. Dr. Marziye Yahyapur (Iran), Conference Co-Chair

Prof. Dr. Orlin Stefanov (Bulgaria)

Their opening remarks will formally mark the commencement of the conference and welcome scholars, researchers, and participants joining us from different academic communities.

📌 The academic sessions of the conference will commence at 11:30 a.m. Istanbul time.

We cordially invite all participants to attend the official opening ceremony and share in the beginning of what we hope will be a stimulating and intellectually rewarding academic gathering.

Sunum linki: https://us06web.zoom.us/j/89333660841

Ссылка на презентацию: https://us06web.zoom.us/j/89333660841

Presentation link: https://us06web.zoom.us/j/89333660841

26 Eylül 2026 Cumartesi/ 26 сентября 2026 г. Суббота/ 26 September 2026, Saturday

1.Oturum-Секция № 1-Session 1

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Orlin Stefanov, Bulgaristan, Oturum Başkanı: Doç. Dr. Zeynab Moazzenzadeh, İran

Председатель заседания: профессор Орлин Стефанов, Болгария, Председатель заседания: доцент Зейнаб Моаззензаде, Иран

Session Chair: Professor Orlin Stefanov, Bulgaria, Session Chair: Associate Professor Zeynab Moazzenzadeh, Iran

Sunum linki: https://us06web.zoom.us/j/87473884035, Ссылка на презентацию: https://us06web.zoom.us/j/87473884035,

Presentation link: https://us06web.zoom.us/j/87473884035

№	***Saat/Время/Time + Presentation/ Презентация/Sunum + Discussion/ Обсуждение/Tartışma***	***Sunum Yapan Докладчик Presenter***	***Üniversite/ Kurum Университет / Учреждение University/Institution***	***Sunum Başlığı Название доклада Presentation Title***
1	11:30-11:45	Олег Русланович Грачёв-К.ф.н., доцент Шульдишова Алина Анатольевна	РУДН им. П. Лумумбы доцент кафедры русского языка N 5 Института русского языка РУДН им. П. Лумумбы, Россия	T/v-противопоставление (t- и v-формы) в русском, немецком, итальянском, финском, английском языках *T/v-distinction: pronouns of the t-form and the v-form ın Russian, German, Italian, Finnish, English*
2	11:45-12:00	Диана-Арианда Шоава	Бухарестский университет, Румыния	*Мотив книги в старообрядческом мире дилогии П.И. Мельникова-Печерского (по романам «В лесах» и «На горах»)* *The Motif of the Book in the Old Believer World of P.I. Melnikov-Pechersky's Dilogy (Based on the Novels In the Woods and On the Hills)*
3	12:00-12:15	Якубова Мунаввар Исмаиловна	Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан	Мифопоэтический диалог Хайриддина Султонова с Антуаном Де Сент-Экзюпери: мотивы детства, памяти и духовного странствия *Khayriddin Sultanov's mythopoetic dialogue wıth Antoıne De Saint-exupéry: motıfs of childhood, memory, and spiritual journeying*
4	12:15-12:30	Преподаватель, Нуркыз Джекишева К.ф.н., доцент Садырова	Международная школа медицины «Международный университет Кыргызстана», г. Бишкек, Кыргызская	Межъязыковая интерференция и педагогический перевод при обучении кыргызскому языку как второму: русско-, узбекско- и таджикоязычный

		Гулзат Камчыбековна Методист, Мамытканова Айжана Акжолтоевна	Республика Кыргызский Национальный аграрный университет им. К.И.Скрябина, г. Бишкек. Кыргызская Республика Кыргызский Государственный университет имени И.Арабаева, г. Бишкек, Кыргызская Республика	контекст школ кыргызской республики *Interlingual interference and pedagogical translation in the teaching of Kyrgyz as a second language: the Russian-, Uzbek- and Tajik-speaking contexts in schools in the Kyrgyz Republic*
5	12:30-12:45	Prof. Dr Khalliyeva Gulnoz İskandarovna	Özbekistan Devlet Dünya Dilleri Üniversitesi	Vırgınıa Woolf'un Romanlarının Anlatı Yapısında Müzik ve Sesin İşlevi (Mrs Dalloway, To the Lighthouse ve The Waves Örneğinde) *The function of music and sound in the narrative structure of Virginia Woolf's novels (As Exemplified by "Mrs Dalloway" "To the Lighthouse" and "The Waves")*
6	12:45-13:00	Доцент Вера Борисовна Квантре	Государственный университет Акакия Церетели, Грузия	Русская литература первой половины XIX века: от романтизма к реализму *Russian literature of the first half of the 19th century: from romanticism to realism*
7	13:00-13:15	Эльясов Алихан Ахмед оглы	Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего образования «Российский университет дружбы народов имени Патриса Лумумбы». Россия	Лингвокультурная специфика интертекстуальных средств эмотивного воздействия в русской и турецкой социальной рекламе *The Linguistic and Cultural Specifics of Intertextual Devices for Evoking Emotion in Russian and Turkish Public Service Advertisements*
8	13:15-13:30	Дубинин Никита Владимирович SUNUM YAPILMADI	НАО "Карагандинский национальный исследовательский университет имени академика Е. А. Букетова" Караганда, Казахстан	Переводческая деятельность как форма межкультурного диалога: переводчик, текст, читатель *Translation as a Form of Intercultural Dialogue: The Translator, the Text, the Reader*
9	13:30-13:45	К.ф.н., доцент Раббанакулов Хикмат Раббанакулович	Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан	Эстетико-нравственное воспитание учащихся начальных классов *Aesthetic and moral education of primary school pupils*

26 Eylül 2026 Cumartesi, 26 сентября 2026 г. Суббота, 26 September 2026, Saturday

2.Oturum-Секция № 2-Session 2

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Alina Anatolyevna Şuldişova, Rusya, Oturum Başkanı: Doç. Dr. Hadi Baharlu, İran

Председатель заседания: доцент Шульдишова Алина Анатольевна, Россия, Председатель заседания: доцент Бахарлу Хади, Иран

Session Chair: Associate Professor Alina Anatolyevna Shuldishova, Russia, Session Chair: Associate Professor Hadi Baharlu, Iran

Sunum linki: https://us06web.zoom.us/j/87636859168, Ссылка на презентацию: https://us06web.zoom.us/j/87636859168

Presentation link: https://us06web.zoom.us/j/87636859168

№	***Saat/Время/Time +Presentation/ Презентация/Sunum + Discussion/ Обсуждение/Tartışma***	***Sunum Yapan Докладчик Presenter***	***Üniversite/ Kurum Университет / Учреждение University/Institution***	***Sunum Başlığı Название доклада Presentation Title***
1	11:30-11:45	Преподаватель, Султонмуродова Фарангиз Акрамовна	Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан	Цифровая гуманитаристика и искусственный интеллект в подготовке будущих филологов к научно-исследовательской деятельности *Digital humanities and artificial intelligence in preparing future philologists for research activities*
2	11:45-12:00	К.ф.н., доцент Фисенко Ольга Сергеевна	Российский университет дружбы народов им. П. Лумумбы, РУДН кафедра русского языка 2. Россия	Учебная книга как «Книга в книге»: функции преподавателя-медиатора в цифровую эпоху *The Textbook as a 'Book within a Book': The Role of the Teacher as Mediator in the Digital Age*
3	12:00-12:15	Фиренгиз Гахраманова- Профессор Рогозная Нина Николаевна	Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования «Государственный институт русского языка им. А.С. Пушкина», Россия	Феномен лингвистической ошибки как фактор обучения неродному языку *The Phenomenon of Linguistic Error as a Factor in Teaching a Non-Native Language*
4	12:15-12:30	Дилдора Зафуровна Базарова- К.ф.н., доцент Раджобова Замира Чингизовна	Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан	Методические аспекты межкультурной коммуникации: пути и подходы к исследованию *Methodological aspects of intercultural communication: ways and approaches to research*

5	12:30-12:45	Преподаватель, Гульрух Садридиновна Бурханова	Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан	Социопрагматические функции похвалы в социальных сетях: трансформация речевого акта в цифровой среде *Socio-pragmatic functions of praise in social networks: transformation of speech act in digital environment*
6	12:45-13:00	К. ф. н., доцент Салими Абдолмалеки Косар	Боджнордский университет; Боджнорд, Иран	Проблема сохранения культурного резонанса при переводе многослойных текстов со структурой «книга в книге» (на материале персидских переводов романа М. Булгакова «Мастер и Маргарита») *The challenge of preserving cultural resonance when translating multi-layered texts with a 'book-within-a-book' structure (based on Persian translations of M. Bulgakov's novel "The Master and Margarita")*
7	13:00-13:15	Dr. Öğretim Üyesi Larisa Zakharova	Istanbul Beykent Üniversitesi,Türkiye	Техники перевода некоторых типов нерасчлененных сложноподчиненных предложений с русского на турецкий *Techniques for Translating from Russian into Turkish Certain Types of complex sentences, parts of which are connected by a common sentence element*
8	13:15-13:30	Доцент, Ислам Агакеримов	Bakü Slav Üniversitesi, Bakü, Azerbaycan	К вопросу о языке - посреднике и дистанции Времени в переводе *On the issue of intermediary languages and temporal distance in translation*

26 Eylül 2026 Cumartesi, 26 сентября 2026 г. Суббота, 26 September 2026, Saturday

3.Oturum-Секция № 3-Session 3

Oturum Başkanı: Doç. Dr. İya Zumbulidze, Gürcistan, Oturum Başkanı: Doç. Dr. Jannat Maygeldiyeva, Kazahstan

Председатель секции: доцент Ия Зумбулидзе, Грузия, Председатель секции: доцент Жаннат Майгельдиева, Казахстан

Session Chair: Associate Professor Iya Zumbulidze, Georgia, Session Chair: Associate Professor Zhannat Maigeldiyeva, Kazahstan

Sunum linki: https://us06web.zoom.us/j/85035741406, Ссылка на презентацию: https://us06web.zoom.us/j/85035741406

Presentation link: https://us06web.zoom.us/j/85035741406

№	***Saat/Время/Time +Presentation/ Презентация/Sunum + Discussion/ Обсуждение/Tartışma***	***Sunum Yapan Докладчик Presenter***	***Üniversite/ Kurum Университет / Учреждение University/Institution***	***Sunum Başlığı Название доклада Presentation Title***
1	13:45-14:00	PhD Бекмирзаева СамГПИ. и.о. доцент (PhD) Лола Рахматуллаевна Очилова Насиба Нематовна, ассистент кафедры русского языка и литературы	Самаркандский государственный педагогический институт, Самарканд, Узбекистан	Языковая репрезентация интенсивности, измерения и меры в романе-пятилогии п. Е. Овсянкина и м. Ю. Ананченко «ключ от лабиринта» *Linguistic representation of intensity, measurement and measure in p. E. Ovsyankin and m. Yu. Ananchenko's novel-pentalogy the key to the labyrinth*
2	14:00-14:15	Anna Sunar Prof. Dr. Bahar Güneş	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye	Sessizlikten Sese: C. Gündoğdu'nun Radyonun İçindekiler Oyununda Dramaturjik Temsil, Rus Dramaturjisi ve Rusçaya Çevirisi *From Silence to Voice: Dramaturgical Representation, Russian Dramaturgy, and Translation into Russian in C. Gündoğdu's Radyonun İçindekiler*
3	14:15-14:30	Преподаватель Фируза Хайдаровна Урунова	Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан	Сопоставление художественного и машинного перевода калмыцкой сказки в «капитанской дочке» а. С. Пушкина как приём развития критического мышления студентов-филологов *Comparing the literary and machine translations of the Kalmyk tale in a. S. Pushkin's the captain's daughter as a method for developing philology students' critical thinking*

4	14:30-14:45	К. ф. н., доцент Жаннат Майгельдиева	Кызылординский университет имени Коркыт Ата, Республика Казахстан	Символика жёлтого цвета в художественной картине мира казахских, кыргызских, турецких и русских писателей: сравнительно-сопоставительный анализ *The symbolism of the color yellow in the artistic worldview of Kazakh, Kyrgyz, Turkish, and Russian writers: a comparative analysis*
5	14:45-15:00	Профессор Бахрам Зейнали	Тегеранский университет Тегеран, Иран	Есенин и имажинизм: между "органическим образом" и формальным экспериментом *Yesenin and Imagism: between the 'organic image' and formal experimentation*
6	15:00-15:15	Преподаватель, Султанова Зулхумор Сабатуллаевна	Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан	Русские переводы Омара Хайяма как отражение ментальности (на материале издания 2010 г.) *Russian translations of Omar Khayyam as a reflection of mentality (based on the 2010 edition)*
7	15:15-15:30	К.ф.н. PHD. Ассистент профессора Бахаре Чераги	Университет имени Шахида Бехешти, г. Тегеран, Иран	К вопросу о переводе как средству межкультурной коммуникациц и роли переводчика в адаптации реалий *On the Issue of Translation as a Means of Intercultural Communication and the Role of the Translator in Adapting Culture-Specific Items*
8	15:30-15:45	К.ф.н., доцент Марьям Шафаги К.ф.н., доцент Марьям Моради	Университет им. Алламе Табатабаи, Тегеран, Иран	Первый, второй и третий тома академического издания «нарты» как единая основа перевода с русского на персидский *The first, second, and third volumes of the academic edition of "narts" as a unified basis for translation from russian into persian*
9	15:45-16:00	Преподаватель, Матлуба Солеевна Шодиева	Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан	Цифровые технологии и искусственный интеллект в преподавании русского языка *Digital technologies and artificial intelligence in teaching Russian*
10	16:00-16:15	К.ф.н., доцент Садырова Гулзат Камчыбековна К. п. н., доцент Ударцева Светлана Михаловна	Кыргызский Национальный аграрный университет им. К.И.Скрябина, г. Бишкек. Кыргызская Республика НАО «Карагандинский технический университет имени Абылкаса Сагинова», г. Караганда, Республика Казахстан	Категория инхоативности в русском, кыргызском и китайском языках: функционально-семантический и переводческий аспект *The Category of Inchoativity in Russian, Kyrgyz and Chinese: Functional-Semantic and Translation Aspects*

26 Eylül 2026 Cumartesi, 26 сентября 2026 г. Суббота, 26 September 2026, Saturday

4.Oturum-Секция № 4-Session 4

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Olga Sergeyevna Fisenko, Rusya, Oturum Başkanı: Doç. Dr. Zamira Chingizovna Rajobova, Özbekistan

Председатель секции: доцент Ольга Сергеевна Фисенко, Россия, Председатель секции: доцент Замира Чингизовна Раджобова, Узбекистан

Session Chair: Associate Professor Olga Sergeyevna Fisenko, Russia, Session Chair: Associate Professor Zamira Chingizovna Rajobova, Uzbekistan

Sunum linki: https://us06web.zoom.us/j/81111518356, Ссылка на презентацию: https://us06web.zoom.us/j/81111518356

Presentation link: https://us06web.zoom.us/j/81111518356

№	***Saat/Время/Time +Presentation/ Презентация/Sunum + Discussion/ Обсуждение/Tartışma***	***Sunum Yapan Докладчик Presenter***	***Üniversite/ Kurum Университет / Учреждение University/Institution***	***Sunum Başlığı Название доклада Presentation Title***
1	13:45-14:00	Николай Тишин Преподаватель РКИ, лингвист, переводчик, независимый исследователь	Онлайн школа РКИ iSPEAK russian, г.Тбилиси, Грузия	Адаптированное чтение в преподавании английского и русского языков как иностранных: сравнительный анализ инструментов языковой адаптации *Adapted Reading in Teaching English and Russian as Foreign Languages: A Comparative Analysis of Language Adaptation Tools*
2	14:00-14:15	Старший преподаватель Вохидова Нигора Абдузугуровна	Самаркандский государственный педагогический институт, Самарканд, Узбекистан	Гармония и диссонанс как модели национального сознания в поэме Н. В. Гоголя «Мёртвые Души» и романе Ф. М. Достоевского «Бесы» *Harmony and dissonance as models of national consciousness in n. V. Gogol's poem "Dead Souls" and f. M. Dostoevsky's novel "Demons"*
3	14:15-14:30	Nazanin Damanpak- К.ф.н., доцент Зейнаб Моаззензаде	Мешхедский университет имени Фирдоуси, Мешхед, Иран	Культурно-маркированные изображения в обучении русскому языку иранских студентов *Culturally Marked Images in Teaching Russian to Iranian Students*
4	14:30-14:45	Doç. Dr. Leyla Aliyeva SUNUM YAPILMADI	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye	Художественная литература и публицистика русского зарубежья 1920–1923 годов как феномен культурной эмиграции *Fiction and journalism of the Russian diaspora, 1920–1923 as a phenomenon of cultural emigration*

5	14:45-15:00	Др. ф. н., доцент Людмила Беженару	Кишиневский государственный педагогический университет «Ион Крянгэ», Молдавия Ясский университет им.Ал.И.Кузы, Румыния, Яссы	Метатекстуальность и деконструкция эпического нарратива: феномен «Книги в книге» в прозе Камала Абдуллы *Metatextuality and the Deconstruction of the Epic Narrative: The 'Book-within-a-Book' Phenomenon in Kamal Abdullah's Prose*
6	15:00-15:15	Şit Çiftçi- Doç. Dr. Shalala Ramazanova	Ardahan Üniveristesi, Türkiye	Aşk ve Geçim Zorluğu: Ekonomik Sıkıntının Duygusal İlişkilere Yansıması *Love and Financial Struggle: The Impact of Economic Hardship on Emotional Relationships*
7	15:15-15:30	Dr. Öğretim Üyesi Mahmut Öner	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye	Ritüelden Dijital Belleğe: Slav ve Türk Takvimsel Geleneklerinin Karşılaştırmalı Folklor ve Tipoloji Perspektifinden Analizi *From Ritual to Digital Memory: A Comparative Folklore and Typological Analysis of Slavic and Turkic Calendrical Traditions*
8	15:30-15:45	Доцент Бражук Владимир	Бельцкий государственный университет имени Алеку Руссо, Республика Молдова.	Метатекстуальность и паратекстуальные стратегии перевода в романе Матея Вишнека «Торговец зачинами романов» *Metatextuality and paratextual translation strategies in Matei Vishnek's novel "The Merchant of Novel Openings"*
9	15:45-16:00	К.ф.н., доцент Ирина Владиленовна Тележко- К.ф.н., доцент Шульдишова Алина Анатольевна	РУДН им. П. Лумумбы доцент кафедры русского языка N 5 Института русского языка РУДН им. П. Лумумбы, Россия	Формирование образов языкового сознания в процессе обучения русскому языку у иностранных студентов-медиков *Formation of images of linguistic consciousness in the process of teaching the russian language to foreign medical students*
10	16:00-16:15	Д.ф.н., Профессор Аксиния Красовски	Бухарестский университет, Румыния	Книжные памятники старообрядческой культуры как материальное наследие и маркер идентичности *Book Monuments of Old Believer Culture as Material Heritage and a Marker of Identity*

26 Eylül 2026 Cumartesi, 26 сентября 2026 г. Суббота, 26 September 2026, Saturday

5.Oturum-Секция № 5-Session 5

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Serap Sarıbaş, Türkiye, Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Ersin Çetinkaya, Türkiye

Председатель секции: доцент Серап Сарыбаш, Турция, Председатель секции: кандидат филологических наук Эрсин Четинкая, Турция

Session Chair: Associate Professor Serap Sarıbaş, Türkiye, Session Chair: Session Chair: PhD in Philology Ersin Çetinkaya, Türkiye

Sunum linki: https://us06web.zoom.us/j/82847315046, Ссылка на презентацию: https://us06web.zoom.us/j/82847315046

Presentation link: https://us06web.zoom.us/j/82847315046

№	***Saat/Время/Time +Presentation/ Презентация/Sunum + Discussion/ Обсуждение/Tartışma***	***Sunum Yapan Докладчик Presenter***	***Üniversite/ Kurum Университет / Учреждение University/Institution***	***Sunum Başlığı Название доклада Presentation Title***
1	13:45-14:00	Özgür Aslankılıç	Ardahan Üniversitesi, Türkiye	Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde yeterlik fiilinin seviyelendirilme sorunu: öğretim programı ve ders kitaplarına dayalı karşılaştırmalı bir inceleme *The level-placement problem of the ability verb ın teachıng Turkısh as a foreign language: a comparative study based on a curriculum and course books*
2	14:00-14:15	Doç. Dr. Recai Bazancir Dr. Öğr. Üyesi Emrullah Yiğit	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye	Dijital Kültürde Atasözlerinin Dönüşümü: Sosyal Medyada Geleneksel Bilginin Yeni Söylem Biçimleri *The transformation of proverbs ın digıtal culture: new forms of expression for traditıonal knowledge on social media*
3	14:15-14:30	İnci Mahmutoğlu SUNUM YAPILMADI	Milli Savunma Üniversitesi, Türkiye	Edebi Metnin Yeni (Ara)Yüzü: Jivıye Stranitsı Uygulamasında Rus Edebiyatının Dijital Sunumu *The New (Inter)face of Literary Text: The Digital Presentation of Russian Literature in the 'Jivıye Stranitsı' Application*

4	14:30-14:45	Dr. Öğr. Üyesi Emrullah Yiğit Doç. Dr. Recai Bazancir	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye	Dijital Hikâye Anlatımının Kültürel İçerik Öğretiminde Kullanımı: Öğretim Yöntemleri ve Eğitim Teknolojileri Açısından Bir İnceleme *The use of digital storytelling in the teaching of cultural content: a review of technology-enhanced teaching methods*
5	14:45-15:00	Doç. Dr. Gülhanım Bihter Güler	Ordu Üniversitesi, Türkiye	Adanmışlığın Estetiği: Boris Petroviç Yekimov'un *Fetisıç* Eserinde Levinas'ın "Öteki" Etiği *The Aesthetics of Devotion: Levinas's Ethics of the "Other" in Boris Petrovich Yekimov's Fetisıç*
6	15:00-15:15	Dr. Öğretim Üyesi Ersin Çetinkaya	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye	Medeniyetler Diyaloğu Bağlamında İki Dil İki Kültür: Türk-Rus Millî/Dinî Bayramları *Two Languages, Two Cultures in the Context of the Dialogue of Civilizations: Turkish-Russian National and Religious Holidays*
7	15:15-15:30	Öğr. Gör. Niğmet Metinoğlu	Kastamonu Üniversitesi, Türkiye	A review of self-censorship in the works of Charles Dickens *Charles Dickens'ın Eserlerinde Öz Sansür Üzerine Bir İnceleme*
8	15:30-15:45	Yesim Uymaz Prof. Dr. Mustafa Şenel	Ardahan Üniversitesi, Türkiye	Türkiye'deki dış ve iç cephe boya renk adlarının ad bilim açısından incelenmesi *An onomastic analysis of the names of exterior and interior paint colours ın Turkey*
9	15:45-16:00	Doç. Dr. Serap Sarıbaş	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Türkiye	Sınırdaki Dünyalar: Andrey Platonov'un Can ve Yaşar Kemal'in Yer Demir Gök Bakır Romanlarında Maddi Yoksunluk ve Anlatısal Onarım *Worlds at the Limit: Material Deprivation and Narrative Repair in Andrei Platonov's Soul and Yaşar Kemal's Iron Earth, Copper Sky*

27 Eylül 2026 Pazar, 27 сентября 2026 г., Воскресенье, 27 September 2026, Sunday

1.Oturum-Секция № 1-Session 1

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Orlin Stefanov, Bulgaristan, Oturum Başkanı: Doç. Dr. Shuldishova Alina Anatolyevna, Rusya

Председатель секции: профессор Орлин Стефанов, Болгария, Председатель секции: доцент Шульдишова Алина Анатольевна, Россия

Session Chair: Professor Orlin Stefanov, Bulgaria, Session Chair: Associate Professor Shuldishova Alina Anatolyevna, Russia

Sunum linki: https://us06web.zoom.us/j/88099783047,Ссылка на презентацию: https://us06web.zoom.us/j/88099783047

Presentation link: https://us06web.zoom.us/j/88099783047

№	***Saat/Время/Time +Presentation/ Презентация/Sunum + Discussion/ Обсуждение/Tartışma***	***Sunum Yapan Докладчик Presenter***	***Üniversite/ Kurum Университет / Учреждение University/Institution***	***Sunum Başlığı Название доклада Presentation Title***
1	10:00-10:15	К. ф. н., доцент Бактыгул Таштемирова Исмаилова SUNUM YAPILMADI	Кыргызско-Узбекского международного университета имени Б.Сыдыкова г.Ош, Кыргызстан	Проблема художественного образа в Кыргызской литературной критике *The problem of the artistic image in Kyrgyz literary criticism*
2	10:15-10:30	Профессор Орлин Стефанов	София, Болгария	Дислексия в Гуманитарной Сфере — Недопустима! (Переосмысление Фальсификаций Софокла И Шекспира: От Филологической Ошибки К Катастрофам Культуры) *Dyslexia in the Humanities — Unacceptable! (A Re-examination of the Falsifications of Sophocles and Shakespeare: From Philological Errors to Cultural Catastrophes)*
3	10:30-10:45	Dr. Ана Мамедова	Bakü Slav Üniversitesi “Okul öncesi ve İlkokul Eğitimi Bölümü, Başöğretmen, Bakü, Azerbaycan,	Нарративные алгоритмы тюркского эпоса и русской сказки: от деде горгуда к искусственному интеллекту *Narrative algorithms in Turkic epics and Russian fairy tales: from The Book Of Dede Korkut to artificial intelligence*

4	10:45-11:00	К. ф. н, старший преподаватель PhD, Assistant Professor Ваджихе Резвани	Университет Альзахра, Тегеран, Иран	Роль переводчика в диалоге культур *The translator's role in intercultural dialogue*
5	11:00-11:15	К. ф. н., Профессор Яхьяпур Марзие К. ф. н., Профессор Карими-Мотаххар Джанолах Ализаде Эльхам	Тегеранский университет Тегеран, Иран	«Символика сада в стихотворении А.-Х. Эбтехаджа "Радуйся!"» *The symbolism of the garden in A.-H. Ebtehaj's poem "Rejoice!"*
6	11:15-11:30	К.ф.н., доцент Ия Зумбулидзе	Государственный университет Акаки Церетели, Грузия	Творчество Евгения Водолазкина в контексте современной русской литературы: традиция, время, память и человек *The Work of Yevgeny Vodolazkin in the Context of Contemporary Russian Literature: Tradition, Time, Memory, and the Man*
7	11:30-11:45	PhD, Angela Palágyi Dr. hab. Palágyi Tivadar	Eötvös Loránd University / Budapest, Hungary, Венгрия	Трифонов в соцлагере: советские реалии в венгерской и литовской экранизации повести «Обмен» *Trifonov in the Socialist Camp: Soviet Realities in the Hungarian and Lithuanian Film Adaptations of 'The Exchange'*
8	11:45-12:00	Преподаватель Нурмухамедова Мохира Ураловна	Самаркандский государственный педагогический институт, Самарканд, Узбекистан	Социально-психологический портрет эпических героев: Алпамыш, Жумонг И Илья Муромец *Socio-psychological portrait of epic heroes: Alpamysh, Jumong and Ilya Muromets*
9	12:00-12:15	Д.ф.н. профессор Степанов Евгений Николаевич	Хунаньский педагогический университет, Институт иностранных языков; г. Чанша, Китай	Прагматика номинаций артефакта книга в лингвокультурах мира *Pragmatics of the artifact "book" nominations in the linguocultures of the world*
10	12:15-12:30	К.ф.н., доцент Зейнаб Моаззензаде	Мешхедский университет имени Фирдоуси, Мешхед, Иран	Перевод как посредник между русской и персидской литературой *Translation as a Mediator between Russian and Persian Literature*

27 Eylül 2026 Pazar, 27 сентября 2026 г., Воскресенье, 27 September 2026, Sunday

2.Oturum-Секция № 2-Session 2

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Serap Sarıbaş, Türkiye, Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Gör. Zamire İzzetgil, Türkiye

Председатель секции: доцент Серап Сарыбаш, Турция, Председатель секции: кандидат филологических наук Замире Иззетгиль, Турция

Session Chair: Associate Professor Serap Sarıbaş, Türkiye, Session Chair: PhD in Philology Zamire İzzetgil, Türkiye

Sunum linki: https://us06web.zoom.us/j/87431023932, Ссылка на презентацию: https://us06web.zoom.us/j/87431023932

Presentation link: https://us06web.zoom.us/j/87431023932

№	***Saat/Время/Time +Presentation/ Презентация/Sunum + Discussion/ Обсуждение/Tartışma***	***Sunum Yapan Докладчик Presenter***	***Üniversite/ Kurum Университет / Учреждение University/Institution***	***Sunum Başlığı Название доклада Presentation Title***
1	10:00-10:15	Профессор Шуверова Татьяна Демьяновна- Манукян Карине Генриковна	Московский педагогический государственный университет, Российская Федерация	H. Gardner's Books on Multiple Intelligences: Global Translation Resonance *H. Gardner'in Çoklu Zekâ Üzerine Kitapları: Küresel Çeviri Yankısı*
2	10:15-10:30	Doctor of Philology Gulchohra Aliyeva SUNUM YAPILMADI	Azerbaijan State Marine Academy, Azerbaycan	Marıtıme englısh termınology: lınguıstıc, cognıtıve and conceptual aspects *Denizcilik İngilizcesi terminolojisi: dilbilimsel, bilişsel ve kavramsal boyutlar*
3	10:30-10:45	Dr. János Kenyeres	Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary	Two Stories, One Book: Imre Kertész and Péter Esterházy's "Egy történet" *İki Öykü, Tek Kitap: Imre Kertész ve Péter Esterházy'nin "Egy történet"i*
4	10:45-11:00	Диана Микеладзе	Сухумский государственный университет, Самцхе-Джавахетский государственный университет Грузия	The book wıthın the book and the recovery of cultural memory: A. S. Byatt's *Possessıon* and Zaıra Arsenıshvılı's *Images Under* The Moonlıght *Kitap içindeki kitap ve kültürel hafızanın geri kazanılması: A. S. Byatt'ın "Possessıon" ve Zaıra Arsenıshvılı'nin "Images Under The Moonlıght" adlı eserleri*

5	11:00-11:15	Amlan Biswas Professor Irina A. Poplavskaya	Tomsk State University	The multiplicity of translations of M. Yu. Lermontov's novel "A Hero of Our Time" into the languages of the peoples of India as a phenomenon of national and regional culture. *M. Yu. Lermontov'un "Zamanımızın Bir Kahramanı" Romanının Hindistan Halklarının Dillerine Yapılan Çoklu Çevirileri: Ulusal ve Bölgesel Kültür Olgusu*
6	11:15-11:30	Преподаватель Рамазанова Зарина Ерланқызы Старший преподаватель Хусатова Жазира Болатқызы SUNUM YAPILMADI	Карагандинский Национальный Исследовательский университет имени Е.А. Букетова, город Караганда, Казахстан	Ethnocultural Vocabulary and Cultural Realities in Translation: Ways of Conveyance and Analysis Based on Abay's Words of Edification *Çeviride Etnokültürel Kelime Dağarcığı ve Kültürel Gerçeklikler: Abay'ın "Öğüt Sözleri"ne Dayalı Aktarım ve Analiz Yöntemleri*
7	11:30-11:45	Преподаватель, Негматова Навруза Нодировна Преподаватель, Гулямова Фатима Мехриддиновна Преподаватель, Абруева Гульноз Зафаровна	Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан	Generative ai vs. Human linguistic processing in bilingual higher education: translation interference and linguodidactic paradigms *İki dilli yükseköğretimde üretken yapay zeka ile insan dil işleme süreçlerinin karşılaştırılması: çeviri etkileşimi ve dil öğretimi paradigmaları*
8	11:45-12:00	К.ф.н., доцент Раджобова Замира Чингизовна	Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан	Лингводидактический потенциал модели «4-К» в обучении русскому и узбекскому языкам: когнитивно-дискурсивный аспект *Linguodidactic Potential of the "4C" Model in Teaching Russian and Uzbek Languages: A Cognitive-Discourse Perspective*
9	12:00-12:15	Dr. Öğr. Üyesi Ömer Biçer	Mersin Üniversitesi, Yabancı Diller Meslek Yüksekokulu, Türkiye	Обучение глаголам движения в турецкоязычной аудитории: особенности введения форм настоящего времени на элементарном уровне (ТРКИ А1) *Verbs of motion in a Turkic-speaking audience. Features of present tense presentation. Level A1 (TORFL Elementary Level)*

10	12:15-12:30	Старший преподаватель Таирова Гюзаль Аманжановна..	Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan	Intertextuality In Modern Literature *Modern Edebiyatta Metinlerarasılık*
11	12:30-12:45	Doktor Öğretim Görevlisi Zamire İzzetgil	Kastamonu University, School of Foreign Languages, Türkiye	The Gulag As Heterotopia: A Foucauldian Reading Of One Day In The Life Of Ivan Denisovıch By Aleksandr Solzhenitsyn *Heterotopya Olarak Gulag: Aleksandr Soljenitsin'in İvan Denisoviç'in Hayatından Bir Gün Adlı Eserine Foucaultçu Bir Yaklaşım*

27 Eylül 2026 Pazar, 27 сентября 2026 г., Воскресенье, 27 September 2026, Sunday

3.Oturum-Секция № 3-Session 3

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Fisenko Olga Sergeyevna, Rusya, Oturum Başkanı: Doç. Dr. Shalala Ramazanova, Türkiye

Председатель секции: доцент Ольга Сергеевна Фисенко, Россия, Председатель секции: доцент Шелале Рамазанова, Турция

Session Chair: Associate Professor Olga Sergeyevna Fisenko, Russia, Session Chair: Associate Professor Shalala Ramazanova, Türkiye

Sunum linki: https://us06web.zoom.us/j/88269564972, Ссылка на презентацию: https://us06web.zoom.us/j/88269564972

Presentation link: https://us06web.zoom.us/j/88269564972

№	***Saat/Время/Time +Presentation/ Презентация/Sunum + Discussion/ Обсуждение/Tartışma***	***Sunum Yapan Докладчик Presenter***	***Üniversite/ Kurum Университет / Учреждение University/Institution***	***Sunum Başlığı Название доклада Presentation Title***
1	12:45-13:00	Д.ф.н., доцент Муътабаржон Камоловна Шарипова	Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан	Национально-культурная специфика аббревиатур в русско-узбекском межъязыковом пространстве: проблемы и стратегии перевода *National and cultural specificity of abbreviations ın the Russıan Uzbek ınterlıngual space: translatıon problems and strategıes*
2	13:00-13:15	Фатима Гариби- К.ф.н., доцент Зейнаб Моаззензаде	Мешхедский университет имени Фирдоуси, Мешхед, Иран	Трудности передачи культурно обусловленных выражений при письменном переводе с персидского языка на русский *Difficulties in Conveying Culture-Bound Expressions in Written Translation from Persian into Russian*
3	13:15-13:30	PhD, Махназ Рахбари Профессор Бахрам Зейнали	Тегеранский университет Тегеран, Иран	Проблемы и способы перевода безэквивалентной лексики с русского языка на персидский язык *Problems and methods of translating non-equivalent vocabulary from Russian into Persian*
4	13:30-13:45	Манель Берrефас SUNUM YAPILMADI	Университет Оран2 им. Мохамеда Бен Ахмеда. Алжир	Книжная традиция как форма культурной памяти в романе Евгения Водолазкина “Лавр” *Book Tradition as a Form of Cultural Memory in Yevgeny Vodolazkin’s Novel Laurus*

5	13:45-14:00	Юлиана Тимофте	Бухарестский университет, Румыния	Влияние стратегий промптинга на качество литературного перевода: анализ ИИ-переводов стихотворных сказок А. С. Пушкина с русского на румынский язык *The Impact of Prompting Strategies on the Quality of Literary Translation: An Analysis of AI Translations of A. S. Pushkin's Verse Fairy Tales from Russian into Romanian*
6	14:00-14:15	Преподаватель, Бейшеналиева Ботокоз Атахановна	Кыргызский национальный университет им. Жусупа Баласагына, г. Бишкек, Кыргызстан	Поэтический перевод как форма культурного посредничества: стратегии репрезентации кыргызской поэзии в русскоязычном дискурсе *Poetic Translation as a Form of Cultural Mediation: Strategies for Representing Kyrgyz Poetry in Russian-Language Discourse*
7	14:15-14:30	Doç. Dr. Serap Sarıbaş	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Türkiye	*From Parody to Legitimacy: Authorship, Authenticity, and Literary Value in* American Fiction *Parodiden Meşruiyete: Amerikan Romanı'nda Yazarlık, Otantiklik ve Edebî Değer*
8	14:30-14:45	Doç. Dr. Gigla Cincoliya SUNUM YAPILMADI	Западночешский университет, Чехия, г. Пльзень	Образная аналогия невидимых сущностей в русской поэзии *Fıguratve analogıes of invisible beings ın Russian poetry*
9	14:45-15:00	К. ф. н., доцент Бахарлу Хади Бархордари, Сарина	Университет Тарбиат Модарес, Тегеран, Иран	Анализ катфордских трансформаций при переводе научно-технических текстов с русского языка на персидский *Analysis of catford transformations in the translation of scientific and technical texts from Russian into Persian*
10	15:00-15:15	Джелалатдин Ниязбердыевич Гарлыев	Хунаньский педагогический университет, Институт иностранных языков; г. Чанша, Китай	Сопоставительный анализ перевода русского художественного текста на китайский и английский языки (на материале повести К.Г. Паустовского «Золотая Роза») *Comparative Analysis of Translating Russian Fiction Into Chinese And English (based on konstantin G. Paustovsky's story 'The Golden Rose')*

27 Eylül 2026 Pazar, 27 сентября 2026 г., Воскресенье, 27 September 2026, Sunday

4.Oturum-Секция № 4-Session 4

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Bahar Güneş, Türkiye, Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Emine Karabacak, Türkiye

Председатель секции: профессор Бахар Гюнеш, Турция, Председатель секции: кандидат филологических наук Эмине Карабаджак, Турция

Session Chair: Professor Bahar Güneş, Türkiye, Session Chair: PhD in Philology Emine Karabacak, Türkiye

Sunum linki: https://us06web.zoom.us/j/84406512390, Ссылка на презентацию: https://us06web.zoom.us/j/84406512390

Presentation link: https://us06web.zoom.us/j/84406512390

№	***Saat/Время/Time +Presentation/ Презентация/Sunum + Discussion/ Обсуждение/Tartışma***	***Sunum Yapan Докладчик Presenter***	***Üniversite/ Kurum Университет / Учреждение University/Institution***	***Sunum Başlığı Название доклада Presentation Title***
1	15:15-15:30	Halime Mert- Prof. Dr. Mustafa Şenel	Ardahan Üniversitesi, Türkiye	Çekim ekleri açısından Ardahan türküleri *Ardahan Folk Songs from the Perspective of Inflectional Endings*
2	15:30-15:45	Д.ф.н., профессор, Оксана Михайловна Акай	Санкт-Петербургский государственный университет, Россия	Коммуникативный потенциал грамматических категорий в зеркале непереводимости: числовые формы нестандартных конструкций как зона культурного резонанса *The communicative potential of grammatical categories ın the mirror of untranslatability: number forms of non-standard constructions as a domain of cultural resonance*
3	15:45-16:00	Dr. Öğr. Üyesi Emine Karabacak Dr. Öğr. Üyesi Ali Akyar	Ardahan Üniversitesi, Türkiye	Sofya'dan Meçhul Kadın'a: Aleksandr Blok'ta Sonsuz Dişilik İmgesinin Dönüşümü *From Sofia to the Unknown Woman: The Transformation of the Image of Infinite Femininity in Aleksandr Blok*
4	16:00-16:15	Emine Buran	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye	Способы выражения категории эвиденциальности в русском и турецком языках: сопоставительно-лингвистический и переводоведческий аспекты. *Ways of expressing the category of attestation in Russian and Turkish. Evidentiality at the intersection of comparative linguistics and translation studies.*

5	16:15-16:30	Dr. Öğretim Üyesi Szilárd Szilágyi	Bükreş Üniversitesi, Yabancı Diller ve Edebiyatlar Fakültesi, Macarca/Hungaroloji Anabilim Dalı/ Romanya, Bükreş	İki halkın birbirini karşılıklı tanıma aracı olarak Macar ve Türk tarihi romanlarının çevirileri *Translations of Hungarian and Turkish historical novels as a means for the two peoples to get to know one another*
6	16:30-16:45	Преподаватель, Абруева Гульноз Зафаровна Преподаватель, Негматова Навруза Нодировна, Преподаватель, Гулямова Фатима Мехриддиновна.	Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан	Игровые технологии в преподавании литературы как фактор развития эстетического восприятия учащихся *Game-based technologies in literature teaching as a factor in the development of students' aesthetic perception*
7	16:45-17:00	Преподаватель, Жолдошева Роза Токтогуловна SUNUM YAPILMADI	Кыргызский национальный университет имени Жусупа Баласагына, Кыргызстан	Возможности дидактических игр в повышении эффективности онлайн-обучения произведениям Турара Кожомбердиева *The potential of educational games in enhancing the effectiveness of online teaching of works by Turar Kozhomberdiev*
8	17:00-17:15	Kıymet Aybüke Akbaş Prof. Dr. Mürüvvet Özlem Parer	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye Ankara Üniversitesi, Türkiye	Timur Pulatov'un "Beni Ormanda Ara" İsimli Eserinde Kültürel Kimlik İzleri *Traces of Cultural Identity in Timur Pulatov's Work Entitled 'Look for Me in the Forest'*

27 Eylül 2026 Pazar, 27 сентября 2026 г., Воскресенье, 27 September 2026, Sunday

5.Oturum-Секция № 5-Session 5

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Larisa Zakharova, Türkiye, Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Öner, Türkiye

Председатель секции: кандидат филологических наук Лариса Захарова, Турция, Председатель секции: кандидат филологических наук Махмут Онер, Турция

Session Chair: PhD in Philology Larisa Zakharova, Türkiye, Session Chair: PhD in Philology Mahmut Öner, Türkiye

Sunum linki: https://us06web.zoom.us/j/82103032668, Ссылка на презентацию: https://us06web.zoom.us/j/82103032668

Presentation link: https://us06web.zoom.us/j/82103032668

№	*Saat/Время/Time +Presentation/ Презентация/Sunum + Discussion/ Обсуждение/Tartışma*	*Sunum Yapan Докладчик Presenter*	*Üniversite/ Kurum Университет / Учреждение University/Institution*	*Sunum Başlığı Название доклада Presentation Title*
1	15:15-15:30	Çağla Onar- Prof. Dr. Mustafa Şenel	Ardahan Üniversitesi, Türkiye	Yurt/Vatan Kavramlı/Anlamlı ve Kavram Alanlı Kişi Adları *Personal names that are meaningful, evocative of the concept of 'homeland' and have a conceptual scope*
2	15:30-15:45	Selcan Şahin	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye	L. Solovyov'un Huzur Bozan Nasreddin'de Astrolojik Söylemin İktidarı Meşrulaştırmadaki İronik İşlevi *The Ironic Function of Astrological Discourse in Legitimizing Power in Leonid Solovyov's Disturber of the Peace Nasreddin*
3	15:45-16:00	Dr. Öğretim üyesi Funda Temur	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye	Роль переводчика и трудности художественного перевода с турецкого языка на русский (на материале романа Кюршата Башара «Başucumda Müzik»). *The role of the translator and the difficulties of translating literary works from Turkish ınto Russian (based on the novel "Başucumda Müzik" By Kürsat Bashar)*
4	16:00-16:15	Vildan Ünel	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye	Dillerin Kültürel Hazinesi: Türkçe ve İngilizcedeki Ortak Deyimlerin Etimolojik ve Karşılaştırmalı Analizi *Cultural Treasure of Languages: Etymological and Comparative Analysis of Common Idioms in Turkish and English*

Статистика участников I Международной онлайн-конференции Языки мира, перевод и культура: “Книга в книге”

В программе конференции было запланировано **89 докладов из 15 стран**.

Из них:

80 докладов состоялись;

9 докладчиков не выступили.

Количество докладов по странам

Страна	**Запланировано**	**Не выступили**	**Фактически выступили**
Турция	25	2	**23**
Узбекистан	16	0	**16**
Иран	11	0	**11**
Россия	8	0	**8**
Румыния	5	0	**5**
Кыргызстан	5	2	**3**
Грузия	4	0	**4**
Казахстан	4	2	**2**
Азербайджан	3	1	**2**
Венгрия	2	0	**2**
Китай	2	0	**2**
Молдова	1	0	**1**
Болгария	1	0	**1**
Алжир	1	1	**0**
Чехия	1	1	**0**
ИТОГО	**89**	**9**	**80**

Не выступили

1. **Никита Владимирович Дубинин** — Казахстан, Карагандинский национальный исследовательский университет имени Е. А. Букетова.
2. **Doç. Dr. Leyla Aliyeva** — Турция, Университет Болу Абант Иззет Байсал.
3. **İnci Mahmutoğlu** — Турция, Национальный университет обороны.
4. **Бактыгул Таштемирова Исмаилова** — Кыргызстан, Кыргызско-Узбекский международный университет имени Б. Сыдыкова.
5. **Gulchohra Aliyeva** — Азербайджан, Azerbaijan State Marine Academy.

6. **Рамазанова Зарина Ерланқызы / Хусатова Жазира Болатқызы** — Казахстан, Карагандинский национальный исследовательский университет имени Е. А. Букетова.
7. **Манель Беррефас** — Алжир, Университет Оран 2 имени Мохамеда Бен Ахмеда.
8. **Doç. Dr. Gigla Cincoliya** — Чехия, Западночешский университет, Пльзень.
9. **Жолдошева Роза Токтогуловна** — Кыргызстан, Кыргызский национальный университет имени Жусупа Баласагына.

Итог: в конференции фактически приняли участие докладчики из **13 стран**.

Турция: 24 / 80 = 28,75 %

Иностранцы: 57 / 80 = 71,25 %

I. Uluslararası Çevrimiçi Konferans Dünya Dilleri, Çeviri ve Kültür: "Kitap İçinde Kitap"

Katılımcı İstatistikleri

Konferans programında **15 ülkeden toplam 89 sunum** planlanmıştır.

Bunlardan:

80 sunum gerçekleştirilmiştir;

9 konuşmacı sunum yapmamıştır.

Ülkelere göre sunum sayısı

Ülke	**Planlanan**	**Sunum yapmayan**	**Gerçekleşen**
Türkiye	25	2	**23**
Özbekistan	16	0	**16**
İran	11	0	**11**
Rusya	8	0	**8**
Romanya	5	0	**5**
Kırgızistan	5	2	**3**
Gürcistan	4	0	**4**
Kazakistan	4	2	**2**
Azerbaycan	3	1	**2**
Macaristan	2	0	**2**
Çin	2	0	**2**
Moldova	1	0	**1**
Bulgaristan	1	0	**1**
Cezayir	1	1	**0**
Çekya	1	1	**0**
TOPLAM	**89**	**9**	**80**

Sunum yapmayanlar

1. **Nikita Vladimiroviç Dubinin** — Kazakistan.
2. **Doç. Dr. Leyla Aliyeva** — Türkiye.
3. **İnci Mahmutoğlu** — Türkiye.
4. **Baktygul Taştemirova İsmailova** — Kırgızistan.
5. **Gulchohra Aliyeva** — Azerbaycan.
6. **Ramazanova Zarina Erlankyzy / Khusatova Zhazira Bolatkyzy** — Kazakistan.
7. **Manel Berrefas** — Cezayir.
8. **Doç. Dr. Gigla Cincoliya** — Çekya.
9. **Zholdosheva Roza Toktogulovna** — Kırgızistan.

Sonuç: Konferansta fiilen **13 ülkeden** katılımcılar sunum gerçekleştirmiştir.

Türkiye: 23 / 80 = **%28,75**

Yabancı: 57 / 80 = **%71, 25**

Statistics of the 1st International Online Conference

World Languages, Translation and Culture: "A Book within a Book"

A total of **89 presentations from 15 countries** were scheduled in the conference programme.

Of these:

80 presentations were delivered;

9 presenters did not deliver their presentations.

Number of presentations by country

Country	**Scheduled**	**Did not present**	**Actually presented**
Türkiye	25	2	**23**
Uzbekistan	16	0	**16**
Iran	11	0	**11**
Russia	8	0	**8**
Romania	5	0	**5**
Kyrgyzstan	5	2	**3**
Georgia	4	0	**4**
Kazakhstan	4	2	**2**
Azerbaijan	3	1	**2**
Hungary	2	0	**2**
China	2	0	**2**
Moldova	1	0	**1**

Country	Scheduled	Did not present	Actually presented
Bulgaria	1	0	**1**
Algeria	1	1	**0**
Czech Republic	1	1	**0**
TOTAL	**89**	**9**	**80**

Presenters who did not participate

1. **Nikita Vladimirovich Dubinin** — Kazakhstan.
2. **Assoc. Prof. Dr. Leyla Aliyeva** — Türkiye.
3. **İnci Mahmutoğlu** — Türkiye.
4. **Baktygul Tashtemirova Ismailova** — Kyrgyzstan.
5. **Gulchohra Aliyeva** — Azerbaijan.
6. **Ramazanova Zarina Erlankyzy / Khusatova Zhazira Bolatkyzy** — Kazakhstan.
7. **Manel Berrefas** — Algeria.
8. **Assoc. Prof. Dr. Gigla Cincoliya** — Czech Republic.
9. **Zholdosheva Roza Toktogulovna** — Kyrgyzstan.

Conclusion: Presentations were actually delivered by participants from **13 countries**.

Turkey: 24 / 80 = 28.75 per cent

Foreign: 57 / 80 = 71.25 per cent

СОДЕРЖАНИЕ/ TABLE OF CONTENTS/ İÇİNDEKİLER

ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ, КОМПАРАТИВИСТИКА
LITERARY STUDIES, COMPARATIVE LITERATURE
EDEBİYAT BİLİMİ, KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYAT BİLİMİ

1. “МИФОПОЭТИЧЕСКИЙ ДИАЛОГ ХАЙРИДДИНА СУЛТОНОВА С АНТУАНОМ ДЕ СЕНТ-ЭКЗЮПЕРИ: МОТИВЫ ДЕТСТВА, ПАМЯТИ И ДУХОВНОГО СТРАНСТВИЯ” . 2
KHAYRIDDIN SULTANOV’S MYTHOPOETIC DIALOGUE WITH ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY: MOTIFS OF CHILDHOOD, MEMORY, AND SPIRITUAL JOURNEYING
“KHAYRIDDIN SULTANOV’UN ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY İLE MİTOPOETİK DİYALOĞU: ÇOCUKLUK, HAFIZA VE RUHSAL YOLCULUK MOTİFLERİ”
Якубова Мунаввар Исмаиловна

2. СИМВОЛИКА ЖЁЛТОГО ЦВЕТА В ХУДОЖЕСТВЕННОЙ КАРТИНЕ МИРА КАЗАХСКИХ, КЫРГЫЗСКИХ, ТУРЕЦКИХ И РУССКИХ ПИСАТЕЛЕЙ: СРАВНИТЕЛЬНО-СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ..... 4
THE SYMBOLISM OF THE COLOUR YELLOW IN THE ARTISTIC WORLDVIEW OF KAZAKH, KYRGYZ, TURKISH, AND RUSSIAN WRITERS: A COMPARATIVE ANALYSIS
KAZAK, KIRGIZ, TÜRK VE RUS YAZARLARIN EDEBİ DÜNYA GÖRÜŞÜNDE SARI SEMBOLİZMİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ
К. ф. н., доцент Жаннат Майгельдиева

3. SINIRDAKİ DÜNYALAR: ANDREY PLATONOV’UN *CAN* VE YAŞAR KEMAL’İN *YER DEMİR GÖK BAKIR* ROMANLARINDA MADDİ YOKSUNLUK VE ANLATISAL ONARIM..... 7
WORLDS AT THE LIMIT: MATERIAL DEPRIVATION AND NARRATIVE REPAIR IN ANDREI PLATONOV’S SOUL AND YAŞAR KEMAL’S IRON EARTH, COPPER SK*Y*
МИРЫ НА ГРАНИ: МАТЕРИАЛЬНЫЕ ЛИШЕНИЯ И ПОИСКИ УТРАЧЕННОЙ ЦЕЛОСТНОСТИ В ПОВЕСТИ АНДРЕЯ ПЛАТОНОВА “ДЖАН” И РОМАНЕ ЯШАРА КЕМАЛЯ “ЖЕЛЕЗНАЯ ЗЕМЛЯ, МЕДНОЕ НЕБО”
Doç. Dr. Serap Sarıbaş

4. ТРИФОНОВ В СОЦЛАГЕРЕ: СОВЕТСКИЕ РЕАЛИИ В ВЕНГЕРСКОЙ И ЛИТОВСКОЙ ЭКРАНИЗАЦИИ ПОВЕСТИ “ОБМЕН” 10
TRIFONOV IN THE SOCIALIST CAMP: SOVIET REALITIES IN THE HUNGARIAN AND LITHUANIAN FILM ADAPTATIONS OF ‘THE EXCHANGE*’*
TRİFONOV SOSYALİST KAMPTA: “DEĞİŞİM*”*İN MACAR VE LİTVANYA UYARLAMALARINDA SOVYET GERÇEKLİĞİ
PhD, Angela Palágyi, Dr. hab. Palágyi Tivadar

ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ, КУЛЬТУРОЛОГИЯ, НАРРАТОЛОГИЯ, ФИЛОСОФИЯ
LITERARY STUDIES, CULTURAL STUDIES, NARRATOLOGY, PHILOSOPHY
EDEBİYAT BİLİMİ, KÜLTÜR BİLİMİ, ANLATIBİLİM, FELSEFE

5. МОТИВ КНИГИ В СТАРООБРЯДЧЕСКОМ МИРЕ ДИЛОГИИ П. И. МЕЛЬНИКОВА-ПЕЧЕРСКОГО (ПО РОМАНАМ “В ЛЕСАХ” И “НА ГОРАХ”) 13
THE MOTIF OF THE BOOK IN THE OLD BELIEVER WORLD OF P.I. MELNIKOV-PECHERSKY’S DİLOGY (BASED ON THE NOVELS *IN THE WOODS* AND *ON THE HILLS*)
P. İ. MELNİKOV-PEÇERSKİ’NİN DİLOJİSİNDEKİ ESKİ İNANANLAR DÜNYASINDA KİTAP MOTİFİ (“ORMANLARDA” VE “DAĞLARDA” ROMANLARI TEMELİNDE)
Диана-Арианда Шоава

6. VIRGINIA WOOLF’UN ROMANLARININ ANLATI YAPISINDA MÜZİK VE SESİN İŞLEVİ 15
THE FUNCTION OF MUSIC AND SOUND IN THE NARRATIVE STRUCTURE OF VIRGINIA WOOLF’S NOVELS
ФУНКЦИЯ МУЗЫКИ И ЗВУКА В НАРРАТИВНОЙ СТРУКТУРЕ РОМАНОВ ВИРДЖИНИИ ВУЛФ
Prof. Dr Khalliyeva Gulnoz İskandarovna

7. РУССКАЯ ЛИТЕРАТУРА ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XIX ВЕКА: ОТ РОМАНТИЗМА К РЕАЛИЗМУ 18
RUSSIAN LITERATURE OF THE FIRST HALF OF THE 19TH CENTURY: FROM ROMANTICISM TO REALISM
19. YÜZYILIN ILK YARISINDA RUS EDEBİYATI: ROMANTİZMDEN GERÇEKÇİLİĞE
Доцент Вера Борисовна Квантре

8. ЕСЕНИН И ИМАЖИНИЗМ: МЕЖДУ "ОРГАНИЧЕСКИМ ОБРАЗОМ" И ФОРМАЛЬНЫМ ЭКСПЕРИМЕНТОМ 19
YESENIN AND IMAGISM: BETWEEN THE ‘ORGANIC IMAGE’ AND FORMAL EXPERIMENTATION
YESENİN VE İMAJİNİZM: “ORGANİK İMGE” İLE BİÇİMSEL DENEY ARASINDA
Профессор Бахрам Зейнали

9. ГАРМОНИЯ И ДИССОНАНС КАК МОДЕЛИ НАЦИОНАЛЬНОГО СОЗНАНИЯ В ПОЭМЕ Н. В. ГОГОЛЯ “МЁРТВЫЕ ДУШИ” И РОМАНЕ Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО “БЕСЫ” 21
HARMONY AND DISSONANCE AS MODELS OF NATIONAL CONSCIOUSNESS IN N. V. GOGOL’S POEM DEAD SOULS AND F. M. DOSTOEVSKY’S NOVEL DEMONS
N. V. GOGOL’ÜN “ÖLÜ CANLAR” POEMASI İLE F. M. DOSTOYEVSKİ’NİN “ECİNNİLER” ROMANINDA ULUSAL BİLİNCİN MODELLERİ OLARAK UYUM VE DİSONANS
Старший преподаватель Вохидова Нигора Абдузугуровна

10.МЕТАТЕКСТУАЛЬНОСТЬ И ДЕКОНСТРУКЦИЯ ЭПИЧЕСКОГО НАРРАТИВА: ФЕНОМЕН “КНИГИ В КНИГЕ” В ПРОЗЕ КАМАЛА АБДУЛЛЫ 23
METATEXTUALITY AND THE DECONSTRUCTION OF THE EPIC NARRATIVE: THE “BOOK-WITHIN-A-BOOK” PHENOMENON IN KAMAL ABDULLAH’S NOVEL
METAMETİNSELLİK VE EPİK ANLATININ YAPISÖKÜMÜ: KAMAL ABDULLA’NIN ROMANINDA “KİTAP İÇİNDE KİTAP” OLGUSU
Др. ф. н., доцент Людмила Беженару

11. AŞK VE GEÇİM ZORLUĞU: EKONOMİK SIKINTININ DUYGUSAL İLİŞKİLERE YANSIMASI 25
ЛЮБОВЬ И МАТЕРИАЛЬНЫЕ ТРУДНОСТИ: ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ НА МЕЖЛИЧНОСТНЫЕ ОТНОШЕНИЯ
LOVE AND FINANCIAL STRUGGLE: THE IMPACT OF ECONOMIC HARDSHIP ON EMOTIONAL RELATIONSHIPS
Şit Çiftçi, Doç.Dr., Shalala RAMAZANOVA

12. ADANMIŞLIĞIN ESTETİĞİ: BORİS PETROVİÇ YEKİMOV'UN *FETİSIÇ* ESERİNDE LEVİNAS'IN "ÖTEKİ" ETİĞİ 27
THE AESTHETICS OF DEVOTION: LEVINAS'S ETHICS OF THE "OTHER" IN BORIS PETROVICH YEKIMOV'S *FETISIÇ*
ЭСТЕТИКА САМООТВЕРЖЕННОСТИ: ЭТИКА "ДРУГОГО" Э. ЛЕВИНАСА В РАССКАЗЕ БОРИСА ЕКИМОВА "ФЕТИСЫЧ"
Doç. Dr. Gülhanım Bihter Güler

13. A REVIEW OF SELF-CENSORSHIP IN THE WORKS OF CHARLES DICKENS 30
CHARLES DİCKENS'IN ESERLERİNDE OTOSANSÜR ÜZERİNE BİR İNCELEME
ИССЛЕДОВАНИЕ САМОЦЕНЗУРЫ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ЧАРЛЬЗА ДИККЕНСА
Öğr. Gör. Niğmet Metinoğlu

14. ДИСЛЕКСИЯ В ГУМАНИТАРНОЙ СФЕРЕ — НЕДОПУСТИМА! 32
DYSLEXIA IN THE HUMANITIES — UNACCEPTABLE!
BEŞERÎ BİLİMLER ALANINDA DİSLEKSİ KABUL EDİLEMEZ!
Професcор Орлин Стефанов

15. СИМВОЛИКА САДА В СТИХОТВОРЕНИИ А.-Х. ЭБТЕХАДЖА "РАДУЙСЯ!" 34
THE SYMBOLISM OF THE GARDEN IN A.-H. EBTEHAJ'S POEM "REJOICE!"
A.-H. EBTEHAJ'IN "REJOICE!" ADLI ŞİİRİNDE BAHÇE SEMBOLİZMİ
К. ф. н., Профессор Яхьяпур Марзие, К. ф. н., Профессор Карими-Мотаххар Джанолах, Магистр, Ализаде Эльхам

16. ТВОРЧЕСТВО ЕВГЕНИЯ ВОДОЛАЗКИНА В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ: ТРАДИЦИЯ, ВРЕМЯ, ПАМЯТЬ И ЧЕЛОВЕК 36
THE WORK OF YEVGENY VODOLAZKIN IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY RUSSIAN LITERATURE: TRADITION, TIME, MEMORY, AND THE MAN
ÇAĞDAŞ RUS EDEBİYAT BAĞLAMINDA YEVGENİY VODOLAZKİN'İN ESERLERİ: GELENEK, ZAMAN, BELLEK VE İNSAN
Доктор филологии, ассоциированный профессор, Ия Гурамовна Зумбулидзе

17. TWO STORIES, ONE BOOK: IMRE KERTÉSZ AND PÉTER ESTERHÁZY'S "EGY TÖRTÉNET" 38
ДВЕ ИСТОРИИ — ОДНА КНИГА: "EGY TÖRTÉNET"
İKİ HİKÂYE, TEK BİR KİTAP: İMRE KERTÉSZ VE PÉTER ESTERHÁZY'NIN "EGY TÖRTÉNET"İ
Dr. János Kenyeres

18.THE BOOK WITHIN THE BOOK AND THE RECOVERY OF CULTURAL MEMORY: A. S. BYATT'S POSSESSION AND ZAIRA ARSENISHVILI'S IMAGES UNDER THE MOONLIGHT 41
КНИГА В КНИГЕ И ВОССТАНОВЛЕНИЕ КУЛЬТУРНОЙ ПАМЯТИ: "ОБЛАДАНИЕ" А. С. БАЙЕТТ И "ОБРАЗЫ ПОД ЛУНОЙ" ЗАИРЫ АРСЕНИШВИЛИ
KİTAP İÇİNDE KİTAP VE KÜLTÜREL HAFIZANIN YENİDEN KURULMASI: A. S. BYATT'IN "POSSESSION" VE ZAİRA ARSENİŞVİLİ'NİN "IMAGES UNDER THE MOONLIGHT" ESERLERİ
К. ф.н., доцентДиана Микеладзе

19.INTERTEXTUALITY IN MODERN LITERATURE 43
MODERN EDEBİYATTA METİNLERARASI BAĞLANTILAR
ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТЬ В РОМАНЕ АЛИ МАКНАМАРЫ
Старший преподаватель Таирова Гюзаль

20.THE GULAG AS HETEROTOPIA: A FOUCAULDIAN READING OF *ONE DAY IN THE LIFE OF IVAN DENISOVICH* BY ALEKSANDR SOLZHENITSYN 45
GULAG'IN HETEROTOPYA OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ: ALEKSANDR SOLJENİTSIN'IN *İVAN DENİSOVİÇ'İN BİR GÜNÜ* ADLI ROMANININ MICHEL FOUCAULT'NUN KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE ANALİZİ
ГУЛАГ КАК ГЕТЕРОТОПИЯ: АНАЛИЗ ПОВЕСТИ АЛЕКСАНДРА СОЛЖЕНИЦЫНА «ОДИН ДЕНЬ ИВАНА ДЕНИСОВИЧА" В КОНТЕКСТЕ КОНЦЕПЦИИ МИШЕЛЯ ФУКО
Dr Öğr. Görevlisi Zamire İzzetgil

21.FROM PARODY TO LEGITIMACY: AUTHORSHIP, AUTHENTICITY, AND LITERARY VALUE IN AMERİCAN FICTION 48
PARODİDEN MEŞRUİYETE: *AMERİKAN ROMANI*'NDA YAZARLIK, OTANTİKLİK VE EDEBÎ DEĞER
ОТ ПАРОДИИ К ПРИЗНАНИЮ: АВТОРСТВО, ПОДЛИННОСТЬ И ЛИТЕРАТУРНАЯ ЦЕННОСТЬ В ФИЛЬМЕ "АМЕРИКАНСКОЕ ЧТИВО"
Doç. Dr. Serap Sarıbaş

22.SOFYA'DAN MEÇHUL KADIN'A: ALEKSANDR BLOK'TA SONSUZ DİŞİLİK İMGESİNİN DÖNÜŞÜMÜ 51
FROM SOPHIA TO THE UNKNOWN WOMAN: THE TRANSFORMATION OF THE IMAGE OF THE ETERNAL FEMININE IN ALEXANDR BLOK
ОТ СОФИИ К НЕЗНАКОМКЕ: ТРАНСФОРМАЦИЯ ОБРАЗА ВЕЧНОЙ ЖЕНСТВЕННОСТИ В ТВОРЧЕСТВЕ АЛЕКСАНДРА БЛОКА
Dr. Öğr. Üyesi Emine Karabacak, Dr. Öğr. Üyesi Ali Akyar

23.TİMUR PULATOV'UN "BENİ ORMANDA ARA" İSİMLİ ESERİNDE KÜLTÜREL KİMLİK İZLERİ 54
СЛЕДЫ КУЛЬТУРНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В ПРОИЗВЕДЕНИИ ТИМУРА ПУЛАТОВА "ОКЛИКНИ МЕНЯ В ЛЕСУ"
TRACES OF CULTURAL IDENTITY IN TIMUR PULATOV'S WORK "CALL ME IN THE FOREST"
Kıymet Aybüke Akbaş, Prof. Dr. Mürüvvet Özlem Parer

24.L. SOLOVYOV'UN HUZUR BOZAN NASREDDİN'DE ASTROLOJİK SÖYLEMİN İKTİDARI MEŞRULAŞTIRMADAKİ İRONİK İŞLEVİ 56
THE IRONIC FUNCTION OF ASTROLOGICAL DISCOURSE IN LEGITIMIZING POWER IN LEONID SOLOVYOV'S DISTURBER OF THE PEACE NASREDDIN
ИРОНИЧЕСКАЯ ФУНКЦИЯ АСТРОЛОГИЧЕСКОГО ДИСКУРСА В ЛЕГИТИМАЦИИ ВЛАСТИ В РОМАНЕ Л. В. СОЛОВЬЁВА "ВОЗМУТИТЕЛЬ СПОКОЙСТВИЯ"
Selcan Şahin

25.КНИЖНЫЕ ПАМЯТНИКИ СТАРООБРЯДЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ КАК МАТЕРИАЛЬНОЕ НАСЛЕДИЕ И МАРКЕР ИДЕНТИЧНОСТИ 58
BOOK MONUMENTS OF OLD BELIEVER CULTURE AS MATERIAL HERITAGE AND A MARKER OF IDENTITY
ESKI İNANAN KÜLTÜRÜNÜN KİTABÎ ANITLARI: MADDİ MİRAS VE KİMLİK GÖSTERGESİ
Д. ф. н., Профессор Аксиния Красовски

ЛИНГВИСТИКА, ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЯ, СОПОСТАВИТЕЛЬНОЕ ЯЗЫКОЗНАНИЕ
LINGUISTICS, LINGUISTIC AND CULTURAL STUDIES, COMPARATIVE LINGUISTICS
DİLBİLİM, DİL VE KÜLTÜR BİLİMİ, KARŞILAŞTIRMALI DİLBİLİM

26.T/V-ПРОТИВОПОСТАВЛЕНИЕ (T- И V-ФОРМЫ) В РУССКОМ, НЕМЕЦКОМ, ИТАЛЬЯНСКОМ, ФИНСКОМ, АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ 62
T/V-DISTINCTION: PRONOUNS OF THE T-FORM AND THE V-FORM IN RUSSIAN, GERMAN, ITALIAN, FINNISH, AND ENGLISH
RUSÇA, ALMANCA, İTALYANCA, FİNCE VE İNGİLİZCEDE T/V KARŞITLIĞI
(T- VE V-BİÇİM ZAMİRLERİ)
Олег Русланович Грачёв,К.ф.н., доцент Шульдишова Алина Анатольевна

27.ЯЗЫКОВАЯ РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ИНТЕНСИВНОСТИ, ИЗМЕРЕНИЯ И МЕРЫ В РОМАНЕ-ПЯТИЛОГИИ П. Е. ОВСЯНКИНА И М. Ю. АНАНЧЕНКО "КЛЮЧ ОТ ЛАБИРИНТА" 64
LINGUISTIC REPRESENTATION OF INTENSITY, MEASUREMENT AND MEASURE IN P. E. OVSYANKIN AND M. YU. ANANCHENKO'S NOVEL-PENTALOGY THE KEY TO THE LABYRINTH
P. E. OVSYANKİN VE M. YU. ANANÇENKO'NUN "LABİRENTİN ANAHTARI" BEŞLEMESİNDE YOĞUNLUK, ÖLÇME VE ÖLÇÜNÜN DİLSEL TEMSİLİ
Доцента (PhD) Бекмирзаева Лола Рахматуллаевна, Очилова Насиба Нематовна

28.ЛИНГВОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНЫХ СРЕДСТВ ЭМОТИВНОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ В РУССКОЙ И ТУРЕЦКОЙ СОЦИАЛЬНОЙ РЕКЛАМЕ 66
THE LINGUISTIC AND CULTURAL SPECIFICITY OF INTERTEXTUAL DEVICES FOR EVOKING EMOTION IN RUSSIAN AND TURKISH PUBLIC SERVICE ADVERTISEMENTS
RUS VE TÜRK KAMU SPOTLARINDA DUYGUSAL ETKİ YARATAN METİNLERARASI ARAÇLARIN DİL-KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ
Эльясов Алихан Ахмед оглы

29.СОЦИОПРАГМАТИЧЕСКИЕ ФУНКЦИИ ПОХВАЛЫ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ: ТРАНСФОРМАЦИЯ РЕЧЕВОГО АКТА В ЦИФРОВОЙ СРЕДЕ..... 68
SOCIO-PRAGMATIC FUNCTIONS OF PRAISE IN SOCIAL NETWORKS: TRANSFORMATION OF THE SPEECH ACT IN A DIGITAL ENVIRONMENT
SOSYAL AĞLARDA ÖVGÜNÜN SOSYOPRAGMATİK İŞLEVLERİ: DİJİTAL ORTAMDA SÖZ EDİMİNİN DÖNÜŞÜMÜ
Преподаватель Бурханова Гульрух Садридиновна

30.КАТЕГОРИЯ ИНХОАТИВНОСТИ В РУССКОМ, КЫРГЫЗСКОМ И КИТАЙСКОМ ЯЗЫКАХ: ФУНКЦИОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧЕСКИЙ И ПЕРЕВОДЧЕСКИЙ АСПЕКТ..... 70
THE CATEGORY OF INHOATIVITY IN RUSSIAN, KYRGYZ AND CHINESE: FUNCTIONAL-SEMANTIC AND TRANSLATION ASPECTS
RUSÇA, KIRGIZCA VE ÇİNCEDE İNKOATİFLİK KATEGORİSİ:
İŞLEVSEL-ANLAMSAL VE ÇEVİRİBİLİMSEL AÇIDAN
К.ф.н., доцент Садырова Гулзат Камчыбековна
К. п. н., доцент Ударцева Светлана Михаловна

31.TÜRKİYE'DEKİ DIŞ VE İÇ CEPHE BOYA RENK ADLARININ ADBİLİM AÇISINDAN İNCELENMESİ 72
THE ONOMASTIC ANALYSIS OF EXTERIOR AND INTERIOR PAINT COLOUR NAMES IN TURKEY
ОНОМАСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ НАЗВАНИЙ ЦВЕТОВ КРАСОК ДЛЯ НАРУЖНЫХ И ВНУТРЕННИХ РАБОТ В ТУРЦИИ
Yesim Uymaz, Prof. Dr. Mustafa Şenel

32.ПРАГМАТИКА НОМИНАЦИЙ АРТЕФАКТА *КНИГА* В ЛИНГВОКУЛЬТУРАХ МИРА 75
PRAGMATICS OF THE ARTIFACT "BOOK" NOMINATIONS IN THE LINGUOCULTURES OF THE WORLD
DÜNYA DİL-KÜLTÜRLERİNDE "KİTAP" ARTEFAKTININ ADLANDIRILMA PRAGMATİĞİ
Д.ф.н. профессор Степанов Евгений Николаевич

33.YURT/VATAN KAVRAMLI/ANLAMLI VE KAVRAM ALANLI KİŞİ ADLARI 78
PERSONAL NAMES CONNECTED TO THE CONCEPTS OF 'YURT' AND 'VATAN': MEANINGFUL AND CONCEPTUALLY RICH
ЛИЧНЫЕ ИМЕНА В СЕМАНТИЧЕСКОМ ПОЛЕ ПОНЯТИЙ "РОДИНА" И "ОТЕЧЕСТВО" В ТУРЕЦКОМ ЯЗЫКЕ
Çağla Onar, Prof. Dr. Mustafa Şenel

34.DİLLERİN KÜLTÜREL HAZİNESİ: TÜRKÇE VE İNGİLİZCEDEKİ ORTAK DEYİMLERİN ETİMOLOJİK VE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ..... 80
CULTURAL TREASURE OF LANGUAGES: ETYMOLOGICAL AND COMPARATIVE ANALYSIS OF COMMON IDIOMS IN TURKISH AND ENGLISH
КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ ЯЗЫКОВ: ЭТИМОЛОГИЧЕСКИЙ И СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ИДИОМ В ТУРЕЦКОМ И АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ
Vildan Ünel

ЛИНГВОДИДАКТИКА, ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ, ПЕДАГОГИКА
LANGUAGE TEACHING, TRANSLATION STUDIES, PEDAGOGY
DİL ÖĞRETİMİ, ÇEVİRİ BİLİMİ, EĞİTİM BİLİMİ

35.МЕЖЪЯЗЫКОВАЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ПЕРЕВОД ПРИ ОБУЧЕНИИ КЫРГЫЗСКОМУ ЯЗЫКУ КАК ВТОРОМУ: РУССКО-, УЗБЕКСКО- И ТАДЖИКОЯЗЫЧНЫЙ КОНТЕКСТ ШКОЛ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ 83
INTERLANGUAGAGE INTERFERENCE AND PEDAGOGICAL TRANSLATION IN THE TEACHING OF KYRGYZ AS A SECOND LANGUAGE: THE RUSSIAN-, UZBEK- AND TAJIK-LANGUAGE CONTEXT IN SCHOOLS IN THE KYRGYZ REPUBLIC
KIRGIZCA'NIN İKİNCİ DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE DİLLER ARASI ETKİ VE PEDAGOJİK ÇEVİRİ: KIRGIZİSTAN CUMHURİYETİ OKULLARINDA RUSÇA, ÖZBEKÇE VE TACİKÇE DİL BAĞLAMLARI
Преподаватель, Джекишева Нуркыз Темирбековна,
К.ф.н., донецт Садырова Гулзат Камчыбековна
Методист, Мамытканова Айжана Акжолтоевна

36.ЭСТЕТИКО-НРАВСТВЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ 86
AESTHETIC AND MORAL EDUCATION FOR PRIMARY SCHOOL PUPILS
İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ESTETİK VE AHLAKİ EĞİTİMİ
К.ф.н., доцент Раббанакулов Хикмат Раббанакулович

37."АДАПТИРОВАННОЕ ЧТЕНИЕ В ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО И РУССКОГО ЯЗЫКОВ КАК ИНОСТРАННЫХ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ИНСТРУМЕНТОВ ЯЗЫКОВОЙ АДАПТАЦИИ" 88
ADAPTED READING IN TEACHING ENGLISH AND RUSSIAN AS FOREIGN LANGUAGES: A COMPARATIVE ANALYSIS OF LANGUAGE ADAPTATION TOOLS
YABANCI DİL OLARAK İNGİLİZCE VE RUSÇA ÖĞRETİMİNDE UYARLANMIŞ OKUMA: DİL UYARLAMA ARAÇLARININ KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEMESİ
Преподаватель РКИ, лингвист, переводчик, независимый исследователь Николай Тишин

38.ФОРМИРОВАНИЕ ОБРАЗОВ ЯЗЫКОВОГО СОЗНАНИЯ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ У ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ 90
FORMATION OF IMAGES OF LINGUISTIC CONSCIOUSNESS IN THE PROCESS OF TEACHING THE RUSSIAN LANGUAGE TO FOREIGN MEDICAL STUDENTS
YABANCI TIP ÖĞRENCİLERİNE RUSÇA ÖĞRETİMİ SÜRECİNDE DİL BİLİNCİ İMGELERİNİN OLUŞTURULMASI
К.ф.н., доцент Ирина Владиленовна Тележко, К.ф.н.,
доцент Шульдишова Алина Анатольевна

39.YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YETERLİK FİİLİNİN SEVİYELENDİRİLME SORUNU: ÖĞRETİM PROGRAMI VE DERS KİTAPLARINA DAYALI KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME 92
THE LEVEL-PLACEMENT PROBLEM OF THE ABILITY VERB IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE: A COMPARATIVE STUDY BASED ON A CURRICULUM AND COURSE BOOKS
ПРОБЛЕМА РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ФОРМ ВОЗМОЖНОСТИ И НЕВОЗМОЖНОСТИ ПО УРОВНЯМ ПРИ ОБУЧЕНИИ ТУРЕЦКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ: СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ УЧЕБНОЙ ПРОГРАММЫ И УЧЕБНИКОВ
Özgür Aslankılıç

40.ФЕНОМЕН ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ ОШИБКИ КАК ФАКТОР ОБУЧЕНИЯ НЕРОДНОМУ ЯЗЫКУ 95
THE PHENOMENON OF LINGUISTIC ERROR AS A FACTOR IN TEACHING A NON-NATIVE LANGUAGE
DİLBİLİMSEL HATA OLGUSUNUN ANA DİL OLMAYAN BİR DİLİN ÖĞRETİMİNDEKİ ROLÜ
Фиренгиз Гахраманова, Профессор Рогозная Нина Николаевна

41.ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ МОДЕЛИ “4-К” В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ И УЗБЕКСКОМУ ЯЗЫКАМ: КОГНИТИВНО-ДИСКУРСИВНЫЙ АСПЕКТ 97
LINGUODIDACTIC POTENTIAL OF THE "4C" MODEL IN TEACHING RUSSIAN AND UZBEK LANGUAGES: A COGNITIVE-DISCOURSE PERSPECTIVE
RUSÇA VE ÖZBEKÇE ÖĞRETİMİNDE “4-K” MODELİNİN DİL ÖĞRETİMSEL POTANSİYELİ: BİLİŞSEL-SÖYLEMSEL BOYUT
К.ф.н., доцент Раджобова Замира Чингизовна

42.ОБУЧЕНИЕ ГЛАГОЛАМ ДВИЖЕНИЯ В ТУРЕЦКОЯЗЫЧНОЙ АУДИТОРИИ: ОСОБЕННОСТИ ВВЕДЕНИЯ ФОРМ НАСТОЯЩЕГО ВРЕМЕНИ НА ЭЛЕМЕНТАРНОМ УРОВНЕ (ТРКИ А1) 99
TÜRKÇE KONUŞAN ÖĞRENCİLERE HAREKET FİİLLERİNİN ÖĞRETİMİ: ŞİMDİKİ ZAMANIN SUNULUŞ ÖZELLİKLERİ. A1 DÜZEYİ (TORFL BAŞLANGIÇ DÜZEYİ)
LEVEL A1 (TORFL ELEMENTARY LEVEL)
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Biçer

ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ, СОПОСТАВИТЕЛЬНАЯ ЛИНГВИСТИКА, ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ
TRANSLATION STUDIES, COMPARATIVE LINGUISTICS, LITERARY STUDIES
ÇEVİRİ BİLİMİ, KARŞILAŞTIRMALI DİLBİLİM, EDEBİYAT BİLİMİ

43.ПРОБЛЕМА СОХРАНЕНИЯ КУЛЬТУРНОГО РЕЗОНАНСА ПРИ ПЕРЕВОДЕ МНОГОСЛОЙНЫХ ТЕКСТОВ СО СТРУКТУРОЙ “КНИГА В КНИГЕ” (НА МАТЕРИАЛЕ ПЕРСИДСКИХ ПЕРЕВОДОВ РОМАНА М. БУЛГАКОВА “МАСТЕР И МАРГАРИТА”) 102
THE PROBLEM OF PRESERVING CULTURAL RESONANCE IN THE TRANSLATION OF MULTI-LAYERED TEXTS WITH A “BOOK WITHIN A BOOK” STRUCTURE: A STUDY OF PERSIAN TRANSLATIONS OF MIKHAIL BULGAKOV’S THE MASTER AND MARGARITA
“KİTAP İÇİNDE KİTAP” YAPISINA SAHİP ÇOK KATMANLI METİNLERİN ÇEVİRİLERİNDE KÜLTÜREL YANKININ KORUNMASI SORUNU: MİHAİL BULGAKOV’UN “USTA VE MARGARİTA” ESERİNİN FARSÇA ÇEVİRİLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA
К. ф. н., доцент Салими Абдолмалеки Косар

44.ТЕХНИКИ ПЕРЕВОДА НЕКОТОРЫХ ТИПОВ НЕРАСЧЛЕНЕННЫХ СЛОЖНОПОДЧИНЕННЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЙ С РУССКОГО НА ТУРЕЦКИЙ 104
TECHNIQUES FOR TRANSLATING FROM RUSSİAN INTO TURKISH CERTAIN TYPES OF COMPLEX SENTENCES, PARTS OF WHICH ARE CONNECTED BY A COMMON SENTENCE ELEMENT
ANA VE YAN CÜMLECİKLERİ ORTAK BİR CÜMLE ÖĞESİYLE BİRBİRİNE BAĞLANAN KARMAŞIK CÜMLELERİN TÜRKÇEYE ÇEVİRİ YÖNTEMLERİ
Dr. Öğretim Üyesi Larisa Zakharova

45. К ВОПРОСУ О ЯЗЫКЕ - ПОСРЕДНИКЕ И ДИСТАНЦИИ ВРЕМЕНИ В ПЕРЕВОДЕ . 106
ÇEVİRİDE ARACI DİL VE ZAMAN MESAFESİ SORUNU ÜZERİNE
ON THE ISSUE OF INTERMEDIARY LANGUAGES AND TEMPORAL DISTANCE IN TRANSLATION
Доцент, Ислам Агакеримов

46. SESSİZLİKTEN SESE: C. GÜNDOĞDU'NUN RADYONUN İÇİNDEKİLER OYUNUNDA DRAMATURJİK TEMSİL, RUS DRAMATURJİSİ VE RUSÇAYA ÇEVİRİSİ..... 108
ОТ ТИШИНЫ К ЗВУКУ: ДРАМАТУРГИЧЕСКАЯ РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ, РУССКАЯ ДРАМАТУРГИЯ И ПЕРЕВОД ПЬЕСЫ ДЖ. ГЮНДОГДУ "ВНУТРИ РАДИОПРИЁМНИКА" НА РУССКИЙ ЯЗЫК
FROM SILENCE TO SOUND: DRAMATURGICAL REPRESENTATION, THE RUSSIAN PLAYWRIGHT AND THE RUSSIAN TRANSLATION IN C. GÜNDOĞDU'S PLAY "RADYONUN İÇİNDEKİLER"
Anna SUNAR, Prof. Dr. Bahar Güneş

47. МЕТАТЕКСТУАЛЬНОСТЬ И ПАРАТЕКСТУАЛЬНЫЕ СТРАТЕГИИ ПЕРЕВОДА В РОМАНЕ МАТЕЯ ВИШНЕКА "ТОРГОВЕЦ ЗАЧИНАМИ РОМАНОВ" 111
MATEİ VİŞNİEC'İN "ROMAN BAŞLANGIÇLARI SATICISI" ADLI ROMANINDA METAMETİNSELLİK VE ÇEVİRİDE PARATEKSTÜEL STRATEJİLER
METATEXTUALITY AND PARATEXTUAL TRANSLATION STRATEGIES IN MATEI VIŞNIEC'S NOVEL "THE NOVEL OPENINGS MERCHANT
Доцент, Бражук Владимир

48. ПЕРЕВОД КАК ПОСРЕДНИК МЕЖДУ РУССКОЙ И ПЕРСИДСКОЙ ЛИТЕРАТУРОЙ.....113
TRANSLATION AS A MEDIATOR BETWEEN RUSSIAN AND PERSIAN LITERATURE
RUS VE FARS EDEBİYATLARI ARASINDA BİR ARACI OLARAK ÇEVİRİ
К.ф.н., Доцент Зейнаб Моаззензаде

49. ТРУДНОСТИ ПЕРЕДАЧИ КУЛЬТУРНО ОБУСЛОВЛЕННЫХ ВЫРАЖЕНИЙ ПРИ ПИСЬМЕННОМ ПЕРЕВОДЕ С ПЕРСИДСКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ 115
FARSÇADAN RUSÇAYA YAZILI ÇEVİRİDE KÜLTÜRE BAĞLI İFADELERİN AKTARIMINDAKİ GÜÇLÜKLER
DIFFICULTIES IN CONVEYING CULTURE-BOUND EXPRESSIONS IN WRITTEN TRANSLATION FROM PERSIAN INTO RUSSIAN
Фатеме Гариби, К.ф.н., К.ф.н., Доцент Зейнаб Моаззензаде

50. ПРОБЛЕМЫ И СПОСОБЫ ПЕРЕВОДА БЕЗЭКВИВАЛЕНТНОЙ ЛЕКСИКИ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА ПЕРСИДСКИЙ ЯЗЫК 118
PROBLEMS AND METHODS OF TRANSLATING NON-EQUIVALENT VOCABULARY FROM RUSSIAN INTO PERSIAN
RUSÇADAN FARSÇAYA EŞDEĞERİ OLMAYAN KELİMELERİN ÇEVİRİSİNDEKİ SORUNLAR VE YÖNTEMLER
PhD, Махназ Рахбари, Профессор Бахрам Зейнали

51. АНАЛИЗ КАТФОРДОВСКИХ ТРАНСФОРМАЦИЙ ПРИ ПЕРЕВОДЕ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА ПЕРСИДСКИЙ..... 120
ANALYSIS OF CATFORD TRANSFORMATIONS IN THE TRANSLATION OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL TEXTS FROM RUSSIAN INTO PERSIAN
RUSÇADAN FARSÇAYA BİLİMSEL VE TEKNİK METİNLERİN ÇEVİRİSİNDE CATFORD DÖNÜŞÜMLERİNİN ANALİZİ
К. ф. н., доцент Бахарлу Хади, Аспирантка Бархордари, Сарина

52.СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ КАТЕГОРИИ ЭВИДЕНЦИАЛЬНОСТИ В РУССКОМ И ТУРЕЦКОМ ЯЗЫКАХ: СОПОСТАВИТЕЛЬНО-ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ И ПЕРЕВОДОВЕДЧЕСКИЙ АСПЕКТЫ 122
RUSÇA VE TÜRKÇE'DE KANITLANMIŞLIK KATEGORİSİNİN İFADE EDİLME BİÇİMLERİ. KARŞILAŞTIRMALI DİLBİLİM VE ÇEVİRİBİLİM SINIRLARINDA KANITLANMIŞLIK
WAYS OF EXPRESSING THE CATEGORY OF ATTESTATION IN RUSSIAN AND TURKISH. EVIDENTIALITY AT THE INTERFACE BETWEEN COMPARATIVE LINGUISTICS AND TRANSLATION STUDIES
Emine Buran

53.РОЛЬ ПЕРЕВОДЧИКА И ТРУДНОСТИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПЕРЕВОДА С ТУРЕЦКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА КЮРШАТА БАШАРА "BAŞUCUMDA MÜZİK") 124
TÜRKÇEDEN RUSÇAYA EDEBÎ ESER ÇEVİRİSİNDE ÇEVİRMENİN ROLÜ VE ÇEVİRİ GÜÇLÜKLERİ (KÜRŞAT BAŞAR'IN *BAŞUCUMDA MÜZİK* ROMANI TEMELİNDE)
THE ROLE OF THE TRANSLATOR AND THE DIFFICULTIES OF TRANSLATING LITERARY WORKS FROM TURKISH INTO RUSSIAN (BASED ON THE NOVEL "BAŞUCUMDA MÜZİK" BY KÜRSAT BASHAR)
Dr. Öğretim Üyesi Funda Temur

ЦИФРОВАЯ ГУМАНИТАРИСТИКА, ИИ, ЛИНГВОДИДАКТИКА, ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ, МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ
DIGITAL HUMANITIES, AI, LANGUAGE TEACHING, DIGITAL TECHNOLOGIES, INTERCULTURAL COMMUNICATION
DİJİTAL BEŞERİ BİLİMLER, YAPAY ZEKA, DİL ÖĞRETİMİ, DİJİTAL TEKNOLOJİLER, KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM

54.ЦИФРОВАЯ ГУМАНИТАРИСТИКА И ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ ФИЛОЛОГОВ К НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ 127
DIGITAL HUMANITIES AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PREPARING FUTURE PHILOLOGISTS FOR RESEARCH ACTIVITIES
GELECEĞİN FİLOLOGLARININ BİLİMSEL ARAŞTIRMA FAALİYETLERİNE HAZIRLANMASINDA DİJİTAL BEŞERÎ BİLİMLER VE YAPAY ZEKÂ
Преподаватель Султонмуродова Фарангиз Акрамовна

55.УЧЕБНАЯ КНИГА КАК "КНИГА В КНИГЕ": ФУНКЦИИ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ-МЕДИАТОРА В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ 129
THE TEXTBOOK AS A 'BOOK WITHIN A BOOK': THE ROLE OF THE TEACHER-MEDIATOR IN THE DIGITAL AGE
"KİTAP İÇİNDEKİ KİTAP" OLARAK DERS KİTABI: DİJİTAL ÇAĞDA ÖĞRETMEN-ARACININ ROLÜ
К.ф.н., доцент Фисенко Ольга Сергеевна

56.МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ: ПУТИ И ПОДХОДЫ К ИССЛЕДОВАНИЮ 131
METHODOLOGICAL ASPECTS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION: WAYS AND APPROACHES TO RESEARCH
KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİMİN YÖNTEMSEL BOYUTLARI: ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ VE YAKLAŞIMLARI
Дилдора Зафуровна Базарова, К.ф.н., доцент Раджобова Замира Чингизовна

57.ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ПРЕПОДАВАНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА 132
DIGITAL TECHNOLOGIES AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TEACHING RUSSIAN
RUS DİLİ ÖĞRETİMİNDE DİJİTAL TEKNOLOJİLER VE YAPAY ZEKÂ
Преподаватель, Шодиева Матлуба Солеевна

58.СОПОСТАВЛЕНИЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО И МАШИННОГО ПЕРЕВОДА КАЛМЫЦКОЙ СКАЗКИ В “КАПИТАНСКОЙ ДОЧКЕ” А. С. ПУШКИНА КАК ПРИЁМ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ..... 134
COMPARING THE LITERARY AND MACHINE TRANSLATIONS OF THE KALMYK TALE IN A. S. PUSHKIN’S THE CAPTAIN’S DAUGHTER AS A METHOD FOR DEVELOPING PHILOLOGY STUDENTS’ CRITICAL THINKING
FİLOLOJİ ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİNİ GELİŞTİRME YÖNTEMİ OLARAK A. S. PUŞKİN’İN “YÜZBAŞININ KIZI” ESERİNDEKİ KALMIK MASALININ EDEBÎ VE MAKİNE ÇEVİRİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
Преподаватель Урунова Фируза Хайдаровна

59.DİJİTAL HİKÂYE ANLATIMININ KÜLTÜREL İÇERİK ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI: ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ VE EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ AÇISINDAN BİR İNCELEME 136
THE USE OF DIGITAL STORYTELLING IN THE TEACHING OF CULTURAL CONTENT: A REVIEW OF TECHNOLOGY-ENHANCED TEACHING METHODS
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВОГО СТОРИТЕЛЛИНГА В ПРЕПОДАВАНИИ КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА: АНАЛИЗ С ПОЗИЦИЙ МЕТОДИКИ ОБУЧЕНИЯ И ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
Dr. Öğr. Üyesi Emrullah Yiğit, Doç. Dr. Recai Bazancir

ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ, ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЯ, ФОЛЬКЛОРИСТИКА, КУЛЬТУРОЛОГИЯ, МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ, ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ, ИИ, ЛИНГВОДИДАКТИКА, ЛИНГВИСТИКА, КОМПАРАТИВИСТИКА, МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ЛИТЕРАТУРЫ
TRANSLATION STUDIES, LINGUISTIC AND CULTURAL STUDIES, FOLKLORE, CULTURAL STUDIES, INTERCULTURAL COMMUNICATION, LITERARY STUDIES, AI, LANGUAGE TEACHING METHODOLOGY, LINGUISTICS, COMPARATIVE LITERATURE, METHODS OF TEACHING LITERATURE
ÇEVİRİ BİLİMİ, DİL VE KÜLTÜR BİLİMİ, FOLKLOR BİLİMİ, KÜLTÜR BİLİMİ, KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM, EDEBİYAT BİLİMİ, YAPAY ZEKA, DİL ÖĞRETİM BİLİMİ, DİLBİLİM, KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYAT, EDEBİYAT ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

60.РУССКИЕ ПЕРЕВОДЫ ОМАРА ХАЙЯМА КАК ОТРАЖЕНИЕ МЕНТАЛЬНОСТИ (НА МАТЕРИАЛЕ ИЗДАНИЯ 2010 г.)..... 139
RUSSIAN TRANSLATIONS OF OMAR KHAYYAM AS A REFLECTION OF MENTALITY (BASED ON THE 2010 EDITION)
ZİHNİYETİN BİR YANSIMASI OLARAK ÖMER HAYYAM’IN RUSÇA ÇEVİRİLERİ (2010 BASKISI TEMELİNDE)
Преподаватель, Султанова Зулхумор Сабатуллаевна

61.ПЕРВЫЙ, ВТОРОЙ И ТРЕТИЙ ТОМА АКАДЕМИЧЕСКОГО ИЗДАНИЯ “НАРТЫ” КАК ЕДИНАЯ ОСНОВА ПЕРЕВОДА С РУССКОГО НА ПЕРСИДСКИЙ 141
THE FIRST, SECOND, AND THIRD VOLUMES OF THE ACADEMIC EDITION OF “NARTS” AS A UNIFIED BASIS FOR TRANSLATION FROM RUSSIAN INTO PERSIAN
RUSÇADAN FARSÇAYA ÇEVİRİNİN ORTAK TEMELİ OLARAK “NART” ADLI AKADEMİK YAYININ BİRİNCİ, İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ CİLTLERİ
К.ф.н., доцент Марьям Шафаги, К.ф.н., доцент Марьям Моради

62.КУЛЬТУРНО-МАРКИРОВАННЫЕ ИЗОБРАЖЕНИЯ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ ИРАНСКИХ СТУДЕНТОВ..... 143
RUSÇANIN İRANLI ÖĞRENCİLERE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL NİTELİK TAŞIYAN GÖRSELLER
CULTURALLY MARKED IMAGES IN TEACHING RUSSIAN TO IRANIAN STUDENTS
Назанин Даманпак, К.ф.н, Доцент Зейнаб Моазензаде

63.RİTÜELDEN DİJİTAL BELLEĞE: SLAV VE TÜRK TAKVİMSEL GELENEKLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI FOLKLOR VE TİPOLOJI PERSPEKTİFİNDEN ANALİZİ 146
FROM RITUAL TO DIGITAL MEMORY: A COMPARATIVE FOLKLORE AND TYPOLOGICAL ANALYSIS OF SLAVIC AND TURKIC CALENDRICAL TRADITIONS
ОТ РИТУАЛА К ЦИФРОВОЙ ПАМЯТИ: СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ И ТИПОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СЛАВЯНСКИХ И ТЮРКСКИХ КАЛЕНДАРНЫХ ТРАДИЦИЙ
Dr. Öğretim Üyesi Mahmut Öner

64.DİJİTAL KÜLTÜRDE ATASÖZLERİNİN DÖNÜŞÜMÜ: SOSYAL MEDYADA GELENEKSEL BİLGİNİN YENİ SÖYLEM BİÇİMLERİ..... 150
THE TRANSFORMATION OF PROVERBS IN DIGITAL CULTURE: NEW FORMS OF EXPRESSION FOR TRADITIONAL KNOWLEDGE ON SOCIAL MEDIA
ТРАНСФОРМАЦИЯ ПОСЛОВИЦ В ЦИФРОВОЙ КУЛЬТУРЕ: НОВЫЕ ФОРМЫ ВЫРАЖЕНИЯ ТРАДИЦИОННЫХ ЗНАНИЙ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ
Doç. Dr. Recai Bazancir, Dr. Öğr. Üyesi Emrullah Yiğit

65.MEDENİYETLER DİYALOĞU BAĞLAMINDA İKİ DİL İKİ KÜLTÜR: TÜRK-RUS MİLLÎ/DİNÎ BAYRAMLARI 152
TWO LANGUAGES, TWO CULTURES IN THE CONTEXT OF THE DIALOGUE OF CIVILIZATIONS: TURKISH RUSSIAN NATIONAL AND RELIGIOUS HOLIDAYS
ДВА ЯЗЫКА, ДВЕ КУЛЬТУРЫ В КОНТЕКСТЕ ДИАЛОГА ЦИВИЛИЗАЦИЙ: НАЦИОНАЛЬНЫЕ И РЕЛИГИОЗНЫЕ ПРАЗДНИКИ ТУРЦИИ И РОССИИ
Dr. Öğretim Üyesi Ersin Çetinkaya

66.НАРРАТИВНЫЕ АЛГОРИТМЫ ТЮРКСКОГО ЭПОСА И РУССКОЙ СКАЗКИ: ОТ ДЕДЕ ГОРГУДА К ИСКУССТВЕННОМУ ИНТЕЛЛЕКТУ..... 155
NARRATIVE ALGORITHMS IN TURKIC EPICS AND RUSSIAN FAIRY TALES: FROM DEDE GORGUD TO ARTIFICIAL INTELLIGENCE
TÜRK EPOSU VE RUS MASALLARINDAKİ ANLATIM ALGORİTMALARI: DEDE KORKUT’TAN YAPAY ZEKAYA
Dr. Ана Мамедова

67.РОЛЬ ПЕРЕВОДЧИКА В ДИАЛОГЕ КУЛЬТУР..... 157
THE TRANSLATOR’S ROLE IN INTERCULTURAL DIALOGUE
KÜLTÜRLERARASI DİYALOGDA ÇEVİRMENİN ROLÜ
К. ф. н, старший преподаватель PhD, Assistant Professor Ваджихе Резвани

68.СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ ПОРТРЕТ ЭПИЧЕСКИХ ГЕРОЕВ: АЛПАМЫШ, ЖУМОНГ И ИЛЬЯ МУРОМЕЦ 159
SOCIO-PSYCHOLOGICAL PORTRAIT OF EPIC HEROES: ALPAMYSH, JUMONG AND ILYA MUROMETS
DESTANSI KAHRAMANLARIN SOSYO-PSİKOLOJİK PORTRESİ: ALPAMIŞ, JUMONG VE İLYA MUROMETS
Преподаватель, Нурмухамедова Мохира Ураловна

69.H. GARDNER'S BOOKS ON MULTIPLE INTELLIGENCES: GLOBAL TRANSLATION RESONANCE..... 161
H. GARDNER'IN ÇOKLU ZEKÂ ÜZERİNE ESERLERİ: ÇEVİRİDE KÜRESEL YANKILAR
КНИГИ Г. ГАРДНЕРА О МНОЖЕСТВЕННОМ ИНТЕЛЛЕКТЕ: ГЛОБАЛЬНЫЙ ПЕРЕВОДЧЕСКИЙ РЕЗОНАНС
Профессор Шуверова Татьяна Демьяновна, Манукян Карине Генриковна

70.THE MULTIPLICITY OF TRANSLATIONS OF M. YU. LERMONTOV'S NOVEL "A HERO OF OUR TIME" INTO THE LANGUAGES OF THE PEOPLES OF INDIA AS A PHENOMENON OF NATIONAL AND REGIONAL CULTURE. 163
МНОЖЕСТВЕННОСТЬ ПЕРЕВОДОВ РОМАНА М. Ю. ЛЕРМОНТОВА "ГЕРОЙ НАШЕГО ВРЕМЕНИ" НА ЯЗЫКИ НАРОДОВ ИНДИИ КАК ФЕНОМЕН НАЦИОНАЛЬНОЙ И РЕГИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ
M. YU. LERMONTOV'UN "ZAMANIMIZIN BİR KAHRAMANI" ROMANININ HİNDİSTAN HALKLARININ DİLLERİNE YAPILAN ÇOKLU ÇEVİRİLERİ: ULUSAL VE BÖLGESEL KÜLTÜR OLGUSU
Amlan Biswas, Professor Irina A. Poplavskaya

71.GENERATIVE AI VS. HUMAN LINGUISTIC PROCESSING IN BILINGUAL HIGHER EDUCATION: TRANSLATION INTERFERENCE AND LINGUODIDACTIC PARADIGMS..... 165
ГЕНЕРАТИВНЫЙ ИИ ПРОТИВ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ ОБРАБОТКИ ЯЗЫКА В БИЛИНГВАЛЬНОМ ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: ПЕРЕВОДЧЕСКАЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ И ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКИЕ ПАРАДИГМЫ
İKİ DİLLİ YÜKSEKÖĞRETİMDE ÜRETİCİ YAPAY ZEKÂYA KARŞI İNSANIN DİLSEL İŞLEMLEME SÜREÇLERİ: ÇEVİRİDE DİLSEL GİRİŞİM VE DİL ÖĞRETİMİ PARADİGMALARI
Преподаватель Негматова Навруза Нодировна
Преподаватель Гулямова Фатима Мехриддиновна
Преподаватель Абруева Гульноз Зафаровна

72.ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРЕПОДАВАНИИ ЛИТЕРАТУРЫ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВОСПРИЯТИЯ УЧАЩИХСЯ..... 167
GAME-BASED TECHNOLOGIES IN LITERATURE TEACHING AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' AESTHETIC PERCEPTION
ESTETİK ALGININ GELİŞTİRİLMESİNDE BİR ETKEN OLARAK EDEBİYAT ÖĞRETİMİNDE OYUN TEKNOLOJİLERİ
Преподаватель Абруева Гульноз Зафаровна
Преподаватель Негматова Навруза Нодировна
Преподаватель Гулямова Фатима Мехриддиновна

73. НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА АББРЕВИАТУР В РУССКО-УЗБЕКСКОМ МЕЖЪЯЗЫКОВОМ ПРОСТРАНСТВЕ: ПРОБЛЕМЫ И СТРАТЕГИИ ПЕРЕВОДА 169
NATIONAL AND CULTURAL SPECIFICITY OF ABBREVIATIONS IN THE RUSSIAN UZBEK INTERLINGUAL SPACE: TRANSLATION PROBLEMS AND STRATEGIES
RUSÇA-ÖZBEKÇE DİLLERARASI ALANDA KISALTMALARIN ULUSAL-KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ: ÇEVİRİ SORUNLARI VE STRATEJİLERİ
Д. ф. н., доцент Муътабаржон Камоловна Шарипова

74. К ВОПРОСУ О ПЕРЕВОДЕ КАК СРЕДСТВУ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ И РОЛИ ПЕРЕВОДЧИКА В АДАПТАЦИИ РЕАЛИЙ 171
ON THE ISSUE OF TRANSLATION AS A MEANS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION AND THE ROLE OF THE TRANSLATOR IN ADAPTING CULTURE-SPECIFIC ITEMS
KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM ARACI OLARAK ÇEVİRİ VE KÜLTÜREL ÖGELERİN AKTARIMINDA ÇEVİRMENİN ROLÜ ÜZERİNE
К.ф.н. PHD. Ассистент профессора. Бахаре Чераги

75. THE IMPACT OF PROMPTING STRATEGIES ON THE QUALITY OF LITERARY TRANSLATION: AN ANALYSIS OF AI TRANSLATIONS OF A. S. PUSHKIN'S VERSE FAIRY TALES FROM RUSSIAN INTO ROMANIAN 173
ВЛИЯНИЕ СТРАТЕГИЙ ПРОМПТИНГА НА КАЧЕСТВО ЛИТЕРАТУРНОГО ПЕРЕВОДА: АНАЛИЗ ИИ-ПЕРЕВОДОВ СТИХОТВОРНЫХ СКАЗОК А. С. ПУШКИНА С РУССКОГО НА РУМЫНСКИЙ ЯЗЫК
YARDIMCI STRATEJİLERİN EDEBİYAT ÇEVİRİSİNİN KALİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: A. S. PUŞKİN'İN ŞİİRSEL MASALLARININ RUSÇADAN ROMENCEYE YAPILAN YAPAY ZEKA ÇEVİRİLERİNİN BİR ANALİZİ
Юлиана Тимофте

76. ÇEKİM EKLERİ AÇISINDAN ARDAHAN TÜRKÜLERİ 176
ARDAHAN FOLK SONGS FROM THE PERSPECTIVE OF INFLEXIONAL SUFFIXES
СЛОВОИЗМЕНИТЕЛЬНЫЕ АФФИКСЫ В НАРОДНЫХ ПЕСНЯХ РЕГИОНА АРДАХАН: МОРФОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ
Halime Mert, Prof. Dr. Mustafa Şenel

77. ПОЭТИЧЕСКИЙ ПЕРЕВОД КАК ФОРМА КУЛЬТУРНОГО ПОСРЕДНИЧЕСТВА: СТРАТЕГИИ РЕПРЕЗЕНТАЦИИ КЫРГЫЗСКОЙ ПОЭЗИИ В РУССКОЯЗЫЧНОМ ДИСКУРСЕ 178
KÜLTÜREL ARACILIĞIN BİR BİÇİMİ OLARAK ŞİİR ÇEVİRİSİ: KIRGIZ ŞİİRİNİN RUSÇA EDEBÎ SÖYLEMDE SUNULUŞ STRATEJİLERİ
POETIC TRANSLATION AS A FORM OF CULTURAL MEDIATION: STRATEGIES FOR REPRESENTING KYRGYZ POETRY IN RUSSIAN-LANGUAGE DISCOURSE
Преподаватель Бейшеналиева Ботокоз Атахановна

78. КОММУНИКАТИВНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ГРАММАТИЧЕСКИХ КАТЕГОРИЙ В ЗЕРКАЛЕ НЕПЕРЕВОДИМОСТИ: ЧИСЛОВЫЕ ФОРМЫ НЕСТАНДАРТНЫХ КОНСТРУКЦИЙ КАК ЗОНА КУЛЬТУРНОГО РЕЗОНАНСА 180
ÇEVRİLEMEZLİK AÇISINDAN GRAMER KATEGORİLERİNİN İLETİŞİMSEL POTANSİYELİ: KÜLTÜREL REZONANS ALANI OLARAK STANDART DIŞI YAPILARDA SAYI BİÇİMLERİ
THE COMMUNICATIVE POTENTIAL OF GRAMMATICAL CATEGORIES IN THE MIRROR OF UNTRANSLATABILITY: NUMBER FORMS OF NON-STANDARD CONSTRUCTIONS AS A DOMAIN OF CULTURAL RESONANCE
Д.ф.н., профессор, Оксана Михайловна Акай

79.СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПЕРЕВОДА РУССКОГО ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА НА КИТАЙСКИЙ И АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫКИ (НА МАТЕРИАЛЕ ПОВЕСТИ К.Г. ПАУСТОВСКОГО “ЗОЛОТАЯ РОЗА”)..... 183
COMPARATIVE ANALYSIS OF TRANSLATING RUSSIAN FICTION INTO CHINESE AND ENGLISH (BASED ON KONSTANTIN G. PAUSTOVSKY'S STORY 'THE GOLDEN ROSE')
RUSÇA EDEBÎ METNİN ÇİNCE VE İNGİLİZCEYE ÇEVİRİSİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ
Джелалатдин Ниязбердыевич Гарлыев

80.İKİ HALKIN BİRBİRİNİ KARŞILIKLI TANIMA ARACI OLARAK MACAR VE TÜRK TARİHİ ROMANLARININ ÇEVİRİLERİ..... 186
TRANSLATIONS OF HUNGARIAN AND TURKISH HISTORICAL NOVELS AS A MEANS FOR THE TWO PEOPLES TO GET TO KNOW EACH OTHER
ПЕРЕВОДЫ ВЕНГЕРСКИХ И ТУРЕЦКИХ ИСТОРИЧЕСКИХ РОМАНОВ КАК СРЕДСТВО ВЗАИМНОГО ПОНИМАНИЯ ДВУХ НАРОДОВ
Dr. Öğretim Üyesi Szilárd Szilágyi

ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ, КОМПАРАТИВИСТИКА

LITERARY STUDIES, COMPARATIVE LITERATURE

EDEBİYAT BİLİMİ, KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYAT BİLİMİ

Якубова Мунаввар Исмаиловна
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0006-3845-0826, munavvar95yakubova@mail.ru

1. “МИФОПОЭТИЧЕСКИЙ ДИАЛОГ ХАЙРИДДИНА СУЛТОНОВА С АНТУАНОМ ДЕ СЕНТ-ЭКЗЮПЕРИ: МОТИВЫ ДЕТСТВА, ПАМЯТИ И ДУХОВНОГО СТРАНСТВИЯ”

Аннотация: В статье рассматриваются особенности мифопоэтического взаимодействия прозы Хайриддина Султонова с художественным миром Антуана де Сент-Экзюпери. Материалом исследования являются рассказы Х. Султонова “Воспоминание о далёком” “Артеке” и “Пластинка”, а также повесть-сказка А. де Сент-Экзюпери “Маленький принц”. Основное внимание уделяется мотивам детства, памяти, духовного странствия, дома, утраты, внутреннего одиночества и сохранения человеческой связи между поколениями. Особое значение приобретает исследование символики дороги, пространства, полёта, голоса, музыкальной пластинки и воспоминания как элементов единой мифопоэтической модели. Показано, что сходство произведений Султонова и Сент-Экзюпери не сводится к прямому заимствованию отдельных образов или сюжетных моделей. Речь идёт о типологической и интертекстуальной близости, основанной на сходном понимании детства как особого духовного состояния человека и памяти как механизма возвращения к утраченным нравственным ценностям. В прозе Султонова экзюперианская модель получает национально-культурную и историко-бытовую конкретизацию.

Ключевые слова: Хайриддин Султонов, Антуан де Сент-Экзюпери, “Маленький принц”, мифопоэтика, интертекстуальность, детство, память, мотив дороги, мотив полёта, символ, духовное странствие, узбекская проза.

KHAYRIDDIN SULTANOV’S MYTHOPOETIC DIALOGUE WITH ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY: MOTIFS OF CHILDHOOD, MEMORY, AND SPIRITUAL JOURNEYING

Abstract: This article examines the distinctive features of the mythopoetic interaction between the prose of Khayriddin Sultanov and the artistic world of Antoine de Saint-Exupéry. The study focuses on Sultanov’s short stories "Memories of Distant Artek" and "The Record," as well as Saint-Exupéry’s philosophical fairy tale The Little Prince. Particular attention is devoted to the motifs of childhood, memory, spiritual journeying, home, loss, inner loneliness, and the preservation of human connections between generations. Special emphasis is placed on the symbolism of the road, space, flight, voice, the musical record, and remembrance as elements of a unified mythopoetic model. The article demonstrates that the similarities between the works of Sultanov and Saint-Exupéry cannot be reduced to the direct borrowing of individual images or narrative patterns. Rather, they reflect a typological and intertextual affinity grounded in a shared understanding of childhood as a distinctive spiritual state

of the human being and memory as a means of returning to lost moral values. In Sultanov's prose, the Saint-Exupérian model acquires a specific national-cultural and historical-everyday dimension.
Keywords: Khayriddin Sultanov, Antoine De Saint-Exupéry, *The Little Prince*, Mythopoetic, Intertextuality, Childhood, Memory, Road Motif, Flight Motif, Symbol, Spiritual Journeying, Uzbek Prose.

"KHAYRIDDIN SULTANOV'UN ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY İLE MİTOPOETİK DİYALOĞU: ÇOCUKLUK, HAFIZA VE RUHSAL YOLCULUK MOTİFLERİ"

Özet: Bu çalışmada, Khayriddin Sultanov'un düzyazısı ile Antoine de Saint-Exupéry'nin sanatsal dünyası arasındaki mitopoetik etkileşimin özgün özellikleri incelenmektedir. Araştırmanın odağını Sultanov'un "Uzak Artek'in Anıları" ve "Kayıt" adlı öyküleri ile Saint-Exupéry'nin felsefi masalı "Küçük Prens" oluşturmaktadır. Çalışmada özellikle çocukluk, hafıza, ruhsal yolculuk, ev, kayıp, içsel yalnızlık ve kuşaklar arasındaki insani bağların korunması motiflerine dikkat çekilmektedir.

Bunun yanı sıra yol, mekân, uçuş, ses, müzik kaydı ve hatırlama sembolizmi, bütünlüklü bir mitopoetik modelin unsurları olarak ele alınmaktadır. Makalede, Sultanov ile Saint-Exupéry'nin eserleri arasındaki benzerliklerin yalnızca münferit imgelerin veya anlatı kalıplarının doğrudan aktarımına indirgenemeyeceği ortaya konulmaktadır. Aksine bu benzerlikler, çocukluğun insanın özgün bir ruhsal durumu, hafızanın ise kaybedilmiş ahlaki değerlere dönüş aracı olduğu yönündeki ortak anlayışa dayanan tipolojik ve metinlerarası bir yakınlığı yansıtmaktadır.

Sultanov'un düzyazısında Saint-Exupéry'ye özgü model, kendine özgü bir ulusal-kültürel ve tarihsel-gündelik boyut kazanmaktadır.
Anahtar Kelimeler: Khayriddin Sultanov, Antoine de Saint-Exupéry, Küçük Prens, mitopoetika, metinlerarasılık, çocukluk, hafıza, yol motifi, uçuş motifi, sembol, ruhsal yolculuk, Özbek düzyazısı.

.

К. ф. н., доцент Жаннат Майгельдиева
Кызылординский университет имени Коркыт Ата, Республика Казахстан,
https://orcid.org/0000-0003-1297-274X,
zhannat.maigeldiyeva67@gmail.com

2. СИМВОЛИКА ЖЁЛТОГО ЦВЕТА В ХУДОЖЕСТВЕННОЙ КАРТИНЕ МИРА КАЗАХСКИХ, КЫРГЫЗСКИХ, ТУРЕЦКИХ И РУССКИХ ПИСАТЕЛЕЙ: СРАВНИТЕЛЬНО-СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ

Аннотация: В статье исследуется символика жёлтого цвета в произведениях казахских, кыргызских, турецких и русских писателей. Цель работы - выявить универсальные, национально-культурные и индивидуально-авторские значения жёлтого цвета в художественной картине мира. Материалом исследования послужили произведения Сакена Сейфуллина, Смагула Елубая, Акылбека Шаяхмета, Чингиза Айтматова, Яшара Кемаля, Назыма Хикмета, Фёдора Достоевского и Анны Ахматовой. Используются сравнительно- сопоставительный, лингвокультурологический, контекстуальный и интерпретационный методы анализа.

Установлено, что жёлтый цвет обладает амбивалентной семантикой. В казахской литературе он связан с образом бескрайней степи, Сарыарки, родной земли, осеннего увядания, тоски и исторической памяти. В кыргызской прозе, прежде всего в повести Ч. Айтматова “Прощай, Гульсары!” и романе “И дольше века длится день”, золотисто-жёлтая гамма выражает природную красоту, свободу, быстротечность жизни и трагическое угасание, а пространство Сары-Озеков символизирует испытание человеческой памяти. В турецкой литературе жёлтый цвет воплощает как солнечную энергию, золото и жизненную полноту, так и палящий зной, бедность, физическое истощение и разлуку. Это особенно ярко проявляется в рассказе Яшара Кемаля “Жёлтый зной” и стихотворении Назыма Хикмета “Соломенно-жёлтый”.

В произведениях Ф.М. Достоевского жёлтый становится цветом болезненного, нравственно деформированного городского пространства, нищеты и духовного кризиса. В лирике А.А. Ахматовой он приобретает камерный психологический характер, сопровождая ситуации расставания, памяти, осенней зрелости и приятия быстротечности жизни. Делается вывод, что жёлтый цвет объединяет семантические полюса света и угасания, богатства и бедности, зрелости и разрушения, но в каждой национальной и авторской системе получает специфическое художественное наполнение.

Ключевые слова: жёлтый цвет, цветовая символика, художественная картина мира, лингвокультурология, казахская литература, кыргызская литература, турецкая литература, русская литература.

THE SYMBOLISM OF THE COLOUR YELLOW IN THE ARTISTIC WORLDVIEW OF KAZAKH, KYRGYZ, TURKISH, AND RUSSIAN WRITERS: A COMPARATIVE ANALYSIS

ABSTRACT: This article examines the symbolism of the colour yellow in the works of Kazakh, Kyrgyz, Turkish, and Russian writers. The study aims to identify the universal, national-cultural, and author-specific meanings of the colour yellow within the artistic worldview. The research material comprises works by Saken Seifullin, Smagul Yelubay, Akylbek Shayakhmet, Chingiz Aitmatov, Yaşar Kemal, Nazım Hikmet, Fyodor Dostoevsky, and Anna Akhmatova. Comparative, linguacultural, contextual, and interpretive methods of analysis are employed. It is established that the colour yellow possesses ambivalent semantics. In Kazakh literature, it is associated with the image of the boundless steppe, Saryarka, the native land, autumnal fading, melancholy, and historical memory. In Kyrgyz prose—specifically in Chingiz Aitmatov's novella "Farewell, Gulsary!" and the novel "The Day Lasts More Than a Hundred Years"—golden-yellow hues express natural beauty, freedom, the transience of life, and tragic decline, while the expanse of Sary-Ozek symbolizes a test of human memory. In Turkish literature, yellow embodies solar energy, gold, and the fullness of life, as well as scorching heat, poverty, physical exhaustion, and separation. This is particularly evident in Yaşar Kemal's short story "Yellow Heat" and Nazım Hikmet's poem "Straw-Yellow". In the works of F.M. Dostoevsky, yellow becomes the colour of a sickly, morally distorted urban environment, poverty, and spiritual crisis. In A.A. Akhmatova's work, it acquires an intimate, psychological character, accompanying themes of parting, memory, autumnal maturity, and the acceptance of life's transience. It is concluded that the colour yellow unites the semantic poles of light and fading, wealth and poverty, maturity and decay, yet acquires a specific artistic significance within each national and individual authorial system.

KEYWORDS: Yellow colour, Colour symbolism, Artistic worldview, Linguacultural, Kazakh literature, Kyrgyz literature, Turkish literature, Russian literature.

KAZAK, KIRGIZ, TÜRK VE RUS YAZARLARIN EDEBİ DÜNYA GÖRÜŞÜNDE SARI SEMBOLİZMİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Özet: Bu çalışma, Kazak, Kırgız, Türk ve Rus yazarların eserlerinde sarı sembolizmini incelemektedir. Çalışmanın amacı, edebi dünya görüşlerinde sarının evrensel, ulusal-kültürel ve bireysel-yazarsal anlamlarını belirlemektir. Araştırma materyali, Saken Seyfullin, Smagul Elubay, Akylbek Shayakhmet, Cengiz Aytmatov, Yaşar Kemal, Nazım Hikmet, Fyodor Dostoyevski ve Anna Ahmatova'nın eserlerini içermektedir. Karşılaştırmalı-kontrastlı, dilbilimsel-kültürel, bağlamsal ve yorumlayıcı analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Analizin sonucunda sarının ikircikli bir anlambilime sahip olduğu tespit edilmiştir. Kazak edebiyatında, uçsuz bucaksız bozkır, Saryarka, vatan, sonbahar çürümesi, melankoli ve tarihsel hafıza imgeleriyle ilişkilendirilir. Kırgız düzyazısında, özellikle Cengiz Aytmatov'un "Elveda, Gülsarı!" öyküsünde "Ve Gün Yüz Günden Daha Uzun Sürer" romanında altın sarısı palet, doğal güzelliği, özgürlüğü, hayatın geçiciliğini ve trajik düşüşünü ifade ederken, Sary-Ozekov'un mekânı insan

hafızasının sınavını sembolize eder. Türk edebiyatında sarı, güneş enerjisini, altını ve hayatın doluluğunu, aynı zamanda kavurucu sıcağı, yoksulluğu, fiziksel yorgunluğu ve ayrılığı temsil eder. Bu, özellikle Yaşar Kemal'in "Sarı Isı" öyküsünde ve Nazım Hikmet'in "Saman Sarısı" şiirinde belirgindir.
F. M. Dostoyevski'nin eserlerinde sarı, acı verici, ahlaki olarak deforme olmuş kentsel alanın, yoksulluğun ve manevi krizin rengi olur. A. A. Ahmatova'nın lirik şiirlerinde ise ayrılık, hafıza, sonbahar olgunluğu ve hayatın geçiciliğinin kabulü gibi durumlara eşlik eden samimi bir psikolojik karakter kazanır. Sarı rengin, ışık ve solma, zenginlik ve yoksulluk, olgunluk ve yıkım gibi anlamsal kutupları birleştirdiği, ancak her ulusal ve sanatsal sistemde kendine özgü bir sanatsal içerik kazandığı sonucuna varılmıştır.
Anahtar kelimeler: sarı renk, renk sembolizmi, dünyanın edebi tasviri, dilbilimsel ve kültürel çalışmalar, Kazak edebiyatı, Kırgız edebiyatı, Türk edebiyatı, Rus edebiyatı.

Doç. Dr. Serap Sarıbaş
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0002-4079-8024, serapsaribas@kmu.edu.tr

3. SINIRDAKİ DÜNYALAR: ANDREY PLATONOV'UN *CAN* VE YAŞAR KEMAL'İN *YER DEMİR GÖK BAKIR* ROMANLARINDA MADDİ YOKSUNLUK VE ANLATISAL ONARIM

Özet: Andrey Platonov'un Can (Dzhan) adlı eseri ile Yaşar Kemal'in Yer Demir Gök Bakır romanı, yaşamın maddi, toplumsal ve simgesel dayanaklarının aşındığı koşullarda dünyanın sürekliliğinin hangi anlatısal araçlarla korunabildiğini sorgulayan iki ayrı poetik evren sunar. Açlık, kuraklık, yoksulluk, yerinden edilme tehdidi ve toplumsal çözülme, bu metinlerde yalnızca tarihsel deneyimin görünür belirtileri olarak kalmaz; toprağın besleyici niteliğini, toplumsal bağların düzenleyici gücünü ve geleceğin yön tayin eden ufkunu zayıflatan daha derin bir varoluşsal çözülmenin parçaları hâline gelir. Karşılaştırmanın hareket noktası, Sovyet Orta Asya'sı ile Anadolu köy dünyası arasında tarihsel bir özdeşlik kurmak değil, yaşamın kurucu zeminleri sarsıldığında edebî anlatının dünya kurma kapasitesinin hangi biçimlerde sınandığını ortaya koymaktır. Bu bağlamda önerilen "dünya kurma krizi" kavramı, anlatısal çözülmeyi maddi yoksunluğun dolaysız yansıması olarak değil, bir topluluğun kendi devamlılığını anlam, bellek ve gelecek tasavvuru aracılığıyla yeniden kurma çabasının istikrarsızlığı olarak kavramsallaştırır. Yer Demir Gök Bakır'da Taşbaş çevresinde yoğunlaşan mittik üretim, ekonomik çaresizlik ile kolektif korkuyu geçici bir simgesel bütünlük içinde düzenleyerek dağılmayı erteler; Can'da ise parçalı bellek, kırılgan aidiyet ve süreksiz gelecek duygusu, benzer bir bütünleşmenin kalıcı bir biçime kavuşmasını sürekli olarak askıda bırakır. Bu ayrım, Yaşar Kemal'de anlatının mit aracılığıyla geçici bir dünya bütünlüğü kurabildiğini, Platonov'da ise eksikliğin giderilmek yerine anlatının yapısında korunarak varlığını sürdürdüğünü gösterir. Yakın okuma ile karşılaştırmalı metin çözümlemesine dayanan inceleme, çevresel beşerî bilimler, anlatı kuramı ve dünya kurma tartışmalarını bu asimetrik yapı etrafında yeniden ilişkilendirerek edebiyatın kriz koşullarındaki işlevini telafi fikrinin ötesinde düşünür: anlatı, yitirilen bütünlüğü geri getiren bir araç olmaktan çok, bir dünyanın kurulabilirdik sınırlarını, süreklilik imkânlarını ve kırılganlığını sınayan poetik bir alana dönüşür. Böylece Platonov ile Yaşar Kemal arasındaki karşılaştırma, maddi yoksunluğu temsil edilen bir içerik olmaktan çıkararak dünyanın kurulması, çözülmesi ve kısmen yeniden tahayyül edilmesi arasındaki gerilimin biçimsel ve düşünsel sonuçlarını görünür kılan özgün bir karşılaştırmalı edebiyat modeli önerir.

Anahtar Kelimeler: Andrey Platonov, Yaşar Kemal, kolektif süreklilik, mittik anlatı, ekolojik kırılganlık.

WORLDS AT THE LIMIT: MATERIAL DEPRIVATION AND NARRATIVE REPAIR IN ANDREI PLATONOV'S SOUL AND YAŞAR KEMAL'S IRON EARTH, COPPER SK*Y*

Abstract: Andrei Platonov's Soul (Dzhan) and Yaşar Kemal's Iron Earth, Copper Sky elaborate two divergent poetics of collective existence amid the erosion of material, social, and symbolic conditions capable of sustaining communal life. Hunger, drought, poverty, displacement, and social fragmentation consequently exceed the register of historical adversity, acquiring significance as indices of a deeper attrition affecting habitability, relational cohesion, and temporal continuity. Deprivation, from this perspective, assumes a formal as well as historical force and redirects the comparison away from reductive equivalence between Soviet Central Asia and rural Anatolia toward contrasting literary responses to the weakening of life's sustaining structures. The notion of a "crisis of world-making" names this instability by locating its pressure in the faltering relation among subsistence, memory, social cohesion, and futurity. In Iron Earth, Copper Sky, the mythic constellation surrounding Taşbaş provisionally transposes economic destitution and collective anxiety into symbolic coherence, delaying communal dispersal; Soul, by contrast, retains fractured memory, precarious attachment, and attenuated futurity as persistent barriers to consolidation. Such asymmetry furnishes the article's central comparative tension: Yaşar Kemal entrusts myth with a temporary capacity for recomposing a damaged social order, whereas Platonov preserves incompletion as an intrinsic principle of narrative form. Close reading and comparative textual analysis bring environmental humanities, narrative theory, and theories of world-making into sustained critical relation, recasting literary form as a locus for negotiating damaged continuity without restorative closure. Narrative consequently occupies the fragile interval between dissolution and persistence, preserving the intelligibility of collective existence despite the erosion of its material guarantees. Material deprivation thereby ceases to function as contextual background and acquires the force of a structuring pressure, revealing two divergent poetics of fracture, endurance, and provisional reconstitution.

Keywords: Andrei Platonov, Yaşar Kemal, Collective Continuity, Mythic Narrative, Ecological Precarity

МИРЫ НА ГРАНИ: МАТЕРИАЛЬНЫЕ ЛИШЕНИЯ И ПОИСКИ УТРАЧЕННОЙ ЦЕЛОСТНОСТИ В ПОВЕСТИ АНДРЕЯ ПЛАТОНОВА "ДЖАН" И РОМАНЕ ЯШАРА КЕМАЛЯ "ЖЕЛЕЗНАЯ ЗЕМЛЯ, МЕДНОЕ НЕБО"

Аннотация: Повесть Андрея Платонова "Джан" и роман Яшара Кемаля "Железная земля, медное небо" представляют собой два самобытных художественных мира, в которых исследуется возможность сохранения человеческого существования в условиях распада его материальных, социальных и символических опор. Голод, засуха, нищета, угроза вынужденного переселения и дезинтеграция общественных связей выступают в этих произведениях не просто конкретными историческими обстоятельствами, но элементами

глубокого экзистенциального кризиса, подрывающего жизненные устои сообщества и лишающего его уверенности в будущем.

Цель исследования заключается не в поиске исторического сходства между советской Средней Азией и сельской Анатолией, а в выявлении того, каким образом художественное повествование воссоздаёт картину мира при крушении привычного уклада жизни. Вводимое в данном контексте понятие “кризис миростроительства” позволяет рассматривать распад повествовательной целостности не как прямое отражение материальных лишений, а как проявление неустойчивости попыток сообщества сохранить своё единство через коллективную память, общие ценности и образ будущего.

В романе “Железная земля, медное небо” мифотворчество вокруг фигуры Ташбаша позволяет временно преодолеть разобщённость, вызванную экономической безысходностью и коллективным страхом, формируя символическую основу для сплочения людей. В повести “Джан”, напротив, фрагментарность памяти, хрупкость чувства принадлежности и неопределённость будущего препятствуют обретению устойчивого единства. В результате у Яшара Кемаля миф становится средством временного воссоздания целостности мира, тогда как у Платонова ощущение утраты и неполноты сохраняется в самой структуре повествования.

Исследование основано на методах пристального прочтения и сравнительного анализа произведений с привлечением подходов экологической гуманитаристики, теории повествования и концепции миростроительства. Это позволяет переосмыслить роль литературы в условиях кризиса за рамками её компенсаторной функции: повествование выступает не столько инструментом возврата утраченного, сколько художественным пространством, в котором исследуются возможности и пределы воссоздания мира, условия его устойчивости и факторы упадка. Сопоставление произведений Андрея Платонова и Яшара Кемаля предлагает оригинальную модель сравнительного литературоведения, в которой материальные лишения рассматриваются не только как предмет изображения, но и как фактор, раскрывающий противоречия между созиданием, распадом и частичным переосмыслением мира.

Ключевые слова: Андрей Платонов, Яшар Кемаль, коллективная память, мифологический нарратив, экологическая хрупкость, миростроительство, сравнительное литературоведение.

PhD, Angela Palágyi
Eötvös Loránd University / Budapest, Hungary, Венгрия,
https://orcid.org/0000-0002-7686-0192, palagyi.angela@btk.elte.hu

Dr. hab. Palágyi Tivadar
Eötvös Loránd University / Budapest, Hungary, Венгрия,
https://orcid.org/0000-0002-2046-2216, palagyi.tivadar@btk.elte.hu

4. ТРИФОНОВ В СОЦЛАГЕРЕ: СОВЕТСКИЕ РЕАЛИИ В ВЕНГЕРСКОЙ И ЛИТОВСКОЙ ЭКРАНИЗАЦИИ ПОВЕСТИ “ОБМЕН”

Аннотация: После успешного издания в 1969 году *Обмен*а, первой повести из *"Московского цикла”* Юрия Трифонова, последовало множество театральных адаптаций, а затем в 1977 году в Литовской ССР и в 1981 году в Венгрии по ней были сняты фильмы. В статье сравниваются обе экранизации с точки зрения отображения советских реалий. Литовский режиссёр Р. Валабас переносит действие в Вильнюс и насыщает его литовскими местными элементами, зачастую значительно отходя от повествования Трифонова. Телефильм известного венгерского режиссера Петера Готара, казалось бы, во всём стремится оставаться верным оригинальному тексту и его “московским” реалиям. В статье рассматривается как реализм Валабаса, несмотря на литовский местный колорит, более убедительно создаёт ощущение советского мира, чем сатирическое мировоззрение Готара, напоминающее какой-то “псевдорусский” мир и атмосферу чеховских пьес, а также современную болгарскую столицу 1980-х годов, где Готар решил снимать уличные сцены.

Ключевые слова: Трифонов, повесть Обмен, экранизация, венгерское кино, литовское кино, советские реалии

TRIFONOV IN THE SOCIALIST CAMP: SOVIET REALITIES IN THE HUNGARIAN AND LITHUANIAN FILM ADAPTATIONS OF ‘THE EXCHANGE’

Abstract: Following the successful publication in 1969 of *The Exchange*, the first novel from Yuri Trifonov’s *‘Moscow Cycle’*, there were numerous stage adaptations, followed by film adaptations in the Lithuanian SSR in 1977 and in Hungary in 1981. This article compares both film adaptations in terms of their depiction of Soviet realities. Lithuanian director R. Valabas transposes the action to Vilnius and enriches it with local Lithuanian elements, often deviating significantly from Trifonov’s narrative. The television film by the renowned Hungarian director Péter Gothár would seem, in every respect, to strive to remain faithful to the original text and its ‘Moscow’ realities. The article examines how Valabas’s realism, despite the local Lithuanian colour, creates a more convincing sense of the Soviet realities than Gothár’s satirical worldview, reminiscent of a sort of ‘pseudo-Russian’ world and the atmosphere of Chekhov’s plays, with the Bulgarian capital of the 1980s in the background, where Gothár chose to film the street scenes.

Keywords: Trifonov, *The Exchange* novella, film adaptation, Hungarian cinema, Lithuanian cinema, Soviet realities.

TRİFONOV SOSYALİST KAMPTA: "DEĞİŞİM"İN MACAR VE LİTVANYA UYARLAMALARINDA SOVYET GERÇEKLİĞİ

Özet: Yuri Trifonov'un "Moskova Döngüsü"nün ilk eseri olan *Değişim*'in 1969 yılında yayımlanmasının ardından, eser çeşitli tiyatro uyarlamalarına konu olmuş; daha sonra 1977'de Litvanya SSC'de, 1981'de ise Macaristan'da sinemaya uyarlanmıştır. Bu çalışmada, söz konusu iki uyarlama Sovyet gerçekliğinin yansıtılış biçimleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmektedir. Litvanyalı yönetmen R. Valabas, olay örgüsünü Vilnius'a taşıyarak anlatıyı Litvanya'ya özgü yerel unsurlarla zenginleştirmiş ve bu süreçte Trifonov'un özgün metninden yer yer belirgin biçimde uzaklaşmıştır. Buna karşılık, Macar yönetmen Péter Gothár'ın televizyon filmi, görünürde özgün metne ve eserin Moskova'ya özgü toplumsal gerçekliğine bağlı kalmayı amaçlamaktadır.

Çalışmada, Valabas'ın Litvanya'ya özgü yerel unsurlarla biçimlenen gerçekçi yaklaşımının, Gothár'ın hiciv ağırlıklı anlatımına kıyasla Sovyet dünyasına ilişkin daha inandırıcı bir izlenim oluşturduğu ileri sürülmektedir. Gothár'ın uyarlamasında ise bir tür "sözde Rus" atmosferi kurulmakta; Çehov'un oyunlarını çağrıştıran bu atmosfer, özellikle sokak sahnelerinin çekildiği 1980'ler Bulgaristanı'nın başkentinin görsel dokusuyla birleşmektedir.

Anahtar kelimeler: Trifonov, *Değişim*, uyarlama, Macar sineması, Litvanya sineması, Sovyet gerçekliği.

ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ, КУЛЬТУРОЛОГИЯ, НАРРАТОЛОГИЯ, ФИЛОСОФИЯ

LITERARY STUDIES, CULTURAL STUDIES, NARRATOLOGY, PHILOSOPHY

EDEBİYAT BİLİMİ, KÜLTÜR BİLİMİ, ANLATIBİLİM, FELSEFE

Диана-Арианда Шоава
Бухарестский университет, Румыния
https://orcid.org/0009-0001-7177-1094, shoavadiana.arianda@gmail.com

5. МОТИВ КНИГИ В СТАРООБРЯДЧЕСКОМ МИРЕ ДИЛОГИИ П. И. МЕЛЬНИКОВА-ПЕЧЕРСКОГО (ПО РОМАНАМ “В ЛЕСАХ” И “НА ГОРАХ”)

Аннотация: Будучи одним из преследователей старообрядчества в своем качестве чиновника особых поручений при Министерстве внутренних дел, П.И. Мельников-Печерский оставил всё-таки самое представительное художественное творчество о гонимых властями русских людях. Речь идёт о романах “В лесах” и “На горах”, где с настоящим талантом этнографа, он показывает изумительный мир заволжского старообрядческого купечества, для которого книга оказывается не просто бытовым предметом, а настоящей духовной опорой в нелегких жизненных испытаниях. Бережное отношение к книге как к настоящей святыне, почитание её как источника божественной истины, с одной стороны, но и её использование как инструмента в бессмысленных прениях о вере в руках ограниченных и корыстных людей, с другой стороны, являются сквозными мотивами дилогии.

Цель настоящего сообщения – показать одну из важных черт старообрядческого мира, в котором книга играет определяющую роль в жизни всей общины вообще и в судьбе отдельных героев в частности. Чтение светских книг представителями молодого поколения и разбор конкретных старопечатных текстов, спор начётчиков и другие аспекты книжной культуры, затронутые автором исследуемых произведений, выявляют сложные и противоречивые процессы, которые подвергаются нашему анализу.

Ключевые слова: П. И. Мельников-Печерский, книжность, начётничество, старообрядческое купечество.

THE MOTIF OF THE BOOK IN THE OLD BELIEVER WORLD OF P.I. MELNIKOV-PECHERSKY’S DILOGY (BASED ON THE NOVELS *IN THE WOODS* AND *ON THE HILLS*)

Abstract: Although P.I. Melnikov-Pechersky served as an official with special assignments at the Ministry of Internal Affairs and was thus involved in the persecution of the Old Believers, he nevertheless produced the most substantial body of literary work devoted to the Russian people persecuted by the authorities. This refers primarily to the novels In the Woods and On the Hills, in which, with the remarkable talent of an ethnographer, he portrays the fascinating world of the Old Believer merchant communities of the Trans-Volga region. For these communities, the book is not merely an everyday object but a genuine source of spiritual support in the face of difficult life circumstances. The reverent treatment of the book as a sacred object and its veneration as a source of divine truth, on the one hand, and its use as a tool in futile disputes over matters of faith by narrow-minded and self-interested individuals, on the other, constitute recurring motifs throughout the dilogy.

The aim of this paper is to demonstrate one of the important features of the Old Believer world, in which the book plays a decisive role both in the life of the community as a whole and in the destinies of individual characters. The reading of secular books by members of the younger generation, the analysis of specific early printed texts, debates among nachëtniki (religious readers and interpreters), and other aspects of book culture addressed by the author reveal complex and contradictory processes that are examined in this study.
Keywords: P.I. Melnikov-Pechersky, Book Culture, Nachëtnichestvo, Old Believer Merchants.

P. İ. MELNİKOV-PEÇERSKİ'NİN DİLOJİSİNDEKİ ESKİ İNANANLAR DÜNYASINDA KİTAP MOTİFİ ("ORMANLARDA" VE "DAĞLARDA" ROMANLARI TEMELİNDE)

Özet: İçişleri Bakanlığında özel görevli memur olarak Eski İnananlara yönelik takibatın uygulayıcılarından biri olan P. İ. Melnikov-Peçerski, buna rağmen devlet tarafından baskı gören Rus insanlarını konu alan en kapsamlı edebî eserleri ortaya koymuştur. Burada söz konusu olan, yazarın gerçek bir etnograf yeteneğiyle Volga ötesindeki Eski İnanan tüccarların dikkat çekici dünyasını tasvir ettiği *Ormanlarda* ve *Dağlarda* romanlarıdır. Bu dünyada kitap, yalnızca gündelik yaşamın bir nesnesi değil, zorlu yaşam sınavları karşısında gerçek bir manevi dayanak niteliğindedir. Kitaba kutsal bir değer olarak özenle yaklaşılması ve onun ilahî hakikatin kaynağı olarak görülmesi bir yanda; dar görüşlü ve çıkarcı kişilerin elinde inanç üzerine yürütülen sonuçsuz tartışmaların aracı olarak kullanılması ise diğer yanda, dilojinin bütününe yayılan motiflerdir.

Bu bildirinin amacı, kitabın genel olarak bütün topluluğun yaşamında, özel olarak ise tek tek kahramanların kaderinde belirleyici bir rol oynadığı Eski İnananlar dünyasının önemli özelliklerinden birini ortaya koymaktır. Genç kuşak temsilcilerinin dünyevi eserleri okuması, belirli eski basma metinlerin incelenmesi, *naçotnikler* arasındaki tartışmalar ve yazarın ele aldığı kitap kültürüne ilişkin diğer unsurlar, bu çalışmada incelenen karmaşık ve çelişkili süreçleri ortaya koymaktadır.
Anahtar kelimeler: P. İ. Melnikov-Peçerski, kitap kültürü, naçotniklik, Eski İnanan tüccarlar.

Prof. Dr Khalliyeva Gulnoz İskandarovna
Özbekistan Devlet Dünya Dilleri Üniversitesi, Özbekistan
https://orcid.org/0000-0001-5013-0792, gulnoz7410@mail.ru

6. VIRGINIA WOOLF'UN ROMANLARININ ANLATI YAPISINDA MÜZİK VE SESİN İŞLEVİ

(Mrs Dalloway, To the Lighthouse ve The Waves Örneğinde)

Özet: Bu çalışma, Virginia Woolf'un Mrs Dalloway, To the Lighthouse ve The Waves adlı romanlarında müzik ve sesin anlatı yapısının oluşumundaki işlevini, ses çalışmaları ve anlatıbilim perspektifinden incelemektedir. Araştırmada özellikle ritim, tekrar, sessizlik, insan sesi, çevresel sesler ve yinelenen akustik motiflerin anlatı zamanı, bilinç ve karakterlerin iç dünyasının temsilindeki rolü ele alınmaktadır.

Çalışmanın temel savı, Woolf'un romanlarında müzik ve sesin yalnızca estetik, dekoratif ya da tematik unsurlar olmadığı; aksine anlatının yapısını belirleyen temel poetik ilkelerden biri olarak işlev gördüğüdür. Mrs Dalloway'de Big Ben'in çan sesleri ve Londra'nın kentsel ses ortamı, anlatı zamanını bölümlere ayırırken aynı zamanda karakterlerin öznel zaman algıları arasında bağlantı kurmaktadır. Böylece dış dünyanın kronolojik zamanı ile karakterlerin bilinçlerinde yaşanan psikolojik zaman arasındaki ilişki ses aracılığıyla görünür hâle gelmektedir.

To the Lighthouse'ta ise ritim, tekrar, sessizlik ve çeşitleme ilkeleri anlatının kompozisyonunda belirleyici bir rol oynamaktadır. Romanın farklı bölümleri arasındaki zamansal geçişler ve karakterlerin değişen içsel deneyimleri, müzikal bir kompozisyonu çağrıştıran tekrar ve varyasyon örüntüleriyle yapılandırılmaktadır. Bu bağlamda sessizlik de en az işitilebilir sesler kadar anlam üretmekte; söylenmeyen düşüncelerin, duygusal mesafelerin ve zamanın geçişinin önemli bir göstergesine dönüşmektedir.

The Waves'te müzikal yapı daha belirgin bir nitelik kazanmaktadır. Altı karakterin dönüşümlü monologları, birbirini tamamlayan ve zaman zaman karşı karşıya gelen seslerden oluşan polifonik bir anlatı meydana getirmektedir. Tekrarlar, ritmik cümle yapıları ve seslerin ardışık düzeni, romanı adeta edebî bir kompozisyona dönüştürmektedir. Bireysel seslerin bir araya gelmesiyle oluşan bu çok seslilik, bireysel bilinç ile kolektif deneyim arasındaki ilişkinin açığa çıkarılmasını sağlamaktadır.

Sonuç olarak bu çalışma, Virginia Woolf'un Mrs Dalloway, To the Lighthouse ve The Waves adlı romanlarında müzik ve sesin anlatı biçimini düzenleyen, zamansallığı yapılandıran, bilinç akışını şekillendiren ve karakterlerin içsel deneyimlerini ifade eden temel bir anlatısal ve poetik araç olduğunu ortaya koymaktadır. Woolf'un müzikal ve akustik teknikleri, modernist romanın geleneksel anlatı biçimlerinden uzaklaşmasında ve yeni bir anlatı estetiğinin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: müzik, ses, edebiyat, modernizm, bilinç akışı, anlatıbilim, ses çalışmaları, ritim, polifoni.

THE FUNCTION OF MUSIC AND SOUND IN THE NARRATIVE STRUCTURE OF VIRGINIA WOOLF'S NOVELS

(As Exemplified by "Mrs Dalloway" "To the Lighthouse" and "The Waves")

Abstract: This study examines the role of music and sound in the formation of the narrative structure in Virginia Woolf's novels "Mrs Dalloway" "To the Lighthouse" and "The Waves", from the perspectives of sound studies and narratology. The research specifically addresses the role of rhythm, repetition, silence, the human voice, environmental sounds and recurring acoustic motifs in the representation of narrative time, consciousness and the inner worlds of the characters.

The central thesis of the study is that music and sound in Woolf's novels are not merely aesthetic, decorative or thematic elements; rather, they function as one of the fundamental poetic principles that define the structure of the narrative. In 'Mrs Dalloway' the chimes of Big Ben and the urban soundscape of London not only segment narrative time but also establish a connection between the characters' subjective perceptions of time. Thus, the relationship between the chronological time of the external world and the psychological time experienced within the characters' consciousnesses is made visible through sound.

In 'To the Lighthouse', the principles of rhythm, repetition, silence and variation play a decisive role in the composition of the narrative. The temporal transitions between the novel's different sections and the characters' shifting inner experiences are structured through patterns of repetition and variation that evoke a musical composition. In this context, silence generates meaning just as much as audible sounds; it becomes a significant indicator of unspoken thoughts, emotional distances and the passage of time.

In 'The Waves', the musical structure takes on a more pronounced quality. The alternating monologues of the six characters create a polyphonic narrative composed of voices that complement one another and, at times, clash. Repetitions, rhythmic sentence structures and the sequential arrangement of voices transform the novel into what is effectively a literary composition. This polyphony, arising from the coming together of individual voices, serves to reveal the relationship between individual consciousness and collective experience.

Consequently, this study demonstrates that in Virginia Woolf's novels "Mrs Dalloway", "To the Lighthouse" and "The Waves", music and sound serve as fundamental narrative and poetic tools that organise the narrative form, structure temporality, shape the stream of consciousness and express the characters' inner experiences. Woolf's musical and acoustic techniques play a significant role in the modernist novel's departure from traditional narrative forms and in the emergence of a new narrative aesthetic.

Keywords: music, sound, literature, modernism, stream of consciousness, narratology, sound studies, rhythm, polyphony.

ФУНКЦИЯ МУЗЫКИ И ЗВУКА В НАРРАТИВНОЙ СТРУКТУРЕ РОМАНОВ ВИРДЖИНИИ ВУЛФ

(На примере романов “Миссис Дэллоуэй”, “К маяку” и “Волны”)

Аннотация: В данной работе с точки зрения звуковых исследований и нарратологии рассматривается роль музыки и звука в формировании повествовательной структуры романов Вирджинии Вульф “Миссис Дэллоуэй”, “К маяку” и “Волны”. В исследовании особое внимание уделяется роли ритма, повторения, тишины, человеческого голоса, окружающих звуков и повторяющихся акустических мотивов в представлении повествовательного времени, сознания и внутреннего мира персонажей.

Основная теза работы заключается в том, что музыка и звук в романах Вульф не являются лишь эстетическими, декоративными или тематическими элементами; напротив, они выступают в качестве одного из основных поэтических принципов, определяющих структуру повествования. В романе “Миссис Дэллоуэй” звуки колоколов Биг-Бена и звуковая среда Лондона не только разделяют повествовательное время на отрезки, но и устанавливают связь между субъективными представлениями персонажей о времени. Таким образом, через звук становится видимой связь между хронологическим временем внешнего мира и психологическим временем, переживаемым в сознании персонажей.

В романе “К маяку” же принципы ритма, повторения, тишины и вариации играют определяющую роль в композиции повествования. Временные переходы между разными частями романа и меняющиеся внутренние переживания персонажей структурируются с помощью паттернов повторения и вариаций, напоминающих музыкальную композицию. В этом контексте тишина создает смысл не меньше, чем слышимые звуки; она становится важным показателем невысказанных мыслей, эмоциональной дистанции и течения времени.

В романе “Волны” музыкальная структура приобретает более выраженный характер. Поочередные монологи шести персонажей создают полифоническое повествование, состоящее из дополняющих друг друга и порой противостоящих друг другу голосов. Повторения, ритмические конструкции предложений и последовательность голосов превращают роман в нечто вроде литературной композиции. Эта многоголосость, возникающая в результате объединения индивидуальных голосов, позволяет раскрыть взаимосвязь между индивидуальным сознанием и коллективным опытом.

В итоге данная работа демонстрирует, что в романах Вирджинии Вулф “Миссис Дэллоуэй”, “К маяку” и “Волны” музыка и звук являются основополагающим повествовательным и поэтическим средством, которое организует форму повествования, структурирует временность, формирует поток сознания и выражает внутренний опыт персонажей. Музыкальные и акустические приёмы Вулф играют важную роль в отходе от традиционных форм повествования в модернистском романе и в формировании новой эстетики повествования.

Ключевые слова: музыка, звук, литература, модернизм, поток сознания, нарратология, звуковые исследования, ритм, полифония.

Доцент Вера Борисовна Квантре
Государственный университет Акакия Церетели, Грузия,
https://orcid.org/0009-0002-8479-4903, **verikokvantre@rambler.ru**

7. РУССКАЯ ЛИТЕРАТУРА ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XIX ВЕКА: ОТ РОМАНТИЗМА К РЕАЛИЗМУ

Аннотация: Первая половина XIX века занимает особое место в истории русской литературы. Это время стремительного духовного, эстетического и общественного развития, когда русская словесность прошла путь от традиций классицизма и сентиментализма к зрелому романтизму, а затем — к реалистическому изображению действительности. В статье рассматриваются основные этапы этого процесса, особенности романтизма и реализма, творчество В. А. Жуковского, А. С. Грибоедова, А. С. Пушкина, М. Ю. Лермонтова и Н. В. Гоголя, а также ключевые темы русской литературы первой половины XIX века.
Ключевые слова: русская литература, XIX век, романтизм, реализм, “лишний человек”, человек и общество.

RUSSIAN LITERATURE OF THE FIRST HALF OF THE 19TH CENTURY: FROM ROMANTICISM TO REALISM

Abstract: The first half of the 19th century occupies a special place in the history of Russian literature. It was a period of rapid spiritual, aesthetic and social development, during which Russian literature moved from the traditions of classicism and sentimentalism to mature romanticism and subsequently to realistic representation of reality. The article examines the main stages of this development, the specific features of romanticism and realism, the works of V. A. Zhukovsky, A. S. Griboedov, A. S. Pushkin, M. Yu. Lermontov and N. V. Gogol, as well as the key themes of Russian literature of the first half of the 19th century.
Keywords: Russian literature, 19th century, romanticism, realism, “superfluous man”, individual and society.

19. YÜZYILIN ILK YARISINDA RUS EDEBIYATI: ROMANTIZMDEN GERÇEKÇILIĞE

Özet: 19. yüzyılın ilk yarısı, Rus edebiyatı tarihinde özel bir yere sahiptir. Bu dönem; Rus edebiyatının klasisizm ve sentimentalizm geleneklerinden olgun romantizme ve ardından gerçekliğin gerçekçi bir biçimde yansıtılmasına doğru evrildiği, hızlı bir manevi, estetik ve toplumsal gelişim süreciydi. Çalışma; bu gelişimin temel aşamalarını, romantizm ve realizmin ayırt edici özelliklerini, V. A. Jukovski, A. S. Griboyedov, A. S. Puşkin, M. Y. Lermontov ve N. V. Gogol’un eserlerini ve ayrıca 19. yüzyılın ilk yarısı Rus edebiyatının temel temalarını incelemektedir.
Anahtar Kelimeler: Rus edebiyatı, 19. yüzyıl, romantizm, realizm, “gereksiz insan”, birey ve toplum.

Профессор Бахрам Зейнали
Тегеранский университет Тегеран, Иран,
https://orcid.org/0000-0001-5780-1296, bzeinali@ut.ac.ir

8. ЕСЕНИН И ИМАЖИНИЗМ: МЕЖДУ "ОРГАНИЧЕСКИМ ОБРАЗОМ" И ФОРМАЛЬНЫМ ЭКСПЕРИМЕНТОМ

Аннотация: Доклад посвящен эволюции отношений Сергея Есенина с литературным движением имажинизма (1919–1924). В работе рассматривается противоречивый путь поэта от принятия программы имажинистов до публичного разрыва с ними в 1924 году. На основе анализа теоретических деклараций, поэтических текстов и мемуарных источников выявляются принципиальные расхождения между “органическим образом” Есенина, укорененным в народной культуре и языковой стихии, и формальным экспериментом “левого крыла” имажинизма (А. Мариенгоф, В. Шершеневич). Особое внимание уделяется зарубежному путешествию 1922–1923 гг. как решающему импульсу к переосмыслению имажинистской платформы. Делается вывод, что, преодолев крайности имажинизма, Есенин сохранил и развил свою уникальную поэтику, в то время как творчество его бывших оратников оказалось забыто.
Ключевые слова: имажинизм, органический образ, формальный эксперимент, творческая эволюция, Сергей Есенин.

YESENIN AND IMAGISM: BETWEEN THE ‘ORGANIC IMAGE’ AND FORMAL EXPERIMENTATION

Abstract: The report examines the evolution of Sergei Yesenin's relationship with the Imagist literary movement (1919–1924). It traces the poet's contradictory path from adopting the Imagist program to his public break with them in 1924. Based on an analysis of theoretical declarations, poetic texts, and memoirs, the study identifies the fundamental differences between Yesenin's "organic image," rooted in folk culture and the natural elements of language, and the formal experiment of the "left wing" of Imagism (A. Marienhof, V. Shershenevich). Particular attention is paid to Yesenin's foreign tour (1922–1923) as a crucial impetus for rethinking the Imagist platform. The conclusion is drawn that, by overcoming the extremes of Imagism, Yesenin preserved and developed his unique poetics, while the work of his former associates has largely been forgotten.
Keywords: Imagism, Organic image, Formal experiment, Creative evolution, Sergei Yesenin.

YESENİN VE İMAJİNİZM: “ORGANİK İMGE” İLE BİÇİMSEL DENEY ARASINDA

Özet: Bu bildiri, Sergey Yesenin’in İmajinizm adlı edebi akımla (1919–1924) olan ilişkilerinin gelişimine adanmıştır. Çalışmada, şairin imajinizm akımını benimsemesinden 1924 yılında onlarla kamuoyu önünde kopuşuna kadar uzanan çelişkili yolu incelenmektedir. Teorik beyanlar, şiir metinleri ve anı kaynaklarının analizi temelinde, halk kültürüne ve dilin doğasına kök salmış Yesenin’in

“organik imgesi” ile imajinizmin “sol kanadı”nın (A. Marienhof, V. Şerseneviç) biçimsel denemeleri arasındaki temel farklılıklar ortaya konmaktadır. 1922–1923 yıllarında gerçekleştirdiği yurtdışı seyahatine, imajinizm platformunu yeniden düşünmeye yönelik belirleyici bir itici güç olarak özel bir önem atfedilmektedir. Sonuç olarak, imajinizmin aşırılıklarını aşarak Yesenin kendine özgü şiir anlayışını koruduğu ve geliştirdiği, oysa eski yoldaşlarının eserlerinin unutulduğu belirtilmektedir.
Anahtar kelimeler: imajinizm, organik imge, biçimsel deneme, yaratıcı evrim, Sergey Yesenin.

Старший преподаватель Вохидова Нигора Абдузугуровна
Самаркандский государственный педагогический институт, Самарканд, Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0007-9081-0646, nigoravohidova7@gmail.com

9. ГАРМОНИЯ И ДИССОНАНС КАК МОДЕЛИ НАЦИОНАЛЬНОГО СОЗНАНИЯ В ПОЭМЕ Н. В. ГОГОЛЯ “МЁРТВЫЕ ДУШИ” И РОМАНЕ Ф. М. ДОСТОЕВСКОГО “БЕСЫ”

Аннотация: В статье рассматриваются гармоничные и диссонансные отношения как художественно-смысловые модели национального сознания в поэме Н. В. Гоголя “Мёртвые души” и романе Ф. М. Достоевского “Бесы”. Особое внимание уделяется музыкальности как принципу организации художественного текста, проявляющемуся на композиционном, образном, ритмико-интонационном и символическом уровнях. В поэме Гоголя гармония интерпретируется не как отсутствие внутренних противоречий, а как способность авторского сознания объединять разнородные явления русской действительности в целостную художественную систему. Анализируются функции образа Чичикова, помещичьей галереи и лирических отступлений в формировании своеобразной композиционной “симфонии” произведения. В романе Достоевского, напротив, доминирующим принципом становится диссонанс, отражающий духовную дезинтеграцию личности и общества. Образы Ставрогина и Петра Верховенского, евангельская символика, речевая полифония, мотивы хаоса и экзистенциальной тишины рассматриваются как элементы общей модели “звукового распада”. Сопоставительный анализ позволяет выявить различие авторских концепций национального бытия: потенциально гармонизируемого у Гоголя и трагически разобщённого у Достоевского.
Ключевые слова: Н. В. Гоголь, Ф. М. Достоевский, “Мёртвые души”, “Бесы”, музыкальность, гармония, диссонанс, национальное сознание, речевая полифония, звуковой распад.

HARMONY AND DISSONANCE AS MODELS OF NATIONAL CONSCIOUSNESS IN N. V. GOGOL’S POEM DEAD SOULS AND F. M. DOSTOEVSKY’S NOVEL DEMONS

Abstract: The article examines harmony and dissonance as artistic and semantic models of national consciousness in N. V. Gogol’s poem Dead Souls and F. M. Dostoevsky’s novel Demons. Particular attention is paid to musicality as a principle of organizing the literary text, manifested at the compositional, imagistic, rhythmic-intonational, and symbolic levels. In Gogol’s poem, harmony is interpreted not as the absence of internal contradictions, but as the ability of the authorial consciousness to integrate heterogeneous phenomena of Russian reality into a coherent artistic system. The functions of Chichikov’s image, the gallery of landowners, and lyrical digressions in shaping the work’s distinctive compositional "symphony" are analyzed. In Dostoevsky’s novel, by contrast, dissonance becomes the dominant principle, reflecting the spiritual disintegration of the

individual and society. The images of Stavrogin and Pyotr Verkhovensky, Gospel symbolism, verbal polyphony, and the motifs of chaos and existential silence are considered as elements of an overarching model of "sonic disintegration." The comparative analysis reveals fundamental differences between the authors' conceptions of national existence: potentially harmonizable in Gogol and tragically fragmented in Dostoevsky.
Keywords: N. V. Gogol, F. M. Dostoevsky, *Dead Souls*, *Demons*, Musicality, Harmony, Dissonance, National Consciousness, Verbal Polyphony, Sonic Disintegration.

N. V. GOGOL'ÜN "ÖLÜ CANLAR" POEMASI İLE F. M. DOSTOYEVSKİ'NİN "ECİNNİLER" ROMANINDA ULUSAL BİLİNCİN MODELLERİ OLARAK UYUM VE DİSONANS

Özet: Bu çalışmada, N. V. Gogol'ün *Ölü Canlar* şiirsel poeması ile F. M. Dostoyevski'nin *Ecinniler* romanında uyumlu ve disonanslı ilişkiler, ulusal bilincin sanatsal-anlamsal modelleri olarak ele alınmaktadır. Özellikle, sanatsal metnin kompozisyonel, imgesel, ritmik-entonasyonel ve sembolik düzeylerinde ortaya çıkan bir metin düzenleme ilkesi olarak müzikaliteye odaklanılmaktadır. Gogol'ün eserinde uyum, iç çelişkilerin yokluğu olarak değil, yazar bilincinin Rus gerçekliğinin heterojen unsurlarını bütünlüklü bir sanatsal sistem içerisinde birleştirme yeteneği olarak yorumlanmaktadır. Çiçikov karakterinin, toprak sahibi karakterler galerisinin ve lirik sapmaların, eserin kendine özgü bir kompozisyonel "senfoni"sinin oluşturulmasındaki işlevleri incelenmektedir. Buna karşılık Dostoyevski'nin romanında baskın ilke, bireyin ve toplumun ruhsal parçalanmasını yansıtan disonanstır. Stavrogin ve Pyotr Verhovenskiy karakterleri, İncil sembolizmi, söylemsel polifoni, kaos ve varoluşsal sessizlik motifleri, ortak bir "sesin parçalanması" modelinin unsurları olarak ele alınmaktadır. Karşılaştırmalı analiz, yazarların ulusal varoluş anlayışları arasındaki farklılığı ortaya koymaktadır: Gogol'de potansiyel olarak uyumlaştırılabilir, Dostoyevski'de ise trajik biçimde parçalanmış bir ulusal varoluş anlayışı söz konusudur.
Anahtar Kelimeler: N. V. Gogol, F. M. Dostoyevskiy, *Ölü Canlar*, *Cinler*, müzikalite, uyum, disonans, ulusal bilinç, söylemsel polifoni, ses parçalanması.

Др. ф. н., доцент Людмила Беженару
Кишиневский государственный педагогический университет “Ион Крянгэ”, Молдавия
Ясский университет им.Ал.И.Кузы, Румыния, Яссы
https://orcid.org/0000-0002-4984-0620, lbejenaru@yandex.ru

10. МЕТАТЕКСТУАЛЬНОСТЬ И ДЕКОНСТРУКЦИЯ ЭПИЧЕСКОГО НАРРАТИВА: ФЕНОМЕН “КНИГИ В КНИГЕ” В ПРОЗЕ КАМАЛА АБДУЛЛЫ

Аннотация: В статье исследуется феномен “книги в книге” как центральная категория современной нарратологии и поэтики на материале романа азербайджанского писателя-постмодерниста Камала Абдуллы “Неполная рукопись”. Цель работы — выявить и систематизировать нарративные модели и смыслопорождающие функции вложенного текста в структуре метаромана. Методология исследования базируется на нарратологическом подходе Ж. Женетта (концепция метадиегезиса), структурно-семиотическом анализе Ю. Лотмана (теория текстовых границ) и концепции *mise en abyme* (Л. Дэлленбах). В результате анализа установлено, что прием “книги в книге” в исследуемом произведении преодолевает рамки чистого игрового элемента и выступает инструментом деконструкции эпического нарратива (огузского эпоса “Китаби Деде Коркуд”). Автор доказывает, что интенциональная “неполнота” и лакунарность вложенной рукописи служат семиотической границей, трансформирующей позицию читателя и десакрализирующей канонический миф.

Ключевые слова: книга в книге, метатекстуальность, нарратология, деконструкция, Камал Абдулла, Неполная рукопись, *mise en abyme*, метадиегезис, эпический нарратив, семиотика текста.

METATEXTUALITY AND THE DECONSTRUCTION OF THE EPIC NARRATIVE: THE “BOOK-WITHIN-A-BOOK” PHENOMENON IN KAMAL ABDULLAH’S NOVEL

Abstract: The article examines the phenomenon of the "book within a book" as a central category of modern narratology and poetics, based on the novel "The Incomplete Manuscript" by the Azerbaijani postmodernist writer Kamal Abdulla. The study aims to identify and systematize the narrative models and meaning-generating functions of the embedded text within the structure of the metanovel. The methodology relies on Gerard Genette’s narratological approach (the concept of metadiegesis), Yuri Lotman’s structural-semiotic analysis (the theory of textual boundaries), and the concept of *mise en abyme* (L. Dällenbach). The analysis reveals that the "book within a book" technique in the novel transcends a purely playful element, serving instead as a tool for deconstructing the epic narrative (the Oghuz epic "The Book of Dede Korkut"). The author argues that the intentional "incompleteness" and lacunarity of the embedded manuscript function as a semiotic boundary that transforms the reader's position and desacralizes the canonical myth.

Keywords: book within a book, metatextuality, narratology, deconstruction, Kamal Abdulla, The Incomplete Manuscript, *mise en abyme*, metadiegesis, epic narrative, semiotics of text.

METAMETİNSELLİK VE EPİK ANLATININ YAPISÖKÜMÜ: KAMAL ABDULLA'NIN ROMANINDA "KİTAP İÇİNDE KİTAP" OLGUSU

Özet: Bu çalışmada, çağdaş anlatıbilim (narratoloji) ve poetikanın merkezî bir kategorisi olarak "kitap içinde kitap" fenomeni, Azerbaycanlı postmodernist yazar Kamal Abdulla'nın "Eksik Elyazması" (Yarımçık Əlyazma) romanı ekseninde incelenmektedir. Çalışmanın amacı, metaroman yapısı içindeki gömülü metnin (iç anlatının) anlatı modellerini ve anlam üretme işlevlerini tespit etmek ve sistematize etmektir. Araştırmanın metodolojisi; G. Genette'in Anlatıbilimsel Yaklaşımı (metadiyegetik anlatı kavramı), Y. Lotman'ın Yapısal-Semiyotik Analizi (metin sınırları teorisi) ve L. Dällenbach'ın "mise en abyme" (iç içe geçme / aynadaki aksis) konseptine dayanmaktadır. Analiz sonucunda, incelenen eserde "kitap içinde kitap" tekniğinin salt bir kurmaca oyun olmanın ötesine geçerek epik anlatının (Oğuz destanı "Kitab-ı Dede Korkut") dekonstrüksiyonunda (yapısökümünde) bir araç işlevi gördüğü saptanmıştır. Yazar, gömülü el yazmasındaki bilinçli "eksikliğin" ve boşlukların (lakunaların), okuyucunun konumunu dönüştüren ve kanonik miti desakralize eden (kutsallıktan arındıran) semiyotik bir sınır görevi gördüğünü kanıtlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: kitap içinde kitap, metinlerarasılık / metinsellik, anlatıbilim, dekonstrüksiyon (yapısöküm), Kamal Abdulla, Eksik Elyazması, mise en abyme, metadiyegetik anlatı, epik anlatı, metin semiyotiği.

Şit Çiftçi
Lisans Öğrencisi, Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türkiye
ORCID ID: 0009-0004-8137-7615, sitciftci538@gmail.com

Doç.Dr., Shalala RAMAZANOVA
Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-3252-6504, shramazan18@gmail.com; shalalaramazanova@ardahan.edu.tr

11. AŞK VE GEÇİM ZORLUĞU: EKONOMİK SIKINTININ DUYGUSAL İLİŞKİLERE YANSIMASI

Özet: Çalışmada, Mehmet Rauf'un Eylül ve L. N. Tolstoy'un Diriliş romanlarının karşılaştırmalı analizi örneğiyle, aşkın yalnızca öznel bir duygusal durum değil, aynı zamanda maddi ve sınıfsal gerçekler karşısında yapısal olarak savunmasız bir olgu olduğu tezi incelenmektedir. Çalışmanın temel tezi, aşkın kendi başına yeterli bir varoluşu sağlayamayacağıdır. Aşk, toplumsal statü, ekonomik istikrar ve sınıfsal konumla birlikte şekillenir. Berna Moran'ın sosyolojik eleştiri teorisi, Georg Lukács'ın "tip" kavramı ve Jale Parla'nın "irade sorunu"na yaklaşımı, Eylül romanında toplumsal beklentiler ve lüks arayışının yarattığı manevi boşluğun, Diriliş romanında ise sınıf eşitsizliği ve maddi sömürünün sevgiyi işlevselliğinden mahrum bıraktığını göstermektedir. Eylül'deki zengin fakat eylemsiz kahramanların ilişkisinin fiziksel-ruhsal bir çöküşle sonuçlanması ile Diriliş'te yoksulluğa sürüklenen Maslova için aşkın romantizmden öte bir felakete dönüşmektedir. Böylelikle bu farklı temsil biçimleri, toplumsal ve ekonomik eleştiri kuramları bağlamında karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır. Bulgular, maddi güvenceden ve toplumsal bir temelden yoksun aşkın süreklilik kazanamadığını ve iki farklı toplumsal sistemde de benzer bir çöküşle sonuçlandığını göstermektedir; bu da çalışmanın temel savını — aşkın sınıfsal-ekonomik bağlamdan bağımsız var olamayacağını — doğrulamaktadır.

Anahtar kelimeler: Sosyolojik eleştiri, sınıfsal çatışma, karşılaştırmalı edebiyat, Türk romanı, Rus edebiyatı, Eylül, Diriliş.

ЛЮБОВЬ И МАТЕРИАЛЬНЫЕ ТРУДНОСТИ: ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ НА МЕЖЛИЧНОСТНЫЕ ОТНОШЕНИЯ

Аннотация: В статье на материале романов Мехмета Рауфа "Сентябрь" и Л. Н. Толстого "Воскресение" исследуется тезис о том, что любовь представляет собой не только субъективное эмоциональное состояние, но и явление, структурно уязвимое перед лицом материальных и классовых реалий. Гипотеза работы заключается в том, что чувственная привязанность не

существует автономно: она формируется под влиянием социального статуса, экономической стабильности и классового положения персонажей. На основе концепции социологической критики Берны Моран, понятия “типа” Дьёрдя Лукача и подхода Жале Парлы к “проблеме воли” проводится сопоставительный анализ романов, демонстрирующий, как духовная пустота, порождённая социальными ожиданиями и стремлением к роскоши (в “Сентябре”), а также классовое неравенство и материальная эксплуатация (в “Воскресении”) лишают любовь её созидательного потенциала. В романе Мехмета Рауфа отношения праздных представителей элиты приходят к духовному и физическому краху, а для находящейся в нищете Масловой в романе Толстого любовь оборачивается не романтическим чувством, а экзистенциальной трагедией. Проведённое исследование доказывает, что эмоциональная связь, лишённая материальной и социальной опоры, оказывается нежизнеспособной и в обеих художественных системах приводит к разрушению отношений, что подтверждает ключевой вывод работы о невозможности существования чувственной сферы вне социально-экономического контекста.

Ключевые слова: социологическая критика, классовое неравенство, сравнительное литературоведение, турецкий роман, русская литература, Мехмет Рауф, Л. Н. Толстой, “Сентябрь”, “Воскресение”.

LOVE AND FINANCIAL STRUGGLE: THE IMPACT OF ECONOMIC HARDSHIP ON EMOTIONAL RELATIONSHIPS

Abstract: This article uses a comparative study of Mehmet Rauf’s novel “September” and L. N. Tolstoy’s “Resurrection” to test the thesis that love is not merely a subjective emotional state, but also a phenomenon that is structurally vulnerable in the face of material and class realities. The main premise of this study is that love alone is insufficient to ensure a self-sufficient life; it is shaped in conjunction with social status, economic stability and class position. Bernie Moran’s sociological theory of criticism, Georg Lukács’s concept of the ‘type’ and Jale Parla’s approach to the ‘problem of the will’ a text-oriented comparative reading is conducted, which demonstrates how, in the novel “September”, the spiritual emptiness engendered by social expectations and the pursuit of luxury—and, in the novel “Resurrection”, class inequality and material exploitation—deprive love of its meaning. In “September”, the relationships of the wealthy but idle characters end in physical and emotional collapse, whilst for Maslova, who finds herself in poverty in “Resurrection”, love turns not into romance but into a genuine catastrophe. Thus, these various forms of representation have been analysed comparatively within the context of theories of social and economic criticism. The results of the study show that love, deprived of material support and a social foundation, cannot be enduring and, in both social systems, ends in a similar collapse; this confirms the main thesis of the work — love cannot exist outside a class-economic context.

Keywords: sociological criticism, class struggle, comparative literature, Turkish novel, Russian literature, *‘September’, ‘Revival’.*

Doç. Dr. Gülhanım Bihter Güler,
Ordu Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0009-0005-7312-4957, Bihterguler28@gmail.com

12. ADANMIŞLIĞIN ESTETİĞİ: BORİS PETROVİÇ YEKİMOV'UN *FETİSIÇ* ESERİNDE LEVİNAS'IN "ÖTEKİ" ETİĞİ

Özet: Litvanya kökenli Fransız filozof Emmanuel Levinas'ın özellikle çağdaş felsefede son derece yoğun bir ilgiyle araştırılan "öteki etiği" teorisi, "ben"in karşısına "öteki"ni koyma tezini sunar. Teoriye göre kişi, ötekinin çıkarlarına göre hareket eder ve kendi varoluşunun merkezinden ayrılır. Levinas, ötekinin yazgısının sorumluluğunu almakla ancak etik çembere girilebileceğini savunur. Öteki, bireyin ontolojik varlığını sarsar, onun yeryüzündeki cismini bir başka kanala yöneltir. Merkezden uzaklaşan ontolojik birey, öz iradesiyle ilgisini ötekine yönelterek varlığı aşma yoluna girer. Levinas'a göre kişi, bu sorumluluğu özgür iradesiyle seçtiğinden içinde bulunduğu hâli kölelik olarak adlandırmaz. Söz konusu anlayışta ben, "benliğini" ezer, mevcudiyetini ötekine sunar, ontolojinin sınırlarını zorlayarak varlığını aradan çıkarır. Levinas, ötekinin kaderini öncelerken, bunu "ben" için görev addeder ve böylelikle etik bir özne oluşturduğunu düşünür. Bu çalışmada Levinas'ın ileri sürdüğü "ben"den "öteki"ye geçişin, çağdaş Rus edebiyatında cisimleştiği Boris Petroviç Yekimov'un *Fetisıç* (*Фетисыч*, 1996) eseri çözümlenecektir. Dokuz yaşında olmasına rağmen son derece sorumluluk sahibi, sebatlı ve ciddi bir karaktere sahip olan Yakov Fetisıç, bir gün yaşlı öğretmenlerinin aniden ölmesi üzerine, yeni eğitimci atanana kadar arkadaşlarının öğrenim faaliyetlerini üstlenir. Bu esnada kendi geleceği açısından çok daha iyi imkânlara sahip olan başka bir yerde eğitim alma fırsatı doğmasına rağmen okulunu, "öğrencilerini" bırakıp gitme düşüncesinden gözyaşları içinde vazgeçer. Levinas'ın öteki etiği teorisine güçlü bir örnek olarak hizmet eden Fetisıç, henüz çok küçük yaşta ve de aslında kendisine hiçbir şekilde dayatılmayan bir sorumluluğa gönüllü olarak talip olurken, bunu hayallerinden vazgeçerek büyük bir fedakârlık göstererek yapar. Çocuk kahraman, istikbâlini seçme şansını elleriyle iterek başkalarının geleceğini yaşamında birinci sıraya konumlandırır. Bu araştırma, incelemeye konu olan kısa öyküyü Levinas'ın önemli ahlaki tezi olan "öteki etiği" temelinde çözümleyerek felsefi bir kurgunun edebî metindeki tezahürlerini ön plana çıkarmayı amaçlamaktadır. Metodolojik olarak felsefi-hermeneutik (yorumlamacı) analiz ve disiplinlerarası karşılaştırma ilkelerin sentezlendiği çalışmada, Levinasçı etiği oluşturan temel parametrelerden dayanak alınarak öyküde yer alan diyaloglar üzerinden kahramanın vicdani kırılma anları metinsel kanıtlar çerçevesinde okunacaktır. Çalışmayla ulaşılmak istenen temel sonuç, "öteki uğruna var olma" eylemini minik bedeninde üstlenen çocuk kahramanın Levinas'ın öteki etiğini somutlaştırdığı edebî zemini eserden yapılan alıntılarla gözler önüne sererek felsefi teorilerin edebî metinlerin çözümlemesinde yalnızca açıklayıcı bir araç değil, metnin alt metnini ve anlamsal katmanlarını açığa çıkaran hermeneutik bir anahtar olduğunu doğrulamak ve felsefe-edebiyat kesişiminde disiplinlerarası özgün bir okuma modeli sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Emmanuel Levinas, öteki, etik, Boris Petroviç Yekimov, Fetisıç.

THE AESTHETICS OF DEVOTION: LEVINAS'S ETHICS OF THE "OTHER" IN BORIS PETROVICH YEKIMOV'S *FETISIÇ*

Abstract: The theory of the "ethics of the Other" by the Lithuanian-born French philosopher Emmanuel Levinas—which has been the subject of intense scholarly interest, particularly in contemporary philosophy—posits the thesis of setting the "Other" in opposition to the "self." According to this theory, a person acts in accordance with the interests of the Other and steps away from the center of his/her own existence. Levinas argues that one can only enter the ethical sphere by taking responsibility for the Other's fate. The Other shakes the individual's ontological existence, redirecting their earthly form toward another channel. The ontological individual, moving away from the center, embarks on a path of transcending existence by directing their attention toward the Other through their own free will. According to Levinas, since the individual chooses this responsibility of his/her own free will, he/she does not regard his/her current state as slavery. In this understanding, the "I" subjugates his/her "self," offers his/her existence to the Other, and, by pushing the boundaries of ontology, removes his/her own existence from the equation. While prioritizing the fate of the Other, Levinas regards this as a duty for the "I" and thus considers it to constitute an ethical subject. This study will analyze Boris Petrovich Yekimov's work Fetisıç (Фетисыч, 1996), in which the transition from the "I" to the "other"—as proposed by Levinas—is embodied in contemporary Russian literature. Despite being only nine years old, Yakov Fetisıç possesses an extremely responsible, persevering, and serious character; one day, following the sudden death of his elderly teachers, he takes charge of his classmates' educational activities until a new teacher is appointed. Although an opportunity arises for him to pursue an education elsewhere—where he would have far better prospects for his own future—he tearfully abandons the idea of leaving his school and "students" behind. Serving as a powerful example of Levinas's theory of the ethics of the Other, Fetisıç voluntarily takes on a responsibility that was not in any way imposed upon him—even at a very young age—and does so by making a great sacrifice: giving up his own dreams. The child hero pushes aside his own chance to choose his future, placing the future of others at the forefront of his life. This study aims to highlight the manifestations of a philosophical concept within a literary text by analyzing the short story in question through the lens of Levinas's significant moral thesis: the "ethics of the Other." Employing a methodology that synthesizes philosophical-hermeneutic analysis with interdisciplinary comparison, the study examines the protagonist's moments of moral reckoning—manifested in the story's dialogues—against the backdrop of textual evidence and the fundamental parameters of Levinasian ethics. The ultimate objective is to demonstrate, through excerpts from the work, how the child protagonist—who embodies the act of "existing for the sake of the Other"—concretizes Levinas's ethics of the Other; in doing so, the study seeks to confirm that philosophical theories serve not merely as explanatory tools for literary analysis but as hermeneutic keys that unlock a text's subtext and semantic layers, thereby offering a unique, interdisciplinary reading model at the intersection of philosophy and literature.

Keywords: Emmanuel Levinas, the Other, ethics, Boris Petrovich Yekimov, Fetisich.

ЭСТЕТИКА САМООТВЕРЖЕННОСТИ: ЭТИКА “ДРУГОГО” Э. ЛЕВИНАСА В РАССКАЗЕ БОРИСА ЕКИМОВА “ФЕТИСЫЧ”

Аннотация: Философская концепция “этики Другого” Эммануэля Левинаса противопоставляет субъект (“Я”) “Другому”, утверждая, что подлинное этическое измерение достигается исключительно через принятие ответственности за судьбу другого человека. В рамках данной теории субъект смещает центр собственного существования, подчиняя личные интересы благу “Другого”. Данный выбор не трактуется Левинасом как порабощение, поскольку принятие ответственности выступает актом свободной воли, трансцендирующим онтологические границы “Я” и формирующим этическую личность.

В статье данная концепция исследуется на материале произведения Бориса Екимова “Фетисыч” (1996). Главный герой — девятилетний Яков Фетисыч — после внезапной смерти единственной учительницы добровольно берёт на себя заботу о сельской школе и обучении одноклассников до приезда нового педагога. Отказываясь от возможности переехать в город с более благоприятными перспективами, герой осознанно жертвует личным будущим ради поддержки сверстников. Поведение ребёнка становится ярким художественным воплощением левинасовской этики: герой принимает на себя ненавязанную ответственность за судьбу окружающих.

Цель работы — проанализировать произведение Б. Екимова сквозь призму философско-этической концепции Э. Левинаса и выявить формы проявления философского подтекста в художественном тексте. Методологическая база исследования сочетает философско-герменевтический анализ и междисциплинарный подход. На основе ключевых параметров левинасовской этики в тексте исследуются диалогические структуры и моменты нравственного выбора героя. В результате доказано, что образ юного героя выступает художественной экспликацией принципа “бытия-для-Другого”. Делается вывод, что философская теория служит не просто иллюстративным средством при анализе художественного произведения, но выступает герменевтическим ключом, раскрывающим его глубинные смысловые пласты на стыке философии и литературоведения.

Ключевые слова: Эммануэль Левинас, “Другой”, этика, Борис Екимов, “Фетисыч”, философско-герменевтический анализ, междисциплинарный подход.

Öğr. Gör. Niğmet Metinoğlu,
Kastamonu Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0003-0229-6338, ncetiner@kastamonu.edu.tr

13. A REVIEW OF SELF-CENSORSHIP IN THE WORKS OF CHARLES DICKENS

Abstract: Charles Dickens (1812–1870), who is one of the most prominent and certainly one of the most prolific authors of Victorian England, employed self-censorship in his works in order to avoid the interference of authorities employed by the crown. He mainly did this while implicitly criticizing Victorian moral standards, affectation, and the sometimes unrealistic or unfair social expectations of the era. In other words, in his works, he wrote about subjects that would make the crown or the public feel uncomfortable. His attempt to show what is beneath the social veneer of the time, by being prudent to avoid inspection and detection, manifested itself through self-censorship, which, as an important subject, will be dealt with in this study. His works A Christmas Carol and Oliver Twist will be analyzed in terms of the Dickensian strategy of self-censorship, through which he condemns subjects such as social inequality, poverty, corruption of institutions, and exploitation (especially of women and children). His novels are proof of the fact that even during times such as the Victorian Era, when there was strict inspection of literary works to hide the harsh realities of social life, it was possible to make subtle social criticisms of the era, its people, and its institutions. The aim of this paper is to demonstrate how Dickens managed to do this by referring to the texts, since they, like many of his other works, are packed with veiled criticism.

Keywords: Charles Dickens, Victorian literature, Victorian society, social criticism, censorship, social inequality, poverty, corruption, exploitation, A Christmas Carol, Oliver Twist, Victorian moral standards, literary criticism.

CHARLES DİCKENS'IN ESERLERİNDE OTOSANSÜR ÜZERİNE BİR İNCELEME

Özet: Charles Dickens (1812-1870), Viktorya dönemi İngiltere'sinin önde gelen ve kuşkusuz en üretken yazarlarından biri olarak, kraliyet tarafından görevlendirilen yetkililerin müdahalesinden kaçınmak amacıyla eserlerinde otosansür uygulamıştır. Bunu özellikle Viktorya döneminin ahlaki standartlarını, yapmacıklığını ve kimi zaman dönemin gerçekçi olmayan veya adaletsiz toplumsal beklentilerini örtük biçimde eleştirirken gerçekleştirmiştir. Başka bir ifadeyle, eserlerinde kraliyeti veya kamuoyunu rahatsız edebilecek konuları ele almıştır. Dönemin toplumsal görünüşünün altında yatan gerçekleri, denetim ve tespitten kaçınmak amacıyla ihtiyatlı davranarak ortaya koyma çabası, bu çalışmada önemli bir konu olarak ele alınacak olan otosansür aracılığıyla kendini göstermiştir. *Bir Noel Şarkısı* (*A Christmas Carol*) ve *Oliver Twist* adlı eserleri, toplumsal eşitsizlik, yoksulluk, kurumların yozlaşması, sömürü (özellikle kadınların ve çocukların sömürülmesi) gibi konuları kınadığı Dickens'a özgü otosansür stratejisi açısından incelenecektir. Romanları, toplumsal yaşamın sert gerçekliklerini gizlemek amacıyla edebî eserlerin sıkı bir denetime tabi tutulduğu Viktorya

Dönemi gibi bir dönemde dahi, dönemin, insanların ve kurumların toplumsal eleştirisinin örtük bir biçimde yapılmasının mümkün olduğunun kanıtıdır. Bu bildirinin amacı, yukarıda adı geçen metinlere başvurarak Dickens'ın bunu nasıl başardığını ortaya koymaktır; zira bu metinler, onun diğer birçok eseri gibi örtük eleştiriyle doludur.

Anahtar Kelimeler: Charles Dickens; Viktorya dönemi edebiyatı; Viktorya toplumu; toplumsal eleştiri; toplumsal eşitsizlik; yoksulluk; yozlaşma; sömürü; *Bir Noel Şarkısı*; *Oliver Twist*; Viktorya dönemi ahlaki standartları; edebî eleştiri.

ИССЛЕДОВАНИЕ САМОЦЕНЗУРЫ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ЧАРЛЬЗА ДИККЕНСА

Аннотация: Чарльз Диккенс (1812–1870), один из наиболее известных и плодовитых писателей викторианской Англии, прибегал к самоцензуре, стремясь избежать вмешательства властей, действовавших от имени британской короны. Эта стратегия особенно проявлялась при завуалированной критике моральных норм викторианского общества, его лицемерия, а также нереалистичных и несправедливых социальных требований эпохи. Обращаясь к темам, способным вызвать неодобрение властей и общественности, писатель стремился раскрыть противоречия социальной действительности, используя косвенные формы критического высказывания. В статье предполагается рассмотреть особенности самоцензуры в произведениях "Рождественская песнь в прозе" (*A Christmas Carol*) и "Приключения Оливера Твиста" (*Oliver Twist*), в которых Диккенс обличает социальное неравенство, бедность, злоупотребления общественных институтов и эксплуатацию, прежде всего женщин и детей. Эти произведения свидетельствуют о возможности критического осмысления общественных отношений, нравов и деятельности социальных институтов даже в условиях ограничений, характерных для викторианской эпохи. Цель исследования — выявить художественные приёмы, с помощью которых Диккенс выражал социальную критику в завуалированной форме, избегая прямого осуждения со стороны властей и общества.

Ключевые слова: Чарльз Диккенс, викторианская литература, социальная критика, социальное неравенство, коррупция, эксплуатация, "Рождественская песнь в прозе", "Приключения Оливера Твиста", моральные нормы викторианской эпохи, литературная критика.

Професор Орлин Стефанов
София, Болгария,
https://orcid.org/0009-0008-4641-2031, orlin_stefanov@abv.bg

14. ДИСЛЕКСИЯ В ГУМАНИТАРНОЙ СФЕРЕ — НЕДОПУСТИМА!
(Переосмысление фальсификаций Софокла и Шекспира: от филологической ошибки к катастрофам культуры)

Аннотация: В статье исследуется феномен “интерпретативной дислексии” — системного идеологического и методологического дефекта гуманитарной рецепции, выражающегося в осознанном или бессознательном искажении аутентичного смысла классических текстов. На материале трагедий Софокла (“Царь Эдип”) и Шекспира (“Гамлет”) автор деконструирует вековые традиции академического и переводческого “сглаживания” сложных и разоблачительных авторских смыслов. Показывается, как замена терминологии тирании (tyrannos на rex / “царь”), игнорирование психофизиологических комплексов 30-летнего Гамлета и упрощение его отношений с Офелией превращают глубокие социально-психологические трагедии в конъюнктурные мифы. В заключении анализируются опасные культурные последствия такой дислексии — от спекуляций Ницше и Фрейда до инструментализации Шекспира в идеологии нацизма (А. Розенберг).

Ключевые слова: интерпретативная дислексия, Софокл, Эдип, тирания, Шекспир, Гамлет, Офелия, рецепция, Аристотель, А. Розенберг.

DYSLEXIA IN THE HUMANITIES — UNACCEPTABLE!
(A re-examination of the forgeries attributed to Sophocles and Shakespeare: from philological errors to cultural catastrophes)

Abstract: The article explores the phenomenon of "interpretive dyslexia" — a systemic ideological and methodological defect in the reception of the humanities, manifested in the conscious or unconscious distortion of the authentic meaning of classical texts. Based on the tragedies of Sophocles (Oedipus Rex) and Shakespeare (Hamlet), the author deconstructs centuries-old traditions of academic and translation "smoothing" of complex and exposing meanings. It is shown how replacing the terminology of tyranny (tyrannos with rex / "king"), ignoring the psychophysiological complexes of the 30-year-old Hamlet, and vulgarizing his relationship with Ophelia transform deep socio-psychological tragedies into opportunistic myths. The conclusion analyzes the dangerous cultural consequences of such dyslexia — from the speculations of Nietzsche and Freud to the instrumentalization of Shakespeare in Nazi ideology (A. Rosenberg).

Keywords: interpretive dyslexia, Sophocles, Oedipus, tyranny, Shakespeare, Hamlet, Ophelia, reception, Aristotle, A. Rosenberg.

BEŞERÎ BİLİMLER ALANINDA DİSLEKSİ KABUL EDİLEMEZ!

(Sofokles ve Shakespeare Tahrifatlarının Yeniden Değerlendirilmesi: Filolojik Bir Hatadan Kültürel Felaketlere)

Özet: Bu bildiride, klasik metinlerin özgün anlamının bilinçli veya bilinçsiz biçimde çarpıtılmasıyla ortaya çıkan, beşerî bilimlerdeki alımlamanın sistematik ideolojik ve metodolojik bir kusuru olarak "yorumsal disleksi" olgusu incelenmektedir. Sofokles'in "Kral Oidipus" ve Shakespeare'in "Hamlet" tragedyaları temelinde yazar, karmaşık ve açığa çıkarıcı nitelikteki özgün yazar anlamlarının akademik ve çeviri geleneğinde yüzyıllar boyunca "yumuşatılmasına" ilişkin yaklaşımları yapıbozuma uğratmaktadır. Tiranlık terminolojisinin (*tyrannos* teriminin *rex* / "kral" olarak karşılanması), otuz yaşındaki Hamlet'in psikofizyolojik komplekslerinin göz ardı edilmesi ve onun Ophelia ile ilişkisinin basitleştirilmesinin, derin toplumsal-psikolojik tragedyaları konjonktürel mitlere nasıl dönüştürdüğü gösterilmektedir. Sonuç bölümünde ise söz konusu "disleksi"nin spekülasyonlardan Nietzsche ve Freud'a, Shakespeare'in Nazi ideolojisinde (A. Rosenberg) araçsallaştırılmasına kadar uzanan tehlikeli kültürel sonuçları analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: yorumsal disleksi, Sofokles, Oidipus, tiranlık, Shakespeare, Hamlet, Ophelia, alımlama, Aristoteles, A. Rosenberg.

К. ф. н., Профессор Яхьяпур Марзие
Тегеранский университет Тегеран, Иран
https://orcid.org/0000-0001-8195-6909, myahya@ut.ac.ir

К. ф. н., Профессор Карими-Мотаххар Джанолах
Тегеранский университет Тегеран, Иран
https://orcid.org/0000-0002-6072-5797, jkarimi@ut.ac.ir

Магистр, Ализаде Эльхам
Тегеранский университет Тегеран, Иран
https://orcid.org/0009-0002-6538-8141, elham.alizadeh@ut.ac.ir

15. СИМВОЛИКА САДА В СТИХОТВОРЕНИИ А.-Х. ЭБТЕХАДЖА “РАДУЙСЯ!”

Аннотация: Символы в литературе служат динамичным средством передачи глубоких, многослойных смыслов. В статье рассматривается символика сада — одного из наиболее многозначных образов персидской поэзии XX–XXI вв. — на примере лирики Амира-Хушанга Эбтехаджа (Сае). Персидский сад, наряду с поэзией, ковроткачеством и миниатюрой, представляет собой одну из ключевых репрезентаций иранской культуры. В поэтическом изображении сада традиционно выделяются два модуса — материальный и духовный, — через которые передаётся как чувственная красота природы, так и глубинное философо-мистическое содержание. На материале стихотворения Сае анализируется, как образ сада становится воплощением душевного возрождения и надежды.

Ключевые слова: символика сада, персидская поэзия, А.-Х. Эбтехадж (Сае), материальный и духовный модус, поэт-пейзажист.

THE SYMBOLISM OF THE GARDEN IN A.-H. EBTEHAJ’S POEM “REJOICE!”

Abstract: Symbols in literature serve as a dynamic means of conveying deep, multilayered meanings. This article examines the symbolism of the garden — one of the most polysemous images in Persian poetry of the 20th–21st centuries — through the lens of the lyric poetry of Amir Hushang Ebtehaj (Sayeh). The Persian garden, alongside poetry, carpet-weaving, and miniature painting, represents one of the key manifestations of Iranian culture. In the poetic depiction of the garden, two modes are traditionally distinguished — material and spiritual — through which both the sensory beauty of nature and a deeper philosophical-mystical content are conveyed. Drawing on Sayeh's poetry, the article analyzes how the image of the garden becomes an embodiment of spiritual renewal and hope.

Keywords: garden symbolism, Persian poetry, A.-Kh. Ebtehaj (Sayeh), material and spiritual mode, landscape poet.

A.-H. EBTEHAJ'IN "REJOICE!" ADLI ŞİİRİNDE BAHÇE SEMBOLİZMİ

Özet: Edebiyattaki semboller, derin ve çok katmanlı anlamları aktarmak için dinamik bir araç görevi görür. Bu makale, 20. ve 21. yüzyıl Fars şiirinde en çok anlamlı imgelerden biri olan bahçe sembolizmini, Amir Hushang Ebtehaj (Sayeh)'in lirik şiirleri üzerinden incelemektedir. Fars bahçesi, şiir, halı dokumacılığı ve minyatür resimle birlikte İran kültürünün en önemli tezahürlerinden birini temsil eder. Bahçenin şiirsel betimlemesinde geleneksel olarak iki tür ayırt edilir: maddi ve manevi. Bu iki tür aracılığıyla hem doğanın duyusal güzelliği hem de daha derin felsefi-mistik içerik aktarılır. Çalışma, Sayeh'in şiirlerinden yola çıkarak bahçe imgesinin nasıl manevi yenilenme ve umudun somutlaşmış hali haline geldiğini analiz eder.

Anahtar kelimeler: bahçe sembolizmi, Fars şiiri, A.-Kh. Ebtehaj (Sayeh), maddi ve manevi yaklaşım, manzara şairi.

Доктор филологии, ассоциированный профессор, Ия Гурамовна Зумбулидзе,
Государственный университет Акакия Церетели, Грузия,
https://orcid.org/0000-0001-7258-3581, zumbulixa@mail.ru

16. ТВОРЧЕСТВО ЕВГЕНИЯ ВОДОЛАЗКИНА В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ: ТРАДИЦИЯ, ВРЕМЯ, ПАМЯТЬ И ЧЕЛОВЕК

Аннотация: Статья посвящена исследованию творчества современного русского писателя Евгения Германовича Водолазкина в контексте основных тенденций русской литературы XXI века. Рассматриваются особенности художественного мира писателя, формирующегося на пересечении древнерусской литературной традиции и современной эстетики. Особое внимание уделяется проблеме времени и памяти, исторической преемственности, духовного поиска личности, взаимодействию прошлого и настоящего, а также жанровому и стилистическому своеобразию прозы Водолазкина. Анализируются романы “Соловьёв и Ларионов”, “Лавр”, “Авиатор”, “Брисбен”, “Оправдание Острова” и “Чагин”. Показано, что для писателя характерно восприятие времени не только как последовательности исторических событий, но и как единого духовного пространства, в котором прошлое, настоящее и будущее оказываются взаимосвязанными. Отмечается особая роль древнерусской литературы в формировании авторской поэтики, а также синтез реалистических, модернистских и постмодернистских художественных принципов. Делается вывод о значимости прозы Водолазкина для современной русской литературы и о своеобразии его художественной концепции человека, истории и времени.

Ключевые слова: Евгений Водолазкин, современная русская литература, традиция, современность, интертекстуальность, духовный поиск.

THE WORK OF YEVGENY VODOLAZKIN IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY RUSSIAN LITERATURE: TRADITION, TIME, MEMORY, AND THE MAN

Abstract: The article is devoted to the study of the works of the contemporary Russian writer Evgeny Germanovich Vodolazkin in the context of the main trends in Russian literature of the 21st century. It examines the specific features of the writer’s artistic world, which is formed at the intersection of the Old Russian literary tradition and contemporary aesthetics. Particular attention is paid to the problems of time and memory, historical continuity, the individual’s spiritual quest, the interaction between the past and the present, as well as the genre and stylistic features of Vodolazkin’s prose. The article analyzes the novels “Solovyov and Larionov,” “Laurus,” “The Aviator”, “Brisbane”, “Justification of an Island,” and “Chagin”. It demonstrates that the writer perceives time not only as a sequence of historical events but also as a unified spiritual space in which the past, present, and future are interconnected. Special emphasis is placed on the role of old Russian literature in shaping the author’s poetics, as well as on the synthesis of realistic, modernist,

and postmodernist artistic principles. The article concludes that Vodolazkin's prose represents a significant phenomenon in contemporary Russian literature and reveals an original artistic conception of the human being, history, and time.
Keywords: Evgeny Vodolazkin, contemporary Russian literature, tradition, modernity, intertextuality, spiritual quest.

ÇAĞDAŞ RUS EDEBİYAT BAĞLAMINDA YEVGENİY VODOLAZKİN'İN ESERLERİ: GELENEK, ZAMAN, BELLEK VE İNSAN

Özet: Bu çalışma, çağdaş Rus yazar Yevgeniy Germanoviç Vodolazkin'in eserlerini, 21. yüzyıl Rus edebiyatındaki temel eğilimler bağlamında ele almaktadır. Çalışma, yazarın Eski Rus edebiyatı geleneği ile çağdaş estetiğin kesişim noktasında şekillenen sanatsal dünyasının ayırt edici özelliklerini incelemektedir. Çalışmada zaman ve bellek sorunları, tarihsel süreklilik, bireyin manevi arayışı, geçmiş ile bugün arasındaki etkileşim ve Vodolazkin'in düzyazısının türsel ve üslupsal özellikleri üzerinde özel bir hassasiyetle durulmaktadır. Çalışma kapsamında yazarın "Solovyov ve Larionov", "Laurus", "Aviator", "Brisbane", "Bir Adanın Gerekçelendirilmesi" ve "Çagin" adlı romanları analiz edilmektedir. Bu çalışma, yazarın zamanı yalnızca tarihsel olaylar dizisi olarak değil, aynı zamanda geçmiş, şimdi ve geleceğin birbiriyle bağlantılı olduğu bütüncül bir manevi uzam olarak algıladığını ortaya koymaktadır. Yazarın poetikasının şekillenmesinde Eski Rus edebiyatının rolünün yanı sıra; gerçekçi, modernist ve postmodernist sanatsal ilkelerin sentezine de özel bir vurgu yapılmaktadır. Çalışma, Vodolazkin'in nesrinin çağdaş Rus edebiyatında önemli bir olgu teşkil ettiği ve insan, tarih ve zamana dair özgün bir sanatsal anlayışı açığa çıkardığı sonucuna varmaktadır.
Anahtar Kelimeler: Evgeniy Vodolazkin, çağdaş Rus edebiyatı, gelenek, modernlik, metinlerarasılık, manevi arayış.: Evgeniy Vodolazkin, çağdaş Rus edebiyatı, gelenek, modernlik, metinlerarasılık, manevi arayış.

Dr. János Kenyeres
Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary,
https://orcid.org/0000-0003-0294-9714, janos.kenyeres@gmail.com

17. TWO STORİES, ONE BOOK: IMRE KERTÉSZ AND PÉTER ESTERHÁZY'S "EGY TÖRTÉNET"

Abstract: In 1993, Imre Kertész's Sworn Statement (Jegyzőkönyv) and Péter Esterházy's Life and Literature (Élet és irodalom) were published together in a single volume entitled Egy történet. The Hungarian title can be translated as either "A Story" or "One Story", raising a fundamental question about the relationship between the two texts: are they two separate stories brought together within one book, or do they constitute a single story in some sense?

This paper approaches Egy történet as an unusual literary construction, in which the book's material unity invites us to reconsider the autonomy of its constituent texts. Based on a humiliating encounter with Hungarian customs officials, Kertész's "Sworn Statement" transforms an apparently ordinary incident into an exploration of power, vulnerability, and the persistence of historically conditioned modes of behaviour. Esterházy's "Life and Literature", written in response to Kertész's text, considers the same experience from a different perspective, reflecting simultaneously on the relationship between lived experience and literary representation. The second story thus contains and rewrites the first, turning the act of reading into part of the narrative process itself.

I argue that Egy történet can be understood as a 'book within a book' in the sense that neither story is simply embedded in the other; rather, each becomes legible through the presence of its companion. Esterházy's homage unites the two texts without erasing their distinctiveness, thereby destabilising the distinction between one story and two, between experience and representation, and — as his title suggests — between life and literature.

Keywords: Imre Kertész; Péter Esterházy; Egy történet; intertextuality; homage; life and literature; textual dialogue

ДВЕ ИСТОРИИ — ОДНА КНИГА: "EGY TÖRTÉNET" ИМРЕ КЕРТЕСА И ПЕТЕРА ЭСТЕРХАЗИ

Аннотация. В 1993 году произведения Имре Кертеса "Протокол" (Jegyzőkönyv) и Петера Эстерхази "Жизнь и литература" (Élet és irodalom) были опубликованы в одном томе под общим названием "Egy történet". Венгерское название можно перевести как "История" или "Одна история", что ставит вопрос о характере взаимосвязи двух текстов: представляют ли они собой самостоятельные повествования, объединённые в одной книге, или образуют единое художественное целое?

В статье "Egy történet" рассматривается как своеобразная литературная композиция, в которой объединение двух произведений в одном издании побуждает переосмыслить их

художественную самостоятельность. В основе “Протокола” Кертеса лежит инцидент, произошедший при столкновении автора с венгерскими таможенниками. Частный эпизод становится поводом для осмысления отношений власти и личности, человеческой уязвимости и устойчивости исторически сложившихся моделей поведения. Произведение Эстерхази “Жизнь и литература”, написанное как отклик на текст Кертеса, предлагает иной взгляд на описанные события и одновременно затрагивает проблему соотношения жизненного опыта и его художественного воплощения. Второе произведение включает в себя элементы первого и переосмысливает их, превращая процесс чтения в неотъемлемую часть повествования.

В исследовании предлагается рассматривать “Egy történet” как своеобразную “книгу в книге”. При этом речь идёт не о простом включении одного текста в другой, а об их тесной взаимосвязи, благодаря которой каждое произведение приобретает дополнительные смысловые оттенки в контексте другого. Литературный оммаж Эстерхази Кертесу объединяет два произведения, сохраняя их художественную самостоятельность. В результате размываются границы между единым повествованием и двумя самостоятельными историями, между жизненным опытом и его художественным отражением, а также, как следует из названия произведения Эстерхази, между жизнью и литературой.

Ключевые слова: Имре Кертес, Петер Эстерхази, “Egy történet”, интертекстуальность, литературный оммаж, диалог текстов, книга в книге, жизнь и литература.

İKİ HİKÂYE, TEK BİR KİTAP: İMRE KERTÉSZ VE PÉTER ESTERHÁZY’NIN “EGY TÖRTÉNET”İ

Özet: 1993 yılında, Imre Kertész’in Yeminli İfadesi (Jegyzőkönyv) ve Péter Esterházy’nin Yaşam ve Edebiyat (Élet és irodalom) adlı eserleri, Egy történet başlıklı tek bir ciltte bir arada yayımlandı. Macarca başlık, “Bir Hikâye” ya da “Tek Bir Hikâye” olarak çevrilebilir. Bu başlık, iki metin arasındaki ilişkiye dair temel bir soruyu gündeme getirir ve metinlerin tek bir kitapta bir araya getirilmiş iki ayrı hikâye mi, yoksa bir anlamda tek bir hikâyeyi mi oluşturduğu sorusunu ortaya çıkarır.

Bu bildiri, Egy történet’i alışılmadık bir edebi yapı olarak ele alır; kitabın maddi bütünlüğü, bizi onu oluşturan metinlerin özerkliğini yeniden düşünmeye davet eder. Macar gümrük memurlarıyla yaşanan aşağılayıcı bir karşılaşmaya dayanan Kertész’in “Yeminli İfade” adlı eseri, görünüşte sıradan bir olayı iktidar, kırılganlık ve tarihsel koşullara bağlı davranış biçimlerinin kalıcılığı üzerine bir incelemeye dönüştürür. Kertész’in metnine yanıt olarak yazılan Esterházy’nin “Hayat ve Edebiyat” adlı eseri, aynı deneyimi farklı bir bakış açısıyla ele alır ve aynı zamanda yaşanmış deneyim ile edebi temsil arasındaki ilişkiyi de irdeler. Böylece ikinci öykü, ilkini içinde barındırır ve yeniden yazar; okuma eylemini anlatı sürecinin kendisinin bir parçası haline getirir.

Egy történet’in, her iki öykünün de basitçe birbiri içine gömülü olmadığı, aksine her birinin eşinin varlığı sayesinde okunabilir hale geldiği anlamında bir “kitap içinde kitap” olarak anlaşılabileceğini

savunuyorum. Esterházy'nin bu saygı duruşu, iki metni özgünlüklerini ortadan kaldırmadan birleştirir; böylece bir öykü ile iki öykü arasındaki, deneyim ile temsil arasındaki ve — başlığının da ima ettiği gibi — yaşam ile edebiyat arasındaki ayrımı sarsar.
Anahtar Kelimeler: Imre Kertész; Péter Esterházy; Egy történet; metinlerarasılık; saygı duruşu; yaşam ve edebiyat; metinsel diyalog.

К. ф.н., доцентДиана Микеладзе
Сухумский государственный университет, Самцхе-Джавахетский государственный университет Грузия,
https://orcid.org/0009-0006-8382-6466, dk.mikeladze@gmail.com

18. THE BOOK WITHIN THE BOOK AND THE RECOVERY OF CULTURAL MEMORY: A. S. BYATT'S POSSESSION AND ZAIRA ARSENISHVILI'S IMAGES UNDER THE MOONLIGHT

Abstract: The paper examines the "book within the book", or embedded text, as a form through which literature represents and preserves the past. It compares A. S. Byatt's "Possession" (1990) and Zaira Arsenishvili's "Images under the Moonlight" (2022), two novels from different literary and historical contexts that place texts and historical narratives inside a larger narrative structure. In "Possession", letters, poems, journals, manuscripts, and scholarly investigation allow Roland Michell and Maud Bailey to recover a hidden Victorian literary past. In "Images under the Moonlight", Tiko's historical writing about King Erekle II introduces an earlier Georgian past into the twentieth-century narrative. The paper argues that the deeper connection between the novels lies not simply in their shared use of an embedded narrative, but in their different ways of making the past accessible in the present. Byatt presents recovery through reading, while Arsenishvili emphasizes reconstruction through writing. Drawing on cultural memory and narratological approaches, the study also considers the role of the reader, who moves between narrative layers and historical moments. The comparison shows how the "book within the book" functions as a literary space for cultural memory.

Keywords: A.S. Byatt; Zaira Arsenishvili; Possession; Images under the Moonlight; embedded narrative; cultural memory; historical fiction; metafiction.

КНИГА В КНИГЕ И ВОССТАНОВЛЕНИЕ КУЛЬТУРНОЙ ПАМЯТИ: "ОБЛАДАНИЕ" А. С. БАЙЕТТ И "ОБРАЗЫ ПОД ЛУНОЙ" ЗАИРЫ АРСЕНИШВИЛИ

Аннотация. В статье рассматривается повествовательный приём "книга в книге" как способ художественного воссоздания и сохранения культурной памяти. Материалом сопоставительного анализа служат романы А. С. Байетт "Обладание" (1990) и Заиры Арсенишвили "Образы под луной" (2022), принадлежащие к различным литературным традициям и культурно-историческим контекстам, но объединённые использованием документов, личных записей и исторических сюжетов, включённых в основное повествование.

В романе "Обладание" письма, стихотворения, дневники, рукописи и литературоведческие исследования становятся основой поиска, позволяющего Роланду Митчеллу и Мод Бейли восстановить неизвестные страницы литературной жизни викторианской эпохи. В произведении "Образы под луной" историческое сочинение Тико, посвящённое грузинскому царю Ираклию II, связывает события XVIII века с повествованием о XX столетии.

Особое внимание уделяется не только композиционным особенностям произведений, но и различным способам обращения к прошлому. В романе А. Байетт восстановление исторической памяти происходит посредством чтения, анализа и интерпретации текстов, тогда как у З. Арсенишвили основным способом воссоздания прошлого становится письмо. С опорой на теорию культурной памяти и нарратологический подход рассматривается также роль читателя, который, переходя от одного повествовательного уровня к другому, устанавливает смысловые связи между различными историческими эпохами. Сопоставительный анализ показывает, что приём “книга в книге” создаёт многослойное художественное пространство, в котором сохраняется и переосмысляется культурная память.
Ключевые слова: А. С. Байетт, Заира Арсенишвили, “Обладание”, “Образы под луной”, включённое повествование, метапроза, культурная память, нарратология, историческая проза.

KİTAP İÇİNDE KİTAP VE KÜLTÜREL HAFIZANIN YENİDEN KURULMASI: A. S. BYATT’IN “POSSESSION” VE ZAİRA ARSENİŞVİLİ’NİN “IMAGES UNDER THE MOONLIGHT” ESERLERİ

Özet: Bu çalışmada, edebiyatın geçmişi temsil ettiği ve koruduğu bir biçim olarak “kitap içinde kitap” ya da iç içe geçmiş metin yapısı ele alınmaktadır. Çalışmada, farklı edebî ve tarihsel bağlamlarda kaleme alınmış ve metinleri ile tarihsel anlatıları daha geniş bir anlatı yapısı içerisinde konumlandıran A. S. Byatt’ın *Possession* (1990) ve Zaira Arsenişvili’nin *Images under the Moonlight* (2022) adlı romanları karşılaştırılmaktadır.

Possession romanında mektuplar, şiirler, günlükler, el yazmaları ve akademik araştırmalar, Roland Michell ve Maud Bailey’nin Viktorya döneminin gizli kalmış edebî geçmişini yeniden keşfetmelerine olanak sağlamaktadır. *Images under the Moonlight* adlı eserde ise Tiko’nun Kral II. Erekle hakkında kaleme aldığı tarihsel metin, daha erken dönemlere ait Gürcü geçmişini XX. yüzyıl anlatısının içine taşımaktadır.

Çalışmada, iki roman arasındaki derin ilişkinin yalnızca iç içe geçmiş anlatı kullanımından kaynaklanmadığı; asıl bağlantının geçmişi bugün de erişilebilir kılma biçimlerinin farklılığında ortaya çıktığı ileri sürülmektedir. Byatt geçmişin yeniden keşfini okuma eylemi üzerinden sunarken, Arsenişvili yazma yoluyla yeniden inşa sürecini ön plana çıkarmaktadır. Kültürel hafıza ve anlatıbilim yaklaşımlarından yararlanılan çalışmada, anlatının farklı katmanları ve tarihsel dönemler arasında hareket eden okurun rolü de ele alınmaktadır. Karşılaştırmalı inceleme, “kitap içinde kitap” yapısının kültürel hafıza için özel bir edebî alan işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır.
Anahtar Kelimeler: A. S. Byatt; Zaira Arsenişvili; *Possession*; *Images under the Moonlight*; iç içe geçmiş anlatı; kültürel hafıza; tarihsel kurmaca; üstkurmaca.

Старший преподаватель Таирова Гюзаль
Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan,
https://orcid.org/0009-0008-0632-0722, fashion_photographer@mail.ru

19. INTERTEXTUALITY IN MODERN LITERATURE

Abstract: Abstract: This article examines intertextuality as one of the distinctive features of the novel “From Notting Hill to New York...Actually” by English writer Ali McNamara. This article examines and analyzes the intertextual connections between the novel “From Notting Hill to New York...Actually” and other works and films referenced in this work. These references are cultural references. Intertext is a characteristic feature of this work. During the analysis, it was established that the intertext refers the reader to other films and literary works that are widely known to the reader, and these references perform various functions in relation to the various characters of this novel. The author of the article provides examples and analysis of each reference. Thus, the purpose of this article is to analyze intertext from the perspective of its application in the work. The novelty of the study lies in an attempt to analyze intertextual connections in this work.
Keywords: intertext, novel, cultural references, quotation.

MODERN EDEBİYATTA METİNLERARASI BAĞLANTILAR

Özet: Bu makale, İngiliz yazar Ali McNamara’nın “From Notting Hill to New York...Actually” adlı romanının ayırt edici özelliklerinden biri olan metinlerarası bağlantıları incelemektedir. Bu makale, “From Notting Hill to New York...Actually” romanı ile bu eserde atıfta bulunulan diğer eserler ve filmler arasındaki metinlerarası bağlantıları incelemekte ve analiz etmektedir. Bu atıflar kültürel niteliktedir. Metinlerarasılık, bu eserin karakteristik bir özelliğidir. Analiz sırasında, metinlerarasılığın okuyucuyu, okuyucu tarafından yaygın olarak bilinen diğer film ve edebi eserlere yönlendirdiği ve bu referansların romanın çeşitli karakterleriyle ilişkili olarak farklı işlevler üstlendiği tespit edilmiştir. Makalenin yazarı, her bir referans için örnekler ve analizler sunmaktadır. Dolayısıyla, bu makalenin amacı, metinlerarasılığı eserdeki uygulaması perspektifinden analiz etmektir. Çalışmanın yenilikçi yönü, bu eserdeki metinlerarası bağlantıları analiz etme girişiminde yatmaktadır.
Anahtar kelimeler: metinlerarasılık, roman, kültürel referanslar, alıntı.

ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТЬ В РОМАНЕ АЛИ МАКНАМАРЫ “ОТ НОТТИНГ-ХИЛЛА ДО НЬЮ-ЙОРКА… НА САМОМ ДЕЛЕ”

Аннотация. Статья посвящена исследованию интертекстуальности как одной из характерных особенностей романа английской писательницы Али Макнамары “От Ноттинг-Хилла до Нью-Йорка… На самом деле” (*From Notting Hill to New York...Actually*). Цель работы — выявить интертекстуальные связи произведения с другими литературными текстами и кинофильмами, а также определить их функции в художественной структуре романа. В ходе исследования

рассматриваются культурные отсылки к широко известным произведениям литературы и кинематографа. Особое внимание уделяется их роли в раскрытии образов персонажей и установлении смысловых связей между романом и другими художественными произведениями. На конкретных примерах анализируются особенности использования интертекстуальных элементов и их значение для интерпретации текста. В результате исследования установлено, что интертекстуальные отсылки выполняют различные функции в зависимости от особенностей персонажей и контекста их употребления. Научная новизна работы определяется попыткой систематизировать интертекстуальные связи в романе Али Макнамары и раскрыть их роль в создании художественных образов.

Ключевые слова: интертекстуальность, роман, культурные отсылки, цитирование, литературные и кинематографические аллюзии.

Dr. Öğr. Görevlisi Zamire İzzetgil
Kastamonu University, School of Foreign Languages, Türkiye
https://orcid.org/0000-0002-6208-513X, zizzetgil@hotmail.com

20. THE GULAG[1] AS HETEROTOPIA: A FOUCAULDIAN READING OF *ONE DAY IN THE LIFE OF IVAN DENISOVICH* BY ALEKSANDR SOLZHENITSYN

Abstract: Aleksandr Solzhenitsyn is one of the significant writers of the Soviet Union who was a victim of political exile. As an internal and external exile, he bravely, truthfully, and without shame critiqued the ruling political system of the Soviet authorities at the time through his literary masterpieces. *One Day in the Life of Ivan Denisovich* (1963) is one of the prominent literary works of the author. The novella narrates the real lives of prisoners in a Siberian death camp through the experiences of the protagonist, Ivan Denisovich Shukhov, a former soldier who was sentenced to ten years in a Soviet Gulag labour camp. Furthermore, Solzhenitsyn demonstrates how the Soviet authorities exercised mechanisms of control, discipline, and exclusion through the construction of spaces such as Gulag labour camps. In this sense, these mechanisms reflect Michel Foucault's concept of heterotopia, which illustrates how power is organized, regulated, and imposed on individuals through spatial arrangements. Thus, this paper aims to apply Michel Foucault's concept of heterotopia, with a specific focus on the heterotopia of deviation, to examine the Soviet Gulag labour camp. Moreover, it seeks to illustrate how the Gulag is interpreted as a heterotopic space where prisoners like Shukhov are defined as socially, politically, and ideologically deviant, and how they are removed from their communities and confined within a severely regulated system and environment.

Keywords: Gulag, Heterotopia, Space, Foucault, Solzhenitsyn.

GULAG'IN HETEROTOPYA OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ: ALEKSANDR SOLJENİTSIN'IN *İVAN DENİSOVİÇ'İN BİR GÜNÜ* ADLI ROMANININ MICHEL FOUCAULT'NUN KAVRAMLARI ÇERÇEVESİNDE ANALİZİ

Özet: Aleksandr Soljenitsin, Sovyetler Birliği'nde siyasi baskı ve sürgüne maruz kalan en önemli yazarlardan biridir. Hem iç sürgün hem de yurt dışı sürgünü deneyimleyen yazar, edebî eserlerinde dönemin Sovyet yönetiminin baskıcı iktidar sistemini cesur, açık ve eleştirel bir bakış açısıyla ortaya koymuştur. Soljenitsin'in en önemli eserlerinden biri olan *İvan Denisoviç'in Hayatında Bir Gün* (*One Day in the Life of Ivan Denisovich*, 1962), Sovyet Gulag çalışma kampında on yıl hapis cezasına çarptırılan eski asker İvan Denisoviç Şuhov'un bir günlük yaşamı üzerinden, Sibirya'daki çalışma

[1] In Russian it is Glavnoe Upravlenie Lagerey, which can be translated as 'main camp administration'. Gulag is also named a 'death labour camp,' where politically oppressed individuals, dissidents, intellectuals, and ordinary citizens accused of anti-Soviet activities were subjected to forced labour, harsh living conditions, surveillance, starvation, violence, and psychological oppression.

kamplarında hüküm süren ağır yaşam koşullarını ve mahkûmların gündelik mücadelelerini gerçekçi bir biçimde yansıtmaktadır.

Eser aynı zamanda, Sovyet iktidarının Gulag çalışma kampları aracılığıyla denetim, disiplin ve dışlama mekanizmalarını nasıl kurduğunu gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda, söz konusu mekanizmalar Michel Foucault'nun iktidarın mekânsal örgütlenmesini açıklamak amacıyla geliştirdiği heterotopya kavramı çerçevesinde değerlendirilmektedir. Özellikle "sapma heterotopyası" yaklaşımı, Gulag'ın toplumsal, siyasal ve ideolojik normlardan saptığı düşünülen bireylerin toplumdan uzaklaştırıldığı ve sıkı kurallarla denetlenen alternatif bir mekân olarak işlevini açıklamada önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Michel Foucault'nun heterotopya kuramını, özellikle sapma heterotopyası kavramını esas alarak Sovyet Gulag çalışma kamplarını incelemektir. Ayrıca çalışma, Gulag'ın, Şuhov gibi mahkûmların toplumsal, siyasal ve ideolojik açıdan "sapkın" olarak tanımlanıp toplumdan dışlandıkları heterotopik bir mekân olarak nasıl kurgulandığını ve bu bireylerin katı kurallarla işleyen kapalı bir sistem içerisinde nasıl denetim altında tutulduklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gulag, heterotopya, mekan, Foucault, Soljenitsin.

ГУЛАГ КАК ГЕТЕРОТОПИЯ: АНАЛИЗ ПОВЕСТИ АЛЕКСАНДРА СОЛЖЕНИЦЫНА “ОДИН ДЕНЬ ИВАНА ДЕНИСОВИЧА” В КОНТЕКСТЕ КОНЦЕПЦИИ МИШЕЛЯ ФУКО

Аннотация: Александр Солженицын, один из наиболее известных писателей, подвергшихся политическим репрессиям в Советском Союзе, пережил ссылку внутри страны и изгнание за её пределы. В своих произведениях он открыто и критически изображал репрессивный характер советской системы власти. Одним из наиболее значительных произведений писателя является повесть “Один день Ивана Денисовича” (1962), в которой через описание одного дня из жизни бывшего солдата Ивана Денисовича Шухова, приговорённого к десяти годам заключения в исправительно-трудовом лагере, реалистично показаны тяжёлые условия лагерного существования и повседневная борьба заключённых за выживание. Произведение также раскрывает механизмы контроля, дисциплинарного воздействия и социальной изоляции, посредством которых советская власть осуществляла управление заключёнными в системе ГУЛАГа. В статье эти механизмы рассматриваются с опорой на концепцию гетеротопии Мишеля Фуко, позволяющую исследовать особенности организации пространства и его роль в осуществлении властных отношений. Особое внимание уделяется понятию “гетеротопия отклонения”, которое служит теоретической основой для осмысления исправительно-трудового лагеря как особого пространства, предназначенного для изоляции лиц, признанных не соответствующими установленным социальным, политическим и идеологическим нормам. Цель исследования — проанализировать изображение лагерной системы в повести Солженицына с позиций теории гетеротопии Мишеля Фуко, прежде всего концепции

гетеротопии отклонения. Предполагается выявить, каким образом лагерное пространство представлено как замкнутая система, в которой заключённые, подобные Шухову, подвергаются социальной изоляции, строгой регламентации повседневной жизни и постоянному контролю.

Ключевые слова: ГУЛАГ, гетеротопия, пространство, Мишель Фуко, Александр Солженицын.

Doç. Dr. Serap Sarıbaş
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0002-4079-8024, serapsaribas@kmu.edu.tr

21. FROM PARODY TO LEGITIMACY: AUTHORSHIP, AUTHENTICITY, AND LITERARY VALUE IN AMERİCAN FICTION

Abstract: Cord Jefferson's *American Fiction* (2023) treats the "book within a book" phenomenon as a critical narrative structure that exposes the institutional production of literary authenticity, authorial legitimacy, and cultural value. At the centre of the film stands Thelonious "Monk" Ellison, a novelist deliberately composing a stereotypical manuscript in response to the restrictive representational expectations imposed upon African American writing by the American publishing industry. Publishers, critics, and prize institutions subsequently acclaim the manuscript as authentic, culturally representative, and commercially compelling, despite its satirical design. This ironic reversal moves the book to the centre of the film's critique and reveals the dependence of literary value upon recognition, mediation, circulation, and institutional endorsement. The study examines the composition of Monk's manuscript, its reception across publishing networks, the rhetoric of its promotion, the legitimising force of literary prizes, and the public construction of the authorial persona by combining close reading with narrative analysis. Patricia Waugh's theorisation of metafiction elucidates the self-reflexive function of the internal text, Linda Hutcheon's account of parody and irony clarifies the tension between satirical intention and institutional reception, and Michel Foucault's concept of the author function situates authorship within broader structures of cultural authority and legitimation. These perspectives support the central claim that the book in *American Fiction* exceeds the conventional logic of metafictional recursion and functions as a strategically fabricated textual object. Its reception demonstrates that authenticity gains force from institutional validation and cultural circulation, thereby unsettling any presumed equivalence between literary value and textual essence. The film ultimately extends the "book within a book" phenomenon beyond textual layering and recasts it as a contemporary cinematic form concerned with the production, circulation, and legitimation of authorship, representation, and literary value.

Keywords: *American Fiction*, book within a book, metafiction, authenticity, authorship, literary market

PARODİDEN MEŞRUİYETE: *AMERİKAN ROMANI*'NDA YAZARLIK, OTANTİKLİK VE EDEBÎ DEĞER

Özet: Cord Jefferson'ın *American Fiction* (*Amerikan Romanı*, 2023) filmi, "kitap içinde kitap" olgusunu yalnızca anlatısal bir iç içelik olarak değil, edebî gerçekçiliğin, yazarlık otoritesinin ve kültürel değerin nasıl üretildiğini sorgulayan eleştirel bir yapı olarak kurar. Filmin merkezindeki Thelonious "Monk" Ellison, Amerikan yayın endüstrisinin Afro-Amerikalı yazarlığı belirli ve

klişeleşmiş temsil kalıplarıyla özdeşleştiren beklentilerini hicvetmek amacıyla bilinçli biçimde stereotipik bir roman yazar. Ancak parodik bir müdahale olarak tasarlanan bu metin, yayıncılar, eleştirmenler ve ödül çevreleri tarafından sahici, temsil gücü yüksek ve ticari açıdan değerli bir eser olarak karşılanır. Bu tersine dönüş, film içindeki kitabı anlatının ikincil bir unsuru olmaktan çıkararak edebî değerin, otantikliğin ve yazar kimliğinin hangi kurumsal süreçler içinde meşrulaştırıldığını görünür kılan eleştirel bir merkeze yerleştirir. Çalışma, Monk'un metni üretme biçimine, yayıneviyle kurduğu ilişkilere, pazarlama söylemine, ödül sisteminin işleyişine ve yazar personasının kamusal dolaşımına odaklanan yakın okuma ile anlatı çözümlemesini bir araya getirir. Patricia Waugh'un üstkurmaca yaklaşımı film içindeki metnin özdüşünümsel konumunu açıklarken, Linda Hutcheon'ın parodi ve ironi üzerine geliştirdiği görüşler parodik niyet ile kurumsal alımlama arasındaki gerilimi belirginleştirir. Michel Foucault'nun yazarlık işlevi kavramı ise yazar adının, otoritenin ve meşruiyetin kültürel dolaşımdaki rolünü tartışmaya açar. Bu çerçevede çalışma, *American Fiction*'daki iç kitabı yalnızca üstkurmaca bir unsur olarak değil, edebî sahiciliğin metne içkin bir değer olmaktan çok yayın piyasası, temsil beklentileri ve kültürel meşruiyet mekanizmaları içinde üretildiğini açığa çıkaran eleştirel bir "sahte metin" olarak değerlendirir. Böylece film, "kitap içinde kitap" fenomenini çağdaş sinemada metinsel iç içeliğin ötesine taşıyarak yazarlık, temsil, piyasa ve kültürel otorite arasındaki ilişkileri yeniden düşünmeye açar.

Anahtar Kelimeler: *American Fiction*, kitap içinde kitap, üstkurmaca, otantiklik, yazarlık, edebî piyasa.

ОТ ПАРОДИИ К ПРИЗНАНИЮ: АВТОРСТВО, ПОДЛИННОСТЬ И ЛИТЕРАТУРНАЯ ЦЕННОСТЬ В ФИЛЬМЕ "АМЕРИКАНСКОЕ ЧТИВО"

Аннотация: В фильме Корда Джефферсона "Американское чтиво" (*American Fiction*, 2023) приём "книга в книге" используется не только как способ построения многоуровневого повествования, но и как средство критического осмысления механизмов формирования представлений о литературной достоверности, авторском авторитете и культурной ценности. Главный герой фильма, Телониус "Монк" Эллисон, намеренно создаёт роман, основанный на стереотипных представлениях об афроамериканском опыте, стремясь высмеять ожидания американской издательской индустрии, которая связывает творчество афроамериканских писателей с определёнными шаблонами изображения действительности. Однако произведение, задуманное как пародия, воспринимается издателями, критиками и представителями литературных премий как подлинное, достоверно отражающее изображаемую действительность и обладающее высокой коммерческой ценностью. Этот парадокс превращает книгу, созданную героем фильма, из второстепенного элемента повествования в центральный объект критического анализа, позволяющий выявить институциональные механизмы признания литературной ценности, подлинности произведения и авторской идентичности. Исследование объединяет метод пристального прочтения текста и анализ повествовательной структуры

фильма. Особое внимание уделяется процессу создания романа Монком, его взаимодействию с издательством, рекламным стратегиям, функционированию системы литературных премий и формированию публичного образа писателя. Теоретическую основу исследования составляют концепция метапрозы Патриции Во, положения Линды Хатчен о пародии и иронии, а также концепция “функции автора” Мишеля Фуко. Подход Патриции Во позволяет раскрыть саморефлексивный характер произведения, включённого в структуру фильма; идеи Линды Хатчен помогают выявить противоречие между пародийным замыслом автора и восприятием его текста литературными институтами; концепция Мишеля Фуко используется для анализа роли имени писателя, авторского авторитета и механизмов признания в культурном пространстве. В рамках такого подхода книга, созданная главным героем, рассматривается не только как элемент метапрозы, но и как намеренно сфабрикованное произведение, демонстрирующее, что представления о литературной подлинности формируются не столько на основе внутренних качеств текста, сколько под влиянием издательского рынка, общественных ожиданий и механизмов культурного признания. Таким образом, фильм выводит приём “книга в книге” за пределы традиционного повествовательного построения и побуждает по-новому осмыслить взаимосвязь авторства, литературной репрезентации, рыночных механизмов и культурного авторитета в современном кинематографе.

Ключевые слова: “Американское чтиво”, книга в книге, метапроза, подлинность, авторство, литературный рынок.

Dr. Öğr. Üyesi Emine Karabacak,
Ardahan Üniversitesi, Türkiye
https://orcid.org/0000-0001-7002-0806, eminekarabacak@ardahan.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ali Akyar,
Ardahan Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0002-1134-4285, aliakyar@ardahan.edu.tr

22. SOFYA'DAN MEÇHUL KADIN'A: ALEKSANDR BLOK'TA SONSUZ DİŞİLİK İMGESİNİN DÖNÜŞÜMÜ

Özet: Vladimir Solovyov'un geliştirdiği Sofya düşüncesi, Rus sembolizminin estetik ve metafizik arayışlarını önemli ölçüde etkilemiştir. Solovyov'un felsefesinde Sofya; "Dünya Ruhu", "ideal insanlık" ve "Sonsuz Dişilik" gibi farklı kavramsal boyutlarda ortaya çıkan, Tanrı ile dünya arasında aracılık eden bütünleştirici bir kavram olarak kabul edilir. Solovyov'un söz konusu felsefesi Aleksandr Blok'un şiir dünyasında kadın imgesinin sembolik ve metafizik anlamlar kazanmasında belirleyici rol oynar.

Çalışmamızda, Solovyov'un Sofya ve Sonsuz Dişilik anlayışının Aleksandr Blok'un 1906 tarihli *Meçhul Kadın* şiirindeki yansımaları incelenmektedir. Şiirde gündelik hayatın bayağılığı, sarhoşluk, yalnızlık ve ruhsal çöküşle biçimlenen kasvetli gerçeklik ile güzellik, hayal ve aşkınlıkla ilişkilendirilen ikinci bir dünya karşı karşıya getirilir. Meçhul kadının ortaya çıkışı, şiirin atmosferinde belirgin bir kırılma yaratır ve bu figür, gerçek ile hayal, dünyevi olan ile aşkın olan arasında geçiş sağlayan sembolik bir aracıya dönüşür.

Çalışmamızın amacı, Blok'un meçhul kadın imgesi ile Solovyov'un Sofya anlayışı arasındaki benzerlikleri ortaya koymak ve bu imgenin Blok'un şiir dünyasında kazandığı farklı boyutu incelemektir. Bu bağlamda *Meçhul Kadın*, bir yandan ideal güzelliğin temsili diğer yandan da şairin içinde bulunduğu kasvetli gerçeklikten başka bir varoluş alanına yönelme arzusunun sembolü olarak ele alınmaktadır. Böylece şiirdeki kadın figürü, iki dünya arasında köprü kuran ve lirik öznenin güzellik, maneviyat ve bütünlük arayışını görünür kılan temel bir sembol hâline gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Vladimir Solovyov, Aleksandr Blok, Sofya, Sonsuz Dişilik, Meçhul Kadın, Rus Sembolizmi.

FROM SOPHIA TO THE UNKNOWN WOMAN: THE TRANSFORMATION OF THE IMAGE OF THE ETERNAL FEMININE IN ALEXANDR BLOK

Abstract: The concept of Sophia developed by Vladimir Solovyov exerted a significant influence on the aesthetic and metaphysical foundations of Russian Symbolism. In Solovyov's philosophy, Sophia emerges in different conceptual dimensions, including the "World Soul," "ideal humanity," and the "Eternal Feminine," and functions as an integrative principle mediating between God and the world. This

philosophical framework also played a decisive role in shaping the symbolic and metaphysical dimensions of the female image in the poetic world of Alexandr Blok. This study examines the reflections of Solovyov's concepts of Sophia and the Eternal Feminine in Alexandr Blok's 1906 poem The Unknown Woman. The poem juxtaposes a gloomy reality marked by the banality of everyday life, drunkenness, loneliness, and spiritual decline with another realm associated with beauty, imagination, and transcendence. The appearance of the Unknown Woman creates a distinct shift in the atmosphere of the poem and transforms the female figure into a symbolic mediator between reality and imagination, the earthly and the transcendent. The aim of the study is to identify the similarities between Blok's image of the Unknown Woman and Solovyov's concept of Sophia, while also examining the new dimension this image acquires within Blok's poetic world. In this context, the Unknown Woman is interpreted both as an embodiment of ideal beauty and as a symbol of the poet's desire to transcend the gloomy reality surrounding him and turn toward another realm of existence. Thus, the female figure becomes a central symbol that establishes a bridge between two worlds and reveals the lyrical subject's search for beauty, spirituality, and wholeness.
Keywords: Vladimir Solovyov, Alexandr Blok, Sophia, Eternal Feminine, The Unknown Woman, Russian Symbolism.

ОТ СОФИИ К НЕЗНАКОМКЕ: ТРАНСФОРМАЦИЯ ОБРАЗА ВЕЧНОЙ ЖЕНСТВЕННОСТИ В ТВОРЧЕСТВЕ АЛЕКСАНДРА БЛОКА

Аннотация: Философская концепция Софии, разработанная В. С. Соловьёвым, оказала определяющее влияние на эстетические и метафизические искания русского символизма. В соловьёвской системе София выступает объединяющим началом, связующим звеном между Богом и миром, и раскрывается через категории "Душа Мира", "идеальное человечество" и "Вечная Женственность". Эти идеи стали одной из философских основ формирования в поэзии А. А. Блока женских образов, наделённых глубоким символическим смыслом.

В статье исследуется рецепция соловьёвского учения о Софии и Вечной Женственности в стихотворении Блока "Незнакомка" (1906). В тексте анализируется поэтика двоемирия: контраст между мрачной действительностью, сформированной пошлостью быта, духовным упадком и одиночеством, и высшей сферой красоты и гармонии. Появление Незнакомки знаменует ключевой перелом в пространстве стихотворения: женский образ становится символическим медиатором между эмпирическим и идеальным, земным и духовным.

Цель работы — выявить преемственность между блоковским образом Незнакомки и соловьёвской Софией, а также проследить особенности трансформации идеала "Вечной Женственности" в поэтике Блока. В данном контексте Незнакомка интерпретируется как воплощение идеальной красоты и одновременно как символ попытки лирического субъекта преодолеть противоречия окружающей действительности. Проведённый анализ позволяет заключить, что образ Незнакомки отражает сложное взаимодействие реального и идеального

начал, раскрывая духовные искания лирического героя и его устремлённость к гармонии и эстетическому совершенству.

Ключевые слова: В. С. Соловьёв, А. А. Блок, София, Вечная Женственность, “Незнакомка”, русский символизм, двоемирие, лирический субъект.

Kıymet Aybüke Akbaş
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0009-0007-0989-2390, kiymetaybuke.akbas@asbu.edu.tr

Prof. Dr. Mürüvvet Özlem Parer
Ankara Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0001-5175-4898, parer@ankara.edu.tr

23. TİMUR PULATOV'UN "BENİ ORMANDA ARA" İSİMLİ ESERİNDE KÜLTÜREL KİMLİK İZLERİ

Özet: Tarih boyunca ideoloji, ırk, din, siyaset gibi farklı faktörlere bağlı olarak çeşitli alt kimlikler oluşturulmuş, bunların önemi ve toplum hayatındaki yeri dönemsel değişiklikler göstermiştir. Bunda devlet politikalarının da belirleyici olduğunu göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Özellikle Sovyetler Birliği gibi çok uluslu yapılarda kimlik kavramı ve buna bağlı olarak oluşturulan politikalar halkın günlük yaşamında büyük yankı bulmakta, hayatın her alanında kendini göstermektedir. Bunun izlerini edebiyatta da görmek mümkündür. Bu bağlamda Özbek edebiyatının en önemli nesir yazarlarından biri olarak kabul edilen Timur Pulatov'un eserleri kimlik çatışması, kimlik siyaseti, kültürel kimliğin korunması ve kimlikler arası etkileşim hakkında birer kaynak niteliğindedir. Çalışmada yazarın dini ve milli birçok unsura yer verdiği "Beni Ormanda Ara" (Oklikni menya v lesu) isimli eseri Özbek kimliği, Sovyet insanı olmak, dinin hayattaki rolü ve dönemin din politikası ile ilişkisi anlamında incelenmiş, kimlik ögeleri tespit edilirken Sovyet yaşamının bu kimliğe etkisine de dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel kimlik, Milli kimlik, Beni Ormanda Ara, Timur Pulatov, Sovyetler Birliği, Özbekistan

СЛЕДЫ КУЛЬТУРНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В ПРОИЗВЕДЕНИИ ТИМУРА ПУЛАТОВА "ОКЛИКНИ МЕНЯ В ЛЕСУ"

Аннотация: На протяжении истории под влиянием идеологических, этнических, религиозных и политических факторов формировались различные формы локальных идентичностей, роль и значение которых в жизни общества менялись в зависимости от исторического контекста. Определяющее влияние на эти процессы оказывала государственная политика. В полиэтничных государствах, таких как Советский Союз, концепт идентичности и проводимый национальный курс оказывали глубокое воздействие на повседневность граждан, проникая во все сферы жизни, что нашло прямое отражение в художественной литературе. В данном контексте творчество одного из ведущих прозаиков узбекской литературы — Тимура Пулатова — выступает ценным материалом для исследования проблем конфликта идентичностей, национальной политики, сохранения культурной самобытности и межкультурного

взаимодействия. В статье на материале повести “Окликни меня в лесу” (Beni Ormanda Ara), насыщенной религиозной и национальной симптоматикой, исследуются специфика узбекской идентичности, феномен “советского человека”, роль религии и её взаимосвязь с советской конфессиональной политикой. При выявлении маркеров идентичности особое внимание уделяется влиянию советского уклада жизни на трансформацию традиционной культуры.
Ключевые слова: Ключевые слова: Культурная идентичность, Национальная идентичность, Окликни меня в лесу, Тимур Пулатов, Советский Союз, Узбекистан

TRACES OF CULTURAL IDENTITY IN TIMUR PULATOV’S WORK “CALL ME IN THE FOREST”

Abstract: Throughout the history, a variety of sub-identities have been created based on factors such as ideology, race, religion or politics, and their importance and role in the society have changed in different periods of time. It is crucial to consider that government policies play a major role on that. Especially in multinational structures such as the Soviet Union, the concept of identity and policies related to it make tremendous impact on everyday life and show itself on every aspect of people’s lives. It also reflects on the literature. In this context, the works of Timur Pulatov, considered one of the most important prose writers of Uzbek literature, serve as a valuable resource on identity conflict, identity politics, the preservation of cultural identity and interaction between different identities. In the study the author’s work “Call Me in the Forest”, which incorporates many religious and national elements, is examined in terms of Uzbek identity, being a Soviet citizen, the role of religion in daily life, and its relationship with the religious policies of the period. While determining the elements of identity, attention is also drawn to the impact of Soviet lifestyle on this identity.
Keywords: Cultural identity, National identity, Call Me in the Forest, Timur Pulatov, The Soviet Union, Uzbekistan.

Selcan Şahin
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0009-0008-7915-0963, selcansahin1090@gmail.com

24. L. SOLOVYOV'UN HUZUR BOZAN NASREDDİN'DE ASTROLOJİK SÖYLEMİN İKTİDARI MEŞRULAŞTIRMADAKİ İRONİK İŞLEVİ

Özet: Bu çalışmada Leonid Solovyov'un *Huzur Bozan Nasreddin* adlı eserinde astrolojik söylemin iktidarı ve otoriteyi meşrulaştırmadaki işlevi incelenmektedir. Çalışmanın temel amacı, romanda yıldızlara ve müneccimlik bilgisine yüklenen anlamların iktidar ilişkileri üzerindeki etkisini ortaya koymak ve bu söylemin Nasreddin Hoca karakteri aracılığıyla nasıl ironik bir biçimde dönüştürüldüğünü göstermektir. Çalışmada bilgi, iktidar ve söylem arasındaki ilişki Michel Foucault'nun kuramsal yaklaşımı doğrultusunda ele alınmıştır. Eserde müneccimlerin sahip oldukları astrolojik bilgi aracılığıyla Emir üzerinde otorite kurdukları ve siyasal ve kişisel kararları yönlendirdikleri görülmektedir. Buna karşılık Nasreddin Hoca, herhangi bir astrolojik uzmanlığa sahip olmamasına rağmen müneccimlerin kullandığı söylemi taklit ederek aynı otoriteyi yeniden üretmekte ve bu durum aracılığıyla astrolojik bilginin doğruluğundan ziyade sunuluş ve kabul edilme biçiminin belirleyici olduğu ortaya konulmaktadır. İncelenen örnekler, Solovyov'un astrolojiyi doğrudan hedef almak yerine yıldızlar adına üretilen bilginin sorgulanmaksızın kabul edilmesini mizah ve ironi yoluyla eleştirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak *Huzur Bozan Nasreddin* astrolojiyi yalnızca bir anlatı unsuru olarak kullanmakla kalmamakta; bilgi, söylem ve iktidar arasındaki ilişkiyi görünür kılarak otoritenin nasıl üretildiğine yönelik eleştirel bir bakış sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Leonid Solovyov, *Huzur Bozan Nasreddin*, astrolojik söylem, iktidar, bilgi, Michel Foucault, ironi.

THE IRONIC FUNCTION OF ASTROLOGICAL DISCOURSE IN LEGITIMIZING POWER IN LEONID SOLOVYOV'S DISTURBER OF THE PEACE NASREDDIN

Abstract: This study examines the function of astrological discourse in legitimizing power and authority in Leonid Solovyov's *The Tale of Hodja Nasreddin: Disturber of the Peace*. The primary aim of the study is to reveal the influence of the meanings attributed to stars and astrological knowledge on power relations in the novel and to demonstrate how this discourse is ironically transformed through the character of Nasreddin Hodja. The relationship between knowledge, power, and discourse is examined within the theoretical framework of Michel Foucault. In the novel, astrologers establish authority over the Emir through their astrological knowledge and influence both his political and personal decisions. Nasreddin Hodja, however, despite having no expertise in astrology, imitates the discourse employed by the astrologers and thereby reproduces the same authority. This demonstrates that the determining factor is not the accuracy of astrological knowledge itself, but rather the way in which such knowledge is presented and accepted. The examples analyzed

in the study indicate that Solovyov does not directly criticize astrology; instead, he uses humor and irony to criticize the unquestioning acceptance of knowledge produced in the name of the stars. Consequently, *The Tale of Hodja Nasreddin: Disturber of the Peace* not only employs astrology as a narrative element but also provides a critical perspective on the production of authority by revealing the relationship between knowledge, discourse, and power.
Keywords: Leonid Solovyov, *Nasreddin the Troublemaker*, astrological discourse, power, knowledge, Michel Foucault, irony.

ИРОНИЧЕСКАЯ ФУНКЦИЯ АСТРОЛОГИЧЕСКОГО ДИСКУРСА В ЛЕГИТИМАЦИИ ВЛАСТИ В РОМАНЕ Л. В. СОЛОВЬЁВА “ВОЗМУТИТЕЛЬ СПОКОЙСТВИЯ”

Аннотация: В статье исследуется функция астрологического дискурса в легитимации власти и авторитета в романе Леонида Соловьёва “Возмутитель спокойствия”. Основная цель исследования — выявить влияние смыслов, приписываемых звёздам и астрологическому знанию, на властные отношения в романе, а также продемонстрировать, как данный дискурс иронически трансформируется через образ Ходжи Насреддина. Взаимосвязь между знанием, властью и дискурсом рассматривается в рамках концептуального подхода Мишеля Фуко. В романе показано, как придворные звездочёты приобретают влияние на Эмира благодаря профессиональному дискурсу и направляют его политические и личные решения. В свою очередь, Ходжа Насреддин, не обладая астрологическими познаниями, имитирует язык звездочётов и воспроизводит аналогичный авторитет. Это демонстрирует, что определяющим фактором выступает не истинность астрологического знания как такового, а форма его презентации и социальное признание. Проанализированные примеры показывают, что Л. Соловьёв посредством юмора и иронии критикует не саму астрологию, а слепое доверие к знанию, вещающему “от имени звёзд”. В результате роман “Возмутитель спокойствия” не просто использует астрологический сюжет как повествовательный элемент, но и предлагает критический взгляд на механизмы конструирования власти через взаимосвязь знания и дискурса.
Ключевые слова: Леонид Соловьёв, “Возмутитель спокойствия”, “Повесть о Ходже Насреддине”, астрологический дискурс, власть, знание, Мишель Фуко, ирония, легитимация власти.

Д. ф. н., Профессор Аксиния Красовски
Бухарестский университет, Румыния,
https://orcid.org/0009-0005-0575-1094, axinia.crasovschi@lls.unibuc.ro

25. КНИЖНЫЕ ПАМЯТНИКИ СТАРООБРЯДЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ КАК МАТЕРИАЛЬНОЕ НАСЛЕДИЕ И МАРКЕР ИДЕНТИЧНОСТИ

Аннотация: Феномен старообрядчества, как известно, появился в русской культуре как результат несостыковок взглядов на процесс исправления богослужебных книг, что довело в 17 веке до трагического раскола в православном обществе и породило многовековые гонения на приверженцев “старого благочестия”. И, вопреки тому, что старопечатные книги истреблялись властями, они свято сохранялись в среде гонимых верующих, становясь ценными редкостями духовной и материальной культуры наряду со старыми иконами, с которыми эти люди убегали и скрывались в глухие места Российской империи и за её пределами. Кроме богослужебных книг, старообрядцы сохранили и другие виды книг: толкования, жития святых, поучения, сборники духовных стихов и знаменного пения и т.д. Но они внесли и творческий вклад в обогощении русской книжной культуры: в их среде зародилась и развивалась апологетическая литература, давшая настоящие сокровища русской мысли и письма. Такие книги, как *Диаконовы ответы; Поморские ответы; Виноград Российский; История о отцех и страдальцех соловецких; Щит веры; Житие протопопа Аввакума им самим написаное* стали не только памятниками определенного слоя русской культуры, но они послужили настоящей опорой в прениях о вере для старообрядческих начётчиков, которые, в свою очередь, создали новые труды.

Цель настоящего доклада – показать особенности книжности в среде старообрядчества, роль и место книги в жизни приверженцев “старой веры”, их отношение к Слову и вклад в сохранении и развитии специфического мировозрения, которое может послужить примером твёрдости, стойкости и живости в сложные времена наших дней.

Ключевые слова: старообрядчество, книжность, памятник культуры, материальное наследие, идентичность.

BOOK MONUMENTS OF OLD BELIEVER CULTURE AS MATERIAL HERITAGE AND A MARKER OF IDENTITY

Abstract: As is well known, the phenomenon of the Old Believers emerged in Russian culture as a result of disagreements concerning the process of revising liturgical books. In the seventeenth century, these disagreements led to a tragic schism within Orthodox society and gave rise to centuries of persecution against the adherents of the "old piety." Despite the authorities’ efforts to destroy old-printed books, these works were carefully and reverently preserved by persecuted believers, becoming valuable rarities of spiritual and material culture, alongside the old icons with which these people fled

and sought refuge in remote areas of the Russian Empire and beyond its borders. In addition to liturgical books, the Old Believers preserved other types of books, including commentaries, lives of the saints, religious instructions, collections of spiritual verses, znamenny chant, and others. At the same time, they made a creative contribution to the enrichment of Russian book culture: apologetic literature emerged and developed within the Old Believer milieu, producing genuine treasures of Russian thought and literary culture. Works such as The Deacon's Answers, The Pomorian Answers, The Russian Vineyard, The History of the Solovetsky Fathers and Martyrs, The Shield of Faith, and The Life of Archpriest Avvakum Written by Himself became not only monuments of a particular stratum of Russian culture but also a genuine foundation for Old Believer disputants (nachëtchiki) in theological debates on matters of faith. These disputants, in turn, produced new works of their own. The aim of this paper is to demonstrate the specific features of book culture within the Old Believer community, the role and place of the book in the lives of the adherents of the "old faith," their attitude toward the Word, and their contribution to preserving and developing a distinctive worldview that may serve as an example of firmness, resilience, and vitality in the difficult times of the present day.
Keywords: Old Believers, Book Culture, Cultural Monument, Material Heritage, Identity.

ESKI İNANAN KÜLTÜRÜNÜN KİTABÎ ANITLARI: MADDİ MİRAS VE KİMLİK GÖSTERGESİ

Özet: Bilindiği üzere Eski İnananlar (Staroverler) olgusu, Rus kültüründe ibadet kitaplarının düzeltilmesi sürecine ilişkin görüş ayrılıklarının bir sonucu olarak ortaya çıkmış; bu durum 17. yüzyılda Ortodoks toplumu içerisinde trajik bir bölünmeye yol açmış ve "eski dindarlık" taraftarlarının yüzyıllar boyunca zulme uğramasına neden olmuştur. Yetkililer tarafından eski basma kitapların imha edilmesine rağmen, bu kitaplar zulme uğrayan inananlar tarafından büyük bir özen ve kutsallıkla korunmuş; tıpkı bu insanların Rus İmparatorluğu'nun uzak bölgelerine ve imparatorluk sınırları dışına kaçarken yanlarında götürdükleri eski ikonalar gibi, manevi ve maddi kültürün değerli nadir eserleri hâline gelmiştir. Eski İnananlar, ibadet kitaplarının yanı sıra tefsir ve açıklamalar, azizlerin hayatları, dinî öğütler, ruhani şiirler ve znamennoye ilahileri derlemeleri vb. başka kitap türlerini de muhafaza etmişlerdir. Bununla birlikte, Rus kitap kültürünün zenginleşmesine yaratıcı bir katkıda da bulunmuşlardır: Eski İnananlar arasında, Rus düşünce ve yazın geleneğinin gerçek hazinelerini ortaya koyan apologetik literatür doğmuş ve gelişmiştir. *Diyakonların Cevapları (Диаконовы ответы); Pomorye Cevapları (Поморские ответы); Rusya'nın Üzümü (Виноград Российский); Solovetski Babalar ve Şehitler Hakkında Tarih (История о отцех и страдальцех соловецких); İnanç Kalkanı (Щит веры); Başrahip Avvakum'un Kendi Kaleminden Yazdığı Hayatı (Житие протопопа Аввакума им самим написаное)* gibi eserler yalnızca Rus kültürünün belirli bir tabakasının kültürel anıtları olmakla kalmamış, aynı zamanda Eski İnananların inanç tartışmalarında başvurduğu başlıca dayanaklardan biri olmuştur. Bu eserlerden hareketle, Eski İnananların dinî tartışmacıları (начётчики) da yeni çalışmalar kaleme almışlardır.

Bu bildirinin amacı, Eski İnananlar çevresindeki kitap kültürünün özelliklerini, “eski inanç” taraftarlarının yaşamında kitabın rolünü ve yerini, Söz'e ilişkin yaklaşımlarını ve günümüzün zorlu dönemlerinde kararlılık, dayanıklılık ve canlılık açısından örnek teşkil edebilecek özgün bir dünya görüşünün korunması ve geliştirilmesine yaptıkları katkıyı ortaya koymaktır.
Anahtar Kelimeler: Eski İnananlar, kitap kültürü, kültürel anıt, maddi miras, kimlik.

ЛИНГВИСТИКА, ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЯ, СОПОСТАВИТЕЛЬНОЕ ЯЗЫКОЗНАНИЕ

LINGUISTICS, LINGUISTIC AND CULTURAL STUDIES, COMPARATIVE LINGUISTICS

DİLBİLİM, DİL VE KÜLTÜR BİLİMİ, KARŞILAŞTIRMALI DİLBİLİM

Олег Русланович Грачёв,
ООО "Экофуд", Ассистент директора по импорту, аспирант РУДН им. П. Лумумбы
Москва, Россия,
https://orcid.org/0009-0004-4835-7858, 1042250269@rudn.ru

К.ф.н., доцент Шульдишова Алина Анатольевна,
Российский университет дружбы народов им. П. Лумумбы, доцент кафедры русского языка #5 Института русского языка, Москва, Россия,
https://orcid.org/0000-0002-9603-8411, shuldishova-aa@rudn.ru

26. T/V-ПРОТИВОПОСТАВЛЕНИЕ (T- И V-ФОРМЫ) В РУССКОМ, НЕМЕЦКОМ, ИТАЛЬЯНСКОМ, ФИНСКОМ, АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ

Аннотация: Статья посвящена сопоставительному анализу T/V-противопоставления, то есть различения неформальных и вежливых форм обращения, в русском, немецком, итальянском, финском и английском языках. Цель исследования заключается в выявлении общих и специфических способов выражения социальной дистанции, уважения, формальности, статусных отношений и солидарности между участниками коммуникации. Теоретическую основу работы составляет концепция T/V-дистинкции Р. Брауна и А. Гилмана, связывающая выбор T- и V-форм с категориями власти, и солидарности. В статье рассматриваются исторические источники вежливых форм, их морфологические особенности, модели согласования с глаголом и современные сферы употребления. Установлено, что русское "Вы" и финское *Te* восходят к формам множественного числа, немецкое *Sie* и итальянское *Lei* строятся на формах третьего лица, тогда как в современном английском языке противопоставление *thou* и *you* исчезло. Показано, что отсутствие особого вежливого местоимения в сегодняшнем английском компенсируется косвенными просьбами, модальными глаголами, смягчающими выражениями, формулами этикета и синтаксическими средствами. Результаты исследования подтверждают, что T/V-дистинкция представляет собой не только грамматическое, но и социопрагматическое явление, отражающее особенности национальных речевых культур.

Ключевые слова: формальность, близость, вежливость, T/V-дистинкция, личные местоимения, гоноративы, социолингвистика.

T/V-DISTINCTION: PRONOUNS OF THE T-FORM AND THE V-FORM IN RUSSIAN, GERMAN, ITALIAN, FINNISH, AND ENGLISH

Abstract: The article is devoted to a comparative analysis of the T/V-distinction, that is, the differentiation between informal and polite forms of address in Russian, German, Italian, Finnish, and English. The purpose of the study is to identify common and specific ways of expressing social distance, respect, formality, status relationships, and solidarity between communication participants.

The theoretical basis of the work is the concept of T/V-distinction by R. Brown and A. Gilman, linking the choice of T- and V-forms with categories of power and solidarity. The article examines the historical sources of polite forms, their morphological features, verb agreement models, and modern spheres of usage. It is established that the Russian "Вы" and Finnish "Te" trace back to plural forms, while the German "Sie" and Italian "Lei" are based on third-person forms; whereas in modern English, the distinction between "thou" and "you" has disappeared. It is shown that the absence of a special polite pronoun in today's English is compensated for by indirect requests, modal verbs, mitigating expressions, etiquette formulas, and syntactic means. The results of the study confirm that the T/V-distinction is not only a grammatical but also a socio-pragmatic phenomenon reflecting the characteristics of national speech cultures.
Keywords: Formality, Familiarity, Politeness, T/V-Distinction, Personal Pronouns, Honorifics, Sociolinguistics.

RUSÇA, ALMANCA, İTALYANCA, FİNCE VE İNGİLİZCEDE T/V KARŞITLIĞI (T- VE V-BİÇİM ZAMİRLERİ)

Özet: Bu çalışma, Rusça, Almanca, İtalyanca, Fince ve İngilizcede T/V karşıtlığının, yani samimi/gayriresmî ve kibar/resmî hitap biçimlerinin ayrımının karşılaştırmalı analizine adanmıştır. Araştırmanın amacı, iletişimde bulunan kişiler arasındaki sosyal mesafe, saygı, resmiyet, statü ilişkileri ve dayanışmanın ifade edilmesinde kullanılan ortak ve özgül yöntemleri ortaya koymaktır.

Çalışmanın kuramsal temelini, T/V karşıtlığı kavramını güç ve dayanışma kategorileriyle ilişkilendiren R. Brown ve A. Gilman'ın T/V ayrımı (*T/V distinction*) kuramı oluşturmaktadır. Çalışmada kibar hitap biçimlerinin tarihsel kaynakları, bunların morfolojik özellikleri, fiille uyum modelleri ve günümüzdeki kullanım alanları ele alınmaktadır.

Araştırma sonucunda, Rusçadaki "Вы" ve Fincedeki *Te* biçimlerinin çoğul biçimlerden türediği; Almancadaki *Sie* ve İtalyancadaki *Lei* biçimlerinin ise üçüncü kişi biçimlerine dayandığı ortaya konulmaktadır. Buna karşılık, çağdaş İngilizcede *thou* ve *you* arasındaki karşıtlığın ortadan kalktığı görülmektedir. Günümüz İngilizcesinde özel bir nezaket zamirinin bulunmaması; dolaylı rica ifadeleri, modal fiiller, yumuşatıcı ifadeler, nezaket kalıpları ve sözdizimsel araçlar aracılığıyla telafi edilmektedir.

Araştırmanın sonuçları, T/V ayrımının yalnızca dilbilgisel değil, aynı zamanda ulusal konuşma kültürlerinin özelliklerini yansıtan sosyopragmatik bir olgu olduğunu doğrulamaktadır.
Anahtar Kelimeler: resmiyet, yakınlık, nezaket, T/V ayrımı, kişi zamirleri, onur bildiren biçimler, toplumdilbilim.

Доцента (PhD) Бекмирзаева Лола Рахматуллаевна
СамГПИ. и.о.доцента (PhD) кафедры русского языка и литературы,
Самаркандский государственный педагогический институт, Самарканд, Узбекистан
https://orcid.org/0009-0001-5751-856X, temirovalola86@gmail.com

Преподаватель Очилова Насиба Нематовна
преподаватель кафедры русского языка и литературы,
Самаркандский государственный педагогический институт, Самарканд, Узбекистан
https://orcid.org/0009-0006-8345-6119, nasiba.nematovna@mail.ru

27. ЯЗЫКОВАЯ РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ИНТЕНСИВНОСТИ, ИЗМЕРЕНИЯ И МЕРЫ В РОМАНЕ-ПЯТИЛОГИИ П. Е. ОВСЯНКИНА И М. Ю. АНАНЧЕНКО “КЛЮЧ ОТ ЛАБИРИНТА”

Аннотация: Статья посвящена языковой репрезентации интенсивности, измерения и меры в художественно-историческом романе-пятилогии П. Е. Овсянкина и М. Ю. Ананченко “Ключ от лабиринта”. Цель исследования — определить систему разноуровневых средств, формирующих семантику степени, количественной и качественной определённости, предела и соизмерения, а также установить их художественные функции. Материалом послужили шесть томов произведения. Применены контекстуально-семантический, стилистический и интерпретационный методы. Выявлены лексические, словообразовательные, синтаксические и тропеические способы градуирования признака. Особое внимание уделено взаимодействию прямых номинаций меры с метафорой, метонимией, перифразой, сравнением, гиперболой, антитезой и градацией. Установлено, что количественные и пространственно-временные параметры систематически переходят в аксиологический план и становятся средствами характеристики труда, нравственного выбора, страха, памяти, знания и творческого призвания персонажей. Показано, что суммарная экспрессия организована иерархически: локальные маркеры подчиняются развернутому образу и совместно актуализируют единый денотат. Полученные результаты позволяют рассматривать меру как значимый принцип семантико-стилистической организации романа.
Ключевые слова: интенсивность, мера, измерение, градуальность, денотат, метафора, градация, художественный роман.

LINGUISTIC REPRESENTATION OF INTENSITY, MEASUREMENT AND MEASURE IN P. E. OVSYANKIN AND M. YU. ANANCHENKO’S NOVEL-PENTALOGY THE KEY TO THE LABYRINTH

Abstract: The article examines the linguistic representation of intensity, measurement, and measure in P. E. Ovsyankin and M. Yu. Ananchenko’s historical novel-pentalogy The Key to the Labyrinth. The

aim is to identify the multilevel linguistic means that express degree, quantitative and qualitative determination, limits, and comparison, and to establish their artistic functions. The material comprises all six volumes of the work. Contextual-semantic, stylistic, and interpretive methods are employed. The analysis reveals lexical, derivational, syntactic, and figurative devices used to grade a feature. Particular attention is paid to the interaction of direct nominations of measure with metaphor, metonymy, periphrasis, simile, hyperbole, antithesis, and gradation. Quantitative and spatiotemporal parameters are shown to acquire axiological meanings and to characterize labour, moral choice, fear, memory, knowledge, and the characters' creative vocation. Cumulative expressiveness is hierarchically organized: local markers are subordinated to an extended image and jointly actualize a single denotatum. The findings support the view that measure functions as an important principle of the novel's semantic and stylistic organization.
Keywords: intensity, measure, measurement, gradability, denotatum, metaphor, gradation, historical novel.

P. E. OVSYANKİN VE M. YU. ANANÇENKO'NUN "LABİRENTİN ANAHTARI" BEŞLEMESİNDE YOĞUNLUK, ÖLÇME VE ÖLÇÜNÜN DİLSEL TEMSİLİ

Özet: Bu makale, P. E. Ovsyankin ve M. Yu. Anançenko'nun *Labirentin Anahtarı* adlı edebî-tarihî beşlemesinde yoğunluk, ölçme ve ölçünün dilsel temsilini incelemektedir. Araştırmanın amacı; derece, niceliksel ve niteliksel belirlenmişlik, sınır ve ölçüştürme anlamlarını oluşturan farklı dil düzeylerine ait araçlar sistemini belirlemek ve bunların sanatsal işlevlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın materyalini eserin altı cildi oluşturmaktadır. Çalışmada bağlamsal-anlamsal, üslupsal ve yorumsal yöntemler kullanılmıştır. Özelliğin derecelendirilmesini sağlayan sözlüksel, sözcük yapımına dayalı, sözdizimsel ve söz sanatlarına ilişkin yöntemler ortaya konulmuştur. Özellikle ölçünün doğrudan adlandırılması ile metafor, metonimi, dolaylama, benzetme, mübalağa, karşıtlık ve derecelendirme arasındaki etkileşime dikkat edilmiştir. Niceliksel ve uzamsal-zamansal parametrelerin sistematik olarak aksiyolojik düzleme geçtiği ve emek, ahlaki seçim, korku, bellek, bilgi ve karakterlerin yaratıcı mesleki/varoluşsal yöneliminin nitelendirilmesinde araç hâline geldiği tespit edilmiştir. Toplam ifade gücünün hiyerarşik bir biçimde düzenlendiği; yerel göstergelerin genişletilmiş imgesel yapıya bağlı olduğu ve birlikte tek bir göndergeyi (denotatı) güncellediği gösterilmiştir. Elde edilen sonuçlar, ölçünün romanın anlamsal-üslupsal örgütlenmesinin önemli bir ilkesi olarak değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.
Anahtar Kelimeler: yoğunluk, ölçü, ölçme, derecelilik, gönderge (denotat), metafor, derecelendirme, edebî roman.

Эльясов Алихан Ахмед оглы,
Аспирант, ассистент кафедры теории и практики иностранных языков института иностранных языков РУДН,
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего образования “Российский университет дружбы народов имени Патриса Лумумбы”.
Россия,
https://orcid.org/0009-0003-5658-0382, alihan.elyasov@yandex.ru

28. ЛИНГВОКУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНЫХ СРЕДСТВ ЭМОТИВНОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ В РУССКОЙ И ТУРЕЦКОЙ СОЦИАЛЬНОЙ РЕКЛАМЕ

Аннотация: Статья посвящена сопоставительному исследованию лингвокультурной специфики интертекстуальных средств эмотивного воздействия в русской и турецкой социальной рекламе. Цель исследования — установление лингвокультурной специфики интертекстуальных средств эмотивного воздействия в русской и турецкой социальной рекламе. Научная новизна работы состоит в том, что впервые установлен и систематизирован корпус интертекстуальных средств эмотивного воздействия, актуальных для дискурса социальной рекламы в русской и турецкой лингвокультурах. Выявлены доминирующие типы прецедентных текстов, специфичные для каждой из сопоставляемых традиций; определены сходства и различия в механизмах эмотивного воздействия, обусловленные ценностными доминантами двух лингвокультур; описана лингвокультурная специфика функционирования интертекстуальности как эмотивного кода культуры. Полученные результаты показали, что в русской социальной рекламе доминируют историко-патриотические и визуально-метафорические прецедентные тексты, тогда как в турецкой — семейно-ориентированные и прецеденты инклюзивности. Выявлены общие тенденции — использование поликодовых средств и апелляция к коллективной памяти, а также различия в соотношении рациональных и эмоциональных стратегий и степени трансформации прототекста. Результаты исследования вносят вклад в лингвокультурологию, эмотиологию и теорию рекламного дискурса.

Ключевые слова: интертекстуальность социальной рекламы, эмотивное воздействие, прецедентные тексты, лингвокультурная специфика, сопоставительный анализ дискурса, эмотивные коды культуры.

THE LINGUISTIC AND CULTURAL SPECIFICITY OF INTERTEXTUAL DEVICES FOR EVOKING EMOTION IN RUSSIAN AND TURKISH PUBLIC SERVICE ADVERTISEMENTS

Abstract. The article presents a comparative study of the linguacultural specificity of intertextual means of emotive impact in Russian and Turkish social advertising. The aim of the study is to

establish the linguacultural specificity of intertextual means of emotive impact in Russian and Turkish social advertising. The scientific novelty of the work lies in the fact that for the first time the corpus of intertextual means of emotive impact relevant to the discourse of social advertising in Russian and Turkish linguacultural has been established and systematized; the dominant types of precedent texts specific to each of the compared traditions have been identified; similarities and differences in the mechanisms of emotive impact determined by the value dominants of the two linguacultural have been determined; the linguacultural specificity of the functioning of intertextuality as an emotive code of culture has been described. The findings showed that Russian social advertising is dominated by historical-patriotic and visual-metaphorical precedent texts, whereas Turkish advertising relies predominantly on family-oriented ones and precedents of inclusivity. Common trends are revealed, namely the use of polycode means and appeal to collective memory, as well as differences, namely the ratio of rational and emotional strategies and the degree of prototext transformation. The findings contribute to linguoculturology, emotiology, and the theory of advertising discourse.
Keywords: Intertextuality Of Social Advertising, Emotive Impact, Precedent Texts, Linguacultural Specificity, Comparative Discourse Analysis, Emotive Cultural Codes.

RUS VE TÜRK KAMU SPOTLARINDA DUYGUSAL ETKİ YARATAN METİNLERARASI ARAÇLARIN DİL-KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ

Özet: Bu çalışma, Rus ve Türk kamu spotlarında duygusal etki oluşturan metinlerarasılık araçlarının dil-kültürel özelliklerini karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Araştırmanın amacı, Rus ve Türk kamu spotlarında kullanılan duygusal etki oluşturan metinlerarasılık araçlarının dil-kültürel özelliklerini ortaya koymaktır. Çalışmanın bilimsel yeniliği, Rus ve Türk dil-kültürlerinde kamu spotu söylemi açısından işlevsel olan duygusal etki oluşturan metinlerarasılık araçlarının bir bütün olarak ilk kez belirlenmesi ve sistematik biçimde sınıflandırılmasından oluşmaktadır. Araştırmada, karşılaştırılan iki gelenekte öne çıkan göndergesel metin türleri belirlenmiş; iki dil-kültürün değer odaklarından kaynaklanan duygusal etki mekanizmalarındaki benzerlik ve farklılıklar ortaya konulmuş; metinlerarasılığın kültürün duygusal bir kodu olarak işleyişinin dil-kültürel özellikleri açıklanmıştır. Elde edilen sonuçlar, Rus kamu spotlarında tarihsel-yurtsever ve görsel-metaforik göndergesel metinlerin; Türk sosyal reklamlarında ise aile odaklı ve kapsayıcılık temelli göndergesel metinlerin baskın olduğunu göstermiştir. Bunun yanı sıra, çok kodlu araçların kullanılması ve kolektif belleğe başvurulması ortak eğilimler olarak belirlenirken, rasyonel ve duygusal stratejilerin oranı ile kaynak metnin dönüşüm derecesi bakımından farklılıklar tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, dil-kültürbilim, emotioloji ve reklam söylemi kuramına katkı sağlamaktadır.
Anahtar Kelimeler: sosyal reklamda metinlerarasılık, duygusal etki, göndergesel metinler, dil-kültürel özellikler, söylemin karşılaştırmalı analizi, kültürün duygusal kodları.

Преподаватель Бурханова Гульрух Садридиновна
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0007-1013-2225, gulruhburhanova9@gmail.com

29. СОЦИОПРАГМАТИЧЕСКИЕ ФУНКЦИИ ПОХВАЛЫ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ: ТРАНСФОРМАЦИЯ РЕЧЕВОГО АКТА В ЦИФРОВОЙ СРЕДЕ

Аннотация: В статье исследуются социопрагматические функции похвалы в русскоязычных социальных сетях (Telegram, VK, Instagram, TikTok). На основе корпуса из 1200 текстовых единиц, собранных в 2025–2026 гг., с применением дискурс-анализа, интент-анализа и анкетирования пользователей (N=200) выделены пять ключевых функций: идентификационная, коммунитарная, экспрессивно-регулятивная, нормативная и метакоммуникативная. Предложена динамическая модель оценки похвалы, учитывающая цифровые аффордансы (публичность, асинхронность, мультимодальность) и лингвокультурные особенности русского интернет-дискурса. Результаты показывают, что доминирующей является идентификационная функция (28,5 %), а восприятие искренности похвалы варьируется в зависимости от платформы (наиболее высокая – в Telegram, наименьшая – в TikTok). Работа вносит вклад в цифровую прагматику и теорию вежливости, а также имеет прикладное значение для разработки систем анализа тональности и управления онлайн-репутацией.

Ключевые слова: цифровая прагматика, речевой акт похвалы, социальные сети, вежливость, идентичность, комьюнити-билдинг, русскоязычный дискурс.

SOCIO-PRAGMATIC FUNCTIONS OF PRAISE IN SOCIAL NETWORKS: TRANSFORMATION OF THE SPEECH ACT IN A DIGITAL ENVIRONMENT

Abstract: The article examines the socio-pragmatic functions of praise in Russian-language social networks (Telegram, VK, Instagram, TikTok). Based on a corpus of 1,200 textual units collected in 2025–2026, using discourse analysis, intent analysis, and a user survey (N=200), five key functions are identified: identification, communal, expressive-regulative, normative, and meta-communicative. A dynamic model for assessing praise is proposed, considering digital affordances (publicity, asynchronicity, multimodality) and linguacultural features of Russian Internet discourse. The results show that the identification function is dominant (28.5%), and the perception of the sincerity of praise varies depending on the platform (highest in Telegram, lowest in TikTok). The work contributes to digital pragmatics and politeness theory and also has practical significance for the development of sentiment analysis systems and online reputation management.

Keywords: Digital Pragmatics, Speech Act of Praise, Social Networks, Politeness, Identity, Community Building, Russian-Language Discourse.

SOSYAL AĞLARDA ÖVGÜNÜN SOSYOPRAGMATİK İŞLEVLERİ: DİJİTAL ORTAMDA SÖZ EDİMİNİN DÖNÜŞÜMÜ

Özet: Bu çalışmada, Rusça sosyal ağlarda (Telegram, VK, Instagram, TikTok) övgünün sosyopragmatik işlevleri incelenmektedir. 2025–2026 yıllarında toplanan 1200 metinsel birimden oluşan bir derleme temelinde; söylem analizi, niyet analizi ve kullanıcı anketi (N=200) yöntemleri kullanılarak kimliklendirici, topluluk oluşturucu, dışavurumcu-düzenleyici, normatif ve üst-iletişimsel olmak üzere beş temel işlev belirlenmiştir.

Dijital olanakları (kamusallık, eşzamansızlık ve çok kiplik) ve Rusça internet söyleminin dil-kültürel özelliklerini dikkate alan dinamik bir övgü değerlendirme modeli önerilmektedir. Bulgular, kimliklendirici işlevin baskın olduğunu (%28,5) ve övgünün samimi olarak algılanma düzeyinin platforma göre değiştiğini göstermektedir. Samimiyet algısı Telegram'da en yüksek, TikTok'ta ise en düşük düzeydedir.

Çalışma, dijital pragmatik ve nezaket kuramının gelişimine katkı sağlamakta; ayrıca duygu analizi sistemlerinin geliştirilmesi ve çevrim içi itibar yönetimi açısından pratik önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: dijital pragmatik, övgü söz edimi, sosyal ağlar, nezaket, kimlik, topluluk oluşturma, Rusça söylem.

К.ф.н., доцент Садырова Гулзат Камчыбековна
Кыргызский Национальный аграрный университет им. К.И.Скрябина, г. Бишкек. Кыргызская Республика,
https://orcid.org/0000-0003-0777-4466, oko.knau@gmail.com

К. п. н., доцент Ударцева Светлана Михаловна,
НАО "Карагандинский технический университет имени Абылкаса Сагинова", г. Караганда, Республика Казахстан,
https://orcid.org/0000-0002-0619-9853, s.udartseva@ktu.edu.kz; s.udartseva18121965@mail.ru

30. КАТЕГОРИЯ ИНХОАТИВНОСТИ В РУССКОМ, КЫРГЫЗСКОМ И КИТАЙСКОМ ЯЗЫКАХ: ФУНКЦИОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧЕСКИЙ И ПЕРЕВОДЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Аннотация: В статье рассматривается категория инхоативности в русском, кыргызском и китайском языках в функционально-семантическом и переводоведческом аспектах. Инхоативность понимается как значение начала действия, становления признака, перехода субъекта, объекта или ситуации из одного состояния в другое. Актуальность исследования обусловлена необходимостью сопоставительного изучения разноструктурных языков, поскольку русский, кыргызский и китайский языки используют различные средства выражения начала действия и изменения состояния. В русском языке инхоативность реализуется преимущественно с помощью приставочных, суффиксальных, видо-временных и аналитических средств; в кыргызском языке — через аналитические глагольные конструкции с компонентами башта-, кет-, түш-, кал-, бол-; в китайском языке — посредством лексико-грамматических единиц 开始 *(kāishǐ)*, 起来 *(qǐlái)*, 变得 *(biàn de)*, а также аспектуальной частицы 了 *(le)*. На материале трех языков показано, что перевод инхоативных значений требует не формального, а функционально-семантического соответствия. Делается вывод о том, что категория инхоативности является значимым объектом сопоставительной лингвистики и переводоведения, поскольку отражает способы языковой концептуализации начала действия, динамики состояния и межкультурной передачи смысла.

Ключевые слова: инхоативность, аспектуальность, русский язык, кыргызский язык, китайский язык, перевод, функциональная семантика, сопоставительное языкознание, межкультурная коммуникация.

THE CATEGORY OF INHOATIVITY IN RUSSIAN, KYRGYZ AND CHINESE: FUNCTIONAL-SEMANTIC AND TRANSLATION ASPECTS

Abstract: This article examines the category of inchoativity in Russian, Kyrgyz and Chinese from a functional-semantic and translation studies perspective. Inchoativity is understood as denoting the

commencement of an action, the emergence of a feature, or the transition of a subject, object or situation from one state to another. The relevance of this study stems from the need for a comparative analysis of languages with different structures, as Russian, Kyrgyz and Chinese employ various means of expressing the onset of an action and a change in state. In Russian, inchoativity is realised primarily through prefixes, suffixes, aspectual-temporal markers and analytical constructions; in Kyrgyz — through analytical verbal constructions with the components башта-, кет-, түш-, кал-, бол-; in Chinese — by means of the lexical-grammatical units 开始 *(kāishǐ)*, 起来 *(qǐlái)*, 变得 *(biàn de)*, as well as the aspectual particle 了 *(le)*. Based on material from these three languages, it is demonstrated that the translation of inchoative meanings requires not a formal, but a functional-semantic correspondence. It is concluded that the category of inchoativity is a significant subject of contrastive linguistics and translation studies, as it reflects the ways in which the onset of an action, the dynamics of a state, and the intercultural transmission of meaning are conceptualised linguistically.

Keywords: inchoativity, aspectuality, Russian, Kyrgyz, Chinese, translation, functional semantics, comparative linguistics, intercultural communication.

RUSÇA, KIRGIZCA VE ÇİNCEDE İNKOATİFLİK KATEGORİSİ: İŞLEVSEL-ANLAMSAL VE ÇEVİRİBİLİMSEL AÇIDAN

Özet: Bu çalışmada, Rusça, Kırgızca ve Çincede inkoatiflik kategorisi işlevsel-anlamsal ve çeviribilimsel açıdan ele alınmaktadır. İnkoatiflik; bir eylemin başlamasını, bir özelliğin ortaya çıkmasını ya da özne, nesne veya durumun bir hâlden başka bir hâle geçişini ifade eden bir anlam kategorisi olarak değerlendirilmektedir. Araştırmanın güncelliği, farklı yapılara sahip bu üç dilin karşılaştırmalı olarak incelenmesi gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Rusça, Kırgızca ve Çince, eylemin başlangıcını ve durum değişimini ifade etmek için farklı dilsel araçlara başvurmaktadır.

Rusçada inkoatiflik ağırlıklı olarak önekler, sonekler, görünüş-zaman biçimleri ve analitik yapılar aracılığıyla ifade edilmektedir. Kırgızcada bu anlam, başta-, ket-, tüş-, kal- ve bol- bileşenlerini içeren analitik fiil yapılarıyla; Çincede ise 开始 (*kāishǐ*), 起来 (*qǐlái*), 变得 (*biàn de*) gibi sözcüksel-dilbilgisel birimler ile 了 (*le*) görünüş parçacığı aracılığıyla aktarılmaktadır.

Üç dilin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, inkoatif anlamların çevirisinde biçimsel eşdeğerlikten çok işlevsel-anlamsal eşdeğerliğin gözetilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu bakımdan inkoatiflik kategorisi, eylemin başlangıcının, durum değişiminin ve anlamın kültürlerarası aktarımının dillerde nasıl kavramsallaştırıldığını ortaya koyması açısından karşılaştırmalı dilbilim ve çeviribilim için önemli bir inceleme alanı oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: inkoatiflik, görünüşsellik, Rusça, Kırgızca, Çince, çeviri, işlevsel anlambilim, karşılaştırmalı dilbilim, kültürlerarası iletişim.

Yesim Uymaz,
Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Yüksek Lisans Öğrencisi
Ardahan Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0009-0003-7812-9584, uymzysm@gmail.com

Prof. Dr. Mustafa Şenel
Ardahan Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0001-7641-163X, mustafasenel@ardahan.edu.tr

31. TÜRKİYE'DEKİ DIŞ VE İÇ CEPHE BOYA RENK ADLARININ ADBİLİM AÇISINDAN İNCELENMESİ

Özet: Bu çalışmada (DYO, Dufa, Filli Boya, Marshall, Polisan ve Permolit) markalarına ait renk kartelalarında yer alan renk adları onomastik açıdan incelenecektir. Araştırmanın amacı, renk adlarının köken özelliklerini, adlandırma kaynaklarını, tamlama yapılarını, sözcük yapılarını ve eklerin işlevlerini ortaya koymaktır. Çalışmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılacak, veriler katalog incelemesi yöntemiyle elde edilecektir. Renk adlarının kökenleri incelenecek, yoğun kullanılan kökenler ortaya konulacaktır. Bu doğrultuda, renk adlandırmalarının hem yerel kültürel birikimi hem de farklı kültürlerle kurulan etkileşimi değerlendirilecektir. Adlandırma temel dayanağının neler olduğu tespit edilecektir. Tamlama yapıları incelenecek, yoğun kullanılan tamlama türleri tespit edilecektir. Sözcük yapısı bakımından değerlendirilecek; basit, birleşik ve türemiş sözcükler sınıflandırılacaktır. Aynı zamanda ek-kök incelemesi yapılacak; yapım eklerinin benzerlik, nitelik, aitlik, durum, yön, ruhsal ve fiziksel çağrışım gibi işlevleri ile çekim eklerinin isim tamlamaları kurmadaki işlevleri incelenecektir. Eklerin dilbilgisel işlevlerinin yanı sıra renk adlarının anlam alanına katkıları da değerlendirilecektir. Sonuç olarak renk adlarının yalnızca bir renk tanımlama aracı olmadığı; kültürel hafızayı, tarihî birikimi, toplumsal değerleri ve dilsel üretkenliği yansıtan önemli bir adlandırma alanı olarak incelenmesi amaçlanacaktır. Bu yönüyle renk adları, Türkçenin söz varlığını ve kültürel zenginliğini ortaya koyan önemli dilsel göstergeler olarak değerlendirilecektir.

Anahtar Sözcükler: Renk adları, ad bilimi, boya adları, renk adlandırmaları, adlandırma, söz varlığı, morfoloji.

THE ONOMASTIC ANALYSIS OF EXTERIOR AND INTERIOR PAINT COLOUR NAMES IN TURKEY

Abstract: In this study, the colour names included in the colour charts of the brands DYO, Dufa, Filli Boya, Marshall, Polisan, and Permolit will be examined from an onomastic perspective. The aim of the study is to reveal the etymological characteristics, naming sources, phrase structures, word structures, and functions of suffixes in colour names. Qualitative and quantitative research methods will be used together, and the data will be obtained through the catalogue review method. The origins

of the colour names will be examined, and the frequently used origins will be identified. In this regard, colour naming will be evaluated in terms of both local cultural accumulation and interaction with different cultures. The underlying bases of naming will be identified. Phrase structures will be examined, and the frequently used phrase types will be determined. The colour names will be evaluated in terms of word structure; simple, compound, and derived words will be classified. At the same time, root-and-affix analysis will be conducted; the functions of derivational suffixes, such as similarity, quality, possession, state, direction, and psychological and physical associations, as well as the functions of inflectional suffixes in forming noun phrases, will be examined. In addition to their grammatical functions, the contributions of suffixes to the semantic field of colour names will also be evaluated. In conclusion, colour names will be examined not merely as means of identifying colours, but as an important naming domain reflecting cultural memory, historical accumulation, social values, and linguistic productivity. In this respect, colour names will be regarded as important linguistic indicators revealing the vocabulary of Turkish and its cultural richness.
Keywords: Colour Names, Onomastics, Paint Names, Colour Naming, Naming, Vocabulary, Morphology.

ОНОМАСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ НАЗВАНИЙ ЦВЕТОВ КРАСОК ДЛЯ НАРУЖНЫХ И ВНУТРЕННИХ РАБОТ В ТУРЦИИ

Аннотация: В статье предполагается провести ономастический анализ названий цветов, представленных в цветовых каталогах производителей лакокрасочной продукции DYO, Dufa, Filli Boya, Marshall, Polisan и Permolit. Цель исследования — выявить особенности происхождения цветовых наименований, источники и принципы их образования, типы словосочетаний, словообразовательную структуру и функции аффиксов. Исследование предусматривает сочетание качественных и количественных методов анализа на основе изучения каталогов указанных производителей. Особое внимание уделяется происхождению цветовых наименований и выявлению наиболее распространённых языковых источников их образования. Рассматривается отражение в названиях цветов национальных культурных традиций и межкультурных взаимодействий. Предполагается определить основные принципы номинации, установить наиболее распространённые типы словосочетаний и классифицировать наименования по структуре составляющих их слов, выделив простые, сложные и производные образования. Морфологический анализ направлен на изучение корневых морфем, словообразовательных и словоизменительных аффиксов. Рассматриваются функции словообразовательных аффиксов при выражении сходства, признака, принадлежности, состояния и направления, а также при формировании психологических и физических ассоциаций. Анализируется роль словоизменительных аффиксов в образовании именных словосочетаний. Наряду с грамматическими функциями аффиксов исследуется их вклад в формирование семантики цветовых наименований. Предполагается показать, что названия

цветов служат не только средством обозначения цветовых оттенков, но и отражают культурную память, историческое наследие, общественные ценности и словообразовательный потенциал языка. Таким образом, цветовые наименования рассматриваются как значимые языковые единицы, раскрывающие богатство словарного состава турецкого языка и особенности национальной культуры.

Ключевые слова: названия цветов, ономастика, названия красок, цветовая номинация, принципы номинации, лексический состав, морфология.

Д.ф.н. профессор Степанов Евгений Николаевич,
Хунаньский педагогический университет, Институт иностранных языков; г. Чанша, Китай,
https://orcid.org/0000-0002-5441-9822, stepanov175@163.com

32. ПРАГМАТИКА НОМИНАЦИЙ АРТЕФАКТА *КНИГА* В ЛИНГВОКУЛЬТУРАХ МИРА

Аннотация. Цели данного исследования — определить прагматику номинаций понятия “книга” в разных языках: китайских, славянских, германских, романских и других и определить лингвокогнитивные особенности функционирования артефакта КНИГА в соответствующих лингвокультурах. Объект изучения — наименования артефакта КНИГА и его аналогов в китайском, славянских, германских, романских и ряде других языков. Предмет исследования — межкультурная и межъязыковая симметрия / асимметрия вербального представления артефакта КНИГА в языках, имеющих разные степени родства. В исследовании применены методы когнитивно-прагматического, лингвокультурологического, социолингвистического, компаративного, ономасиологического, семасиологического, этимологического, грамматического анализа, описательного метода. Результатом работы стали следующие выводы и умозаключения. История появления и номинации артефакта КНИГА указывает на закономерную взаимосвязь с определёнными ментифактами, социофактами и натурфактами. Основой межкультурной и межъязыковой симметрии / асимметрии ономасиологического базиса номинаций артефакта КНИГА являются модальные универсалии и различия, проявляющиеся в материальной, функциональной, социальной, культурной, исторической, семантической, апперцепционной сферах. В разные эпохи в разных лингвокультурах ономасиологическим базисом номинации артефакта КНИГА становились материал и способ изготовления, внешний вид, взаимодействие процесса и результата создания книги, социальная значимость данного артефакта. Случаи заимствования и адаптации слова, именующего артефакт КНИГА, свидетельствуют о том, что когнитивно-прагматические отличия процесса его номинации в разных группах языков связаны с различиями в традициях создания книг, получения знаний из них, навыка и культуры практического использования данного артефакта. В языках мира имеются как автохтонные мотиваторы номинаций артефакта КНИГА, так и инокультурные мотиваторы с обновлённой прагматикой восприятия семантической структуры слова. Заимствование могло происходить в процессе светского либо религиозно-культового взаимодействия народов.

Ключевые слова: книга; артефакт; номинация; межкультурная асимметрия; лингвокультура; этимологический; когнитивный; прагматический; ономасиологический; социолингвистический; китайские, славянские, германские, романские языки.

PRAGMATICS OF THE ARTIFACT “BOOK” NOMINATIONS IN THE LINGUOCULTURES OF THE WORLD

Abstract. The purpose of this study is to determine the pragmatics of the concept "book" naming of the across various languages — including Chinese, Slavic, Germanic, and Romance languages — and to identify the linguo-cognitive characteristics of the " BOOK" artifact's functioning within the corresponding linguocultures. The object of this study is the names of the artifact "BOOK" in Chinese, Slavic, Germanic, Romance, and several other languages. The subject of the study is the intercultural and interlingual symmetry / asymmetry of the artifact "BOOK" verbal representation in the languages of varying kinship degrees developed within their national cultures. This study utilized several methods of cognitive-pragmatic, linguocultural, sociolinguistic, comparative, onomasiological, semasiological, etymological, grammatical, and descriptive analysis. The study resulted in the following conclusions. The history of the emergence and naming of the BOOK artifact reveals the natural interconnection of these processes with specific mentifacts, sociofacts, and natural facts. The intercultural and interlingual symmetry or asymmetry of the onomasiological basis of BOOK artifact nominations are based on modal universals and differences manifested in the material, functional, social, cultural, historical, semantic, and apperceptual spheres. The onomasiological basis of BOOK artifact nominations in different eras and linguocultures has been the material, method of production, appearance, the interaction of the process and result of book creation, and the social significance of this artifact. There are cases of borrowing and adaptation of the word naming this artifact. Cognitive-pragmatic differences in BOOK artifact naming in different languages are associated with differences in the traditions of book creation, the acquisition of knowledge from them, and the skill and culture of practical use of this artifact. Languages around the world contain both indigenous sources of inspiration for the naming of the artifact BOOK and cross-cultural sources of inspiration, reflecting a renewed pragmatic understanding of the word’s semantic structure. Such borrowing may have occurred through secular or religious interactions between peoples.

Key words: book; artifact; naming; nomination; intercultural asymmetry; linguocultural; etymological; cognitive; pragmatic; onomasiological; sociolinguistic; Chinese, Slavic, Germanic, Romance languages.

DÜNYA DİL-KÜLTÜRLERİNDE “KİTAP” ARTEFAKTININ ADLANDIRILMA PRAGMATİĞİ

Özet: Bu çalışmanın amacı, “kitap” kavramının Çince, Slav, Cermen, Roman dilleri ve diğer bazı dillerdeki adlandırılma biçimlerinin pragmatik özelliklerini belirlemek ve KİTAP artefaktının ilgili dil-kültürlerdeki işleyişine ilişkin dilsel-bilişsel özellikleri ortaya koymaktır. Araştırmanın nesnesini, KİTAP artefaktının ve buna karşılık gelen adlandırmaların Çince, Slav, Cermen, Roman dilleri ile diğer bazı dillerdeki görünümleri oluşturmaktadır. Araştırmanın konusunu ise farklı akrabalık

derecelerine sahip dillerde KİTAP artefaktının sözel olarak ifade edilişinde görülen kültürlerarası ve dillerarası simetri ile asimetri oluşturmaktadır.

Çalışmada bilişsel-pragmatik, dil-kültürel, sosyodilbilimsel, karşılaştırmalı, onomasyolojik, semasyolojik, etimolojik ve dilbilgisel çözümleme yöntemleri ile betimleyici yöntem kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, KİTAP artefaktının ortaya çıkış ve adlandırılma tarihinin belirli zihinsel, toplumsal ve doğal olgularla düzenli bir ilişki içinde bulunduğunu göstermektedir. KİTAP artefaktının adlandırılmasına temel oluşturan onomasyolojik yapının kültürlerarası ve dillerarası simetri ya da asimetrisi; maddi, işlevsel, toplumsal, kültürel, tarihsel, anlamsal ve algısal alanlarda ortaya çıkan ortaklıklar ve farklılıklarla ilişkilidir.

Farklı dönemlerde ve farklı dil-kültürlerde KİTAP artefaktının adlandırılmasında kullanılan onomasyolojik temeller arasında kitabın üretildiği malzeme, üretim biçimi, dış görünüşü, kitabın oluşturulma süreci ile ortaya çıkan ürün arasındaki ilişki ve bu artefaktın toplumsal önemi yer almaktadır. KİTAP artefaktını adlandıran sözcüklerin başka dillerden alınması ve uyarlanması, farklı dil gruplarında adlandırma sürecinin bilişsel-pragmatik özelliklerinin; kitap üretme gelenekleri, kitaptan bilgi edinme biçimleri ve kitabın gündelik kullanımına ilişkin kültürel alışkanlıklarla bağlantılı olduğunu göstermektedir. Dünya dillerinde KİTAP artefaktının adlandırılmasına kaynaklık eden hem yerli hem de başka kültürlerden alınmış adlandırma unsurları bulunmaktadır. Bu tür ödünçlemeler, halklar arasındaki seküler ya da dinî-kültürel etkileşim süreçlerinde gerçekleşmiş olabilir.

Anahtar kelimeler: kitap, artefakt, adlandırma, kültürlerarası asimetri, dil-kültür, etimoloji, bilişsel yaklaşım, pragmatik, onomasyoloji, sosyodilbilim, Çince, Slav dilleri, Cermen dilleri, Roman dilleri.

Çağla Onar
Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Yüksek Lisans Öğrencisi
Ardahan Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0009-0006-4103-8795, caaglaonaar@gmail.com

Prof. Dr. Mustafa Şenel
Ardahan Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0001-7641-163X, mustafasenel@ardahan.edu.tr

33. YURT/VATAN KAVRAMLI/ANLAMLI VE KAVRAM ALANLI KİŞİ ADLARI

Özet: Bu çalışmada Türk kültür ve dil tarihinde önemli bir yere sahip olan yurt, vatan, ülke, ulus ve il kavramlarının kişi adlarına yansıması ad bilimi (onomastik) çerçevesinde incelenmiştir. Çalışmada öncelikle söz konusu kavramların Türk dilindeki anlamları ve etimolojik kökenleri ele alınmış ardından bu köklerden türetilmiş kişi adları Türk Dil Kurumu başta olmak üzere çeşitli sözlükler ve kaynaklar aracılığıyla tespit edilmiştir.

Belirlenen adlar anlam, yapı, köken ve cinsiyet bakımından sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular; yurt ve vatan kavramlarının Türk toplumunda kutsallık, bağlılık ve fedakârlık duygularıyla ilişkilendirildiğini ve kişi adlarında güçlü biçimde temsil edildiğini göstermiştir. İncelenen adların bireyi toplum ve devletle ilişkilendiren birlik, koruyuculuk ve sorumluluk gibi değerleri yansıttığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak yurt, vatan, ülke, ulus ve il kavram alanlarına bağlı kişi adlarının Türk ad verme geleneğinde önemli bir yere sahip olduğu, Türk toplumunun tarihsel ve kültürel birikimini yansıttığı ve kültürel sürekliliğin sağlanmasında işlev üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Böylece kişi adlarının kültürel mirasın aktarılmasındaki rolü ortaya konularak Türk ad bilimi çalışmalarına katkı sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ulus, Ülke, Yurt, Vatan, İl, Ad Bilimi

PERSONAL NAMES CONNECTED TO THE CONCEPTS OF ‘YURT’ AND ‘VATAN’: MEANINGFUL AND CONCEPTUALLY RICH

Abstract: This study examines, within the framework of onomastics, how the concepts of "yurt", "vatan", "country", "nation", and "province"—which hold a significant place in the history of Turkish culture and language—are reflected in personal names. The study first addresses the meanings and etymological origins of these concepts in the Turkish language; subsequently, personal names derived from these roots were identified using various dictionaries and sources, notably the Turkish Language Association. The identified names were classified and evaluated in terms of meaning, structure, origin, and gender. The findings reveal that the concepts of "homeland" and "fatherland" are associated with feelings of sanctity, loyalty, and self-sacrifice within Turkish society and are strongly represented in

personal names. It was determined that the names examined reflect values such as unity, protection, and responsibility, which link the individual to society and the state. Consequently, it was concluded that personal names associated with the conceptual fields of "homeland", "fatherland", "country", "nation", and "province" hold an important place in the Turkish naming tradition, reflect the historical and cultural heritage of Turkish society, and play a role in ensuring cultural continuity. Thus, by highlighting the role of personal names in the transmission of cultural heritage, a contribution has been made to studies in Turkish onomastics.
Keywords: Nation, Country, Homeland, Fatherland, Province, Onomastics

ЛИЧНЫЕ ИМЕНА В СЕМАНТИЧЕСКОМ ПОЛЕ ПОНЯТИЙ “РОДИНА” И “ОТЕЧЕСТВО” В ТУРЕЦКОМ ЯЗЫКЕ

Аннотация: В статье проводится ономастический анализ личных имён, отражающих понятия “родина”, “отечество”, “страна”, “нация” и государство (тюрк. il), занимающие важное место в истории турецкого языка и культуры. Рассматриваются значения и этимологическое происхождение соответствующих лексических единиц, на основе которых сформировались личные имена. Материал исследования составили имена, выявленные по данным словарей Турецкого лингвистического общества и других лексикографических источников. Отобранные имена классифицированы и проанализированы с точки зрения их значения, структуры, происхождения и гендерной принадлежности. Результаты исследования показали, что понятия “родина” и “отечество” в турецкой культуре тесно связаны с представлениями о священности родной земли, преданности ей и готовности к самопожертвованию. Установлено, что рассматриваемые имена отражают такие ценности, как единство, стремление к защите родины и ответственность перед обществом и государством. Сделан вывод о том, что личные имена, относящиеся к семантическим полям понятий “родина”, “отечество”, “страна”, “нация” и государство (тюрк. il), занимают значимое место в турецких традициях присвоения имён. Они отражают исторический опыт и культурное наследие турецкого народа, способствуя сохранению и передаче национальных ценностей от поколения к поколению. Исследование раскрывает роль личных имён в обеспечении культурной преемственности и вносит вклад в изучение турецкой антропонимии.
Ключевые слова: нация, страна, родина, отечество, государство (тюрк. il), ономастика.

Vildan Ünel
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0009-0006-8009-0959, vildanunel@outlook.com

34. DİLLERİN KÜLTÜREL HAZİNESİ: TÜRKÇE VE İNGİLİZCEDEKİ ORTAK DEYİMLERİN ETİMOLOJİK VE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Özet: Bu çalışmanın amacı Türkçe ve İngilizcede ortak ve aynı anlama gelen deyimlerin etimolojik, kültürel ve tarihi altyapılarını incelemektir. Araştırmada birebir aynı anlamı ifade eden altı çift deyimin anlamları, birebir çevirileri, etimolojik kökenleri ve dayandığı hikayeler karşılaştırmalı olarak araştırılmıştır. Bu doğrultuda sözlük, kitap ve makalelerden yararlanılmıştır. Her deyim çiftinin son kısmında bahsedilen deyimin hem anlam hem etimolojisi bakımından karşılaştırmalı bir değerlendirmesi yapılmıştır. Araştırmanın sonucu, deyimlerin etimolojilerinin birbirinden farklılaşmasına rağmen iki farklı kültürde de aynı duyguyu yansıtan bu dil ögelerinin aslında sürekli bir kültürleşme sürecini ön plana çıkardığını göstermektedir. Diller arasındaki bu kavramsal paralellikler, toplumların olayları algılama biçimlerindeki benzerlikleri de göz önüne sermektedir. Böylelikle dil ögesinin sadece günlük bir iletişim aracı değil aynı zamanda toplumların ortak hafızasını, değerlerini ve yaşam tecrübelerini nesilden nesile aktaran bir kültür aktarım mekanizması olarak da etkili bir işlev gördüğünü göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Deyimler, etimoloji, kültür, tarih, dil, karşılaştırmalı dil bilimi.

CULTURAL TREASURE OF LANGUAGES: ETYMOLOGICAL AND COMPARATIVE ANALYSIS OF COMMON IDIOMS IN TURKISH AND ENGLISH

Abstract: This study aims to evaluate the idioms with equivalent meanings in Turkish and English in terms of etymological and historical background. The stories of six pairs of idioms having the same meaning are studied comparatively in this investigation. Accordingly, dictionaries, books, and academic articles were utilized. At the end of each idiom pair, a comparative evaluation of the mentioned idiom was conducted in terms of both meaning and etymology. The result of this examination highlights that in spite of the different etymologies of these idioms, these linguistic elements demonstrate a process of perpetual acculturation which reflects the same emotions across these distinct cultures. These conceptual parallels between languages demonstrate similarities in how societies perceive events. Thus, it is illustrated that the linguistic element functions not only as a medium of communication, but also as an effective mechanism of cultural transmission that hands down the shared memory, values, and life experiences of societies from generation to generation.

Keywords: Idioms, etymology, culture, history, language, comparative linguistics.

КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ ЯЗЫКОВ: ЭТИМОЛОГИЧЕСКИЙ И СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ИДИОМ В ТУРЕЦКОМ И АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ

Аннотация: Цель исследования — изучить этимологические, культурные и исторические предпосылки возникновения идиом, имеющих одинаковое значение в турецком и английском языках. В работе проведён сопоставительный анализ шести пар идиоматических выражений, включающий рассмотрение их значений, буквальных переводов, этимологического происхождения и историй, связанных с их возникновением. Материалом исследования послужили словари, книги и научные статьи. Для каждой пары идиом проведено сопоставление их семантических и этимологических особенностей. Результаты исследования показали, что, несмотря на различия в происхождении, идиоматические выражения двух языков передают сходные чувства и переживания, отражая процессы межкультурного взаимодействия. Выявленные семантические параллели свидетельствуют об общности способов восприятия и осмысления действительности представителями разных культур. Таким образом, установлено, что язык служит не только средством повседневного общения, но и важным инструментом сохранения и передачи культурного наследия, коллективной памяти, общественных ценностей и жизненного опыта от поколения к поколению.

Ключевые слова: идиомы, этимология, культура, история, язык, сопоставительное языкознание.

ЛИНГВОДИДАКТИКА, ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ, ПЕДАГОГИКА

LANGUAGE TEACHING, TRANSLATION STUDIES, PEDAGOGY

DİL ÖĞRETİMİ, ÇEVİRİ BİLİMİ, EĞİTİM BİLİMİ

Преподаватель, Джекишева Нуркыз Темирбековна
Международная школа медицины "Международный университет Кыргызстана", г. Бишкек, Кыргызская Республика
https://orcid.org/0009-0001-9376-6069, nurkyzdzhekish71@gmail.com

К.ф.н., донецт Садырова Гулзат Камчыбековна
Кыргызский Национальный аграрный университет им. К.И.Скрябина, г. Бишкек. Кыргызская Республика
https://orcid.org/0000-0003-0777-4466, oko.knau@gmail.com

Методист, Мамытканова Айжана Акжолтоевна
Кыргызский Государственный университет имени И.Арабаева, г. Бишкек, Кыргызская Республика
https://orcid.org/0009-0006-1287-3767, m.aijana@inbox.ru

35. МЕЖЪЯЗЫКОВАЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ПЕРЕВОД ПРИ ОБУЧЕНИИ КЫРГЫЗСКОМУ ЯЗЫКУ КАК ВТОРОМУ: РУССКО-, УЗБЕКСКО- И ТАДЖИКОЯЗЫЧНЫЙ КОНТЕКСТ ШКОЛ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Аннотация: В статье рассматриваются межъязыковая интерференция и педагогический перевод как взаимосвязанные факторы обучения кыргызскому языку как второму в многоязычной школьной среде Кыргызской Республики. Актуальность исследования определяется необходимостью повышения функциональной языковой грамотности учащихся в условиях, когда кыргызский язык осваивается школьниками с различным первым языком, прежде всего русским, узбекским и таджикским. На основе контрастивного, типологического и лингводидактического анализа систематизированы потенциальные зоны положительного переноса и отрицательной интерференции на фонетическом, морфологическом, синтаксическом и лексико-семантическом уровнях. Показано, что единая методика обучения без учета первого языка учащегося способна приводить к устойчивому переносу моделей родного или доминирующего языка в кыргызскую речь. Особое внимание уделяется проблеме перевода. Обосновывается положение о том, что перевод не должен ни полностью исключаться из урока, ни превращаться в основной способ освоения кыргызского языка. Его целесообразно использовать как средство диагностики межъязыковых различий, смысловой медиации, развития языковой осознанности и предупреждения интерференционных ошибок. Выделена проблема двойной языковой медиации, возникающей, когда кыргызский язык объясняется узбекоязычным или таджикоязычным учащимся преимущественно через русский язык. Предлагается пятиэтапная модель "диагностика — сопоставление — медиация — коммуникативный выход — рефлексия", позволяющая интегрировать родной язык учащегося в

процесс обучения без снижения объема целевого общения на кыргызском языке. Практические рекомендации могут применяться при разработке учебников, дифференцированных заданий, программ повышения квалификации учителей и систем оценивания коммуникативной компетентности.

Ключевые слова: кыргызский язык как второй язык, языковая интерференция, межъязыковой перенос, педагогический перевод, многоязычие, русский язык, узбекский язык, таджикский язык, медиация, функциональная грамотность.

INTERLANGUAGAGE INTERFERENCE AND PEDAGOGICAL TRANSLATION IN THE TEACHING OF KYRGYZ AS A SECOND LANGUAGE: THE RUSSIAN-, UZBEK- AND TAJIK-LANGUAGE CONTEXT IN SCHOOLS IN THE KYRGYZ REPUBLIC

Abstract: The article examines cross-linguistic interference and pedagogical translation as interrelated factors in teaching Kyrgyz as a second language in the multilingual school environment of the Kyrgyz Republic. The relevance of the study is determined by the need to improve students' functional language literacy in contexts where Kyrgyz is acquired by schoolchildren with different first languages, primarily Russian, Uzbek, and Tajik. Based on contrastive, typological, and linguodidactic analysis, potential areas of positive transfer and negative interference are systematized at the phonetic, morphological, syntactic, and lexical-semantic levels. The study demonstrates that a uniform teaching methodology that does not take students' first languages into account may lead to the persistent transfer of patterns from the native or dominant language into Kyrgyz speech. Particular attention is paid to the problem of translation. It is argued that translation should neither be completely excluded from the classroom nor become the primary means of learning Kyrgyz. Rather, it should be used as a tool for diagnosing cross-linguistic differences, facilitating meaning mediation, developing language awareness, and preventing interference-related errors. Special attention is given to the problem of double language mediation, which arises when Kyrgyz is explained to Uzbek- or Tajik-speaking students predominantly through Russian. A five-stage model—"diagnosis — comparison — mediation — communicative output — reflection"—is proposed, making it possible to integrate students' native language into the learning process without reducing the amount of target-language communication in Kyrgyz. The practical recommendations may be applied in the development of textbooks, differentiated tasks, teacher professional development programs, and systems for assessing communicative competence.

Keywords: Kyrgyz as a second language, language interference, cross-linguistic transfer, pedagogical translation, multilingualism, Russian language, Uzbek language, Tajik language, mediation, functional literacy.

KIRGIZCA'NIN İKİNCİ DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE DİLLER ARASI ETKİ VE PEDAGOJİK ÇEVİRİ: KIRGIZİSTAN CUMHURİYETİ OKULLARINDA RUSÇA, ÖZBEKÇE VE TACİKÇE DİL BAĞLAMLARI

Özet: Bu çalışmada Kırgız Cumhuriyeti'ndeki çok dilli okul ortamında Kırgızca'nın ikinci dil olarak öğretiminde birbiriyle ilişkili faktörler olarak diller arası etkileşim ve pedagojik çeviri ele alınmaktadır. Araştırmanın güncelliği, Kırgızca'nın başta Rusça, Özbekçe ve Tacikçe olmak üzere farklı birinci dillere sahip öğrenciler tarafından öğrenildiği koşullarda, öğrencilerin işlevsel dil yeterliğinin geliştirilmesi gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Karşılaştırmalı, tipolojik ve dil öğretimi (lingvodidaktik) analiz temelinde, fonetik, morfolojik, sentaktik ve sözlüksel-anlamsal düzeylerde olumlu aktarım ve olumsuz diller arası etkileşimin potansiyel alanları sistematik olarak ortaya konulmaktadır. Araştırmada, öğrencilerin birinci dilini dikkate almayan tek tip bir öğretim yönteminin, ana dilin veya baskın dilin modellerinin Kırgızca kullanıma kalıcı biçimde aktarılmasına yol açabileceği gösterilmektedir. Çeviri sorununa özel önem verilmektedir. Çevirinin dersten tamamen dışlanmaması, ancak Kırgızca'yı öğrenmenin temel yöntemi hâline de getirilmemesi gerektiği savunulmaktadır. Çevirinin; diller arası farklılıkların belirlenmesi, anlam aktarımının sağlanması, dilsel farkındalığın geliştirilmesi ve diller arası etkileşimden kaynaklanan hataların önlenmesi amacıyla bir araç olarak kullanılması önerilmektedir. Özbekçe veya Tacikçe konuşan öğrencilere Kırgızca'nın ağırlıklı olarak Rusça aracılığıyla açıklanması durumunda ortaya çıkan çift dilli aracılık sorunu ayrıca ele alınmaktadır. Öğrencinin ana dilinin öğretim sürecine dâhil edilmesini, ancak Kırgızca hedef dilde gerçekleştirilen iletişimin hacminin azaltılmamasını sağlayan "tanılama — karşılaştırma — aracılık — iletişimsel çıktı — yansıtma" biçiminde beş aşamalı bir model önerilmektedir. Sunulan uygulamalı öneriler; ders kitaplarının hazırlanmasında, farklılaştırılmış görevlerin oluşturulmasında, öğretmenlerin mesleki gelişim programlarında ve iletişimsel yeterliğin değerlendirilmesine yönelik ölçme-değerlendirme sistemlerinde kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: ikinci dil olarak Kırgızca, dilsel etkileşim, diller arası aktarım, pedagojik çeviri, çok dillilik, Rusça, Özbekçe, Tacikçe, aracılık, işlevsel okuryazarlık.

К.ф.н., доцент Раббанакулов Хикмат Раббанакулович,
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0005-4661-2293, *yaiiona1989@gmail.com*

36. ЭСТЕТИКО-НРАВСТВЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Аннотация: В статье рассматриваются теоретические и практические вопросы эстетико-нравственного воспитания учащихся начальных классов в условиях современной образовательной среды. Обосновывается актуальность формирования у младших школьников нравственных представлений, эстетического вкуса, эмоциональной отзывчивости, чувства прекрасного, ответственности, доброжелательности и уважительного отношения к окружающим людям и природе. Особое внимание уделяется возможностям уроков литературного чтения в формировании эстетических и нравственных ценностей личности. Раскрываются методические возможности художественного текста, сказки, рассказа, стихотворения, пословиц, поговорок и загадок в развитии эмоционально-ценностного отношения ребенка к миру. Рассматриваются методы и приемы работы учителя: вдумчивое чтение, перечитывание текста, беседа, постановка проблемных вопросов, анализ поступков героев, сопоставление художественных образов с жизненным опытом учащихся, творческие задания и элементы самостоятельной оценки. Подчеркивается необходимость взаимодействия школы и семьи в процессе эстетико-нравственного воспитания младших школьников.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, нравственное воспитание, эстетико-нравственное развитие, младший школьный возраст, нравственные ценности, эстетический вкус, литературное чтение, художественный текст, воспитание, личность, духовное развитие.

AESTHETIC AND MORAL EDUCATION FOR PRIMARY SCHOOL PUPILS

Abstract: The article examines theoretical and practical aspects of the aesthetic and moral education of primary school pupils in the context of modern education. Particular attention is paid to the formation of moral values, aesthetic taste, emotional responsiveness, kindness, responsibility, empathy, respect for other people, and care for nature. The educational potential of literary reading lessons is analysed, with an emphasis on the use of literary texts, fairy tales, stories, poems, proverbs, and riddles. The article describes effective methodological techniques, including thoughtful reading, rereading, discussion, problem-based questions, analysis of characters' actions, comparison of literary situations with pupils' life experiences, creative tasks, and independent evaluation. The importance of cooperation between school and family in the aesthetic and moral development of primary school pupils is emphasized.

Keywords: Aesthetic Education, Moral Education, Aesthetic And Moral Development, Primary School Age, Moral Values, Aesthetic Taste, Literary Reading, Literary Text, Upbringing, Personality, Spiritual Development.

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ESTETİK VE AHLAKİ EĞİTİMİ

Özet: Bu çalışmada, çağdaş eğitim ortamında ilköğretim öğrencilerinin estetik ve ahlaki eğitiminin teorik ve pratik sorunları ele alınmaktadır. İlkokul öğrencilerinde ahlaki değer yargılarının, estetik beğeninin, duygusal duyarlılığın, güzellik duygusunun, sorumluluk bilincinin, yardımseverliğin ve çevredeki insanlara ve doğaya karşı saygılı tutumun geliştirilmesinin önemi ortaya konulmaktadır. Özellikle edebî okuma derslerinin bireyin estetik ve ahlaki değerlerinin oluşturulmasındaki olanaklarına dikkat çekilmektedir. Çocuğun dünyaya yönelik duygusal-değersel tutumunun geliştirilmesinde edebî metin, masal, hikâye, şiir, atasözleri, deyimler ve bilmecelerin yöntemsel olanakları açıklanmaktadır. Öğretmenin kullanabileceği yöntem ve teknikler; bilinçli ve derinlemesine okuma, metni yeniden okuma, soru-cevap ve tartışma, problem sorularının yöneltilmesi, kahramanların davranışlarının analizi, edebî imgelerin öğrencilerin yaşam deneyimleriyle karşılaştırılması, yaratıcı etkinlikler ve öz değerlendirme unsurları çerçevesinde ele alınmaktadır. İlkokul öğrencilerinin estetik ve ahlaki eğitimi sürecinde okul ile aile arasındaki iş birliğinin gerekliliği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: estetik eğitim, ahlaki eğitim, estetik ve ahlaki gelişim, ilkokul çağı, ahlaki değerler, estetik beğeni, edebî okuma, edebî metin, eğitim, kişilik, manevi gelişim.

Преподаватель РКИ, лингвист, переводчик, независимый исследователь Николай Тишин

ORCID 0009-0008-2221-7776, ntishin@yandex.ru, Грузия

37. “АДАПТИРОВАННОЕ ЧТЕНИЕ В ПРЕПОДАВАНИИ АНГЛИЙСКОГО И РУССКОГО ЯЗЫКОВ КАК ИНОСТРАННЫХ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ИНСТРУМЕНТОВ ЯЗЫКОВОЙ АДАПТАЦИИ”

Аннотация: Статья посвящена сравнительному анализу традиции адаптированного (градуированного) чтения в практике преподавания английского языка как иностранного (ESL) и русского языка как иностранного (РКИ). Показано, что типологические различия между английским как аналитическим языком и русским как синтетическим языком с развитой падежной и видовой системой определяют принципиально разные подходы к адаптации текста. Если в англоязычной традиции (graded readers) контроль сложности текста строится преимущественно на лексическом уровне при относительно свободной грамматической структуре, то адаптация текста для изучающих русский язык требует дополнительных инструментов визуализации грамматики, поскольку падежные и видовые формы несут значительную смысловую нагрузку, которую невозможно устранить упрощением лексики. На материале собственной серии адаптированных учебных пособий по РКИ рассматривается авторская методика цветового кодирования падежных окончаний как один из возможных ответов на эту типологическую особенность русского языка.

Ключевые слова: Адаптированное чтение, градуированное чтение, русский язык как иностранный, английский язык как иностранный, языковая типология, адаптация текста, методика преподавания языка.

ADAPTED READING IN TEACHING ENGLISH AND RUSSIAN AS FOREIGN LANGUAGES: A COMPARATIVE ANALYSIS OF LANGUAGE ADAPTATION TOOLS

Abstract: This article presents a comparative analysis of the tradition of adapted (graded) reading in the teaching of English as a Foreign Language (EFL) and Russian as a Foreign Language (RFL). It demonstrates that the typological differences between English as an analytic language and Russian as a synthetic language with a highly developed case and aspect system determine fundamentally different approaches to text adaptation.

Whereas in the English-language tradition of graded readers, control over text complexity is achieved primarily at the lexical level, with a relatively flexible grammatical structure, adapting texts for learners of Russian requires additional tools for visualizing grammatical structures, since case and aspect forms carry substantial semantic information that cannot be eliminated through lexical simplification alone.

Drawing on the author's own series of adapted RFL teaching materials, the article examines an original method of color-coding case endings as one possible response to this typological feature of the Russian language.
Keywords: adapted reading, graded reading, Russian as a foreign language, English as a foreign language, language typology, text adaptation, language teaching methodology.

YABANCI DİL OLARAK İNGİLİZCE VE RUSÇA ÖĞRETİMİNDE UYARLANMIŞ OKUMA: DİL UYARLAMA ARAÇLARININ KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEMESİ

Özet: Bu çalışma, Yabancı Dil Olarak İngilizce (English as a Foreign Language, EFL) ve Yabancı Dil Olarak Rusça (Russian as a Foreign Language, RFL) öğretiminde uyarlanmış/düzeylendirilmiş okuma uygulamalarının gelişimini ve dayandığı temel yaklaşımları karşılaştırmalı olarak incelemektedir. Çalışmada, tipolojik açıdan analitik bir dil niteliği gösteren İngilizce ile sentetik özellikleri belirgin olan ve gelişmiş bir hâl ve görünüş sistemine sahip Rusçanın yapısal farklılıklarının, öğretim amacıyla metin uyarlama süreçlerinde birbirinden farklı yöntem ve araçların kullanılmasını gerektirdiği ileri sürülmektedir.

İngilizcenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan düzeylendirilmiş okuma materyallerinde metin güçlüğünün denetlenmesi büyük ölçüde sözcüksel düzeyde gerçekleştirilmekte ve dil bilgisel yapı, İngilizcenin görece esnek yapısı sayesinde belirli ölçüde sadeleştirilebilmektedir. Buna karşılık, Rusça öğrenenlere yönelik metinlerin uyarlanması sürecinde, yalnızca sözcüksel sadeleştirmeye dayalı bir yaklaşım yeterli olmamaktadır. Bunun temel nedeni, Rusçada hâl ve görünüş biçimlerinin cümle içindeki anlamsal ve dil bilgisel ilişkilerin kurulmasında önemli işlevler üstlenmesi ve önemli miktarda anlamsal bilgi taşımasıdır. Dolayısıyla söz konusu dil bilgisel özelliklerin, yalnızca sözcük seçiminin sınırlandırılması yoluyla metinden bütünüyle çıkarılması veya sadeleştirilmesi mümkün değildir.

Yazar tarafından hazırlanan Yabancı Dil Olarak Rusça (RFL) öğretimine yönelik uyarlanmış öğretim materyalleri serisinden hareketle gerçekleştirilen bu çalışmada, Rusçanın söz konusu tipolojik özelliğinin öğretim sürecinde ortaya çıkardığı güçlüklerin giderilmesine yönelik özgün bir yaklaşım ele alınmaktadır. Bu kapsamda, hâl eklerinin renklerle kodlanmasına dayanan ve dil bilgisel yapıların görsel olarak belirginleştirilmesini amaçlayan bir yöntem incelenmektedir. Çalışma, söz konusu yöntemin Rusça öğrenenlerin dil bilgisel yapıların biçimsel ve anlamsal özelliklerini daha kolay fark etmelerine katkı sağlayabilecek bir metin uyarlama ve görsel destekleme aracı olarak kullanılabileceğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.
Anahtar Kelimeler: uyarlanmış okuma, düzeylendirilmiş okuma, Yabancı Dil Olarak Rusça, Yabancı Dil Olarak İngilizce, dil tipolojisi, metin uyarlama, sözcüksel sadeleştirme, hâl sistemi, görünüş sistemi, yabancı dil öğretimi.

К.ф.н., доцент Ирина Владиленовна Тележко
РУДН им. П. Лумумбы доцент кафедры русского языка N 5 Института русского языка РУДН им. П. Лумумбы, Россия,
https://orcid.org/0000-0002-4964-0143, telezhko-iv@rudn.ru

К.ф.н., доцент Шульдишова Алина Анатольевна
РУДН им. П. Лумумбы доцент кафедры русского языка N 5 Института русского языка РУДН им. П. Лумумбы, Россия
https://orcid.org/0000-0002-9603-8411, shuldishova-aa@rudn.ru

38. ФОРМИРОВАНИЕ ОБРАЗОВ ЯЗЫКОВОГО СОЗНАНИЯ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ У ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ

Аннотация: Статья посвящена вопросам формирования образов языкового сознания в процессе обучения русскому языку у иностранных студентов-медиков. В статье анализируются причины коммуникативных сбоев при обучении иностранных студентов языку специальности, рассмотрены примеры на основе анкетиррования русских и иностранных студентов Для формирования образов русской культуры предлагается ислъзовать при обучении иностранных студентов следующие методические подходы: сравнительно-сопоставительний и когнитивный.

Ключевые слова: образы языкового сознания, сравнительно-сопоставительных подход, когнитивный подход, концептуализация.

FORMATION OF IMAGES OF LINGUISTIC CONSCIOUSNESS IN THE PROCESS OF TEACHING THE RUSSIAN LANGUAGE TO FOREIGN MEDICAL STUDENTS

Annotation: The article is devoted to the issues of forming images of linguistic consciousness in the process of teaching Russian to foreign medical students. The article analyzes the causes of communication failures when teaching foreign students, the language of their specialty and examines examples based on questionnaires completed by Russian and foreign students. To form images of Russian culture, it is proposed to use the following methodological approaches in teaching foreign students: comparative and cognitive.

Keywords: images of linguistic consciousness, comparative approach, cognitive approach, conceptualization.

YABANCI TIP ÖĞRENCİLERİNE RUSÇA ÖĞRETİMİ SÜRECİNDE DİL BİLİNCİ İMGELERİNİN OLUŞTURULMASI

Özet: Çalışma, yabancı uyruklu tıp öğrencilerine Rusça öğretimi sürecinde dil bilincine ilişkin imgelerin oluşturulması konusuna odaklanmaktadır. Çalışmada, yabancı öğrencilerin mesleki Rusçayı öğrenmeleri sırasında ortaya çıkan iletişimsel aksaklıkların nedenleri incelenmekte; Rus ve yabancı öğrenciler arasında

gerçekleştirilen anketlerden elde edilen örnekler ele alınmaktadır. Yabancı öğrencilere Rus kültürüne ilişkin imgelerin kazandırılması amacıyla öğretim sürecinde karşılaştırmalı-karşılaştırmalı ve bilişsel yaklaşımların kullanılması önerilmektedir.
Anahtar Kelimeler: dil bilincine ilişkin imgeler, karşılaştırmalı-karşılaştırmalı yaklaşım, bilişsel yaklaşım, kavramsallaştırma.

Özgür Aslankılıç
Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Doktora Öğrencisi
Ardahan Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0002-1245-5649, ozgur_aslankilic@hotmail.com

39. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YETERLİK FİİLİNİN SEVİYELENDİRİLME SORUNU: ÖĞRETİM PROGRAMI VE DERS KİTAPLARINA DAYALI KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

Özet: Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil bilgisi konularının seviyelere dağılımı ve kendi içindeki sıralanışı, öğretim materyallerinin yapılandırılmasında üzerinde durulan konulardan biridir. Alan yazınında farklı öğretim setleri ve programlardaki dil bilgisi içeriklerini karşılaştıran çalışmalar bulunmakla birlikte, belirli bir dil bilgisi yapısının farklı kaynaklardaki seviyelendirilmesini ve düzeyler boyunca nasıl yeniden ele alındığını merkeze alan incelemelerin sınırlı olduğu görülmektedir. Bu bildiride, Türkçenin yapı bakımından ayırt edici özelliklerinden biri olan yeterlik fiili (-(y)Abil-/-(y)EmE-) ele alınacaktır. Yeterlik fiilinin izin, yetenek, tahmin ve olasılık gibi farklı iletişimsel işlevlerle kullanılabilmesi, yapının bütün işlevlerinin aynı düzeyde mi yoksa aşamalı olarak mı öğretilmesi gerektiği sorusunu ortaya çıkarmaktadır. Çalışma kapsamında Türkiye Maarif Vakfı Öğretim Programı, Gazi Üniversitesi TÖMER, Yeni İstanbul, Yeni Hitit ve Yedi İklim öğretim setleri incelenecektir. Doküman analizi yöntemiyle her kaynakta yeterlik fiiline ayrılan seviye, sıra numarası ve başlık bilgisi karşılaştırılacaktır. Ön incelemede yeterlik fiilinin bazı kaynaklarda A1 seviyesinin sonunda sınırlı bir kullanımla başladığı, bazı kaynaklarda ise doğrudan A2 seviyesinde bütüncül bir yapı olarak sunulduğu belirlenmiştir. Ayrıca yapının, bazı kaynaklarda B1-B2 seviyelerinde zaman ekleriyle ve birleşik çekimlerle yeniden ele alındığı, böylece öğretiminin tek bir seviyeyle sınırlı kalmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgulardan hareketle, incelenen kaynakların yeterlik fiilini aynı seviyelendirme ve sıralama anlayışıyla sunmadığı; yapının kapsamı ile yeniden ele alınma biçiminin de kaynaklara göre değiştiği tartışılacaktır. Çalışmada ayrıca yeterlik fiilinin farklı işlevlerinin düzeylere aşamalı ve sarmal biçimde dağıtılmasına ilişkin mevcut yaklaşımlar, incelenen kaynaklardan elde edilen bulgularla birlikte değerlendirilecek ve yapının başlangıç düzeyinden ileri düzeylere uzanan öğretimine yönelik gerekçeli bir sıralama önerisi geliştirilecektir. Elde edilecek bulguların, öğretim programı ve ders kitabı çalışmalarına katkı sağlaması, ayrıca gramer sıralaması alan yazınına tek bir yapı özelinde bir örnek sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, yeterlik fiili, gramer sırası, seviyelendirme, karşılaştırmalı inceleme.

THE LEVEL-PLACEMENT PROBLEM OF THE ABILITY VERB IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE: A COMPARATIVE STUDY BASED ON A CURRICULUM AND COURSE BOOKS

Abstract: The distribution of grammar topics across proficiency levels and their internal sequencing are among the issues considered in the organization of instructional materials for teaching Turkish as a foreign language. Although studies have compared grammar content across different course book series and curricula, investigations that place a particular grammatical structure at the centre and trace how it is levelled across different sources and revisited across proficiency levels appear to be limited. This paper focuses on the ability verb (-(y)Abil-/-(y)EmE-), one of the structurally distinctive features of Turkish. Because the ability verb can perform different communicative functions such as permission, ability, estimation, and probability, its use raises the question of whether all of these functions should be taught at the same level or introduced gradually. The study will examine the Türkiye Maarif Foundation curriculum, the Gazi University TÖMER resource, and the Yeni İstanbul, Yeni Hitit, and Yedi İklim coursebook series. Using document analysis, the level, sequence number, and heading assigned to the ability verb in each source will be compared. The preliminary examination indicates that in some sources the ability verb begins with a limited use at the end of level A1, whereas in others it is introduced directly at level A2 as a unified structure. In some sources, the structure is also revisited at levels B1-B2 with tense suffixes and compound conjugations, showing that its instruction is not confined to a single proficiency level. On the basis of these findings, the paper will discuss how the sources differ in their approaches to the level placement and sequencing of the ability verb, as well as in the scope and manner in which the structure is revisited. Existing approaches to distributing the different functions of the ability verb across levels in a gradual and spiral manner will also be evaluated together with the findings from the sources examined, and a reasoned sequencing proposal will be developed for teaching the structure from beginning to advanced levels. The findings are expected to contribute to curriculum and course book studies and to provide the literature on grammar sequencing with an example centred on a single grammatical structure.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, Ability Verb, Grammar Sequencing, Level-Placement, Comparative Analysis.

ПРОБЛЕМА РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ФОРМ ВОЗМОЖНОСТИ И НЕВОЗМОЖНОСТИ ПО УРОВНЯМ ПРИ ОБУЧЕНИИ ТУРЕЦКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ: СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ УЧЕБНОЙ ПРОГРАММЫ И УЧЕБНИКОВ

Аннотация: Распределение грамматического материала по уровням владения языком и определение последовательности его изучения являются важными аспектами разработки учебных материалов по турецкому языку как иностранному. Несмотря на наличие исследований, посвящённых сопоставлению грамматического содержания различных учебных программ и комплексов, вопросы распределения отдельных грамматических конструкций по

уровням обучения и их повторного изучения на последующих этапах остаются недостаточно изученными. В докладе рассматриваются формы возможности и невозможности (*yeterlik fiili*), образуемые с помощью показателей -(y)Abil- и -(y)EmE- и представляющие собой одну из характерных грамматических конструкций турецкого языка. Многообразие их коммуникативных функций, включая выражение способности, разрешения, предположения и вероятности, ставит вопрос о целесообразности одновременного или поэтапного освоения различных значений данной конструкции. Материалом исследования служат учебная программа Турецкого фонда “Маариф”, учебные материалы центра TÖMER Университета Гази, а также учебные комплексы Yeni İstanbul, Yeni Hitit и Yedi İklim. На основе анализа документов предполагается сопоставить уровни введения исследуемых форм, последовательность их изучения и названия соответствующих грамматических тем в указанных источниках. Предварительный анализ показал, что в одних учебных материалах знакомство с конструкцией возможности и невозможности начинается в конце уровня A1 и ограничивается отдельными значениями, тогда как в других она впервые представлена на уровне A2 как целостная грамматическая структура. Кроме того, установлено, что в ряде источников её изучение продолжается на уровнях B1–B2, где рассматриваются сочетания данной конструкции с показателями времени и сложные формы спряжения. Таким образом, её освоение не ограничивается одним уровнем владения языком. На основе полученных данных предполагается выявить различия в подходах к распределению исследуемой конструкции по уровням, последовательности её изучения и способам повторного представления в учебных материалах. Особое внимание будет уделено существующим подходам к поэтапному и спиральному обучению, предусматривающим возвращение к ранее изученному материалу с постепенным расширением его функционального содержания. С учётом результатов сопоставительного анализа планируется разработать обоснованную последовательность изучения различных значений и форм данной конструкции — от начального до продвинутого уровня владения турецким языком. Ожидается, что результаты исследования будут способствовать совершенствованию учебных программ и учебников, а также внесут вклад в разработку принципов последовательного введения грамматического материала на примере конкретной конструкции турецкого языка.

Ключевые слова: обучение турецкому языку как иностранному, формы возможности и невозможности, последовательность изучения грамматики, распределение грамматического материала по уровням, сопоставительный анализ.

Фиренгиз Гахраманова
Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования “Государственный институт русского языка им. А.С. Пушкина”, Россия,
https://orcid.org/0009-0000-5771-0650, sunny.firangiz@mail.ru

Профессор Рогозная Нина Николаевна
Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего образования “Государственный институт русского языка им. А.С. Пушкина”, Россия
https://orcid.org/0009-0009-5654-4510, nnrogoznaia@pushkin.institute

40. ФЕНОМЕН ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ ОШИБКИ КАК ФАКТОР ОБУЧЕНИЯ НЕРОДНОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация: В статье рассматривается феномен лингвистической ошибки как фактор обучения неродному языку в условиях субординативного билингвизма. Авторы анализируют теоретические подходы к определению ошибки, разграничивая понятия “речевая ошибка” и “лингвистическая ошибка”. Особое внимание уделяется концепции Н.Н. Рогозной, согласно которой лингвистическая ошибка представляет собой функциональное нарушение речевых отрезков, влекущее за собой искажённое представление об объекте познания (языке). В работе рассматриваются классификации ошибок, вводится понятие интерферента как устойчивой типичной ошибки системного характера, а также понятие инфраошибки, обозначающее ошибку, находящуюся ниже порога понимания обучающегося. Авторы предлагают термин “граммаферент” для обозначения системного грамматического отклонения, обусловленного взаимодействием русского и азербайджанского языков. Статья обосновывает необходимость анализа ошибок не только как факта нарушения нормы, но и как показателя состояния формирующейся языковой компетенции, что имеет важное лингводидактическое значение для совершенствования стратегий обучения русскому языку как иностранному.

Ключевые слова: лингвистическая ошибка, интерферент, граммаферент, инфраошибка, субординативный билингвизм, обучение русскому языку как иностранному.

THE PHENOMENON OF LINGUISTIC ERROR AS A FACTOR IN TEACHING A NON-NATIVE LANGUAGE

Abstract: The article examines the phenomenon of linguistic error as a factor in teaching a non-native language in the context of subordinative bilingualism. The authors analyze theoretical approaches to defining errors, distinguishing between the concepts of "speech error" and "linguistic error." Particular attention is paid to N.N. Rogoznaya's concept, according to which a linguistic error is a functional violation of speech segments leading to a distorted representation of the object of cognition (language). The paper reviews classifications of errors, introduces the concept of

interferent as a stable typical error of a systemic nature, and the concept of infra-error, denoting an error below the learner's threshold of understanding. The authors propose the term "grammaferent" to denote a systemic grammatical deviation caused by the interaction of Russian and Azerbaijani languages. The article substantiates the need to analyze errors not only as a fact of norm violation but also as an indicator of the state of emerging linguistic competence, which is of great linguodidactic importance for improving strategies for teaching Russian as a foreign language.
Keywords: linguistic error, interferent, grammaferent, infra-error, subordinative bilingualism, teaching Russian as a foreign language.

DİLBİLİMSEL HATA OLGUSUNUN ANA DİL OLMAYAN BİR DİLİN ÖĞRETİMİNDEKİ ROLÜ

Özet: Çalışmada, sıralı iki dillilik (subordinatif bilingualizm) bağlamında yabancı dil öğretiminde dilsel hata olgusu ele alınmaktadır. Yazarlar, hata kavramına yönelik teorik yaklaşımları analiz ederek "konuşma hatası" ve "dilsel hata" kavramlarını birbirinden ayırmaktadır. Özellikle N. N. Rogoznaya'nın, dilsel hatanın konuşma bölümlerinde işlevsel bir bozulma olduğu ve bunun da öğrencinin dil hakkındaki algısını çarpıttığı yönündeki görüşüne dikkat çekilmektedir. Çalışmada hata sınıflandırmaları incelenmekte, sistemli ve tipik bir hata olarak "interferent" kavramı ile öğrencinin anlama eşiğinin altında kalan hataları ifade eden "infra-hata" kavramı tanıtılmaktadır. Yazarlar, Rusça ve Azerbaycan Türkçesi arasındaki etkileşimden kaynaklanan sistemli dilbilgisel sapmaları ifade etmek üzere "grammaferent" terimini önermektedir. Çalışma, hataların yalnızca norm ihlali olarak değil, aynı zamanda gelişmekte olan dilsel yeterliliğin bir göstergesi olarak analiz edilmesi gerektiğini savunmakta ve bunun Rusçanın yabancı dil olarak öğretim stratejilerinin geliştirilmesi açısından dil öğretimi biliminin büyük öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır.
Anahtar Kelimeler: dilsel hata, interferent, grammaferent, infra-hata, subordinatif iki dillilik, yabancı dil olarak Rusça öğretimi.

К.ф.н., доцент Раджобова Замира Чингизовна
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0008-9347-3443, radzhabova.zamira.82@mail.ru

41. ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ МОДЕЛИ “4-К” В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ И УЗБЕКСКОМУ ЯЗЫКАМ: КОГНИТИВНО-ДИСКУРСИВНЫЙ АСПЕКТ

Аннотация: Статья посвящена концептуализации и практической имплементации модели “4-К” (критическое мышление, креативность, коммуникация, кооперация) в процесс преподавания русского и узбекского языков. Автор исследует трансформация традиционной грамматико-центричной парадигмы в интерактивную среду развития soft skills. На основе анализа контрастивной типологии языков продемонстрировано, как интеграция поликодовых кейсов, кросс-культурных дебатов и тандемных проектов минимизирует интерференцию и активизирует речемыслительную деятельность. Доказано, что синергетический подход 4-К формирует устойчивую коммуникативную гибкость учащихся.

Ключевые слова: модель 4-К, методика преподавания языков, русский язык, узбекский язык, лингводидактика, когнитивные навыки, сопоставительный анализ.

LINGUODIDACTIC POTENTIAL OF THE "4C" MODEL IN TEACHING RUSSIAN AND UZBEK LANGUAGES: A COGNITIVE-DISCOURSE PERSPECTIVE

Abstract: This paper conceptualizes and evaluates the implementation of the "4C" model (critical thinking, creativity, communication, collaboration) in Russian and Uzbek language instruction. The study addresses the transition from a traditional grammar-focused paradigm toward an interactive framework fostering soft skills. Drawing on contrastive linguistic typology, the author illustrates how integrating polycule case studies, cross-cultural debates, and tandem project work mitigates language interference and stimulates verbal-reasoning activity. The findings establish that the synergistic 4C approach significantly enhances students' communicative adaptability and discourse competence.

Keywords: 4C Framework, Language Pedagogy, Russian Language, Uzbek Language, Linguodidactics, Cognitive Skills, Contrastive Analysis.

RUSÇA VE ÖZBEKÇE ÖĞRETİMİNDE “4-K” MODELİNİN DİL ÖĞRETİMSEL POTANSİYELİ: BİLİŞSEL-SÖYLEMSEL BOYUT

Özet: Bu çalışma, “4-K” modelinin (eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim ve iş birliği) Rusça ve Özbekçe öğretim sürecinde kavramsallaştırılmasını ve uygulamaya aktarılmasını ele almaktadır. Çalışmada, geleneksel dilbilgisi merkezli paradigmanın, yumuşak becerilerin (soft skills) geliştirilmesine yönelik etkileşimli bir öğrenme ortamına dönüşümü incelenmektedir. Dillerin karşılaştırmalı tipolojik özelliklerinin analizi temelinde, çok kodlu (polikodlu) örnek olayların,

kültürlerarası tartışmaların ve tandem projelerin öğretim sürecine entegre edilmesinin dilsel girişimi (interferans) en aza indirdiği ve öğrencilerin sözlü-düşünsel etkinliklerini etkinleştirdiği ortaya konulmuştur. Çalışmada, 4-K modeline dayalı sinerjik yaklaşımın öğrencilerin sürdürülebilir iletişimsel esnekliğinin geliştirilmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.
Anahtar Kelimeler: 4-K modeli, dil öğretim yöntemleri, Rusça, Özbekçe, dil öğretim bilimi, bilişsel beceriler, karşılaştırmalı analiz.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Biçer
Mersin Üniversitesi, Yabancı Diller Meslek Yüksekokulu, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0001-6169-6038, omerminsk@hotmail.com

42. ОБУЧЕНИЕ ГЛАГОЛАМ ДВИЖЕНИЯ В ТУРЕЦКОЯЗЫЧНОЙ АУДИТОРИИ: ОСОБЕННОСТИ ВВЕДЕНИЯ ФОРМ НАСТОЯЩЕГО ВРЕМЕНИ НА ЭЛЕМЕНТАРНОМ УРОВНЕ (ТРКИ A1)

Аннотация: В статье разрабатывается и обосновывается методический подход к введению глаголов движения русского языка на элементарном уровне (A1) в турецкоязычной аудитории. Основой предлагаемого подхода служат структурные различия между русским и турецким языками, которые необходимо учитывать при обучении данному грамматическому материалу. В работе проводится сопоставительный анализ способов выражения однонаправленного и разнонаправленного движения в русском и турецком языках. Особое внимание уделяется особенностям употребления глаголов движения в формах настоящего времени и трудностям их усвоения турецкоязычными учащимися. Предлагаются методические приёмы введения и объяснения данного материала с опорой на родной язык обучающихся, позволяющие учитывать межъязыковые различия и облегчать формирование соответствующих грамматических навыков.
Ключевые слова: русский язык как иностранный, глаголы движения, однонаправленное и разнонаправленное движение, настоящее время, элементарный уровень (A1), турецкоязычные учащиеся, методика преподавания РКИ.

TÜRKÇE KONUŞAN ÖĞRENCİLERE HAREKET FİİLLERİNİN ÖĞRETİMİ: ŞİMDİKİ ZAMANIN SUNULUŞ ÖZELLİKLERİ. A1 DÜZEYİ (TORFL BAŞLANGIÇ DÜZEYİ)

Özet: Bu çalışmada, yabancı dil olarak Rusça öğretiminde A1 düzeyindeki hareket fiillerinin Türkçe konuşan öğrencilere sunuluşuna yönelik bir yaklaşım geliştirilmekte ve temellendirilmektedir. Söz konusu dil bilgisi konusunun öğretimine ilişkin yöntemin çıkış noktasını, Rusça ile Türkçe arasındaki yapısal farklılıklar oluşturmaktadır. Çalışmada ayrıca, Rusça ve Türkçede uzamsal hareketin tek yönlü ve çok yönlü olarak ifade edilme biçimleri karşılaştırmalı biçimde ele alınmakta; bu dil bilgisi konusunun öğrencilerin ana dilinden yararlanılarak nasıl sunulabileceğine ilişkin yöntemler önerilmektedir.
Anahtar kelimeler: yabancı dil olarak Rusça, hareket fiilleri, A1 düzeyi, TORFL başlangıç düzeyi, Rusça öğretimi, fiiller, Türkçe konuşan öğrenciler, yabancı dil olarak Rusça öğretimi.

LEVEL A1 (TORFL ELEMENTARY LEVEL)

Abstract: This article aims to develop and solidify the concepts of verbs of movement in Russian as a foreign language at the A1 level (TORFL Basic Level). The idea of developing a methodology for presenting this grammar material stems from the fundamental axis of duality between Russian and Turkish. The article also identifies specific expressions of unidirectional and multidirectional spatial movement in Russian and Turkish and suggests methods for introducing this grammar to students using their native languages.

Keywords: Russian as a foreign language, verbs of motion, A1, elementary level of Russian as a foreign language, teaching Russian, verbs, Turkish-speaking audience, teaching Russian as a foreign language.**Keywords:** Russian as a foreign language, verbs of motion, A1, elementary level of Russian as a foreign language, teaching Russian, verbs, Turkish-speaking audience, teaching Russian as a foreign language.

ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ, СОПОСТАВИТЕЛЬНАЯ ЛИНГВИСТИКА, ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ

TRANSLATION STUDIES, COMPARATIVE LINGUISTICS, LITERARY STUDIES

ÇEVİRİ BİLİMİ, KARŞILAŞTIRMALI DİLBİLİM, EDEBİYAT BİLİMİ

К. ф. н., доцент Салими Абдолмалеки Косар
Боджнордский университет; Боджнорд, Иран,
https://orcid.org/0000-0001-6079-0524, m.salimi5500@gmail.com

43. ПРОБЛЕМА СОХРАНЕНИЯ КУЛЬТУРНОГО РЕЗОНАНСА ПРИ ПЕРЕВОДЕ МНОГОСЛОЙНЫХ ТЕКСТОВ СО СТРУКТУРОЙ “КНИГА В КНИГЕ” (НА МАТЕРИАЛЕ ПЕРСИДСКИХ ПЕРЕВОДОВ РОМАНА М. БУЛГАКОВА “МАСТЕР И МАРГАРИТА”)

Аннотация: Вопросы сохранения культурной аутентичности при переводе рекурсивных текстов приобретают особую значимость в современном литературоведении. В данной работе на примере рецепции “Мастера и Маргариты” М. Булгакова в Иране рассматриваются приемы воссоздания “внутреннего романа” как самостоятельной нарративной единицы. Особый интерес представляет работа переводчиков с языковыми регистрами: применение архаизированной персидской прозы позволяет эффективно транслировать историческую дистанцию булгаковского текста. Через призму ономастики и оппозиции имен “Иешуа — Иса” раскрывается влияние переводческого выбора на трансформацию культурных кодов. Автор постулирует, что через фигуру переводчика как посредника формируется уникальное диалогическое пространство между иранским и русским социокультурными контекстами. Работа опирается на семиотические идеи Ю. Лотмана, подтверждая продуктивность модели “текста в тексте” для генерации новых интерпретаций в иноязычной среде.

Ключевые слова: культурный резонанс, переводческие стратегии, многослойный текст, персидский перевод, рекурсия в литературе, Мастер и Маргарита.

THE PROBLEM OF PRESERVING CULTURAL RESONANCE IN THE TRANSLATION OF MULTI-LAYERED TEXTS WITH A “BOOK WITHIN A BOOK” STRUCTURE: A STUDY OF PERSIAN TRANSLATIONS OF MIKHAIL BULGAKOV’S THE MASTER AND MARGARITA

Abstract: This paper interrogates the mechanisms of sustaining ethno-cultural resonance within the translation of intricate literary systems structured upon the principle of recursion. Drawing upon the Persian iterations of Mikhail Bulgakov’s *The Master and Margarita*, the study delineates interpretive methods for treating the "Yershalaim cycle" as a sovereign hypodiegetic narrative layer. The research investigates strategies for bridging the stylistic divide inherent in the source text, specifically analyzing the deployment of classical Persian literary registers to reconstruct temporal distance. The author provides an in-depth examination of onomastic complexities, particularly the "Yeshua–Isa" dichotomy, illustrating how specific lexical choices facilitate the deconstruction of entrenched cultural stereotypes. Ultimately, the article posits that the translator serves as the architect of a "third space," enabling a synthesis between Russian intellectual discourse and the Iranian cultural code.

These findings expand upon Yuri Lotman’s semiotic theory of "text within a text" as a catalyst for generating novel semantic layers in the context of intercultural exchange.
Keywords: Cultural resonance, translation strategies, multi-layered text, Persian translation, recursion in literature, The Master and Margarita.

“KİTAP İÇİNDE KİTAP” YAPISINA SAHİP ÇOK KATMANLI METİNLERİN ÇEVİRİLERİNDE KÜLTÜREL YANKININ KORUNMASI SORUNU: MİHAİL BULGAKOV’UN “USTA VE MARGARİTA” ESERİNİN FARSÇA ÇEVİRİLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Özet: Bu çalışma, özyineleme ilkesine dayalı karmaşık edebi sistemlerin çevirisi içinde etno-kültürel yankının sürdürülme mekanizmalarını irdelemektedir. Mihail Bulgakov’un “Usta ve Margarita” adlı eserinin Farsça uyarlamalarından yola çıkan bu çalışma, “Yerşalaim döngüsü”nü özerk bir hipodiegeik anlatı katmanı olarak ele almak için yorumlama yöntemlerini ortaya koymaktadır. Araştırma, kaynak metinde var olan üslup farkını aşmaya yönelik stratejileri incelemekte ve özellikle zamansal mesafeyi yeniden inşa etmek için klasik Farsça edebi üslupların kullanımını analiz etmektedir. Yazar, isim bilimi alanındaki karmaşıklıkları, özellikle de “Yeşua–İsa” ikilemini derinlemesine incelemekte ve belirli sözcük seçimlerinin, kökleşmiş kültürel stereotiplerin yıkılmasını nasıl kolaylaştırdığını göstermektedir. Sonuç olarak makale, çevirmenin Rus entelektüel söylemi ile İran kültürel kodu arasında bir sentez sağlayan “üçüncü bir alan”ın mimarı olarak işlev gördüğünü öne sürmektedir. Bu bulgular, kültürlerarası alışveriş bağlamında yeni anlam katmanları oluşturmanın aracı olarak Yuri Lotman’ın “metin içinde metin” semiyotik teorisini daha da genişletmektedir.
Anahtar kelimeler: Kültürel yankı, çeviri stratejileri, çok katmanlı metin, Farsça çeviri, edebiyatta yineleme, Usta ve Margarit.

Dr. Öğretim Üyesi Larisa Zakharova
Istanbul Beykent Üniversitesi,Türkiye,
https://orcid.org/0000-0003-0939-7609, larysazakharova@beykent.edu.tr

44. ТЕХНИКИ ПЕРЕВОДА НЕКОТОРЫХ ТИПОВ НЕРАСЧЛЕНЕННЫХ СЛОЖНОПОДЧИНЕННЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЙ С РУССКОГО НА ТУРЕЦКИЙ

Аннотация: В статье рассматриваются практические вопросы перевода сложноподчиненных предложений нерасчлененного типа с придаточными определительными и изъяснительными русского языка на турецкий. Актуальность исследования определяется высокой частотностью рассмотренных типов предложений в текстах различных функциональных стилей, существенными различиями в принципах их синтаксического описания в русской и турецкой грамматике, а также трудностями, возникающими у турецких студентов при их анализе и переводе. Исследование было проведено с применением методов синтаксического и сопоставительного анализа, анализа информативного потенциала предложения и синтаксических трансформаций. Установлено, что для эквивалентного перевода названных типов сложных предложений студентам требуется умение правильного определения типа сложной синтаксической конструкции посредством установления границ предикативных частей, синтаксической структуры главного предложения, характера связи между главным и придаточным предложениями. В целях выявления переводческих техник были установлены необходимые трансформации предложений, основанные на их сравнительном анализе в русском и турецком языках. При передаче придаточных определительных русского языка предлагается их трансформация в препозитивную определительную конструкцию, располагаемую перед определяемым словом. Для перевода придаточных изъяснительных требуется определять их коммуникативный тип, способ выражения подлежащего или субъекта, наличие обстоятельств в тематической части высказывания. Предложенные техники были продемонстрированы на примерах из художественных, публицистических текстов и могут быть использованы в практике преподавания русского языка как иностранного для подготовки переводчиков.

Ключевые слова: трансформация, техника, сложноподчиненное предложение, придаточное изъяснительное, придаточное определительное, русский язык, турецкий язык.

TECHNIQUES FOR TRANSLATING FROM RUSSIAN INTO TURKISH CERTAIN TYPES OF COMPLEX SENTENCES, PARTS OF WHICH ARE CONNECTED BY A COMMON SENTENCE ELEMENT

Abstract: This article examines practical problems in translating complex sentences, parts of which are connected by a common sentence element with attributive and complement clauses from Russian into Turkish. The importance of this research stems from the high number of such sentences found in texts of various functional styles, the significant differences in the principles for describing their syntax in Russian and Turkish grammar, and the difficulties encountered by Turkish students when analysing and translating

them. The study was conducted using methods of syntactic and comparative analysis, analysis of a sentence's informational content, and syntactic transformations. It was found that, in order to produce an equivalent translation of the mentioned types of complex sentences, students need the ability to correctly identify the type of complex syntactic construction by determining the predicative clauses, the syntactic structure of the main clause, and the relationship between the main and dependent clauses. In purpose of identifying translation techniques, the necessary sentence transformations were identified, based on a comparative analysis of the sentences in Russian and Turkish. The translation of Russian attributive clauses is proposed to involve transforming them into a prepositional attributive construction placed before the word being described. To translate complement clauses, it is necessary to determine their communicative type, the way the subject is expressed, and the presence of adverbial clauses in the thematic part of the utterance. The proposed techniques have been demonstrated using examples from literary and publicistic texts and can be used in the teaching of Russian as a foreign language for the education of translators.
Keywords: transformation, technique, complex sentence, complement clause, attributive clause, Russian, Turkish.

ANA VE YAN CÜMLECİKLERİ ORTAK BİR CÜMLE ÖĞESİYLE BİRBİRİNE BAĞLANAN KARMAŞIK CÜMLELERİN TÜRKÇEYE ÇEVİRİ YÖNTEMLERİ

Özet: Bu çalışma, ana cümleciği ortak bir cümle öğesiyle birbirine bağlanan niteleyici yan cümlecikleri ve açıklayıcı yan cümlecikleri içeren karmaşık cümlelerin Rusçadan Türkçeye çevirisinde karşılaşılan uygulamalı sorunları incelemektedir. Bu araştırmanın önemi, çeşitli edebi tür metinlerde bu gibi cümlelerin çok sayıda bulunmasından, Rusça ve Türkçe dilbilgisinde bu cümlelerin yapılarını açıklama ilkeleri arasındaki önemli farklılıklardan ve Türk öğrencilerin bu cümleleri analiz ederken ve çevirirken karşılaştıkları zorluklardan kaynaklanmaktadır. Bu çalışma, cümle ve karşılaştırmalı analiz yöntemleri, cümlenin anlam özelliklerinin analizi ve söz dizimsel değişimler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Söz konusu karmaşık cümle türlerinin eşdeğer bir çevirisini yapabilmek için, öğrencilerin karmaşık cümlenin parçalarını, ana cümlenin yapısını ve ana cümle ile yan cümlecikler arasındaki ilişkiyi tespit ederek birleşik cümle türünü doğru bir şekilde belirleme becerisine sahip olmaları gerektiği ortaya konmuştur. Çeviri tekniklerini belirlemek amacıyla, Rusça ve Türkçe cümlelerin karşılaştırmalı analizine dayalı olarak gerekli cümle dönüşümleri tespit edilmiştir. Rusça niteleyici yan cümlecikli karmaşık cümlelerinin çevirisinde, bunların tanımlanan kelimenin önüne yerleştirilen bir niteleme grubuna dönüştürülmesi önerilmektedir. Açıklayıcı yan cümlecikli karmaşık cümleleri çevirmek için, anlam özellikleri, öznenin ifade edilme şeklini ve cümlenin başında bulunan yer veya zaman tamlayıcının varlığını belirlemek gerekmektedir. Önerilen teknikler, edebi ve basın metinlerinden alınan örnekler kullanılarak gösterilmiştir ve çevirmen yetiştirme amaçlı yabancı dil olarak Rusça öğretiminde uygulanabilir.
Anahtar kelimeler: değişim, yöntem, karmaşık cümle, açıklayıcı yan cümlecik, niteleyici yan cümlecik, Rusça, Türkçe.

Доцент, Ислам Агакеримов
Bakü Slav Üniversitesi, Bakü, Azerbaycan,
https://orcid.org/0009-0001-0064-1233, agakerimov54@mail.ru

45. К ВОПРОСУ О ЯЗЫКЕ - ПОСРЕДНИКЕ И ДИСТАНЦИИ ВРЕМЕНИ В ПЕРЕВОДЕ

Аннотация: В статье речь идет о проблемах языка посредника и дистанции времени в переводе. По ходу анализа многочисленных переводческих примеров отмечается о необходимо важной роли языка посредника в конкретном историко-культурном периоде. Вместе с тем в данной работе подробно останавливаются над недостатками перевода, осуществленного из ране переведенного текста. С помощью сравнительно-сопоставительного анализа отмечается, что второй переводчик не только повторяет недостатки предыдущего, но и умножает их сам того не подозревая.

В статье особое внимание уделяется к вопросу об учете предметной ситуации в переводе. На фактическом материале показывается, что переводчик, не владеющий языком оригинала, недостаточно владеет и фоновыми знаниями. И все это неизбежно приводит к искажению прагматического, коннатативного и прочих значений в переводе.

В данном кратком исследовании особо подчеркивается решающая роль фактора времени в переводе. Говоря об исследованиях переводоведами дистанции времени в практике перевода и его повторяемости, подчеркивается некоторые упущения в этом плане. Иначе говоря, исследователи, изучая переводы нового времени, не обращают достаточного внимания к истокам, то есть, переводческим принципам древности, что искажает преемственную связь в истории практики перевода.

Ключевые слова: время, язык, перевод, сакрал, повтор.

ÇEVİRİDE ARACI DİL VE ZAMAN MESAFESİ SORUNU ÜZERİNE

Özet: Bu çalışmada, çeviride aracı dil ve zaman mesafesi sorunları ele alınmaktadır. Çok sayıda çeviri örneğinin incelenmesi sırasında, belirli bir tarihsel-kültürel dönemde aracı dilin son derece önemli rolüne dikkat çekilmektedir. Bununla birlikte, bu çalışmada, daha önce çevrilmiş bir metinden yapılan çevirinin eksiklikleri üzerinde ayrıntılı olarak durulmaktadır. Karşılaştırmalı analiz sonucunda, ikinci çevirmenin sadece bir önceki çevirmenin eksikliklerini tekrarlamakla kalmayıp, farkında olmadan bunları daha da artırdığı görülmektedir.

Çalışmada, çeviride bağlamın dikkate alınması konusuna özel bir önem verilmektedir. Somut örnekler üzerinden, orijinal dili bilmeyen çevirmenin arka plan bilgisine de yeterince hakim olmadığı gösterilmektedir. Tüm bunlar, çeviride pragmatik, konnotatif ve diğer anlamların çarpıtılmasına kaçınılmaz olarak yol açmaktadır.

Bu kısa araştırmada, çeviride zaman faktörünün belirleyici rolü özellikle vurgulanmaktadır. Çeviribilimcilerin çeviri pratiğinde "zaman mesafesi" ve bunun tekrarlanabilirliği üzerine yaptıkları araştırmalardan bahsedilirken, bu konuda bazı eksiklikler vurgulanmaktadır. Başka bir deyişle, araştırmacıların yeni dönem çevirileri incelerken, kaynaklara, yani antik çağın çeviri ilkelerine yeterince dikkat etmemeleri çeviri pratiği tarihindeki süreklilik bağını bozduğu söylenebilir.
Anahtar kelimeler: zaman, dil, çeviri, kutsal, tekrar.

ON THE ISSUE OF INTERMEDIARY LANGUAGES AND TEMPORAL DISTANCE IN TRANSLATION

Abstract: This article discusses the issues of the intermediary language and temporal distance in translation. Through the analysis of numerous translation examples, the article highlights the crucial role of the intermediary language in a specific historical and cultural period. At the same time, this paper examines in detail the shortcomings of translations derived from earlier translations. Through a comparative analysis, it is noted that the second translator not only repeats the shortcomings of the previous one, but also compounds them without even realizing it.

This article focuses specifically on the issue of taking the contextual situation into account in translation. Using real-world examples, it demonstrates that a translator who does not have a command of the source language also lacks sufficient background knowledge. All of this inevitably leads to distortions of pragmatic, connotative, and other meanings in the translation.

This brief study highlights the crucial role of the time factor in translation. When discussing translation scholars' research on the "time gap" in translation practice and its recurrence, certain omissions in this regard are highlighted. In other words, researchers studying modern translations do not pay sufficient attention to the origins—that is, the translation principles of antiquity—which distorts the continuity in the history of translation practice.
Key words: time, language, translation, sakral, ancient.

Anna SUNAR
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yabancı Diller Fakültesi,
Rusça Mütercim ve Tercümanlık, Ankara, Türkiye
https://orcid.org/0009-0001-1496-7808, anna_dmitrieva@hotmail.com

Prof. Dr. Bahar Güneş
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yabancı Diller Fakültesi,
Rusça Mütercim ve Tercümanlik, Ankara, Türkiye
https://orcid.org/0000-0002-0975-1172, bahar.demir@asbu.edu.tr, bahargunes@list.ru

46. SESSİZLİKTEN SESE: C. GÜNDOĞDU'NUN RADYONUN İÇİNDEKİLER OYUNUNDA DRAMATURJİK TEMSİL, RUS DRAMATURJİSİ VE RUSÇAYA ÇEVİRİSİ

Özet: Tiyatro oyunu hem okunacak hem de sahnelenecek çift yönlü yapıya sahip bir eser türüdür. Bu özellik, tiyatro oyununun çevirisini edebî çevirinin özel ve karmaşık alanlarından biri hâline getirmektedir. Tiyatro çevirmeni yalnızca sözcüklerin anlamsal karşılıklarını değil; karakter sesini, konuşma ritmini, sosyolekti, argoyu, kültürel göstergeleri, sahne yönergelerini, sessizlikleri ve işitsel yapıyı da hedef dilde yeniden kurmak durumundadır. Bu çalışma, C. Gündoğdu'nun *Radyonun İçindekiler* adlı oyununu M. Gorki'nin *На дне* ve M. Bulgakov'un *Бег* eserleriyle karşılaştırmalı dramaturji çerçevesinde incelemekte ve söz konusu karşılaştırmayı eserin Rusçaya çevirisindeki dramaturjik eşdeğerlik sorunuyla ilişkilendirmektedir. Karakter idiolekti, argo ve güç ilişkileri, kapalı mekân, çokdillilik, işitsel peyzaj, sahne yönergeleri, çocuk dili, grotesk temsil, sessizlik ve dinleme araştırmanın temel inceleme eksenlerini oluşturmaktadır. K. Stanislavski'nin sahne sözü ile eylem arasındaki ilişkiye yönelik yaklaşımından ve A. Çehov'un dramatik anlamın gündelik davranış, diyalog ve karakter ilişkileri aracılığıyla üretilebileceğine dair oyun yazarlığı anlayışından da kuramsal referans olarak yararlanılmaktadır. Çalışmada *Radyonun İçindekiler*'in Rusça çeviri çalışma nüshasından seçilen örnekler üzerinden, tiyatro çevirisinde eşdeğerliğin yalnızca sözcüksel değil, dramaturjik ve performatif düzeyde değerlendirilmesi gerektiği savunulmaktadır. Sonuç olarak çeviri, oyunda sessizleştirilen ve anonimleştirilen karakterlerin sözlerini başka bir dile aktarmaktan öte, onların farklı seslerini başka bir tiyatro kültüründe yeniden duyulur kılma eylemi olarak ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: C. Gündoğdu, Radyonun İçindekiler, tiyatro çevirisi, M. Gorki, M. Bulgakov, K. Stanislavski, A. Çehov, dramaturjik eşdeğerlik, idiolekt, çokdillilik, sessizlik.

ОТ ТИШИНЫ К ЗВУКУ: ДРАМАТУРГИЧЕСКАЯ РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ, РУССКАЯ ДРАМАТУРГИЯ И ПЕРЕВОД ПЬЕСЫ ДЖ. ГЮНДОГДУ "ВНУТРИ РАДИОПРИЁМНИКА" НА РУССКИЙ ЯЗЫК

Аннотация: Драматургическое произведение имеет двойственную природу: оно предназначено как для чтения, так и для сценического воплощения. Эта особенность делает перевод пьес одним из

наиболее сложных направлений художественного перевода. Переводчик должен передать не только смысл текста, но и индивидуальные речевые особенности персонажей, ритм диалогов, социолекты, жаргон, культурные коды, сценические ремарки, паузы и звуковую организацию произведения.

В статье пьеса Дж. Гюндогду “Внутри радиоприёмника” (Radyonun İçindekiler) сопоставляется с произведениями М. Горького “На дне” и М. Булгакова “Бег”. На основе сравнительного анализа рассматриваются проблемы сохранения драматургической эквивалентности при переводе пьесы на русский язык. Особое внимание уделяется идиолектам персонажей, использованию жаргона, изображению властных отношений, организации замкнутого пространства, многоязычию, звуковому пейзажу, сценическим ремаркам, особенностям детской речи, гротеску, а также роли тишины и слушания. Теоретическую основу исследования составляют положения К. С. Станиславского о взаимосвязи сценического слова и действия, а также драматургические принципы А. П. Чехова, согласно которым смысл произведения раскрывается через повседневное поведение персонажей, их диалоги и взаимоотношения.

На материале отдельных фрагментов рабочего варианта перевода пьесы на русский язык обосновывается необходимость оценки переводческой эквивалентности не только на лексическом, но и на драматургическом и перформативном уровнях. В результате перевод рассматривается не просто как передача реплик персонажей на другой язык, но и как способ вернуть голос тем, кто в произведении лишён возможности быть услышанным, сохранив своеобразие их речи в иной театральной культуре.

Ключевые слова: Дж. Гюндогду, “Внутри радиоприёмника”, “Radyonun İçindekiler”, театральный перевод, М. Горький, М. Булгаков, К. С. Станиславский, А. П. Чехов, драматургическая эквивалентность, идиолект, многоязычие, тишина.

FROM SILENCE TO SOUND: DRAMATURGICAL REPRESENTATION, THE RUSSIAN PLAYWRIGHT AND THE RUSSIAN TRANSLATION IN C. GÜNDOĞDU’S PLAY “RADYONUN İÇİNDEKİLER”

Abstract: A play is a genre of work with a dual-purpose structure, intended both to be read and to be staged; this characteristic makes the translation of a play one of the most specialised and complex areas of literary translation. A theatre translator must not only find semantic equivalents for the words but also reconstruct the characters’ voices, the rhythm of speech, sociolects, slang, cultural markers, stage directions, silences and the auditory structure in the target language. This study examines C. Gündoğdu’s play *Radyonun İçindekiler* within a framework of comparative dramaturgy, drawing parallels with M. Gorky’s *На дне* and M. Bulgakov’s *Бег*, and relates this comparison to the issue of dramaturgical equivalence in the translation of the work into Russian. Character idiolects, slang and power relations, enclosed spaces, multilingualism, the auditory landscape, stage directions, children’s language, grotesque representation, silence and listening constitute the study’s main axes of analysis. Theoretical references

are drawn from K. Stanislavski's approach to the relationship between stage speech and action, and from A. Chekhov's understanding of playwriting, which holds that dramatic meaning can be generated through everyday behaviour, dialogue and character relationships. Through examples selected from the Russian working translation of *What's Inside the Radio*, the study argues that equivalence in theatre translation must be assessed not only at the lexical level, but also at the dramaturgical and performative levels. Consequently, translation is approached not merely as the transfer of the words of characters who have been silenced and rendered anonymous in the play into another language, but as the act of making their distinct voices audible once more within a different theatre culture.
Keywords: C. Gündoğdu, What's on the Radio, theatre translation, M. Gorky, M. Bulgakov, K. Stanislavski, A. Chekhov, dramaturgical equivalence, idiolect, multilingualism, silence.

Доцент Бражук Владимир
Доцент (конференциар) кафедры славистики Бельцкого государственного университета имени Алеку Руссо (Республика Молдова),
https://orcid.org/0009-0002-6571-228X, vladimir.brajuc@usarb.md

47. МЕТАТЕКСТУАЛЬНОСТЬ И ПАРАТЕКСТУАЛЬНЫЕ СТРАТЕГИИ ПЕРЕВОДА В РОМАНЕ МАТЕЯ ВИШНЕКА “ТОРГОВЕЦ ЗАЧИНАМИ РОМАНОВ”

Аннотация: В докладе исследуется специфика рецепции и перевода румынской метапрозы на русский язык на материале романа Матея Вишнека “Торговец зачинами романов” (в переводе А. Старостиной). В центре внимания находится феномен “книги в книге”, который реализуется в романе через радикальную фрагментацию нарратива на множество инципитов — потенциальных начал невыпущенных книг.

Опираясь на теорию транстекстуальности Ж. Женетта и рецептивную эстетику Х. Р. Яусса, автор анализирует ключевую переводческую стратегию, применяемую при адаптации текста, — стратегию “паратекстуальной терминологизации”. В ходе исследования демонстрируется, как осознанный выбор переводчиком термина “зачин” (отсылающего к фольклорной и нарратологической традиции) вместо нейтрального “начало” легитимизирует метанарративный статус румынского концепта începuturi de roman. Подобный подход позволяет не только сохранить авторскую иронию, но и трансформировать “горизонт ожидания” русскоязычного читателя.

Роман рассматривается как своеобразная литературная лаборатория, где акт письма и процесс чтения деконструируются, а сам перевод выступает не просто лингвистическим переносом, но сложным инструментом межкультурной адаптации постмодернистского кода. Результаты исследования позволяют проследить, как переводы Матея Вишнека заполняют существующие лакуны в восточноевропейской транслятологии и формируют новые векторы диалога между румынской и русской литературными традициями.

Ключевые слова: М. Вишнек; метапроза; “книга в книге”; художественный перевод; паратекстуальная терминологизация; межкультурная адаптация.

MATEI VIŞNIEC’İN “ROMAN BAŞLANGIÇLARI SATICISI” ADLI ROMANINDA METAMETİNSELLİK VE ÇEVİRİDE PARATEKSTÜEL STRATEJİLER

Bu bildiride, Rumen metaprozunun Rusçaya alımlanma ve çevrilme biçimleri, Matei Vişniec’in A. Starostina tarafından Rusçaya çevrilen *Roman Başlangıçları Satıcısı* adlı romanı üzerinden incelenmektedir. Çalışmanın odağında, romanda anlatının yayımlanmamış kitapların olası başlangıçlarını oluşturan çok sayıda incipite bölünmesiyle ortaya çıkan “kitap içinde kitap” olgusu yer almaktadır.

J. Genette’in metinötesilik kuramı ile H. R. Jauss’un alımlama estetiğinden hareketle, metnin aktarımında başvurulan temel çeviri stratejisi olan “paratekstüel terminolojileştirme” ele alınmaktadır. Araştırmada, çevirmenin folklor ve anlatıbilim geleneğine gönderme yapan зачин terimini, nötr anlamlı начало sözcüğü yerine bilinçli biçimde tercih etmesinin, Romence începuturi de roman kavramının metanarratif niteliğini nasıl güçlendirdiği gösterilmektedir. Bu tercih, yalnızca yazarın ironisinin korunmasını sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda Rusça okurun “beklenti ufku”nu da dönüştürmektedir.

Roman, yazma eylemi ile okuma sürecinin yapıbozuma uğratıldığı özgün bir edebî laboratuvar olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda çeviri, yalnızca diller arası bir aktarım olarak değil, postmodernist kodun kültürlerarası uyarlanmasını sağlayan karmaşık bir araç olarak ele alınmaktadır. Araştırma sonuçları, Matei Vişniec’in eserlerinin Rusçaya yapılan çevirilerinin Doğu Avrupa çeviribilimindeki mevcut boşlukların giderilmesine katkı sağladığını ve Rumen ile Rus edebiyat gelenekleri arasında yeni diyalog imkânları oluşturduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: M. Vişniec, metaproz, “kitap içinde kitap”, edebî çeviri, paratekstüel terminolojileştirme, kültürlerarası uyarlama.

METATEXTUALITY AND PARATEXTUAL TRANSLATION STRATEGIES IN MATEI VIŞNIEC’S NOVEL "THE NOVEL OPENINGS MERCHANT

Abstract: This paper examines the specific features of the reception and translation of Romanian Metaprose into Russian, based on Matei Vişniec’s novel The Novel Openings Merchant (translated into Russian by A. Starostina). The study focuses on the phenomenon of the "book within a book," which is realized in the novel through the radical fragmentation of the narrative into numerous incipits—potential beginnings of unpublished books. Drawing on Gérard Genette’s theory of trans textuality and Hans Robert Jauss’s reception aesthetics, the author analyses the key translation strategy employed in adapting the text, namely the strategy of "paratextual terminologization." The study demonstrates how the translator’s deliberate choice of the term "zachin" (зачин), which refers to folkloric and narratological traditions, instead of the neutral term "nachalo" (начало, "beginning"), legitimizes the metanarrative status of the Romanian concept "începuturi de roman". This approach not only preserves the author’s irony but also transforms the "horizon of expectations" of the Russian-speaking reader. The novel is regarded as a distinctive literary laboratory in which the act of writing and the process of reading are deconstructed, while translation itself functions not merely as a linguistic transfer but as a complex instrument for the intercultural adaptation of the postmodernist code. The findings demonstrate how translations of Matei Vişniec’s works help fill existing gaps in Eastern European translation studies and establish new vectors of dialogue between Romanian and Russian literary traditions.

Keywords: M. Vişniec, Metaprose, “Book Within a Book,” Literary Translation, Paratextual Terminologization, Intercultural Adaptation.

К.ф.н., Доцент Зейнаб Моаззензаде
к.ф.н., доцент кафедры русского языка
Мешхедский университет имени Фирдоуси Мешхед, Иран
https://orcid.org/0009-0000-0834-9520, moazen@um.ac.ir, zeinab-m@yandex.ru

48. ПЕРЕВОД КАК ПОСРЕДНИК МЕЖДУ РУССКОЙ И ПЕРСИДСКОЙ ЛИТЕРАТУРОЙ

“Переводчики — почтовые лошади просвещения”.

А. С. Пушкин

Аннотация: В статье рассматривается художественный перевод как посредник между русской и персидской литературами и как средство межкультурного диалога. Особое внимание уделяется роли перевода в передаче художественных образов, нравственных ценностей, исторического опыта и национально-культурных смыслов от одного литературного пространства к другому. На материале произведений русской и персидской литературы показано, как перевод способствует взаимному знакомству двух литератур и расширяет читательское восприятие. Рассматриваются примеры перевода произведений Фирдоуси, Сиявуша Касраи, Симин Данешвар, А. С. Пушкина, Л. Н. Толстого и Ф. М. Достоевского. В статье отмечается историческая роль переводов через язык-посредник и одновременно подчёркивается значение непосредственного перевода с языка оригинала для более точной передачи авторской интонации, образной системы, культурных реалий и смысловых оттенков. Отдельное внимание уделяется ответственности переводчика за сохранение художественного слова и авторского замысла, а также необходимости внимательного чтения и понимания текста до начала перевода. Делается вывод о том, что художественный перевод не только открывает произведению путь к новому читателю, но и становится мостом между русской и персидской литературными традициями, способствуя их взаимному пониманию и культурному диалогу.

Ключевые слова: художественный перевод, русская литература, персидская литература, межкультурный диалог, язык-посредник, прямой перевод, ответственность переводчика.

TRANSLATION AS A MEDIATOR BETWEEN RUSSIAN AND PERSIAN LITERATURE

Abstract: The article examines literary translation as a mediator between Russian and Persian literature and as a means of intercultural dialogue. Particular attention is paid to the role of translation in conveying literary images, moral values, historical experience, and national-cultural meanings from one literary space to another. Drawing on works of Russian and Persian literature, the article shows how translation contributes to mutual acquaintance between the two literary traditions and broadens readers’ perception. Examples include translations of works by Ferdowsi, Siavash Kasrai, Simin Daneshvar, A. S. Pushkin, L. N. Tolstoy, and F. M. Dostoevsky. The article notes the historical role of translations through an intermediary language and at the same time emphasizes the importance of

direct translation from the original language for a more accurate rendering of the author's intonation, imagery, cultural realities, and semantic nuances. Special attention is given to the translator's responsibility for preserving the literary work and the author's intention, as well as to the need for careful reading and understanding of the text before translation begins. It is concluded that literary translation not only opens a work to a new readership but also becomes a bridge between Russian and Persian literary traditions, contributing to mutual understanding and cultural dialogue.
Keywords: Literary Translation, Russian Literature, Persian Literature, Intercultural Dialogue, Intermediary Language, Direct Translation, Translator's Responsibility.

RUS VE FARS EDEBİYATLARI ARASINDA BİR ARACI OLARAK ÇEVİRİ

Özet: Bu çalışmada edebî çeviri, Rus ve Fars edebiyatları arasında aracılık eden ve kültürlerarası diyaloğa katkı sağlayan bir unsur olarak ele alınmaktadır. Çevirinin edebî imgelerin, ahlaki değerlerin, tarihsel deneyimin ve ulusal-kültürel anlamların bir edebî alandan diğerine aktarılmasındaki rolüne özel önem verilmektedir. Rus ve Fars edebiyatlarından eserler temelinde çevirinin iki edebiyatın karşılıklı olarak tanınmasına nasıl katkıda bulunduğu ve okurun algı dünyasını nasıl genişlettiği ortaya konulmaktadır. Çalışmada Firdevsî, Siyavuş Keşrai, Simin Danişver, A. S. Puşkin, L. N. Tolstoy ve F. M. Dostoyevski'nin eserlerinin çevirilerinden örnekler ele alınmaktadır. Çalışmada, aracı bir dil üzerinden yapılan çevirilerin tarihsel rolü vurgulanmakta; bununla birlikte, yazarın üslubunun ve ses tonunun, imgesel sisteminin, kültürel gerçekliklerinin ve anlam nüanslarının daha doğru aktarılması açısından özgün dilden doğrudan çevirinin önemi üzerinde durulmaktadır. Çevirmenin edebî sözün ve yazarın niyetinin korunmasındaki sorumluluğuna ve çeviri sürecine başlamadan önce metnin dikkatli bir şekilde okunup anlaşılması gerekliliğine ayrıca dikkat çekilmektedir. Sonuç olarak edebî çevirinin yalnızca bir eserin yeni bir okura ulaşmasını sağlamakla kalmadığı, aynı zamanda Rus ve Fars edebiyat gelenekleri arasında bir köprü oluşturarak karşılıklı anlayışa ve kültürlerarası diyaloğa katkıda bulunduğu ileri sürülmektedir.
Anahtar Kelimeler: edebî çeviri, Rus edebiyatı, Fars edebiyatı, kültürlerarası diyalog, aracı dil, doğrudan çeviri, çevirmenin sorumluluğu.

Фатеме Гариби
Магистрантка кафедры русского языка
Мешхедский университет имени Фирдоуси Мешхед, Иран
E-mail: fa.gharibi@mail.um.ac.ir
https://orcid.org/0009-0000-0521-8023

К.ф.н., Доцент Зейнаб Моаззензаде
к.ф.н., доцент кафедры русского языка
Мешхедский университет имени Фирдоуси Мешхед, Иран
E-mail: moazen@um.ac.ir
https://orcid.org/0009-0000-0834-9520

49. ТРУДНОСТИ ПЕРЕДАЧИ КУЛЬТУРНО ОБУСЛОВЛЕННЫХ ВЫРАЖЕНИЙ ПРИ ПИСЬМЕННОМ ПЕРЕВОДЕ С ПЕРСИДСКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ

Аннотация: В статье рассматриваются проблемы передачи культурно обусловленных выражений и особенностей иранской культуры при письменном переводе с персидского языка на русский. Некоторые персидские слова и выражения, помимо своего лексического значения, содержат культурную, историческую и социальную информацию, что значительно усложняет их адекватную передачу на язык перевода. В таких случаях буквальный перевод может привести к утрате части культурного значения или вызвать неправильное понимание выражения у русскоязычного читателя.Материалом исследования послужили примеры из письменных работ и домашних заданий студентов бакалавриата, изучающих русский язык на уровнях А1 и А2. Для анализа были отобраны наиболее типичные и показательные примеры, представляющие трудности при передаче культурно обусловленных выражений с персидского языка на русский. В работе анализируются некоторые культурно обусловленные выражения, а также выражения, связанные с культурой иранского “таарофа”. Буквальный перевод данных единиц сопоставляется с вариантами их наиболее адекватной передачи на русский язык.Цель исследования заключается в том, чтобы показать необходимость учитывать не только лексическое значение выражения, но и его культурный контекст, значение и коммуникативную функцию. Анализ показывает, что использование таких переводческих приёмов, как объяснение, описательный перевод, заимствование и подбор культурного эквивалента, способствует более точной передаче национально-культурного содержания оригинала.

Ключевые слова: письменный перевод, перевод с персидского языка на русский,культурно обусловленные выражения, культурный контекст, безэквивалентная лексика.

FARSÇADAN RUSÇAYA YAZILI ÇEVİRİDE KÜLTÜRE BAĞLI İFADELERİN AKTARIMINDAKİ GÜÇLÜKLER

Özet: Bu çalışmada, Farsçadan Rusçaya yazılı çeviri sürecinde kültüre bağlı ifadelerin ve İran kültürüne özgü unsurların aktarılmasında karşılaşılan sorunlar ele alınmaktadır. Bazı Farsça sözcük ve ifadeler, sözlüksel anlamlarının yanı sıra kültürel, tarihsel ve toplumsal bilgiler de içerdiğinden, bunların çeviri dilinde uygun biçimde aktarılması önemli ölçüde güçleşmektedir. Bu gibi durumlarda kelimesi kelimesine yapılan çeviri, kültürel anlamın bir bölümünün kaybolmasına veya ifadenin Rusça konuşan okuyucu tarafından yanlış anlaşılmasına yol açabilmektedir. Araştırmanın materyalini, A1 ve A2 düzeylerinde Rusça öğrenen lisans öğrencilerinin yazılı çalışmalarından ve ödevlerinden alınan örnekler oluşturmaktadır. Analiz için, Farsçadan Rusçaya kültüre bağlı ifadelerin aktarımında güçlük oluşturan en tipik ve belirgin örnekler seçilmiştir. Çalışmada bazı kültüre bağlı ifadelerin yanı sıra İran kültürüne özgü "taarof" (taʿārof) olgusuyla ilişkili ifadeler de incelenmektedir. Bu birimlerin kelimesi kelimesine çevirileri, Rusçaya en uygun biçimde aktarılabilecek karşılıklarla karşılaştırılmaktadır. Araştırmanın amacı, bir ifadenin yalnızca sözlüksel anlamının değil, aynı zamanda kültürel bağlamının, anlamının ve iletişimsel işlevinin de dikkate alınması gerektiğini ortaya koymaktır. Analiz sonuçları, açıklama, betimleyici çeviri, ödünçleme ve kültürel eşdeğer bulma gibi çeviri yöntemlerinin kullanılmasının, kaynak metnin ulusal-kültürel içeriğinin daha doğru biçimde aktarılmasına katkı sağladığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: yazılı çeviri, Farsçadan Rusçaya çeviri, kültüre bağlı ifadeler, kültürel bağlam, eşdeğersiz sözcükler.

DIFFICULTIES IN CONVEYING CULTURE-BOUND EXPRESSIONS IN WRITTEN TRANSLATION FROM PERSIAN INTO RUSSIAN

Abstract: This article examines the problems involved in conveying culture-bound expressions and features of Iranian culture in written translation from Persian into Russian. In addition to their lexical meanings, some Persian words and expressions contain cultural, historical, and social information, which considerably complicates their adequate rendering in the target language. In such cases, literal translation may result in the loss of part of the cultural meaning or lead to an incorrect interpretation of the expression by a Russian-speaking reader. The research material consists of examples taken from written assignments and homework produced by undergraduate students learning Russian at the A1 and A2 levels. The analysis focuses on the most typical and illustrative examples that present difficulties in conveying culture-bound expressions from Persian into Russian. The study analyses several culture-bound expressions, as well as expressions associated with the Iranian cultural practice of taarof (taʿārof). Literal translations of these units are compared with the most appropriate ways of rendering them in Russian. The aim of the study is to demonstrate the necessity of taking into account not only the lexical meaning of an expression but also its cultural context, meaning, and communicative function. The analysis shows that the use of such translation techniques as explanation,

descriptive translation, borrowing, and the selection of a cultural equivalent contributes to a more accurate rendering of the national and cultural content of the original.
Keywords: Written Translation, Translation from Persian into Russian, Culture-Bound Expressions, Cultural Context, Non-Equivalent Vocabulary.

PhD, Махназ Рахбари
Тегеранский университет Тегеран, Иран
https://orcid.org/0009-0009-7516-8856, m_rahbari@ut.ac.ir

Профессор Бахрам Зейнали
Тегеранский университет Тегеран, Иран
https://orcid.org/0000-0001-5780-1296, bzeinali@ut.ac.ir

50. ПРОБЛЕМЫ И СПОСОБЫ ПЕРЕВОДА БЕЗЭКВИВАЛЕНТНОЙ ЛЕКСИКИ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА ПЕРСИДСКИЙ ЯЗЫК

Аннотация: Статья посвящена рассмотрению трудности и способв перевода безэквивалентной лексики с русского языка на персидский язык. Перевод является сложным и многогранным процессом, который требует от переводчика не только знания языков, но и глубокого понимания культурных и контекстуальных особенностей. Одной из значительных проблем, с которыми переводчики сталкиваются, является безэквивалентная лексика, которая включает в себя слова и выражения, не имеющие точных аналогов в целевом языке. Это касается как уникальные в культурном отношении концепции, так и лексики, которая может иметь множество значений. К ней относятся слова, обозначающие предметы, процессы, явления, характерные для одной культуры и отсутствующие в другой, а также специфические понятия, неологизмы, имена собственные и другие единицы. В статье выделены основные трудности при переводе безэквивалентной русской лексики на персидский язык, что затрудняет их перевод и требует от переводчика глубокого знания культурного контекста обоих языков. Также рассматриваются основные типы безэквивалентной русской лексики и различные способы переводов, такие как калькирование, использование описательных и приблизительных переводов, а также примеры из практики, иллюстрирующие сложности на уровне лексики и культурных аспектов.

Ключевые слова: безэквивалентная лексика, перевод, русский язык, персидский язык, трудности перевода, культурный, контекст.

PROBLEMS AND METHODS OF TRANSLATING NON-EQUIVALENT VOCABULARY FROM RUSSIAN INTO PERSIAN

Abstract: This article examines the challenges and methods of translating non-equivalent vocabulary from Russian into Persian. Translation is a complex and multifaceted process that requires translators not only knowledge of languages but also a deep understanding of cultural and contextual specifics. One significant challenge translators face is non-equivalent vocabulary, which includes words and expressions that have no exact equivalents in the target language. This applies to both culturally unique concepts and vocabulary that can have multiple meanings. This includes words denoting objects, processes, and phenomena characteristic of one culture and absent from another, as well as

specific concepts, neologisms, proper names, and other units. This article highlights the main challenges in translating Russian vocabulary without equivalents into Persian, which complicates translation and requires a thorough understanding of the cultural contexts of both languages. It also examines the main types of Russian vocabulary without equivalents and various translation methods, such as calques, descriptive translations, and approximate translations, as well as practical examples illustrating the complexities at the lexical and cultural levels.
Keywords: non-equivalent vocabulary, translation, Russian language, Persian language, translation difficulties, cultural context.

RUSÇADAN FARSÇAYA EŞDEĞERİ OLMAYAN KELİMELERİN ÇEVİRİSİNDEKİ SORUNLAR VE YÖNTEMLER

Özet: Bu çalışma, Rusçadan Farsçaya eşdeğeri bulunmayan sözcüklerin çevrilmesinde karşılaşılan zorlukları ve bu süreçte izlenen yöntemleri ele almaktadır. Çeviri; çevirmenin yalnızca dilbilgisel bilgiye değil, aynı zamanda kültürel ve bağlamsal inceliklere dair derin bir kavrayışa da sahip olmasını gerektiren, karmaşık ve çok yönlü bir süreçtir. Çevirmenlerin karşılaştığı önemli zorluklardan biri, hedef dilde tam bir karşılığı olmayan sözcük ve ifadelerden oluşan, eşdeğeri bulunmayan sözcüklerdir. Bu durum, hem kültürel açıdan özgün kavramlar hem de birden fazla anlam taşıyabilen sözcükler için geçerlidir. Kapsam; bir kültüre özgü olup diğerinde bulunmayan nesneleri, süreçleri veya olguları ifade eden sözcüklerin yanı sıra, belirli kavramları, yeni türetilmiş sözcükleri, özel isimleri ve diğer dilsel birimleri de içine alır. Makale, doğrudan karşılığı bulunmayan Rusça sözcüklerin Farsçaya çevrilmesinde karşılaşılan temel zorlukları; yani çeviri sürecini güçleştiren ve çevirmenin her iki dilin kültürel bağlamına dair derinlemesine bir kavrayışa sahip olmasını gerektiren hususları ele almaktadır. Makale ayrıca, doğrudan karşılığı bulunmayan Rusça sözcük türlerini ve —sözcük yapısını birebir aktarma (kalk), betimleyici veya yaklaşık çeviri kullanımı gibi— çeşitli çeviri yöntemlerini; sözcük dağarcığı ve kültürel unsurlara ilişkin zorlukları ortaya koyan pratik örnekler eşliğinde ele almaktadır.
Anahtar sözcükler: karşılığı olmayan sözcükler, çeviri, Rus dili, Fars dili, çeviri zorlukları, kültürel, bağlam.

К. ф. н., доцент Бахарлу Хади
Университет Тарбиат Модарес, Тегеран, Иран,
https://orcid.org/0000-0001-7473-4638, baharloo@modares.ac.ir

Аспирантка Бархордари, Сарина
Университет Тарбиат Модарес, Тегеран, Иран,
https://orcid.org/0009-0005-8784-3282, sarina.barkhordari@modares.ac.ir

51. АНАЛИЗ КАТФОРДОВСКИХ ТРАНСФОРМАЦИЙ ПРИ ПЕРЕВОДЕ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ С РУССКОГО ЯЗЫКА НА ПЕРСИДСКИЙ

Аннотация: Настоящая статья посвящена анализу переводческих трансформаций, применяемых при переводе научно-технических текстов с русского языка на персидский. Исследование выполнено на материале пяти текстов естественно-научной тематики (“Антибиотики”, “Атмосфера”, “Кислоты”, “Нефть” и “Рентгеновские лучи”), отобранных из учебного пособия Л. И. Ярицы “Читаем научные тексты по-русски” (Томск, 2012). Средний объем каждого текста составляет около 300 слов, что обеспечивает репрезентативность количественного и качественного анализа. Результаты показывают, что перевод научных текстов в данной языковой паре сопровождается регулярными преобразованиями, обусловленными различиями в грамматическом строе и синтаксической организации русского и персидского языков. Наиболее заметной тенденцией является переход от более компактных русских единиц к аналитическим конструкциям персидского языка. Основную долю зафиксированных трансформаций составляют структурные преобразования и замены единиц перевода, при этом особого внимания заслуживают регулярные случаи передачи падежных значений, преобразования инфинитива в личную форму глагола и замены простого слова составным или аналитическим глагольным оборотом.

Ключевые слова: переводческая трансформация, научно-технический текст, Дж. Кэтфорд, русский язык, персидский язык.

ANALYSIS OF CATFORD TRANSFORMATIONS IN THE TRANSLATION OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL TEXTS FROM RUSSIAN INTO PERSIAN

Abstract: This article analyzes translation transformations employed when rendering scientific and technical texts from Russian into Persian. The study is based on five science-related texts ("Antibiotics," "Atmosphere," "Acids," "Oil," and "X-rays") selected from L. I. Yaritsa’s textbook Reading Scientific Texts in Russian (Tomsk, 2012). The average length of each text is approximately 300 words, ensuring their comparability for both quantitative and qualitative analysis. The findings indicate that translating scientific texts in this language pair involves regular structural modifications caused by differences in the grammatical systems and syntactic organization of Russian and Persian.

The most prominent tendency is the shift from more compact Russian units to analytic constructions in Persian. Structural transformations and unit replacements account for the majority of the identified transformations. Particular attention is drawn to the recurring cases of rendering case meanings, converting infinitives into finite verb forms, and replacing simple lexical items with compound or analyticalverbal phrases.
Keywords: translation shift, scientific and technical text, J. Catford, Russian language, Persian language.

RUSÇADAN FARSÇAYA BİLİMSEL VE TEKNİK METİNLERİN ÇEVİRİSİNDE CATFORD DÖNÜŞÜMLERİNİN ANALİZİ

Özet: Bu çalışma, bilimsel ve teknik metinlerin Rusçadan Farsçaya çevirisinde kullanılan çeviri dönüşümlerini analiz etmektedir. Çalışma, L. İ. Yaritsa'nın Rusça Bilimsel Metinleri Okuma (Tomsk, 2012) adlı ders kitabından seçilen beş bilimsel metin ("Antibiyotikler", "Atmosfer", "Asitler", "Petrol" ve "X-ışınları") temel alınarak hazırlanmıştır. Her metnin ortalama uzunluğu yaklaşık 300 kelimedir; bu da metinlerin hem nicel hem de nitel analiz açısından karşılaştırılabilir olmasını sağlamaktadır. Bulgular, bu dil çiftinde bilimsel metinlerin çevirisinin, Rusça ve Farsça dillerinin gramer sistemleri ve sözdizimsel yapıları arasındaki farklılıklardan kaynaklanan düzenli yapısal değişiklikleri içerdiğini göstermektedir. En belirgin eğilim, Rusçadaki daha kompakt birimlerden Farsçadaki analitik yapıya doğru kaymadır. Tespit edilen dönüşümlerin çoğunluğunu yapısal dönüşümler ve birim değiştirmeleri oluşturmaktadır. Hal anlamlarının aktarılması, mastarların sonlu fiil biçimlerine dönüştürülmesi ve basit sözcüklerin bileşik veya analitik fiil öbekleriyle değiştirilmesi gibi tekrarlanan durumlara özellikle dikkat çekilmektedir.
Anahtar Kelimeler: çeviri kayması, bilimsel ve teknik metin, J. Catford, Rusça, Farsça.

Emine Buran
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0009-0005-2135-0063, emineburan_38@hotmail.com

52. СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ КАТЕГОРИИ ЭВИДЕНЦИАЛЬНОСТИ В РУССКОМ И ТУРЕЦКОМ ЯЗЫКАХ: СОПОСТАВИТЕЛЬНО-ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ И ПЕРЕВОДОВЕДЧЕСКИЙ АСПЕКТЫ

Аннотация: В статье исследуются способы выражения эвиденциальности (засвидетельствованности) в турецком и русском языках с позиций сопоставительного языкознания и переводоведения. Исследование не претендует на исчерпывающее освещение проблемы, однако представляет интерес для изучения особенностей передачи эвиденциальных значений при переводе с турецкого языка на русский и с русского на турецкий. В турецком языке выражение этих значений непосредственно связано с системой глагольных форм, тогда как в русском языке они передаются посредством морфосинтаксических конструкций, лексических средств и контекста. Цель исследования — выявить способы выражения прямой и косвенной эвиденциальности в обоих языках и определить особенности функционирования данной категории в каждой из рассматриваемых языковых систем. В качестве отправной точки анализа выбран турецкий язык, поскольку в нём эвиденциальность связана с грамматическими формами глагола. В работе применяются сопоставительный, функционально-семантический и переводоведческий методы анализа. Эвиденциальность рассматривается не как грамматическая категория, свойственная исключительно одному языку, а как семантическая область, средства выражения которой различаются в русском и турецком языках.

Ключевые слова: эвиденциальность, засвидетельствованность, косвенная эвиденциальность, прямая эвиденциальность, источник информации, турецкий язык, русский язык, морфема -miş, модальность, переводоведение, сопоставительное языкознание.

RUSÇA VE TÜRKÇE'DE KANITLANMIŞLIK KATEGORİSİNİN İFADE EDİLME BİÇİMLERİ. KARŞILAŞTIRMALI DİLBİLİM VE ÇEVİRİBİLİM SINIRLARINDA KANITLANMIŞLIK

Özet: Bu çalışmada, Türkçe-Rusça ve Rusça-Türkçe dil çifti çerçevesinde kanıtlanmalık veya tanıklık edilme (evidentiality) olgusuna ilişkin bir araştırma sunulmaktadır. Nesnellik iddiasında bulunmayan bu çalışma, Rusça ve Türkçenin karşılaştırmalı dilbilimi açısından önem taşımaktadır. Bu anlamın aktarılması bir dilde doğrudan fiil ekiyle ilişkiliyken, diğer dilde biçim-sözdizimsel yapılar, sözlüksel göstergeler veya bağlam aracılığıyla gerçekleştirilir.

Bu araştırmanın amacı Türkçe ve Rusçada doğrudan ve dolaylı kanıtlanmalığın ifade edilme yollarını ortaya koymak ve bu kategorinin her iki dilde nasıl tezahür ettiğini belirlemektir. Türkçede

kanıtlanmalık kategorisi fiil biçimleri sistemiyle bağlantılı olduğu için analizin başlangıç noktası olarak Türkçe seçilmiştir.

Çalışmada karşılaştırmalı, işlevsel-anlamsal ve çeviribilimsel yöntemler kullanılmaktadır. Kanıtlanmalık, tek bir dilin dilbilgisel bir olgusu olarak değil, Rusça ve Türkçede farklı şekilde organize edilmiş anlamsal bir alan olarak ele alınmaktadır.

Anahtar kelimeler: kanıtlanmalık, tanıklık edilme, dolaylı kanıtlanmalık, doğrudan kanıtlanmalık, bilgi kaynağı, Türkçe, Rusça, -miş biçimbirimi, kipsellik, çeviribilim, karşılaştırmalı dilbilim.

WAYS OF EXPRESSING THE CATEGORY OF ATTESTATION IN RUSSIAN AND TURKISH. EVIDENTIALITY AT THE INTERFACE BETWEEN COMPARATIVE LINGUISTICS AND TRANSLATION STUDIES

Abstract: This article presents a study of the phenomenon of evidentiality (or witnessing) within the framework of the language pairs Turkish Russian and Russian Turkish. While not claiming complete objectivity, this study may be of value to the comparative linguistics of Russian and Turkish. In one language, the expression of this meaning is directly linked to a verbal suffix, whereas in the other, it is conveyed through morphosyntactic structures, lexical indicators, or context.

The purpose of this study is to identify the ways of expressing direct and indirect evidentiality in Turkish and Russian and to determine how this category manifests in both languages. Turkish was chosen as the starting point for the analysis because the category of evidentiality in Turkish is intrinsically linked to the system of verb forms.

The study employs comparative, functional-semantic, and translation-oriented methodologies. Evidentiality is examined not merely as a grammatical phenomenon of an isolated language, but as a semantic domain organized differently in Russian and Turkish.

Keywords: evidentiality, witnessing, indirect evidentiality, direct evidentiality, source of information, Turkish language, Russian language, -miş morpheme, modality, translation studies, comparative linguistics.

Dr. Öğretim Üyesi Funda Temur
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0003-3430-657X, funda.temur@asbu.edu.tr

53. РОЛЬ ПЕРЕВОДЧИКА И ТРУДНОСТИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПЕРЕВОДА С ТУРЕЦКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА КЮРШАТА БАШАРА “BAŞUCUMDA MÜZİK”)

Аннотация: В статье рассматриваются типичные ошибки, возникающие при переводе художественных произведений с турецкого языка на русский. Материалом исследования послужили роман Кюршата Башара “Başucumda Müzik” и его русский перевод, выполненный А. Ю. Дмитриевой и опубликованный в России в 2011 году Языковым центром имени Ф. М. Достоевского. Несмотря на в целом высокое качество перевода, в нём выявлен ряд недостатков. В результате сопоставительного и контекстуального анализа установлены такие переводческие ошибки, как пропуск значимых смысловых компонентов, смысловые искажения, неверный выбор лексических соответствий, калькирование турецких конструкций, употребление слов без учёта контекста, необоснованные добавления, стилистическая нейтрализация или чрезмерное усиление выразительности, а также утрата или замена образов оригинала. Результаты исследования показывают, что формальная понятность переведённого высказывания не всегда обеспечивает его функциональную эквивалентность оригиналу. При художественном переводе необходимо передавать не только основное содержание произведения, но и особенности повествовательной перспективы, эмоциональную тональность, систему метафор и ритмическую организацию авторской прозы.

Ключевые слова: художественный перевод, перевод с турецкого языка на русский, переводческие ошибки, эквивалентность, адекватность, контекстуальная обусловленность словоупотребления, калькирование, художественная образность, редактирование перевода.

TÜRKÇEDEN RUSÇAYA EDEBÎ ESER ÇEVİRİSİNDE ÇEVİRMENİN ROLÜ VE ÇEVİRİ GÜÇLÜKLERİ (KÜRŞAT BAŞAR’IN *BAŞUCUMDA MÜZİK* ROMANI TEMELİNDE)

Özet: Bu çalışmada, edebî metinlerin Türkçeden Rusçaya çevrilmesi sırasında ortaya çıkan yaygın çeviri hataları ele alınmaktadır. Araştırmanın temelini, Kürşat Başar’ın *Başucumda Müzik* adlı romanı ile A. Yu. Dmitrieva tarafından yapılan ve 2011 yılında Rusya’da F. M. Dostoyevski Dil Merkezi tarafından yayımlanan Rusça çevirisi oluşturmaktadır. Söz konusu çeviri genel olarak başarılı olmakla birlikte çeşitli sorunlar da içermektedir.

Karşılaştırmalı ve bağlamsal inceleme sonucunda, anlam açısından önemli unsurların atlanması, anlam kaymaları, yanlış sözcük karşılıklarının tercih edilmesi, Türkçe yapılardan yapılan doğrudan aktarımlar, sözcüklerin bağlama uygun kullanılmaması, gerekçesiz eklemeler, üslubun nötrleştirilmesi

ya da aşırı biçimde belirginleştirilmesi ile özgün metindeki imgelerin kaybolması veya başka imgelerle değiştirilmesi gibi çeviri sorunları tespit edilmiştir.

Edebî çeviride, biçimsel açıdan anlaşılır bir ifadenin her zaman işlevsel açıdan eşdeğer olmadığı görülmektedir. Bu nedenle çevirmenin yalnızca metnin temel anlamını değil, aynı zamanda anlatı bakışını, duygusal yapısını, metaforik örgüsünü ve yazarın düzyazısına özgü ritmi de aktarması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: edebî çeviri, Türkçe-Rusça çeviri, çeviri hatası, eşdeğerlik, uygunluk, sözcüklerin bağlama uygunluğu, doğrudan aktarım, imgesellik, çeviri editörlüğü.

THE ROLE OF THE TRANSLATOR AND THE DIFFICULTIES OF TRANSLATING LITERARY WORKS FROM TURKISH INTO RUSSIAN (BASED ON THE NOVEL "BAŞUCUMDA MÜZİK" BY KÜRSAT BASHAR)

Abstract: This article examines the most common errors encountered when translating literary texts from Turkish into Russian. The research focuses on Kürşat Başar's novel "Başucumda Müzik" and its undeniably successful, yet flawed, Russian translation by A. Yu. Dmitrieva, published in Russia in 2011 by the Dostoevsky Language Center. Based on comparative and contextual analysis, we have suggested the following errors: omissions of significant components, semantic distortions, false lexical correspondences, loan translations of Turkish constructions, violations of lexical compatibility, unjustified additions, stylistic neutralization or exaggeration, and the loss or substitution of imagery. When translating a literary text, a formally understandable phrase is not always functionally equivalent; the translator must convey not only the subject matter but also the narrative perspective, emotional appeal, system of metaphors, and rhythm of the author's prose.

Key words: literary translation, Turkish Russian translation, translation, equivalence, adequacy, lexical compatibility, calque, imagery, translation editing.

ЦИФРОВАЯ ГУМАНИТАРИСТИКА, ИИ, ЛИНГВОДИДАКТИКА, ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ, МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ

DIGITAL HUMANITIES, AI, LANGUAGE TEACHING, DIGITAL TECHNOLOGIES, INTERCULTURAL COMMUNICATION

DİJİTAL BEŞERİ BİLİMLER, YAPAY ZEKA, DİL ÖĞRETİMİ, DİJİTAL TEKNOLOJİLER, KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM

Преподаватель Султонмуродова Фарангиз Акрамовна
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан
https://orcid.org/0009-0004-9402-9636, *farangizsafarova2026@icloud.com*

54. ЦИФРОВАЯ ГУМАНИТАРИСТИКА И ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ ФИЛОЛОГОВ К НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация: В статье рассматриваются современные направления совершенствования методики подготовки будущих филологов к научно-исследовательской деятельности в условиях цифровой трансформации филологического образования. Особое внимание уделяется возможностям цифровой гуманитаристики, корпусной лингвистики и генеративного искусственного интеллекта в организации исследовательской деятельности студентов. Обоснована необходимость сочетания традиционных методов филологического анализа с цифровыми инструментами обработки и интерпретации языкового и литературного материала. Разработана трехэтапная методическая модель исследовательской подготовки будущих филологов, включающая эвристико-поисковый, аналитико-цифровой и верификационно-этический этапы. Определены информационно-поисковый, аналитико-инструментальный, критико-верификационный и этико-рефлексивный компоненты цифровой исследовательской компетентности. Предложены методические приемы “гибридный филологический анализ” и “аудит ответа ИИ”, обеспечивающие развитие самостоятельности, критического мышления и академической ответственности студентов. Сделан вывод о том, что искусственный интеллект в подготовке будущего филолога должен рассматриваться не как замена исследователя, а как инструмент расширения его исследовательских возможностей.

Ключевые слова: будущий филолог, исследовательская деятельность, методика подготовки, цифровая гуманитаристика, искусственный интеллект, корпусная лингвистика, цифровые технологии, исследовательская компетентность, критическое мышление, академическая добросовестность.

DIGITAL HUMANITIES AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PREPARING FUTURE PHILOLOGISTS FOR RESEARCH ACTIVITIES

Abstract: The article examines contemporary approaches to improving the methodology of preparing future philologists for research activities in the context of the digital transformation of philological education. Particular attention is paid to the potential of digital humanities, corpus linguistics, and generative artificial intelligence in organizing students’ research activities. The study substantiates the need to combine traditional methods of philological analysis with digital tools for processing and interpreting linguistic and literary material.

A three-stage methodological model for the research training of future philologists is developed, comprising the heuristic-search, analytical-digital, and verification-ethical stages. The study identifies the information-search, analytical-instrumental, critical-verification, and ethical-reflective components of digital research competence. The methodological techniques of “hybrid philological analysis” and “AI response audit” are proposed to foster students’ independence, critical thinking, and academic responsibility.

The article concludes that artificial intelligence in the preparation of future philologists should be regarded not as a substitute for the researcher, but as a tool for expanding their research capabilities.

Keywords: future philologist, research activities, training methodology, digital humanities, artificial intelligence, corpus linguistics, digital technologies, research competence, critical thinking, academic integrity.

GELECEĞİN FİLOLOGLARININ BİLİMSEL ARAŞTIRMA FAALİYETLERİNE HAZIRLANMASINDA DİJİTAL BEŞERÎ BİLİMLER VE YAPAY ZEKÂ

ÖZET: Bu makalede, filoloji eğitiminin dijital dönüşümü bağlamında geleceğin filologlarının bilimsel araştırma faaliyetlerine hazırlanmasına yönelik yöntemlerin geliştirilmesindeki çağdaş yaklaşımlar ele alınmaktadır. Öğrencilerin araştırma faaliyetlerinin düzenlenmesinde dijital beşerî bilimler, derlem dilbilimi ve üretken yapay zekânın sunduğu olanaklara özel önem verilmektedir. Filolojik analizde kullanılan geleneksel yöntemlerin, dilsel ve edebî materyalin işlenmesi ve yorumlanmasına yönelik dijital araçlarla birleştirilmesinin gerekliliği ortaya konulmaktadır.

Geleceğin filologlarının araştırma eğitimine yönelik, sezgisel-arama, analitik-dijital ve doğrulama-etik aşamalarından oluşan üç aşamalı bir yöntemsel model geliştirilmiştir. Dijital araştırma yeterliliğinin bilgi-arama, analitik-araçsal, eleştirel-doğrulama ve etik-yansıtıcı bileşenleri belirlenmiştir. Öğrencilerin bağımsızlığını, eleştirel düşünme becerilerini ve akademik sorumluluklarını geliştirmeyi sağlayan “hibrit filolojik analiz” ve “YZ yanıtı denetimi” yöntemleri önerilmektedir.

Sonuç olarak, geleceğin filologlarının yetiştirilmesinde yapay zekânın araştırmacının yerine geçen bir unsur olarak değil, araştırma olanaklarını genişleten bir araç olarak değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: geleceğin filoloğu, araştırma faaliyetleri, hazırlama yöntemi, dijital beşerî bilimler, yapay zekâ, derlem dilbilimi, dijital teknolojiler, araştırma yeterliliği, eleştirel düşünme, akademik dürüstlük.

К.ф.н., доцент Фисенко Ольга Сергеевна
Российский университет дружбы народов им. П. Лумумбы, РУДН кафедра русского языка 2. Россия,
https://orcid.org/0000-0002-3824-5535, fisenko-os@rudn.ru

55. УЧЕБНАЯ КНИГА КАК “КНИГА В КНИГЕ”: ФУНКЦИИ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ-МЕДИАТОРА В ЦИФРОВУЮ ЭПОХУ

Аннотация: В статье рассматривается учебная книга как частный случай литературного и культурного феномена “книги в книге” (“текста в тексте”). Опираясь на теорию “текста в тексте” Ю.М. Лотмана, концепцию диалогизма и “чужого слова” М.М. Бахтина и теорию интертекстуальности, показывается, что учебный текст всегда представляет собой сложную структуру вложенных текстов: цитируемых источников, хрестоматийных фрагментов, комментариев и метаописаний. Ключевой фигурой, которая “разворачивает” эту вложенность и превращает статичный текст в событие понимания, выступает преподаватель-медиатор. Доказывается, что в условиях цифровизации образования феномен “книги в книге” претерпевает качественную трансформацию: линейная вложенность сменяется гипертекстовой, ремедиация порождает многослойные цифровые образовательные среды, а функции преподавателя смещаются от трансляции содержания к навигации, отбору и критической интерпретации бесконечно умножающихся текстов.

Ключевые слова: учебная книга, цифровая эпоха, преподаватель-медиатор.

THE TEXTBOOK AS A 'BOOK WITHIN A BOOK': THE ROLE OF THE TEACHER-MEDIATOR IN THE DIGITAL AGE

Abstract: The article examines the textbook as a particular case of the literary and cultural phenomenon of the "book within a book" ("text within a text"). Drawing on Y. M. Lotman’s theory of the "text within a text," M. M. Bakhtin’s concepts of dialogism and the "word of the other," as well as the theory of intertextuality, it demonstrates that the educational text always constitutes a complex structure of embedded texts: cited sources, anthology fragments, commentaries, and meta descriptions. The key figure who "unfolds" this embeddedness and transforms a static text into an event of understanding is the mediator teacher. It is argued that in the context of the digitalization of education, the phenomenon of the "book within a book" undergoes a qualitative transformation: linear embeddedness is replaced by hyper textuality, remediation generates multilayered digital educational environments, and the functions of the teacher shift from the transmission of content to the navigation, selection, and critical interpretation of endlessly multiplying texts.

Keywords: Textbook, Digital Age, Mediator Teacher.

“KİTAP İÇİNDEKİ KİTAP” OLARAK DERS KİTABI: DİJİTAL ÇAĞDA ÖĞRETMEN-ARACININ ROLÜ

Özet: Bu çalışmada öğretim kitabı, edebî ve kültürel bir fenomen olan “kitap içinde kitap” (“metin içinde metin”) olgusunun özel bir örneği olarak ele alınmaktadır. Y. M. Lotman’ın “metin içinde metin” kuramı, M. M. Bahtin’in diyalojizm ve “başkasının sözü” kavramı ile metinlerarasılık kuramından hareketle, öğretim metninin alıntılanan kaynaklar, antoloji niteliğindeki parçalar, yorumlar ve üstmetinsel betimlemelerden oluşan iç içe geçmiş, karmaşık bir yapı sergilediği gösterilmektedir.

Bu iç içeliği “açan” ve statik metni bir anlama olayına dönüştüren temel figür, aracı öğretmendir. Eğitimin dijitalleşmesi koşullarında “kitap içinde kitap” olgusunun niteliksel bir dönüşüm geçirdiği; doğrusal iç içeliğin yerini hipermetinsel yapıya bıraktığı, yeniden aracılanmanın çok katmanlı dijital eğitim ortamları oluşturduğu ve öğretmenin işlevlerinin içerik aktarımından, sürekli çoğalan metinler arasında yönlendirme, seçme ve eleştirel yorumlamaya doğru kaydığı ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: öğretim kitabı, dijital çağ, aracı öğretmen.

Дилдора Зафуровна Базарова,
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0000-0001-6794-5947, zamira.radzhabova.82@gmail.com

К.ф.н., доцент Раджобова Замира Чингизовна,
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0008-9347-3443, radzhabova.zamira.82@mail.ru

56. МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ: ПУТИ И ПОДХОДЫ К ИССЛЕДОВАНИЮ

Аннотация: В данной статье рассматриваются методологические аспекты межкультурной коммуникации, а также пути и подходы к исследованию данного явления. Межкультурная коммуникация становится все более актуальной в условиях глобализации, что требует использования разнообразных методов и подходов для анализа.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, методология, исследование, качественные методы, количественные методы.

METHODOLOGICAL ASPECTS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION: WAYS AND APPROACHES TO RESEARCH

Abstract: This article examines the methodological aspects of intercultural communication, as well as ways and approaches to the study of this phenomenon. Intercultural communication is becoming increasingly relevant in the context of globalization, which requires the use of various methods and approaches for analysis.

Keywords: Intercultural Communication, Methodology, Research, Qualitative Methods, Quantitative Methods.

KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİMİN YÖNTEMSEL BOYUTLARI: ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ VE YAKLAŞIMLARI

Özet: Bu çalışmada, kültürlerarası iletişimin yöntemsel boyutları ile söz konusu olgunun incelenmesine yönelik araştırma yöntemleri ve yaklaşımlar ele alınmaktadır. Kültürlerarası iletişim, küreselleşme koşullarında giderek daha fazla önem kazanmakta ve bu durum, olgunun kapsamlı bir biçimde analiz edilebilmesi için çeşitli yöntem ve yaklaşımların kullanılmasını gerekli kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kültürlerarası iletişim, metodoloji, araştırma, nitel yöntemler, nicel yöntemler.

Преподаватель, Шодиева Матлуба Солеевна
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0005-8636-2858, matlubasoleyevna@gmail.com

57. ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ПРЕПОДАВАНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА

Аннотация: В статье рассматриваются дидактические возможности цифровых технологий и искусственного интеллекта в преподавании русского языка в современной образовательной среде. Цель исследования состоит в определении методически обоснованных способов интеграции цифровых платформ, мультимедийных ресурсов, интерактивных сервисов и генеративного искусственного интеллекта в формирование языковой, речевой, коммуникативной и цифровой компетенций обучающихся. Методологическую основу составили анализ научно-методической литературы, сравнительно-сопоставительный анализ функциональных возможностей цифровых инструментов и обобщение педагогических практик. Показано, что цифровая среда расширяет возможности индивидуализации обучения, оперативной обратной связи, визуализации языкового материала и организации самостоятельной работы. Особое внимание уделено применению ИИ при создании дифференцированных заданий, моделировании речевых ситуаций, работе с текстом, лексикой и грамматикой, а также при формирующем оценивании. Одновременно обозначены риски: фактические ошибки генеративных систем, снижение самостоятельности обучающихся, проблемы академической добросовестности и защиты персональных данных. Делается вывод о том, что эффективность ИИ определяется не самим инструментом, а методическим сценарием его использования и обязательной проверкой результатов преподавателем и студентом.

Ключевые слова: цифровые технологии, искусственный интеллект, русский язык, цифровая образовательная среда, коммуникативная компетенция, персонализация, академическая добросовестность, цифровая грамотность.

DIGITAL TECHNOLOGIES AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TEACHING RUSSIAN

Abstract: The article examines the didactic potential of digital technologies and artificial intelligence in teaching Russian within the contemporary educational environment. The study aims to identify methodologically grounded ways of integrating digital platforms, multimedia resources, interactive services, and generative artificial intelligence into the development of learners' linguistic, speech, communicative, and digital competencies. The methodology combines an analysis of research and methodological literature, a comparative examination of the functions of digital tools, and a synthesis of teaching practices. The study shows that a digital environment broadens opportunities for individualized learning, rapid feedback, visualization of language material, and independent work. Particular attention is paid to the use of AI for generating differentiated tasks, modelling

communicative situations, working with texts, vocabulary, and grammar, and supporting formative assessment. At the same time, the article identifies important risks, including factual errors produced by generative systems, reduced learner autonomy, academic integrity concerns, and personal data protection. It is concluded that the educational effectiveness of AI depends not on the tool itself but on the methodological scenario in which it is used and on the systematic verification of generated content by both teachers and learners.
Keywords: Digital Technologies, Artificial Intelligence, Russian Language, Digital Learning Environment, Communicative Competence, Personalization, Academic Integrity, Digital Literacy.

RUS DİLİ ÖĞRETİMİNDE DİJİTAL TEKNOLOJİLER VE YAPAY ZEKÂ

Özet: Bu çalışmada, çağdaş eğitim ortamında Rus dili öğretiminde dijital teknolojilerin ve yapay zekânın didaktik olanakları ele alınmaktadır. Araştırmanın amacı; öğrencilerin dilbilimsel, konuşma, iletişimsel ve dijital yeterliklerinin geliştirilmesinde dijital platformların, multimedya kaynaklarının, etkileşimli hizmetlerin ve üretken yapay zekânın yöntemsel açıdan temellendirilmiş entegrasyon biçimlerini belirlemektir. Araştırmanın metodolojik temelini bilimsel ve yöntemsel literatür analizi, dijital araçların işlevsel olanaklarının karşılaştırmalı analizi ve pedagojik uygulamaların genelleştirilmesi oluşturmaktadır. Dijital ortamın öğrenmenin bireyselleştirilmesi, hızlı geri bildirim sağlanması, dil materyalinin görselleştirilmesi ve bağımsız çalışmanın düzenlenmesi olanaklarını genişlettiği gösterilmiştir. Özellikle yapay zekânın farklılaştırılmış görevlerin hazırlanması, konuşma durumlarının modellenmesi, metin, söz varlığı ve dil bilgisi çalışmaları ile biçimlendirici değerlendirme süreçlerinde kullanımına dikkat çekilmektedir. Bununla birlikte, üretken yapay zekâ sistemlerinin olgusal hataları, öğrencilerin bağımsızlığının azalması, akademik dürüstlük ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin sorunlar gibi riskler de ortaya konulmaktadır. Sonuç olarak, yapay zekânın etkililiğinin kullanılan aracın kendisine değil, kullanımına ilişkin yöntemsel senaryoya ve elde edilen sonuçların eğitmen ve öğrenci tarafından zorunlu olarak kontrol edilmesine bağlı olduğu sonucuna varılmaktadır.
Anahtar Kelimeler: dijital teknolojiler, yapay zekâ, Rus dili, dijital eğitim ortamı, iletişimsel yeterlik, kişiselleştirme, akademik dürüstlük, dijital okuryazarlık.

Преподаватель Урунова Фируза Хайдаровна
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0004-7991-8048, Firuzaurunova9@gmail.com

58. СОПОСТАВЛЕНИЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО И МАШИННОГО ПЕРЕВОДА КАЛМЫЦКОЙ СКАЗКИ В “КАПИТАНСКОЙ ДОЧКЕ” А. С. ПУШКИНА КАК ПРИЁМ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ

А**ннотация**: В статье рассматривается методический потенциал сопоставления русского оригинала, узбекского художественного перевода Абдуллы Каххара и машинного перевода калмыцкой сказки, включённой в роман А. С. Пушкина “Капитанская дочка”. Цель исследования заключается в выявлении возможностей сравнительного анализа переводов для развития критического мышления студентов-филологов. На материале ключевых единиц и выражений анализируются способы передачи образности, экспрессивности, национально-культурных смыслов и авторской интонации. Установлено, что художественный перевод отличается контекстуальной точностью, стилистической цельностью и использованием естественных для узбекского языка конструкций, тогда как машинный вариант в основном сохраняет предметное содержание, но не всегда воспроизводит смысловые оттенки и образную выразительность оригинала. Предлагается система заданий, направленных на оценку переводческих решений, аргументацию собственной позиции и редактирование машинного текста. Делается вывод, что сопоставление художественного и машинного переводов способствует формированию аналитических, интерпретационных и рефлексивных умений студентов.

Ключевые слова: критическое мышление, художественный перевод, машинный перевод, искусственный интеллект, “Капитанская дочка”, калмыцкая сказка, Абдулла Каххар, студенты-филологи.

COMPARING THE LITERARY AND MACHINE TRANSLATIONS OF THE KALMYK TALE IN A. S. PUSHKIN’S THE CAPTAIN’S DAUGHTER AS A METHOD FOR DEVELOPING PHILOLOGY STUDENTS’ CRITICAL THINKING

Abstract: The article examines the educational potential of comparing the Russian original, Abdulla Qahhor’s Uzbek literary translation, and a machine translation of the Kalmyk tale included in Alexander Pushkin’s novel The Captain’s Daughter. The study aims to identify how comparative translation analysis can contribute to the development of philology students’ critical thinking. Selected words and expressions are used to examine the rendering of imagery, expressiveness, culturally specific meanings, and the author’s intonation. The analysis shows that the literary translation is characterized by contextual accuracy, stylistic coherence, and natural Uzbek constructions, whereas the machine-generated version generally conveys the factual content but does not always reproduce

the semantic nuances and figurative expressiveness of the original. The article proposes a set of tasks involving the evaluation of translation choices, reasoned interpretation, and the editing of machine-generated text. Comparing literary and machine translations develops students' analytical, interpretative, and reflective skills while promoting a more responsible use of artificial intelligence in philological education.
Keywords: Critical Thinking, Literary Translation, Machine Translation, Artificial Intelligence, The Captain's Daughter, Kalmyk Tale, Abdulla Qahhor, Philology Students.

FİLOLOJİ ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİNİ GELİŞTİRME YÖNTEMİ OLARAK A. S. PUŞKİN'İN "YÜZBAŞININ KIZI" ESERİNDEKİ KALMIK MASALININ EDEBÎ VE MAKİNE ÇEVİRİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Özet: Bu çalışmada, A. S. Puşkin'in *Yüzbaşının Kızı* romanında yer alan Kalmık masalının Rusça özgün metni, Abdullah Kahhar tarafından yapılmış Özbekçe edebî çevirisi ve makine çevirisinin karşılaştırılmasına dayanan yöntembilimsel potansiyel ele alınmaktadır. Araştırmanın amacı, çevirilerin karşılaştırmalı analizinin filoloji öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesindeki olanaklarını ortaya koymaktır. Temel dil birimleri ve ifadeler üzerinden imgeselliğin, dışavurumculuğun, ulusal-kültürel anlamların ve yazarın üslup tonunun aktarılma biçimleri incelenmektedir. Edebî çevirinin bağlamsal doğruluk, üslup bütünlüğü ve Özbekçe için doğal olan dilbilgisel yapıları kullanma açısından öne çıktığı; makine çevirisinin ise genel olarak metnin içeriksel anlamını koruduğu, ancak özgün metindeki anlamsal nüansları ve imgesel anlatım gücünü her zaman tam olarak yansıtamadığı tespit edilmiştir. Çeviri kararlarının değerlendirilmesine, öğrencilerin kendi görüşlerini gerekçelendirmelerine ve makine tarafından oluşturulan metnin redaksiyonuna yönelik bir dizi etkinlik önerilmektedir. Sonuç olarak, edebî ve makine çevirilerinin karşılaştırılmasının öğrencilerin analitik, yorumlayıcı ve öz değerlendirmeye dayalı becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladığı ortaya konulmaktadır.
Anahtar Kelimeler: eleştirel düşünme, edebî çeviri, makine çevirisi, yapay zekâ, *Yüzbaşının Kızı*, Kalmık masalı, Abdullah Kahhar, filoloji öğrencileri.

Dr. Öğr. Üyesi Emrullah Yiğit,
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0002-5319-0798, emrullahyigit@yyu.edu.tr

Doç. Dr. Recai Bazancir,
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0003-2393-508X, recaibazancir@yyu.edu.tr

59. DİJİTAL HİKÂYE ANLATIMININ KÜLTÜREL İÇERİK ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI: ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ VE EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ AÇISINDAN BİR İNCELEME

Özet: Dijital hikâye anlatımı, geleneksel anlatı yapısını metin, görüntü, ses, müzik ve video gibi dijital bileşenlerle bir araya getiren teknoloji destekli bir öğretim yaklaşımıdır. Eğitim ortamlarında dijital araçların yaygınlaşması, hikâyeyi yalnızca eğitmenin sunduğu bir içerik olmaktan çıkararak öğrencinin araştırdığı, seçtiği, düzenlediği ve yeniden anlattığı bir öğrenme ürününe dönüştürmüştür. Bu çalışma, dijital hikâye anlatımının kültürel içerik öğretiminde nasıl kullanılabileceğini öğretim yöntemleri ve eğitim teknolojileri açısından incelemektedir. Araştırma literatür incelemesine dayalı nitel bir çalışma olarak tasarlanmış; dijital hikâye anlatımı, dil eğitimi, kültürel öğrenme ve teknoloji entegrasyonu üzerine yayımlanmış çalışmalar değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda dijital hikâye anlatımının kültürel içeriğin görsel-işitsel bağlam içinde sunulmasına, öğrencinin içerik üretim sürecine katılmasına ve teknoloji kullanımının pedagojik amaçla ilişkilendirilmesine imkân verdiği görülmektedir. Bununla birlikte yöntemin etkili olabilmesi, kullanılan teknolojinin niteliğinden çok öğrenme hedefi, anlatı yapısı, kaynak seçimi ve eğitmen rehberliğiyle ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: dijital hikâye anlatımı, öğretim yöntemleri, eğitim teknolojisi, kültürel içerik, dijital öğrenme.

THE USE OF DIGITAL STORYTELLING IN THE TEACHING OF CULTURAL CONTENT: A REVIEW OF TECHNOLOGY-ENHANCED TEACHING METHODS

Abstract: Digital storytelling is a technology-supported teaching approach that combines conventional narrative structure with digital components such as text, images, audio, music, and video. The growing use of digital tools in educational settings has transformed stories from content merely presented by the teacher into learning products that students research, select, organize, and retell. This study examines how digital storytelling can be used in teaching cultural content from the perspective of instructional methods and educational technology. Designed as a qualitative document-based study, it reviews research on digital storytelling, language education, cultural learning, and technology integration. The literature indicates that digital storytelling can place cultural content in an audiovisual context, involve learners in content production, and connect technology use to pedagogical purposes.

Its educational value, however, depends less on the sophistication of the technology than on learning objectives, narrative design, source selection, and teacher guidance.
Keywords: Digital Storytelling, Teaching Methods, Educational Technology, Cultural Content, Digital Learning.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВОГО СТОРИТЕЛЛИНГА В ПРЕПОДАВАНИИ КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА: АНАЛИЗ С ПОЗИЦИЙ МЕТОДИКИ ОБУЧЕНИЯ И ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация: Цифровой сторителлинг представляет собой основанный на использовании современных технологий метод обучения, объединяющий традиционные способы повествования с цифровыми средствами представления информации, такими как текст, изображения, звук, музыка и видео. Распространение цифровых инструментов в образовательной среде изменило роль повествования в учебном процессе: из материала, предлагаемого преподавателем, оно превратилось в результат самостоятельной деятельности учащихся, включающей поиск, отбор, обработку и творческое переосмысление информации. В статье рассматриваются возможности применения цифрового сторителлинга при изучении культурологического материала с позиций методики обучения и образовательных технологий. Исследование носит качественный характер и основано на обзоре научной литературы, посвящённой цифровому сторителлингу, языковому образованию, изучению культуры и интеграции цифровых технологий в учебный процесс. Анализ публикаций показал, что использование цифрового сторителлинга позволяет представлять культурологический материал в аудиовизуальной форме, вовлекать учащихся в самостоятельное создание учебного контента и обеспечивать применение цифровых технологий в соответствии с педагогическими задачами. При этом эффективность данного метода зависит не столько от технических характеристик используемых средств, сколько от чёткости целей обучения, структуры повествования, обоснованности выбора источников информации и педагогического сопровождения со стороны преподавателя.
Ключевые слова: цифровой сторителлинг, методы обучения, образовательные технологии, культурологический материал, цифровое обучение.

ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЕ, ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЯ, ФОЛЬКЛОРИСТИКА, КУЛЬТУРОЛОГИЯ, МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ, ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ, ИИ, ЛИНГВОДИДАКТИКА, ЛИНГВИСТИКА, КОМПАРАТИВИСТИКА, МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ЛИТЕРАТУРЫ

TRANSLATION STUDIES, LINGUISTIC AND CULTURAL STUDIES, FOLKLORE, CULTURAL STUDIES, INTERCULTURAL COMMUNICATION, LITERARY STUDIES, AI, LANGUAGE TEACHING METHODOLOGY, LINGUISTICS, COMPARATIVE LITERATURE, METHODS OF TEACHING LITERATURE

ÇEVİRİ BİLİMİ, DİL VE KÜLTÜR BİLİMİ, FOLKLOR BİLİMİ, KÜLTÜR BİLİMİ, KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM, EDEBİYAT BİLİMİ, YAPAY ZEKA, DİL ÖĞRETİM BİLİMİ, DİLBİLİM, KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYAT, EDEBİYAT ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Преподаватель, Султанова Зулхумор Сабатуллаевна
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0008-1589-5499, *zulxumorsabatulaevna@gmail.com*

60. РУССКИЕ ПЕРЕВОДЫ ОМАРА ХАЙЯМА КАК ОТРАЖЕНИЕ МЕНТАЛЬНОСТИ (НА МАТЕРИАЛЕ ИЗДАНИЯ 2010 г.)

Аннотация: Статья посвящена проблеме отражения русской национальной ментальности в переводческих стратегиях на материале двуязычного издания рубаи Омара Хайяма 2010 года. Актуальность исследования обусловлена устойчивым интересом к переводам Хайяма и недостаточной изученностью ментального аспекта интерпретации. Объектом выступают русские переводы рубаи, выполненные Г. Плисецким, Н. Стрижковым и В. Державиным. Предметом исследования являются лексические, стилистические и философские решения переводчиков. В ходе сопоставительного анализа оригинального текста (фарси) и его русских версий выявляются устойчивые черты: психологизация образов (трактовка рая и ада как внутренних состояний), введение просторечной и бунтарской лексики, христианские аллюзии. Установлено, что переводческие стратегии детерминированы культурным кодом русской литературы, такими чертами ментальности, как метафизичность, трагизм, свободолюбие и неприятие формальной религиозности. Результаты исследования показывают, что русские переводчики конструируют образ Хайяма как “своего” поэта, наделяя его чертами, созвучными русской литературной традиции психологизма и богоискательства.

Ключевые слова: Омар Хайям, переводоведение, стратегии интерпретации, национальная ментальность, поэтический перевод, восточная поэзия, межкультурная коммуникация.

RUSSIAN TRANSLATIONS OF OMAR KHAYYAM AS A REFLECTION OF MENTALITY (BASED ON THE 2010 EDITION)

Abstract: The article is devoted to the problem of reflecting the Russian national mentality in translation strategies based on the material of the 2010 bilingual edition of Omar Khayyam's rubaiyat. The relevance of the study is due to the steady interest in Khayyam's translations and the insufficient study of the mental aspect of interpretation. The object of the study is the Russian translations of the rubaiyat made by G. Plisetsky, N. Strizhkov, and V. Derzhavin. The subject is the lexical, stylistic, and philosophical decisions of the translators. A comparative analysis of the original text (Farsi) and its Russian versions reveal stable features: the psychologization of images (interpretation of heaven and hell as internal states), the introduction of colloquial and rebellious vocabulary, and Christian allusions. It is established that translation strategies are determined by the cultural code of Russian literature, including mentality traits such as meta physicality, tragedy, love of freedom, and rejection of formal religiosity. The results show that Russian translators construct the image of Khayyam as "their"

poet, endowing him with features consonant with the Russian literary tradition of psychologism and God-seeking.
Keywords: Omar Khayyam, Translation Studies, Interpretation Strategies, National Mentality, Poetic Translation, Oriental Poetry, Cross-Cultural Communication.

ZİHNİYETİN BİR YANSIMASI OLARAK ÖMER HAYYAM'IN RUSÇA ÇEVİRİLERİ (2010 BASKISI TEMELİNDE)

Özet: Bu çalışmada, Ömer Hayyam'ın rubailerinin 2010 yılında yayımlanan iki dilli baskısı temelinde, Rus ulusal zihniyetinin çeviri stratejilerine nasıl yansıdığı ele alınmaktadır. Araştırmanın güncelliği, Hayyam çevirilerine yönelik süregelen ilgiye karşın, yorumlamanın zihniyet boyutunun yeterince incelenmemiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Araştırmanın nesnesini G. Plisetskiy, N. Strijkov ve V. Derjavin tarafından gerçekleştirilen rubailerin Rusça çevirileri oluşturmaktadır. Araştırmanın konusunu, çevirmenlerin sözcük seçimi, üslup ve felsefi yorumlama düzeyindeki tercihleri oluşturmaktadır. Farsça özgün metin ile Rusça çeviri metinlerinin karşılaştırmalı analizi sonucunda, imgelerin psikolojikleştirilmesi, cennet ve cehennemin içsel durumlar olarak yorumlanması, konuşma diline özgü ve isyankâr söz varlığının kullanılması ile Hristiyanlıkla ilişkili göndermelerin eklenmesi gibi belirgin özellikler ortaya konulmuştur. Çeviri stratejilerinin, Rus edebiyatının kültürel kodu ile metafiziklik, trajizm, özgürlük tutkusu ve biçimsel dindarlığa mesafeli duruş gibi zihniyet özelliklerinin etkisiyle şekillendiği belirlenmiştir. Araştırma sonuçları, Rus çevirmenlerin Hayyam'ı, Rus edebî geleneğindeki psikolojizm ve Tanrı arayışıyla örtüşen nitelikler üzerinden "kendilerine yakın" bir şair olarak yorumladıklarını göstermektedir.
Anahtar Kelimeler: Ömer Hayyam, çeviribilim, yorumlama stratejileri, ulusal zihniyet, şiir çevirisi, Doğu şiiri, kültürlerarası iletişim.

К.ф.н., доцент Марьям Шафаги
Университет им. Алламе Табатабаи, Тегеран, Иран
https://orcid.org/0000-0003-0244-0651, shafaghi@atu.ac.ir

К.ф.н., доцент Марьям Моради
Университет им. Алламе Табатабаи, Тегеран, Иран
https://orcid.org/0000-0002-6652-227X, m.moradi@atu.ac.ir

61. ПЕРВЫЙ, ВТОРОЙ И ТРЕТИЙ ТОМА АКАДЕМИЧЕСКОГО ИЗДАНИЯ “НАРТЫ” КАК ЕДИНАЯ ОСНОВА ПЕРЕВОДА С РУССКОГО НА ПЕРСИДСКИЙ

Аннотация: В статье рассматривается перевод второго тома академического издания нартовского эпоса “Нарты” с русского языка на персидский как единый переводческий проект, основанный на комплексном использовании всех трёх томов. Анализ направлен на выявление функциональной роли первого и третьего томов в обеспечении адекватной передачи содержания и культурно-исторических смыслов основного нарративного корпуса второго тома. Показано, что первый том, прежде всего вводная статья В. И. Абаева, выполняет функцию теоретико-интерпретационной основы, позволяющей уточнить историко-культурный статус эпоса, его поэтику и мифологическую систему, а также соотнести осетинскую традицию с иранским культурно-языковым контекстом. Третий том, включающий комментарии и этнографические, культурологические, текстологические и терминологические пояснения, используется как научно-справочный аппарат при переводе культурно маркированных единиц (например, нартхор, хъоди, Алай), мифологической лексики, имён собственных, ритуальных формул и реалий материальной культуры. Делается вывод, что опора на интерпретационные материалы наряду с русским текстом-источником обеспечивает целостность однотомного персидского перевода и сохранение смысловой, культурной и контекстуальной многослойности эпического корпуса.

Ключевые слова: Нартовский эпос, перевод, русский язык-посредник, академическое издание, В. И. Абаев, культурные реалии, мифологическая лексика, переводческая стратегия.

THE FIRST, SECOND, AND THIRD VOLUMES OF THE ACADEMIC EDITION OF “NARTS” AS A UNIFIED BASIS FOR TRANSLATION FROM RUSSIAN INTO PERSIAN

Abstract: This article examines the Persian translation of the second volume of the academic edition of the Nart epic *Narty* from Russian as a single translation project based on the integrated use of all three volumes. The analysis focuses on identifying the functional role of the first and third volumes in ensuring an adequate transfer of the content and the cultural-historical meanings of the main narrative corpus of the second volume. It is shown that the first volume, above all V. I. Abaev’s introductory article, serves as a theoretical and interpretive framework that clarifies the historical and

cultural status of the epic, its poetics and mythological system, and relates the Ossetian tradition to the Iranian cultural and linguistic context. The third volume, which contains commentary and ethnographic, cultural, textological and terminological explanations, is used as a scholarly reference apparatus in the translation of culturally marked units (for example, *nartxor*, *x'odi*, *Alai*), mythological vocabulary, proper names, ritual formulas and the material culture realities. The article concludes that reliance on interpretive materials alongside the Russian source text ensures the integrity of the one-volume Persian translation and preserves the semantic, cultural and contextual multilayeredness of the epic corpus.
Keywords: Nart epic, translation, Russian as an intermediary language, academic edition, V. I. Abaev, cultural realia, mythological lexis, translation strategy.

RUSÇADAN FARSÇAYA ÇEVİRİNİN ORTAK TEMELİ OLARAK "NART" ADLI AKADEMİK YAYININ BİRİNCİ, İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ CİLTLERİ

Özet: Bu çalışmada, Nart destanının akademik yayınının ikinci cildinin Rusçadan Farsçaya çevrilmesi, üç cildin birlikte ve birbirini tamamlayacak biçimde kullanılmasına dayanan bütüncül bir çeviri projesi olarak ele alınmaktadır. İncelemenin odağını, birinci ve üçüncü ciltlerin, ikinci ciltte yer alan ana anlatı bütününün içeriği ile kültürel ve tarihsel anlamlarının doğru biçimde aktarılmasındaki işlevi oluşturmaktadır.

Birinci cildin, özellikle V. İ. Abayev'in giriş yazısının, destanın tarihsel ve kültürel konumunu, poetikasını ve mitolojik yapısını açıklamaya yardımcı olan kuramsal ve yorumlayıcı bir temel sunduğu; aynı zamanda Oset geleneğinin İran'ın kültürel ve dilsel bağlamıyla ilişkilendirilmesine imkân verdiği gösterilmektedir. Yorumlar ile etnografik, kültürel, metinbilimsel ve terminolojik açıklamaları içeren üçüncü cilt ise *nartxor*, *x'odi* ve *Alai* gibi kültürel anlam taşıyan birimlerin, mitolojik söz varlığının, özel adların, ritüel kalıpların ve maddi kültüre ait unsurların çevrilmesinde bilimsel bir başvuru kaynağı olarak kullanılmaktadır.

Çalışmada, Rusça kaynak metnin yanı sıra birinci ve üçüncü ciltlerde yer alan açıklayıcı ve yorumlayıcı malzemeden yararlanılmasının, tek cilt hâlinde hazırlanan Farsça çevirinin bütünlüğünü sağladığı ve destanın anlamsal, kültürel ve bağlamsal çok katmanlı yapısının korunmasına katkıda bulunduğu sonucuna varılmaktadır.
Anahtar kelimeler: Nart destanı, çeviri, aracı dil olarak Rusça, akademik yayın, V. İ. Abayev, kültürel unsurlar, mitolojik söz varlığı, çeviri stratejisi.

Назанин Даманпак
магистрантка кафедры русского языка,
Мешхедский университет имени Фирдоуси
Мешхед, Иран
E-mail: damanpak.nazanin@mail.um.ac.ir
https://orcid.org/0009-0008-3838-4579

К.ф.н, Доцент Зейнаб Моазензаде
к.ф.н, доцент кафедры русского языка,
Мешхедский университет имени Фирдоуси
Мешхед, Иран
E-mail: moazen@um.ac.ir
https://orcid.org/0009-0000-0834-9520

62. КУЛЬТУРНО-МАРКИРОВАННЫЕ ИЗОБРАЖЕНИЯ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ ИРАНСКИХ СТУДЕНТОВ

Аннотация: В статье рассматривается лингводидактический и лингвокультурный потенциал культурно маркированных изображений в обучении русскому языку иранских студентов. Актуальность исследования обусловлена необходимостью формирования у иностранных учащихся не только языковой, но и социокультурной компетенции, обеспечивающей адекватное восприятие реалий страны изучаемого языка. Особое внимание уделяется роли учебника русского языка как иностранного в репрезентации национальной культуры и формировании представлений обучающихся о России. На материале современных учебных пособий по русскому языку как иностранному анализируется взаимодействие визуальных образов, текстов и учебных заданий, направленных на освоение культурно обусловленной информации. Рассматриваются изображения, репрезентирующие нормы гостеприимства, праздничную культуру, традиционные символы, историческую память и художественное наследие России. Показано, что визуальный компонент способен выполнять не только иллюстративную, но и семантизирующую, коммуникативную, социокультурную и мотивационную функции. Особое значение культурно маркированные изображения приобретают в обучении иранских студентов, поскольку позволяют соотносить языковой материал с конкретными культурными реалиями и тем самым способствуют формированию более целостного, содержательного и объективного представления о российском обществе и культуре.

Ключевые слова: культурно маркированные изображения; русский язык как иностранный; иранские студенты; лингвокультурная компетенция; социокультурная компетенция; визуализация; учебник РКИ; культурные коды; национальная культура.

RUSÇANIN İRANLI ÖĞRENCİLERE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL NİTELİK TAŞIYAN GÖRSELLER

Özet: Bu çalışmada, kültürel nitelik taşıyan görsellerin İranlı öğrencilere Rusça öğretimindeki dil-edimbilimsel ve dil-kültürel potansiyeli ele alınmaktadır. Araştırmanın güncelliği, yabancı öğrencilerde yalnızca dilsel yeterliliğin değil, aynı zamanda öğrenilen dilin ait olduğu ülkenin kültürel gerçekliklerinin doğru biçimde algılanmasını sağlayan sosyokültürel yeterliliğin geliştirilmesi gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Rusçanın yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitabının ulusal kültürün aktarılmasındaki ve öğrencilerin Rusya hakkındaki tasavvurlarının oluşturulmasındaki rolüne özel önem verilmektedir. Çalışmada, Rusçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik güncel ders materyalleri temelinde, kültürel açıdan belirlenmiş bilgilerin edinilmesine yönelik görsel unsurlar, metinler ve öğretim etkinlikleri arasındaki etkileşim analiz edilmektedir. Rusya'nın misafirperverlik normlarını, bayram kültürünü, geleneksel sembollerini, tarihsel hafızasını ve sanatsal mirasını temsil eden görseller incelenmektedir. Görsel unsurun yalnızca betimleyici değil, aynı zamanda anlamlandırıcı, iletişimsel, sosyokültürel ve motivasyonel işlevler de üstlenebildiği ortaya konulmaktadır. Kültürel nitelik taşıyan görseller, İranlı öğrencilere Rusça öğretiminde özel bir önem taşımaktadır; çünkü bu görseller dilsel materyalin somut kültürel gerçekliklerle ilişkilendirilmesine olanak sağlamakta ve böylece Rus toplumu ve kültürü hakkında daha bütüncül, içerikli ve nesnel bir anlayışın oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kültürel nitelik taşıyan görseller; Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi; İranlı öğrenciler; dil-kültür yeterliliği; sosyokültürel yeterlilik; görselleştirme; Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi ders kitabı; kültürel kodlar; ulusal kültür.

CULTURALLY MARKED IMAGES IN TEACHING RUSSIAN TO IRANIAN STUDENTS

Abstract: his article examines the linguodidactic and linguacultural potential of culturally marked images in teaching Russian to Iranian students. The relevance of the study is determined by the need to develop not only linguistic competence but also sociocultural competence among foreign learners, enabling them to adequately perceive the cultural realities of the country whose language they are studying. Particular attention is paid to the role of Russian as a foreign language (RFL) textbook in representing national culture and shaping learners' perceptions of Russia. Based on contemporary Russian-as-a-foreign-language textbooks and teaching materials, the study analyses the interaction between visual images, texts, and educational tasks aimed at acquiring culturally determined information. The analysis focuses on images representing Russian norms of hospitality, festive culture, traditional symbols, historical memory, and artistic heritage. The study demonstrates that the visual component can perform not only an illustrative function but also somaticizing, communicative, sociocultural, and motivational functions. Culturally marked images are of particular importance in teaching Russian to Iranian students, as they make it possible to relate linguistic material to specific

cultural realities and thereby contribute to the formation of a more comprehensive, meaningful, and objective understanding of Russian society and culture.

Keywords: Culturally Marked Images, Russian as a Foreign Language, Iranian Students, Linguacultural Competence, Sociocultural Competence, Visualization, Russian as a Foreign Language Textbook, Cultural Codes, National Culture.

Dr. Öğretim Üyesi Mahmut Öner
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0003-0156-4177, mahmut.oner@asbu.edu.tr

63. RİTÜELDEN DİJİTAL BELLEĞE: SLAV VE TÜRK TAKVİMSEL GELENEKLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI FOLKLOR VE TİPOLOJI PERSPEKTİFİNDEN ANALİZİ

Özet: Bu çalışma, Slav ve Türk halklarının mevsimsel takvim bayramlarını, mitolojik arketiplerini ve ritüel pratiklerini karşılaştırmalı halk bilimi ve kültürel etkileşim zemininde ele almayı amaçlamaktadır. Çalışmanın temel sorunsalı, iki geniş coğrafyada gözlemlenen ritüel benzerliklerinin tarihsel-kültürel bir temas ve ortak kökenden mi, yoksa benzer doğa döngülerine ve varoluşsal ihtiyaçlara yanıt veren işlevsel-tipolojik paralelliklerden mi kaynaklandığını metodolojik olarak ayırt etmektir.

Bu doğrultuda araştırma; kıştan bahara geçiş, yaz gündönümü, sonbahar hasat döngüsü ve kış liminal dönemlerini temsil eden eşleşmeler üzerinden kurgulanmıştır. Bahar döngüsünde ateş, arınma ve yeniden doğuş simgeleri ekseninde Maslenitsa ve Nevruz gelenekleri irdelenmekte; yaz döngüsünde ise ateşten atlama, suya ve doğaya dilek bağlama gibi pratikler üzerinden İvan Kupala ile Hıdırellez arasındaki yapısal benzerlikler incelenmektedir. Dinsel farklılıklara rağmen mezar ziyaretleri, bayramlık giysiler ve selamlaşma ritüelleri bağlamında Paskha'nın halk unsurları ile Ramazan ve Kurban Bayramı uygulamaları karşılaştırılmaktadır. Benzer biçimde, Slav kültüründeki Spaslar ve hasat başlangıcı/bitişi (Zajinki-Dojinki) ritüelleri Anadolu bereket gelenekleriyle tipolojik açıdan örtüştürülürken; kış gündönümü ritüelleri olan Svyatki/Kolyada adetleri ile Ramazan gecelerinde maniler eşliğinde ikram toplama pratikleri ve modern dönemde Ded Moroz-Ayaz Ata senkretizmi üzerinden iki kültürün ortak dönüşümleri ele alınmaktadır. Çalışma ayrıca Balkanlar ve Doğu Trakya (Kakava/Hıdırellez) gibi somut temas havzalarındaki kültürel bağdaştırma örneklerine de odaklanmaktadır.

Metodolojik çerçeve; Propp, Eliade ve Van Gennep'in yapısalcı ve ritüel odaklı kuramsal yaklaşımları ile Agapkina, Zelenin ve Çernıh gibi Doğu Slav etnografya klasiklerinin üç katmanlı bir sentezine dayanmaktadır. Bu sentez, Hıdırellez'in güncel Türkiye bağlamındaki dönüşümünü ele alan Gürçayır Teke (2016) ile Yücetürk ve Kardaş'ın (2025) çalışmaları, Balkanlar'daki Kakava-Hıdırellez şenliklerini saha araştırmasıyla belgeleyen Marushiakova ve Popov'un (2007) çalışması ve Rychkova'nın erişilebilir etnografik derlemesiyle desteklenmektedir. Son olarak çalışma, geleneksel sözlü ve ritüel mirasın günümüz dijital ortamlarındaki (sosyal medya, çevrimiçi mini-arşivler) yeniden üretim ve temsil biçimlerini eleştirel bir yaklaşımla değerlendirmektedir.

Bildirinin özgün katkısı, önerilen karşılaştırmalı çerçevenin salt kuramsal bir tartışmayla sınırlı kalmayıp, hem somut olmayan kültürel mirasın dijital yollarla korunmasına yönelik uygulamalı bir model hem de yükseköğretimde disiplinlerarası bir mikro yeterlilik programına dönüştürülebilecek

pedagojik bir çerçeve sunmasıdır. Bu yönüyle çalışma, karşılaştırmalı halk bilimi alanına katkı sunmanın yanı sıra, yükseköğretim kurumlarında kültürlerarası yetkinlik kazandırmaya yönelik program tasarımı tartışmalarına da somut bir örnek teşkil etmeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı folklor, Slav-Türk kültürel teması, halk takvimi, tipolojik benzerlik, ritüel, dijital bellek.

FROM RITUAL TO DIGITAL MEMORY: A COMPARATIVE FOLKLORE AND TYPOLOGICAL ANALYSIS OF SLAVIC AND TURKIC CALENDRICAL TRADITIONS

Abstract: This paper aims to comparatively examine the seasonal calendar festivals, mythological archetypes, and ritual practices of Slavic and Turkic folk cultures within the framework of comparative folklore and cultural interaction. The primary theoretical problem of the study is to methodologically distinguish whether the structural and symbolic convergences observed across both cultural spaces stem from historical contact and a shared origin, or from functional and typological similarities arising from shared existential necessities and agrarian seasonal cycles.

The analytical core of the research is built upon specific seasonal pairings spanning the annual calendar: spring transition, summer solstice, autumn harvest, and winter liminal periods. In the spring cycle, the rituals of Maslenitsa and Nowruz are comparatively analyzed around archetypes of fire, purification, and cyclical rebirth. The summer cycle focuses on Ivan Kupala and Hıdırellez/Kakava, dissecting shared ritual actions such as fire-jumping, fortune-telling, and water-related wishing rites, with special emphasis on Balkan and Eastern Thracian syncretic contact zones. Despite theological differences, structural parallels in community cohesion, such as cemetery visits, festive attire, and greeting formulas, are traced between the folk practices of Paskha and Islamic festive customs (Ramadan and the Sacrifice Feast). Furthermore, Slavic agrarian festivals (the Spas cycles, Zajinki, and Dojinki) are correlated with Anatolian fertility customs through a typological lens, while winter solstice traditions such as Svyatki and Kolyada door-to-door gifting rituals are contextualized alongside Ramadan-night traditions and the modern twentieth-century secular syncretism exemplified by the Ded Moroz-Ayaz Ata adaptation.

The methodology is grounded in a three-layer synthesis integrating the structuralist and ritual-focused theories of Propp, Eliade, and van Gennep with seminal East Slavic ethnographical works by Agapkina, Zelenin, and Chernykh. This synthesis is further supported by Gürçayır Teke's (2016) and Yücetürk and Kardaş's (2025) studies on the contemporary transformation of Hıdırellez in Turkey, Marushiakova and Popov's (2007) field research documenting the Kakava-Hıdırellez celebrations in the Balkans, and Rychkova's accessible ethnographic compilation. Finally, the study critically examines how these living oral traditions and communal festive rituals are reproduced and represented in contemporary digital environments, including social media and online mini-archives.

The paper's original contribution lies in demonstrating that this comparative framework is not confined to theoretical discussion alone, but offers both an applied model for the digital safeguarding

of intangible cultural heritage and a pedagogical framework that can be translated into an interdisciplinary micro-credential program in higher education. In this respect, the study aims to contribute to the field of comparative folklore while also providing a concrete example for curriculum-design discussions aimed at fostering intercultural competence in higher education institutions.

Keywords: Comparative folklore, Slavic-Turkic cultural contact, folk calendar, typological similarity, ritual, digital memory.

ОТ РИТУАЛА К ЦИФРОВОЙ ПАМЯТИ: СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ И ТИПОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СЛАВЯНСКИХ И ТЮРКСКИХ КАЛЕНДАРНЫХ ТРАДИЦИЙ

Аннотация: Исследование посвящено сопоставительному анализу сезонных календарных праздников, мифологических архетипов и обрядовых практик славянских и тюркских народов в контексте сравнительного фольклороведения и теории культурного взаимодействия. Основная задача работы — провести разграничение между контактно-генетическими связями (обусловленными историко-культурными контактами и общностью происхождения) **и** функционально-типологическими параллелями, возникшими независимо друг от друга как отражение единых природных циклов и универсальных жизненных потребностей человека. В статье анализируются календарные традиции, приуроченные к смене времён года: переходу от зимы к весне, летнему солнцестоянию, осеннему сбору урожая и переходным периодам зимнего цикла. В рамках весенней обрядности рассматриваются Масленица и Навруз, объединённые символикой огня, очищения и возрождения. При анализе летних праздников выявляются структурные сходства между традициями Ивана Купалы и Хыдыреллеза, проявляющиеся в прыжках через костёр, ритуалах гадания и обрядовых действиях, связанных с водой и растительностью. Несмотря на конфессиональные различия, сопоставляются также народные пасхальные обычаи и традиции празднования Ураза-байрама (Рамазан-байрама) и Курбан-байрама — в частности, ритуальное посещение могил, использование праздничной одежды и формулы обрядовых приветствий. В типологическом ключе исследуются параллели между славянскими праздниками Спаса, обрядами начала и завершения жатвы (зажинки и дожинки) и анатолийскими ритуалами плодородия. В рамках зимнего цикла анализируются Святки и Коляда в сопоставлении с традицией праздничного обхода домов во время Рамадана, сопровождаемого исполнением обрядовых четверостиший (мани). Особое внимание уделено процессам культурного взаимодействия, выраженным в современном конвергентном сближении образов Деда Мороза и Аяз-Аты, а также проявлениям культурного синкретизма в контактных славяно-тюркских ареалах — прежде всего на Балканах и в Восточной Фракии (в частности, в традициях праздников Какава и Хыдыреллез).

Методологическую основу работы составляет комплексный подход, объединяющий ритуально-структурные концепции В. Я. Проппа, М. Элиаде и А. ван Геннепа с трудами ведущих этнографов и фольклористов (Т. А. Агапкиной, Д. К. Зеленина, А. В. Черных). Теоретическая база дополнена исследованиями М. Гюрчайыр Теке, С. Юджетюрка, Э. Кардаша, посвящёнными трансформации традиции Хыдыреллеза в современной Турции, этнографическими трудами Е. Марушиаковой и
В. Попова по праздничной культуре Балкан, а также материалами Н. Н. Рычковой. Наряду с этим анализируются современные формы функционипования и репрезентации обрядового наследия в цифровой среде (социальных сетях, электронных архивах и медиаплатформах).

Научная новизна работы заключается в разработке междисциплинарной сопоставительной модели, сочетающей фундаментальный анализ с решением прикладных задач. Авторами предлагаются концепция сохранения нематериального культурного наследия с использованием цифровых технологий (“цифровая память”) и образовательный модуль, ориентированный на формирование межкультурной компетентности студентов в системе высшего образования.

Ключевые слова: сравнительное фольклороведение, славяно-тюркские культурные контакты, народный календарь, типологические параллели, обряд, цифровая память, нематериальное культурное наследие.

Doç. Dr. Recai Bazancir,
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0003-2393-508X, recaibazancir@yyu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Emrullah Yiğit,
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0002-5319-0798, emrullahyigit@yyu.edu.tr

64. DİJİTAL KÜLTÜRDE ATASÖZLERİNİN DÖNÜŞÜMÜ: SOSYAL MEDYADA GELENEKSEL BİLGİNİN YENİ SÖYLEM BİÇİMLERİ

Özet: Atasözleri, sözlü kültürün uzun süreli deneyimini kısa, kalıplaşmış ve hatırlanabilir sözler aracılığıyla aktaran anlatım biçimlerindendir. Bununla birlikte atasözlerinin kalıplaşmış olması, onların değişmeden kaldığı anlamına gelmemektedir. Özellikle sosyal medya ortamları, geleneksel sözlerin yeniden yazıldığı, kısaltıldığı, güncel kavramlarla ilişkilendirildiği ve mizahi amaçlarla dönüştürüldüğü yeni bir dolaşım alanı oluşturmuştur. Bu çalışmada Türk atasözlerinin dijital kültürde geçirdiği biçimsel ve anlamsal dönüşüm, sosyal medya söylemi ve anti-atasözü kavramı çerçevesinde ele alınmaktadır. Çalışma, doküman incelemesine dayalı nitel bir araştırma olarak tasarlanmış; daha önce yayımlanmış akademik çalışmalarda kayıt altına alınan sosyal medya kaynaklı atasözü ve anti-atasözü örnekleri değerlendirilmiştir. İnceleme, dönüşümün yalnızca sözcük değiştirme düzeyinde gerçekleşmediğini; atasözlerinin otorite, deneyim, mizah, gündelik hayat ve dijital iletişim bağlamlarının da yeniden kurulduğunu göstermektedir. Sosyal medyada ortaya çıkan yeni biçimler, geleneğin ortadan kalkmasından çok, geleneksel bilginin yeni iletişim koşullarına uyarlanması olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: atasözü, dijital kültür, sosyal medya, anti-atasözü, folklor.

THE TRANSFORMATION OF PROVERBS IN DIGITAL CULTURE: NEW FORMS OF EXPRESSION FOR TRADITIONAL KNOWLEDGE ON SOCIAL MEDIA

Abstract: Proverbs transmit long-term experience embedded in oral culture through concise, formulaic, and memorable expressions. However, their formulaic character does not mean that they remain unchanged. Social media, in particular, has created a new sphere of circulation in which traditional sayings are rewritten, shortened, associated with contemporary concepts, and transformed for humorous purposes. This study examines the formal and semantic transformation of Turkish proverbs in digital culture within the framework of social media discourse and the concept of the anti-proverb. Designed as a qualitative study based on document analysis, it evaluates examples of proverbs and anti-proverbs previously documented in academic studies on social media. The analysis indicates that transformation does not occur merely through lexical substitution. The authority, experience, humour, everyday-life references, and communicative contexts attached to proverbs are

also reconstructed. New forms circulating on social media may therefore be interpreted not simply as the disappearance of tradition, but as an adaptation of traditional knowledge to new conditions of communication.
Keywords: proverb, digital culture, social media, anti-proverb, folklore.

ТРАНСФОРМАЦИЯ ПОСЛОВИЦ В ЦИФРОВОЙ КУЛЬТУРЕ: НОВЫЕ ФОРМЫ ВЫРАЖЕНИЯ ТРАДИЦИОННЫХ ЗНАНИЙ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ

Аннотация: Пословицы представляют собой одну из форм передачи многовекового опыта, накопленного в устной народной культуре, посредством кратких, устойчивых и легко запоминающихся выражений. Однако устойчивость их формы не исключает возможности изменений. Социальные сети стали новой средой распространения традиционных пословиц, в которой они переосмысляются, сокращаются, соотносятся с современными реалиями и преобразуются в юмористических целях. В статье рассматриваются структурные и семантические изменения турецких пословиц в цифровой культуре с позиций анализа дискурса социальных сетей и понятия “антипословица”. Исследование носит качественный характер и основано на анализе документов, содержащих примеры пословиц и антипословиц, возникших в социальных сетях и ранее зафиксированных в научных публикациях. Результаты анализа показали, что трансформация пословиц не ограничивается заменой отдельных слов, а затрагивает представления об авторитетности традиционного высказывания, жизненном опыте, юморе и повседневной действительности, а также особенности их функционирования в условиях цифровой коммуникации. Установлено, что новые формы пословиц в социальных сетях свидетельствуют не столько об исчезновении традиции, сколько о приспособлении традиционных знаний к изменившимся условиям общения.
Ключевые слова: пословица, цифровая культура, социальные сети, антипословица, фольклор.

Dr. Öğretim Üyesi Ersin Çetinkaya
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0003-1475-8421, ersin.cetinkaya@asbu.edu.tr

65. MEDENİYETLER DİYALOĞU BAĞLAMINDA İKİ DİL İKİ KÜLTÜR: TÜRK-RUS MİLLÎ/DİNÎ BAYRAMLARI

Özet: Bu çalışma, Türk ve Rus toplumlarının millî, dinî ve kültürel bayramları üzerinden iki toplum arasındaki kültürel benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymayı ve söz konusu benzerliklerin medeniyetler diyaloğuna sunduğu katkıyı incelemeyi amaçlamaktadır. Toplumların tarihsel hafızalarının, inanç sistemlerinin, değer yargılarının ve kolektif kimliklerinin önemli göstergelerinden biri olan bayramlar, yalnızca belirli günlerin kutlanmasıyla sınırlı olmayan, kültürel kodların kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan önemli sosyokültürel unsurlardır. Bu bağlamda Türk ve Rus toplumlarının bayram pratikleri, iki farklı kültürel yapı arasındaki ortak insani değerlerin ve kültürel paralelliklerin görünür kılınması açısından önem taşımaktadır.

Çalışmada karşılaştırmalı kültür yaklaşımından hareketle Türkiye ve Rusya'da kutlanan dinî ve millî bayramlar ile kültürel nitelikli özel günler ele alınmaktadır. Dinî bayramlar bağlamında Rus Ortodoks kültüründeki İsa'nın Doğumu *(Рождество Христово)* ile Türk-İslam kültüründeki Ramazan Bayramı, geleneksel kültürel bayramlar bağlamında Rus kültüründeki Maslenitsa ile Türk dünyasında önemli bir yere sahip olan Nevruz, millî hafıza ve bağımsızlık bağlamında ise Türkiye'deki 30 Ağustos Zafer Bayramı ve 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı ile Rusya'daki 9 Mayıs Zafer Bayramı ve Gençlik Günü karşılaştırılmaktadır. Bunun yanı sıra dil ve kültürel kimliğin korunması açısından Rusya'daki Slav Dili ve Kültürü Günü ile Türkiye'deki Türk Dil Bayramı, eğitim, aile ve toplumsal değerler açısından Bilgi Günü ve Aile, Aşk ve Sadakat Günü gibi kutlamalar da değerlendirmeye dâhil edilmektedir.

İnceleme sonucunda, Türk ve Rus toplumlarının tarihsel, dinî ve coğrafi farklılıklarına rağmen bayramların temel işlevleri bakımından dikkat çekici paralellikler taşıdığı görülmektedir. Oruç, arınma, dua, ibadet, akraba ve dost ziyaretleri, toplumsal dayanışma, yardımlaşma, geçmişi hatırlama, millî birlik ve beraberliği güçlendirme, genç nesillere kültürel değerleri aktarma ve geleceğe yönelik umut oluşturma gibi unsurlar her iki kültürde farklı biçimlerde karşılık bulmaktadır. Özellikle Maslenitsa ve Nevruz örneğinde baharın gelişi, doğanın yenilenmesi, arınma ve bereket düşüncesi etrafında şekillenen ortak sembolik yapı dikkat çekmektedir. Benzer biçimde Zafer Bayramları, farklı tarihsel olaylara dayanmakla birlikte kolektif hafızanın canlı tutulması ve millî birlik duygusunun güçlendirilmesi bakımından benzer bir işleve sahiptir. Türk ve Rus toplumlarının bayram geleneklerinin karşılaştırılması, iki kültür arasındaki farklılıkların ötesinde karşılıklı anlayış, kültürel etkileşim ve medeniyetler diyaloğu açısından ortak bir zemin bulunduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk kültürü, Rus kültürü, millî bayramlar, dinî bayramlar, karşılaştırmalı kültür çalışmaları, medeniyetler diyaloğu.

TWO LANGUAGES, TWO CULTURES IN THE CONTEXT OF THE DIALOGUE OF CIVILIZATIONS: TURKISH RUSSIAN NATIONAL AND RELIGIOUS HOLIDAYS

Abstract: This study aims to identify the cultural similarities and differences between Turkish and Russian societies through their national, religious, and cultural holidays and to examine the contribution of these similarities to the dialogue of civilizations. As important indicators of societies' historical memories, belief systems, value judgments, and collective identities, holidays are not merely occasions for celebrating particular days; they are significant sociocultural elements that facilitate the transmission of cultural codes from one generation to another. In this context, the holiday practices of Turkish and Russian societies are important in terms of revealing shared human values and cultural parallels between two distinct cultural structures.

Drawing on a comparative cultural approach, the study examines religious and national holidays as well as culturally significant special days celebrated in Türkiye and Russia. Within the context of religious holidays, the Russian Orthodox celebration of the Nativity of Christ *(Рождество Христово)* and the Turkish-Islamic celebration of Ramadan Bayram are examined. In terms of traditional cultural celebrations, Maslenitsa in Russian culture and Nevruz, which holds an important place in the Turkic world, are compared. In the context of national memory and independence, Türkiye's Victory Day on August 30 and Commemoration of Atatürk, Youth and Sports Day on May 19 are compared with Russia's Victory Day on May 9 and Youth Day. In addition, the Day of Slavic Language and Culture in Russia and Turkish Language Day in Türkiye are included in the analysis from the perspective of preserving linguistic and cultural identity. Celebrations such as Knowledge Day and Family, Love and Fidelity Day are also examined in terms of education, family, and social values.

The analysis demonstrates that, despite the historical, religious, and geographical differences between Turkish and Russian societies, their holidays exhibit notable parallels in terms of their fundamental functions. Elements such as fasting, purification, prayer, worship, visiting relatives and friends, social solidarity, mutual assistance, remembrance of the past, strengthening national unity and solidarity, transmitting cultural values to younger generations, and fostering hope for the future find counterparts in both cultures in different forms. Particularly in the cases of Maslenitsa and Nevruz, a shared symbolic structure centered on the arrival of spring, the renewal of nature, purification, and the concept of abundance is noteworthy. Similarly, although Victory Day celebrations are based on different historical events, they serve comparable functions in keeping collective memory alive and strengthening the sense of national unity. The comparison of the holiday traditions of Turkish and Russian societies demonstrates that, beyond the differences between the two cultures, there exists common ground for mutual understanding, cultural interaction, and the dialogue of civilizations.

Keywords: Turkish culture, Russian culture, national holidays, religious holidays, comparative cultural studies, dialogue of civilizations.

ДВА ЯЗЫКА, ДВЕ КУЛЬТУРЫ В КОНТЕКСТЕ ДИАЛОГА ЦИВИЛИЗАЦИЙ: НАЦИОНАЛЬНЫЕ И РЕЛИГИОЗНЫЕ ПРАЗДНИКИ ТУРЦИИ И РОССИИ

Аннотация: Цель исследования — выявить сходства и различия между турецкой и русской культурами на основе сопоставления национальных, религиозных и традиционных праздников, а также определить значение обнаруженных параллелей для диалога цивилизаций. Праздники отражают историческую память, религиозные представления, ценностные ориентиры и коллективную идентичность общества. Их значение не ограничивается празднованием определённых дат: они выполняют важную социокультурную функцию, обеспечивая сохранение и передачу культурных традиций от поколения к поколению. В связи с этим сопоставление праздничных обычаев Турции и России позволяет выявить общечеловеческие ценности и культурные параллели, объединяющие два народа. Исследование основано на сравнительно-культурологическом подходе и охватывает национальные и религиозные праздники, а также памятные даты и традиционные торжества, отмечаемые в обеих странах. В рамках анализа религиозных праздников сопоставляются православное Рождество Христово и Рамазан-байрам, а среди традиционных народных праздников — Масленица и Навруз. С точки зрения сохранения исторической памяти и укрепления национального самосознания рассматриваются отмечаемые в Турции День Победы (30 августа) и День памяти Ататюрка, молодёжи и спорта (19 мая), а также российские День Победы (9 мая) и День молодёжи. Особое внимание уделяется Дню славянской письменности и культуры в России и Дню турецкого языка в Турции как праздникам, способствующим сохранению языковой и культурной самобытности. Кроме того, анализируются День знаний и День семьи, любви и верности, отражающие значение образования, семьи и общественных ценностей. Результаты исследования показывают, что, несмотря на исторические, религиозные и географические различия, праздники обеих культур выполняют сходные социокультурные функции. Пост, духовное очищение, молитва, религиозные обряды, посещение родственников и друзей, взаимопомощь, общественная солидарность, сохранение исторической памяти, укрепление национального единства и передача культурных ценностей молодому поколению находят различные формы выражения в праздничных традициях двух народов. Особенно отчётливо символические параллели проявляются в Масленице и Наврузе, связанных с приходом весны, обновлением природы, очищением и плодородием. В свою очередь, праздники Победы, посвящённые различным историческим событиям, выполняют сходные функции сохранения коллективной памяти и укрепления национального единства. Таким образом, сопоставление.

Dr. Ана Мамедова,
Bakü Slav Üniversitesi "Okul öncesi ve İlkokul Eğitimi Bölümü, Başöğretmen, Bakü, Azerbaycan,
https://orcid.org/0009-0007-6769-240X, ana.mamedova@outlook.com

66. НАРРАТИВНЫЕ АЛГОРИТМЫ ТЮРКСКОГО ЭПОСА И РУССКОЙ СКАЗКИ: ОТ ДЕДЕ ГОРГУДА К ИСКУССТВЕННОМУ ИНТЕЛЛЕКТУ

Аннотация: Статья посвящена разработке теоретико-концептуальной модели, связывающей структуру фольклорного повествования с алгоритмическим представлением и современными подходами искусственного интеллекта. В качестве основного материала рассматриваются тюркская эпическая традиция, прежде всего "Деде Горгуд (Деде Коркут)", и русская волшебная сказка. Методологически работа определяется как теоретико-концептуальное сравнительное исследование, а не как статистическое исследование корпуса или эксперимент по машинному обучению. Аналитическая процедура включает выявление повторяющихся нарративных состояний и функций, их сопоставление в двух фольклорных традициях, интерпретацию семантической неопределённости средствами нечёткой логики и разграничение структурного, семантического и культурно-контекстуального уровней. На этой основе вводятся три взаимосвязанных понятия: Cultural Narrative Algorithm (CNA) — культурный нарративный алгоритм; Fuzzy Narrative Algorithm (FNA) — нечёткий нарративный алгоритм; Cultural-Contextual Narrative Artificial Intelligence (CCNAI) — культурно-контекстный нарративный искусственный интеллект. Показано, что алгоритмизация фольклора должна описывать не само культурное содержание, а отношения между состояниями, функциями, участниками, ценностями и контекстом. Нечёткая логика Л. А. Заде используется как концептуальный аппарат для моделирования градуированной принадлежности и интерпретативной неопределённости. Научная новизна состоит в интеграции структурного, семантического и культурно-контекстуального уровней в единую модель CNA–FNA–CCNAI. Предложенная архитектура рассматривается как теоретическая основа для будущих исследований в области цифровой гуманитаристики, культурно чувствительного искусственного интеллекта и вычислительного анализа фольклора.

Ключевые слова: Деде Горгуд, фольклор, тюркский эпос, русская сказка, алгоритм, нечёткая логика, искусственный интеллект.

NARRATIVE ALGORITHMS IN TURKIC EPICS AND RUSSIAN FAIRY TALES: FROM DEDE GORGUD TO ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Abstract: This article develops a theoretical-conceptual model connecting the structure of folklore narratives with algorithmic representation and contemporary artificial intelligence. The analysis focuses on Turkic epic tradition, particularly The Book of Dede Korkut, and Russian fairy tales.

Methodologically, the study is defined as a theoretical-conceptual comparative study rather than a statistical corpus analysis or a machine-learning experiment. The analytical procedure identifies recurring narrative states and functions, compares their manifestations in the two traditions, interprets semantic indeterminacy through fuzzy logic, and distinguishes structural, semantic, and cultural-contextual levels. Three interconnected concepts are proposed: Cultural Narrative Algorithm (CNA), Fuzzy Narrative Algorithm (FNA), and Cultural-Contextual Narrative Artificial Intelligence (CCNAI). The article argues that algorithmization of folklore should not reduce cultural meaning to a fixed sequence of events; instead, it should model relations among narrative states, functions, participants, values, and cultural context. Lotfi A. Zadeh's fuzzy-set theory is used conceptually to represent graded membership and interpretive uncertainty, rather than as evidence of an already implemented computational system. The novelty of the approach lies in integrating structural, semantic, and cultural-contextual levels within a unified CNA–FNA–CCNAI framework. The proposed architecture is presented as a theoretical basis for future research in digital humanities, culturally aware artificial intelligence, and computational folklore studies.
Keywords: Dede Korkut, folklore, Turkic epic, Russian fairy tale, algorithm, fuzzy logic, artificial intelligence.

TÜRK EPOSU VE RUS MASALLARINDAKİ ANLATIM ALGORİTMALARI: DEDE KORKUT'TAN YAPAY ZEKAYA

Özet: Bu çalışma, folklor anlatılarının yapısını algoritmik temsil ve çağdaş yapay zekâ yaklaşımlarıyla ilişkilendiren kuramsal-kavramsal bir model geliştirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel malzemesini Türk destan geleneği, özellikle Dede Korkut Kitabı, ile Rus masalları oluşturmaktadır. Çalışma, istatistiksel bir derlem araştırması veya makine öğrenmesine dayalı deneysel bir çalışma olarak değil, kuramsal-kavramsal karşılaştırmalı bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Analitik süreçte anlatıdaki tekrarlanan durumlar ve işlevler belirlenmekte, iki folklor geleneğindeki karşılıkları karşılaştırılmakta, anlamsal belirsizlik bulanık mantık aracılığıyla kavramsal olarak açıklanmakta ve yapısal, anlamsal ve kültürel-bağlamsal düzeyler birbirinden ayrılmaktadır. Bu çerçevede üç bağlantılı kavram önerilmektedir: Cultural Narrative Algorithm (CNA), Fuzzy Narrative Algorithm (FNA) ve Cultural-Contextual Narrative Artificial Intelligence (CCNAI). Modelin temel iddiası, folklorun algoritmikleştirilmesinin kültürel içeriği basit ve değişmez bir olay dizisine indirgememesi gerektiğidir. Bunun yerine anlatı durumları, işlevler, aktörler, değerler ve kültürel bağlam arasındaki ilişkiler modellenmelidir. L. A. Zadeh'in bulanık kümeler kuramı, yorumlamaya açık ve dereceli anlamların temsil edilmesi için kavramsal bir araç olarak kullanılmaktadır. Çalışmanın bilimsel yeniliği, yapısal, anlamsal ve kültürel-bağlamsal düzeyleri CNA–FNA–CCNAI adı verilen tek bir kavramsal çerçevede birleştirmesidir. Önerilen mimari, dijital beşerî bilimler, kültüre duyarlı yapay zekâ ve hesaplamalı folklor araştırmaları için gelecekte geliştirilebilecek kuramsal bir temel olarak değerlendirilmektedir.
Anahtar kelimeler: Dede Korkut, folklor, Türk destanı, Rus masalı, anlatı, algoritma, bulanık mantık, yapay zekâ.

К. ф. н, старший преподаватель PhD, Assistant Professor Ваджихе Резвани
Университет Альзахра, Тегеран, Иран
https://orcid.org/0000-0002-5630-6178, v.rezvani@alzahra.ac.ir

67. РОЛЬ ПЕРЕВОДЧИКА В ДИАЛОГЕ КУЛЬТУР

Аннотация: В данной статье исследуется критическая функция переводчика как культурного посредника. Подчёркивается, что перевод — это не только языковая точность, но и передача культурных нюансов, ценностей и контекстов, заложенных в исходном тексте. Роль переводчика выходит за рамки лингвистической точности, и требует глубокого понимания как исходной, так и целевой культуры для обеспечения эффективной межкультурной коммуникации. Кроме того, в этом исследовании рассматриваются потенциальные последствия как успешного, так и неудачного перевода. В то время как удачные переводы способствуют взаимопониманию и уважению в межкультурном диалоге, неудачные могут приводит к недоразумениям, культурной нечувствительности и даже конфликтам.

В настоящем исследовании ставятся следующие вопросы: какова роль переводчика, текста и читателя в формировании межкультурного взаимопонимания? Исследование выполнено с использованием методов анализа теоретической литературы, синтеза и классификации. Результаты показывают, что переводческая деятельность представляет собой многоуровневый диалог, в котором переводчик выступает не просто передатчиком, а активным медиатором, а читатель является соучастником смыслообразования. Статья завершается размышлениями о будущем перевода, подчёркивается необходимость усиленной подготовки в области культурной осведомлённости, интеграции технологических достижений и важности этических соображений для того, чтобы перевод оставался жизненно важным инструментом содействия межкультурному взаимопониманию во взаимосвязанном мире.

Ключевые слова: Перевод, переводчик, интерсубъективность, паратекст, диалогизм.

THE TRANSLATOR'S ROLE IN INTERCULTURAL DIALOGUE

Abstract: This article examines the critical function of the translator as a cultural mediator and emphasizes that translation is not merely about linguistic accuracy but also about conveying the cultural nuances, values, and contexts embedded in the source text. The role of the translator extends beyond linguistic precision, requiring a deep understanding of both the source and target cultures to facilitate effective cross-cultural communication. Furthermore, this study highlights the potential consequences of both successful and unsuccessful translation. While successful translations can foster mutual understanding and respect in cross-cultural dialogue, poor translations can lead to misunderstandings, cultural insensitivity, and even conflict.This study addresses the following questions: What is the role of the translator, the text, and the reader in shaping cross-cultural understanding? The research employs methods of theoretical literature analysis, synthesis, and

classification. The results indicate that translation activity represents a multi-layered dialogue in which the translator acts not merely as a transmitter but as an active mediator, and the reader is a co-participant in meaning-making. The article concludes with reflections on the future of translation, emphasizing the need for enhanced training in cultural awareness, the integration of technological advances, and the importance of ethical considerations in order for translation to remain a vital tool for fostering cross-cultural understanding in an interconnected world.
Keywords: Translation, translator, intersubjectivity, paratext, dialogism.

KÜLTÜRLERARASI DİYALOGDA ÇEVİRMENİN ROLÜ

Özet: Bu çalışma, çevirmenin kültürel arabulucu olarak üstlendiği kritik işlevi incelemekte ve çevirinin yalnızca dilbilimsel doğruluktan ibaret olmadığını, aynı zamanda kaynak metinde yer alan kültürel nüansları, değerleri ve bağlamları aktarmayı da içerdiğini vurgulamaktadır. Çevirmenin rolü, dilbilimsel doğruluğun ötesine uzanır ve etkili kültürlerarası iletişimi kolaylaştırmak için hem kaynak hem de hedef kültürlere dair derin bir anlayış gerektirir. Ayrıca bu çalışma hem başarılı hem de başarısız çevirilerin olası sonuçlarına dikkat çekmektedir. Başarılı çeviriler kültürlerarası diyalogda karşılıklı anlayış ve saygıyı besleyebilirken, yetersiz çeviriler yanlış anlamalara, kültürel duyarsızlığa ve hatta çatışmalara yol açabilir. Bu çalışma şu soruları ele almaktadır: Kültürlerarası anlayışı şekillendirmede çevirmenin, metnin ve okuyucunun rolü nedir? Araştırmada teorik literatür analizi, sentez ve sınıflandırma yöntemleri kullanılmıştır. Sonuçlar, çeviri faaliyetinin çok katmanlı bir diyalog olduğunu ve bu diyalogda çevirmenin yalnızca bir aktarıcı değil, aktif bir arabulucu olarak hareket ettiğini, okuyucunun ise anlam oluşturma sürecine ortak bir katılımcı olduğunu göstermektedir. Çalışma, çevirinin geleceğine dair düşüncelerle sona ermektedir; birbiriyle bağlantılı bir dünyada çevirinin kültürlerarası anlayışı teşvik etmek için hayati bir araç olmaya devam edebilmesi için kültürel farkındalık konusunda daha kapsamlı eğitimin gerekliliğini, teknolojik gelişmelerin entegrasyonunu ve etik hususların önemini vurgulamaktadır.
Anahtar Kelimeler: Çeviri, çevirmen, öznelerarasılık, paratekst, diyalogizm.

Преподаватель, Нурмухамедова Мохира Ураловна
Самаркандский государственный педагогический институт, Самарканд, Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0009-7958-3870, mohiranurmuhamedova63@gmail.com

68. СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ ПОРТРЕТ ЭПИЧЕСКИХ ГЕРОЕВ: АЛПАМЫШ, ЖУМОНГ И ИЛЬЯ МУРОМЕЦ

Аннотация: В статье представлен комплексный сравнительный социально-психологический анализ трёх ключевых эпических героев из различных культурных традиций: Алпамыша (тюркский эпос), Жумонга (корейская мифология) и Ильи Муромца (русская былинная традиция). На основе теории архетипов К.Г. Юнга, функционального анализа В.Я. Проппа, концепции мономифа Дж. Кэмпбелла и эволюционной модели Е.М. Мелетинского в работе исследуются паттерны психологической трансформации героев, механизмы реагирования на кризисные ситуации и особенности их мировоззренческих систем. Анализ показывает, что, несмотря на универсальную структуру “начальное состояние → кризис → возрождение → новое состояние”, социально-психологические портреты героев формируются под определяющим влиянием соответствующих общественно-политических формаций. Алпамыш воплощает патриархально-родовую модель кочевого общества, Жумонг представляет теократическую государственно-строительную парадигму, а Илья Муромец олицетворяет аскетический национально-религиозный идеал. Исследование вносит вклад в понимание архетипов эпического героя в евразийском культурном пространстве и даёт ключ к осмыслению того, как коллективное этническое сознание объективируется в героических нарративах.

Ключевые слова: эпические герои, социально-психологический портрет, сравнительная типология, Алпамыш, Жумонг, Илья Муромец, героические архетипы, психологическая трансформация, культурная идентичность.

SOCIO-PSYCHOLOGICAL PORTRAIT OF EPIC HEROES: ALPAMYSH, JUMONG AND ILYA MUROMETS

Abstract: This article presents a comprehensive comparative socio-psychological analysis of three iconic epic heroes from distinct cultural traditions: Alpamysh (Uzbek/Karakalpak), Jumong (Korean), and Ilya Muromets (Russian). Drawing on Jungian archetype theory, Propp's functional analysis, Campbell's monomyth framework, and Meletinsky's evolutionary model, the study examines the heroes' psychological transformation patterns, crisis response mechanisms, and worldviews. The analysis reveals that while all three heroes follow a universal pattern of "initial state → crisis → rebirth → new state," their psychological portraits are distinctly shaped by their respective socio-political formations. Alpamysh embodies the patriarchal-tribal model of nomadic society, Jumong represents the theocratic state-building paradigm, and Ilya Muromets exemplifies the ascetic national-

religious ideal. This research contributes to understanding epic hero archetypes in the Eurasian cultural space and offers insights into how collective ethnic consciousness manifests in heroic narratives.
Keywords: epic heroes, socio-psychological portrait, comparative typology, Alpamysh, Jumong, Ilya Muromets, heroic archetypes, psychological transformation, cultural identity.

DESTANSI KAHRAMANLARIN SOSYO-PSİKOLOJİK PORTRESİ: ALPAMIŞ, JUMONG VE İLYA MUROMETS

Özet: Bu çalışmada, farklı kültürel geleneklere ait üç önemli destan kahramanının Alpamış (Özbek/Karakalpak), Jumong (Kore) ve İlya Muromets (Rus) kapsamlı bir karşılaştırmalı sosyo-psikolojik analizi sunulmaktadır. Araştırmada C. G. Jung'un arketip kuramı, V. Ya. Propp'un işlevsel çözümleme yaklaşımı, Joseph Campbell'ın monomit çerçevesi ve E. M. Meletinski'nin evrimsel modeli temel alınarak kahramanların psikolojik dönüşüm örüntüleri, krizlere tepki mekanizmaları ve dünya görüşleri incelenmektedir.

Analiz sonuçları, her üç kahramanın da evrensel bir "başlangıç durumu → kriz → yeniden doğuş → yeni durum" modelini izlemesine karşın, psikolojik portrelerinin büyük ölçüde kendi toplumsal ve siyasal oluşumları tarafından şekillendirildiğini ortaya koymaktadır. Alpamış, göçebe toplumun ataerkil-kabile modelini; Jumong, teokratik devlet inşası paradigmasını; İlya Muromets ise çileci ulusal-dinî ideali temsil etmektedir.

Bu araştırma, Avrasya kültürel alanındaki destan kahramanı arketiplerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamakta ve kolektif etnik bilincin kahramanlık anlatılarında nasıl tezahür ettiğine ilişkin önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: destan kahramanları, sosyo-psikolojik portre, karşılaştırmalı tipoloji, Alpamış, Jumong, İlya Muromets, kahramanlık arketipleri, psikolojik dönüşüm, kültürel kimlik.

Профессор Шуверова Татьяна Демьяновна
Moscow Pedagogical State University, Moscow, Russian Federation,
https://orcid.org/0000-0003-0916-6114, shuv555t@gmail.com

Манукян Карине Генриковна
Interpreter, Linguist, Lecturer in English, German, Russian as a Foreign Language, PhD student, Department of Theory and Practice of Translation and Communication,
Moscow Pedagogical State University, Moscow, Russian Federation,
https://orcid.org/0009-0004-3593-4361, digitronic8@gmail.com

69. H. GARDNER'S BOOKS ON MULTIPLE INTELLIGENCES: GLOBAL TRANSLATION RESONANCE

Abstract: The article investigates a topical problem of equivalence in translation of the author's specialized terms on the basis of lingo-semiotic analysis of the term multiple intelligences, the central terminological unit in Gardner's theory, presented in his famous book "Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences". The term is perceived as a specially coined language sign in the metalanguage of science in the field of psychology. It finds no direct correspondence in translation into the analyzed target languages, Russian and Armenian, displays a conceptual shift in conveyance of the attributes of discreteness and differentiation. In the source language, the systematic contrast between the lexical units intellect and intelligence establishes a clear distinction between the holistic, abstract concept of intellect and intelligences as differentiated, discrete intellectual abilities. This contrast is absent in the target languages, and the substitution of the source unit intelligences by интеллект – And the Armenian term մտածողություն – thinking fails to achieve full equivalence in translation. Nevertheless, the terms have gained popularity, which is currently boosting, especially in educational spheres, with such terms as emotional intelligence and digital intelligence.

Keywords: equivalence in translation, author's specialized terms, metalanguage of science, multiple intelligences, interpersonal intelligence, intrapersonal intelligence.

H. GARDNER'IN ÇOKLU ZEKÂ ÜZERİNE ESERLERİ: ÇEVİRİDE KÜRESEL YANKILAR

Özet: Bu çalışmada, Gardner'ın *Zihin Çerçeveleri: Çoklu Zekâ Kuramı* (*Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*) adlı ünlü eserinde ortaya koyduğu kuramın temel terminolojik birimi olan *multiple intelligences* (çoklu zekâlar) teriminin dilsel-göstergebilimsel analizi temelinde, yazara özgü uzmanlık terimlerinin çevirisinde eşdeğerlik sorunu ele alınmaktadır. Söz konusu terim, psikoloji alanındaki bilimsel üst dilde (*metalanguage of science*) özel olarak oluşturulmuş bir dil göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Terimin incelenen hedef dillere, yani Rusça ve Ermeniceye, doğrudan bir karşılığının bulunmadığı; aktarım sürecinde ayrıklık (*discreteness*) ve farklılaşma (*differentiation*) özelliklerine ilişkin kavramsal bir kaymanın ortaya çıktığı görülmektedir.

Kaynak dilde *intellect* ve *intelligence* sözcük birimleri arasındaki sistematik karşıtlık, bütünsel ve soyut bir *intellect* kavramı ile farklılaşmış ve birbirinden ayrılabilir entelektüel yetenekleri ifade eden *intelligences* kavramı arasında açık bir ayrım oluşturmaktadır. Bu karşıtlık hedef dillerde bulunmamaktadır. Dolayısıyla kaynak dildeki *intelligences* biriminin Rusçada *интеллект* ("zekâ/entelekt") ve Ermenicede *մտածողություն* ("düşünme") terimleriyle karşılanması, çeviride tam eşdeğerliğin sağlanmasına olanak vermemektedir. Bununla birlikte, söz konusu terimler özellikle eğitim alanında giderek yaygınlaşmakta ve kullanım alanları genişlemektedir. Bu süreçte *emotional intelligence* (duygusal zekâ) ve *digital intelligence* (dijital zekâ) gibi yeni terimlerin de yaygınlık kazandığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: çeviride eşdeğerlik, yazara özgü uzmanlık terimleri, bilimsel üst dil, çoklu zekâlar, kişilerarası zekâ, içsel zekâ.

КНИГИ Г. ГАРДНЕРА О МНОЖЕСТВЕННОМ ИНТЕЛЛЕКТЕ: ГЛОБАЛЬНЫЙ ПЕРЕВОДЧЕСКИЙ РЕЗОНАНС

Аннотация: В статье рассматривается актуальная проблема эквивалентности при переводе авторских специальных терминов на основе лингвосемиотического анализа термина *multiple intelligences* ("множественный интеллект"), являющегося центральной терминологической единицей теории Гарднера, представленной в его известной книге Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences ("Структура разума: теория множественного интеллекта"). Данный термин рассматривается как специально созданный языковой знак в метаязыке науки в области психологии. В исследуемых языках перевода — русском и армянском — ему не соответствует прямой эквивалент; при его передаче наблюдается концептуальный сдвиг в репрезентации признаков дискретности и дифференциации.

В исходном языке системное противопоставление лексических единиц *intellect* и *intelligence* устанавливает чёткое различие между целостным, абстрактным понятием *intellect* и *intelligences* как дифференцированными, дискретными интеллектуальными способностями. В языках перевода данное противопоставление отсутствует. Поэтому замена исходной единицы *intelligences* русским термином "интеллект" и армянским термином *մտածողություն* ("мышление") не позволяет достичь полной эквивалентности при переводе. Тем не менее данные термины приобрели широкую популярность, которая в настоящее время продолжает возрастать, особенно в сфере образования. В частности, активно употребляются такие термины, как "эмоциональный интеллект" (*emotional intelligence*) и "цифровой интеллект" (*digital intelligence*).

Ключевые слова: эквивалентность в переводе, авторский специальный термин, метаязык науки, множественный интеллект, межличностный интеллект, внутриличностный интеллект.

Amlan Biswas
Tomsk State University,
https://orcid.org/0009-0000-0881-0081, amlanbiswas@mail.ru

Professor Irina A. Poplavskaya
Tomsk State University,
https://orcid.org/0000-0002-1918-2866, poplavskaj@rambler.ru

70. THE MULTIPLICITY OF TRANSLATIONS OF M. YU. LERMONTOV'S NOVEL "A HERO OF OUR TIME" INTO THE LANGUAGES OF THE PEOPLES OF INDIA AS A PHENOMENON OF NATIONAL AND REGIONAL CULTURE.

Abstract: The paper examines the history and cultural significance of translations of M. Yu. Lermontov's novel A Hero of Our Time into the languages of the peoples of India including Hindi, Bengali, Tamil, Urdu and Oriya. The multiplicity of translations is considered not merely as a literary and linguistic phenomenon, but as part of the process of national and cultural construction that took place in India during the second half of the twentieth century. The ways in which Russian classical literature was adapted to different linguistic and cultural contexts and how translations contributed to intercultural dialogue between Russia and the Peoples of India. Close relationship between translated literature and the formation of national and regional cultural identities is clearly visible.

Keywords: *Russian literature; Literary mutuality; Indian tranlated literature, Lermontov, cultural identity.*

МНОЖЕСТВЕННОСТЬ ПЕРЕВОДОВ РОМАНА М. Ю. ЛЕРМОНТОВА "ГЕРОЙ НАШЕГО ВРЕМЕНИ" НА ЯЗЫКИ НАРОДОВ ИНДИИ КАК ФЕНОМЕН НАЦИОНАЛЬНОЙ И РЕГИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ

Аннотация: В статье рассматривается история и культурное значение переводов романа М. Ю. Лермонтова "Герой нашего времени" на языки народов Индии, включая хинди, бенгальский, тамильский, урду и ория. Множественность переводов рассматривается не только как литературное и лингвистическое явление, но и как часть процесса национального и культурного строительства, происходившего в Индии во второй половине XX века. Анализируются способы адаптации русской классической литературы к различным языковым и культурным контекстам, а также роль переводов в развитии межкультурного диалога между Россией и народами Индии. Особенно отчётливо проявляется тесная взаимосвязь между переводной литературой и формированием национальной и региональной культурной идентичности.

Ключевые слова: русская литература; литературная взаимность; индийская переводная литература; Лермонтов; культурная идентичность.

M. YU. LERMONTOV'UN "ZAMANIMIZIN BİR KAHRAMANI" ROMANININ HİNDİSTAN HALKLARININ DİLLERİNE YAPILAN ÇOKLU ÇEVİRİLERİ: ULUSAL VE BÖLGESEL KÜLTÜR OLGUSU

Özet: Bu çalışmada, M. Yu. Lermontov'un "Zamanımızın Bir Kahramanı" adlı romanının Hindistan halklarının dillerine, özellikle Hintçe, Bengalce, Tamilce, Urduca ve Oriya diline yapılan çevirilerinin tarihçesi ve kültürel önemi ele alınmaktadır. Çoklu çeviri olgusu yalnızca edebî ve dilbilimsel bir olgu olarak değil, aynı zamanda XX. yüzyılın ikinci yarısında Hindistan'da gerçekleşen ulusal ve kültürel inşa sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Rus klasik edebiyatının farklı dilsel ve kültürel bağlamlara nasıl uyarlandığı ve çevirilerin Rusya ile Hindistan halkları arasındaki kültürlerarası diyaloğun gelişimine nasıl katkıda bulunduğu incelenmektedir. Çeviri edebiyatı ile ulusal ve bölgesel kültürel kimliklerin oluşumu arasındaki yakın ilişki açık biçimde görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rus edebiyatı; edebî karşılıklılık; Hint çeviri edebiyatı; Lermontov; kültürel kimlik.

Преподаватель Негматова Навруза Нодировна
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0005-8119-2554, newday.n.n6336@gmail.com

Преподаватель Гулямова Фатима Мехриддиновна
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0006-4627-7496, gulomovafotima06@gmail.com

Преподаватель Абруева Гульноз Зафаровна
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0005-4523-3523, abruyevagulnoz19@gmail.com

71. GENERATIVE AI VS. HUMAN LINGUISTIC PROCESSING IN BILINGUAL HIGHER EDUCATION: TRANSLATION INTERFERENCE AND LINGUODIDACTIC PARADIGMS

Abstract: The paper examines the methodological and cognitive-communicative challenges arising from the intersection of generative artificial intelligence and human linguistic processing in cross-lingual educational environments. Grounded in the theory and methodology of teaching Russian as a non-native language, the authors outline a didactic framework for utilizing comparative machine translation analysis to cultivate advanced linguistic competencies. Analyzing contrastive text units across the structurally asymmetric Russian and Uzbek languages, the study identifies specific typological vulnerabilities in modern large language models (e.g., syntactic calquing, aspectual distortion). The authors formulate a three-stage instructional technology centered on prompt engineering, comparative error typologization, and critical post-editing. Preliminary empirical data gathered from a pilot study across three diverse higher education institutions indicate that integrating algorithmic critique into language courses increases students' analytical autonomy and helps mitigate negative grammatical interference. **Keywords:** linguodidactics; generative artificial intelligence; machine translation; interlingual interference; teaching Russian as a non-native language; bilingualism; post-editing.

ГЕНЕРАТИВНЫЙ ИИ ПРОТИВ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ ОБРАБОТКИ ЯЗЫКА В БИЛИНГВАЛЬНОМ ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: ПЕРЕВОДЧЕСКАЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ И ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКИЕ ПАРАДИГМЫ

Аннотация: В статье исследуются методические и когнитивно-коммуникативные проблемы, возникающие на стыке алгоритмов генеративного искусственного интеллекта и деятельности обучающихся в билингвальной среде вуза. В русле методики обучения русскому языку как неродному обоснована дидактическая система использования сопоставительного анализа

машинного перевода. На материале структурно асимметричной языковой пары выявлены системные сбои языковых моделей: синтаксическое калькирование и искажение видовременных форм. Авторами предложена трехэтапная технология, включающая формулирование промптов, типологизацию машинных девиаций и постредактирование. Предварительные результаты пилотного исследования на базе трех разнопрофильных вузов показывают, что аналитический разбор работы алгоритмов повышает самостоятельность студентов и способствует минимизации отрицательной интерференции.
Ключевые слова: лингводидактика; генеративный искусственный интеллект; машинный перевод; межъязыковая интерференция; русский язык как неродной; билингвизм; постредактирование.

İKİ DİLLİ YÜKSEKÖĞRETİMDE ÜRETİCİ YAPAY ZEKÂYA KARŞI İNSANIN DİLSEL İŞLEMLEME SÜREÇLERİ: ÇEVİRİDE DİLSEL GİRİŞİM VE DİL ÖĞRETİMİ PARADİGMALARI

Özet: Bu makalede, iki dilli yükseköğretim ortamlarında üretici yapay zekâ ile insanın dili işleme süreçlerinin kesişiminde ortaya çıkan yöntemsel ve bilişsel-iletişimsel sorunlar ele alınmaktadır. Ana dili Rusça olmayan öğrencilere Rusça öğretiminin kuram ve yöntemlerinden hareketle, karşılaştırmalı makine çevirisi analizinin ileri düzey dil becerilerinin geliştirilmesinde kullanılmasına yönelik didaktik bir çerçeve önerilmektedir. Yapısal açıdan birbirinden farklı özellikler gösteren Rusça ve Özbekçe arasındaki karşılaştırmalı metin çözümlemeleri temelinde, günümüz büyük dil modellerinde görülen sözdizimsel öykünme ve görünüş-zaman biçimlerinin hatalı aktarımı gibi tipolojik sorunlar belirlenmektedir. Çalışmada, istemlerin oluşturulması, makine çevirisindeki hataların sınıflandırılması ve eleştirel son düzenleme aşamalarından oluşan üç aşamalı bir öğretim modeli önerilmektedir. Farklı alanlarda eğitim veren üç yükseköğretim kurumunda gerçekleştirilen pilot çalışmadan elde edilen ön bulgular, algoritma çıktılarının eleştirel biçimde incelenmesinin öğrencilerin çözümleme becerilerini ve bağımsız düşünme yetilerini geliştirdiğini, aynı zamanda olumsuz dilsel girişimin azaltılmasına katkı sağladığını göstermektedir.
Anahtar kelimeler: dil öğretimi, üretici yapay zekâ, makine çevirisi, diller arası girişim, ana dili Rusça olmayanlara Rusça öğretimi, iki dillilik, son düzenleme.

Преподаватель Абруева Гульноз Зафаровна
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0005-4523-3523, abruyevagulnoz19@gmail.com

Преподаватель Негматова Навруза Нодировна
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0005-8119-2554, newday.n.n6336@gmail.com

Преподаватель Гулямова Фатима Мехриддиновна
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0006-4627-7496, gulomovafotima06@gmail.com

72. ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРЕПОДАВАНИИ ЛИТЕРАТУРЫ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВОСПРИЯТИЯ УЧАЩИХСЯ

Аннотация: В статье рассматривается проблема использования игровых технологий на уроках литературы как средства развития эстетического восприятия учащихся. Актуальность исследования связана с необходимостью преодоления формализации литературного образования и усиления эмоционально-личностного взаимодействия школьника с художественным текстом. Уточняется содержание эстетического восприятия как особого вида читательской деятельности, включающего эмоционально-чувственный, образно-воссоздающий, ценностно-рефлексивный компоненты и восприимчивость к художественной форме. Предлагается типология игровых технологий: ролевые и драматические игры, имитационно-театральные технологии, литературные квесты и игры-расследования, деловые и дискуссионные игры, творческие игры на уровне текста. Показано, что их методический потенциал связан с активизацией воображения, эмоциональным проживанием художественной ситуации, аргументированным обращением к тексту и рефлексией. Формулируются условия эффективного применения игровых технологий: содержательная направленность игры, опора на текст, последующая рефлексия, соответствие возрастным и жанровым особенностям материала и систематичность использования. Определяются перспективы дальнейшей эмпирической проверки предложенного подхода.

Ключевые слова: игровые технологии, преподавание литературы, эстетическое восприятие, литературное образование, ролевая игра, сотворчество читателя, методика преподавания литературы.

GAME-BASED TECHNOLOGIES IN LITERATURE TEACHING AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' AESTHETIC PERCEPTION

Abstract: The article examines the use of game-based technologies in literature lessons as a means of developing students' aesthetic perception. The relevance of the study is associated with the need to overcome the formalization of literary education and strengthen students' emotional and personal engagement with literary texts. Aesthetic perception is considered a specific type of reader activity that includes emotional responsiveness, imaginative reconstruction, value-based reflection, and sensitivity to artistic form. The article proposes a typology of game-based technologies: role-playing and dramatic games, simulation and theatrical activities, literary quests and investigation games, business and discussion games, and creative text-based games. Their methodological potential is associated with activating imagination, emotionally experiencing fictional situations, referring to textual evidence, and reflecting on the acquired experience. The article formulates conditions for the effective use of game-based technologies, including content-oriented game design, reliance on the literary text, post-game reflection, correspondence to students' age and the genre of the material, and systematic application. The prospects for further empirical verification of the proposed approach are outlined.

Keywords: Game-Based Technologies, Literature Teaching, Aesthetic Perception, Literary Education, Role-Playing; Reader Co-Creation, Literature Teaching Methodology.

ESTETİK ALGININ GELİŞTİRİLMESİNDE BİR ETKEN OLARAK EDEBİYAT ÖĞRETİMİNDE OYUN TEKNOLOJİLERİ

Özet: Bu çalışmada, edebiyat derslerinde oyun teknolojilerinin öğrencilerin estetik algısını geliştirmeye yönelik bir araç olarak kullanılması sorunu ele alınmaktadır. Araştırmanın güncelliği, edebiyat eğitiminin biçimselleşmesinin aşılması ve öğrencinin edebî metinle duygusal ve kişisel etkileşiminin güçlendirilmesi gereksinimiyle ilişkilidir. Estetik algının; duygusal-duyusal, imgesel-yeniden yapılandırıcı, değer-odaklı ve yansıtıcı bileşenleri ile sanatsal biçime duyarlılığı içeren özel bir okuma etkinliği türü olarak içeriği açıklığa kavuşturulmaktadır. Oyun teknolojileri; rol yapma ve dramatik oyunlar, canlandırma ve tiyatro teknikleri, edebî görev oyunları (quest) ve araştırma oyunları, iş ve tartışma oyunları ile metin düzeyinde yaratıcı oyunlar olmak üzere sınıflandırılmaktadır.

Bu teknolojilerin yöntemsel potansiyelinin, hayal gücünün etkinleştirilmesi, sanatsal durumun duygusal olarak deneyimlenmesi, metne dayalı gerekçeli başvuru ve yansıtma süreçleriyle ilişkili olduğu gösterilmektedir. Oyun teknolojilerinin etkili biçimde uygulanabilmesi için oyunun içerik yöneliminin bulunması, metnin temel alınması, oyun sonrasında yansıtma yapılması, materyalin yaş ve tür özelliklerine uygunluk ve kullanımda sistematiklik gibi koşullar belirlenmektedir. Önerilen yaklaşımın gelecekte ampirik olarak sınanmasına yönelik perspektifler ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: oyun teknolojileri, edebiyat öğretimi, estetik algı, edebiyat eğitimi, rol yapma oyunu, okur-yazar ortak yaratıcılığı, edebiyat öğretim yöntemleri.

Д. ф. н., доцент Муътабаржон Камоловна Шарипова
Самаркандский государственный педагогический институт, Республика Узбекистан,
https://orcid.org/0009-0001-8410-440X, mutabarsharipova@gmail.com

73. НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНАЯ СПЕЦИФИКА АББРЕВИАТУР В РУССКО-УЗБЕКСКОМ МЕЖЪЯЗЫКОВОМ ПРОСТРАНСТВЕ: ПРОБЛЕМЫ И СТРАТЕГИИ ПЕРЕВОДА

Аннотация: В статье рассматривается национально-культурная и институциональная специфика аббревиатур в русско-узбекском межъязыковом пространстве и связанные с ней проблемы перевода. Актуальность исследования обусловлена активным развитием сокращённых единиц в официально-деловой, образовательной и медиакоммуникации, а также расширением русско-узбекских контактов. Цель работы состоит в выявлении факторов культурной маркированности аббревиатур и определении переводческих стратегий, позволяющих передавать их значение и функцию в условиях различия языковых и институциональных систем. Материал исследования составляют реально функционирующие русские и узбекские институциональные аббревиатуры, представленные в официальной и публичной коммуникации. Использованы описательный, сопоставительный, структурно-семантический, контекстуальный, лингвокультурологический и переводоведческий методы. Установлено, что культурная специфика аббревиатуры связана прежде всего не с графической формой как таковой, а с её развёрнутой номинацией, закреплённой за конкретной институциональной реалией. В переводе наиболее продуктивными оказываются функциональный эквивалент, перевод развёрнутой формы с последующим образованием сокращения, экспликация и сохранение исходной единицы с пояснением. Делается вывод о необходимости разграничивать формальную, семантическую, функциональную и культурно-институциональную эквивалентность. Предложенный подход позволяет рассматривать аббревиатуру не только как средство языковой экономии, но и как концентрированный знак институционально обусловленной культурной информации.

Ключевые слова: аббревиатура; русско-узбекский перевод; межъязыковая коммуникация; национально-культурная специфика; институциональный дискурс; эквивалентность; переводческие стратегии; языковая экономия.

NATIONAL AND CULTURAL SPECIFICITY OF ABBREVIATIONS IN THE RUSSIAN UZBEK INTERLINGUAL SPACE: TRANSLATION PROBLEMS AND STRATEGIES

Abstract: The article examines the national-cultural and institutional specificity of abbreviations in the Russian Uzbek interlingual space, and the translation problems associated with it. The relevance of the study is determined by the active development of shortened units in official, educational, and media communication and by the expansion of Russian Uzbek contacts. The purpose of the study is to

identify the factors of cultural markedness in abbreviations and to determine translation strategies that make it possible to convey their meaning and function under conditions of differences between linguistic and institutional systems. The material comprises actually functioning Russian and Uzbek institutional abbreviations used in official and public communication. The study employs descriptive, comparative, structural-semantic, contextual, linguacultural, and translation-oriented methods. It is established that the cultural specificity of an abbreviation is connected primarily not with its graphic form as such, but with its expanded nomination referring to a particular institutional reality. Functional equivalents, translation of the expanded form followed by the formation of a shortened unit, explication, and preservation of the source unit with an explanation are the most productive strategies. The study argues for distinguishing formal, semantic, functional, and cultural-institutional equivalence. The proposed approach makes it possible to regard an abbreviation not only as a means of linguistic economy but also as a condensed sign of institutionally determined cultural information.
Keywords: Abbreviation; Russian Uzbek Translation; Interlingual Communication; National-Cultural Specificity; Institutional Discourse; Equivalence; Translation Strategies; Linguistic Economy.

RUSÇA-ÖZBEKÇE DİLLERARASI ALANDA KISALTMALARIN ULUSAL-KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ: ÇEVİRİ SORUNLARI VE STRATEJİLERİ

Özet: Bu çalışmada, Rusça-Özbekçe dillerarası alanda kısaltmaların ulusal-kültürel ve kurumsal özellikleri ile bunlara bağlı olarak ortaya çıkan çeviri sorunları ele alınmaktadır. Araştırmanın güncelliği, resmî-iş iletişiminde, eğitim alanında ve medya iletişiminde kısaltılmış birimlerin hızla yaygınlaşması ve Rusça-Özbekçe dil ve kültür temaslarının giderek genişlemesiyle belirlenmektedir. Çalışmanın amacı, kısaltmaların kültürel açıdan işaretlenmiş olmasını belirleyen faktörleri ortaya koymak ve dilsel ve kurumsal sistemler arasındaki farklılıklar koşullarında bunların anlam ve işlevlerini aktarmayı sağlayan çeviri stratejilerini belirlemektir. Araştırmanın materyalini, resmî ve kamusal iletişimde kullanılan ve fiilen işlev gören Rusça ve Özbekçe kurumsal kısaltmalar oluşturmaktadır. Çalışmada betimleyici, karşılaştırmalı, yapısal-anlamsal, bağlamsal, dil-kültürel ve çeviribilimsel yöntemlerden yararlanılmıştır. Kısaltmaların kültürel özgüllüğünün, öncelikle grafik biçimin kendisiyle değil, belirli bir kurumsal gerçeklikle ilişkili ve kurumsallaşmış olan tam adlandırmasıyla bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Çeviride en verimli stratejilerin işlevsel eşdeğerlik, tam biçimin çevrilmesinin ardından kısaltmanın oluşturulması, açımlama ve kaynak birimin açıklama ile birlikte korunması olduğu belirlenmiştir. Çalışmada biçimsel, anlamsal, işlevsel ve kültürel-kurumsal eşdeğerlik arasında ayrım yapılmasının gerekliliği sonucuna varılmıştır. Önerilen yaklaşım, kısaltmanın yalnızca dilsel ekonomiyi sağlayan bir araç olarak değil, aynı zamanda kurumsal açıdan belirlenmiş kültürel bilginin yoğunlaştırılmış bir göstergesi olarak değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.
Anahtar Kelimeler: kısaltma; Rusça-Özbekçe çeviri; dillerarası iletişim; ulusal-kültürel özellikler; kurumsal söylem; eşdeğerlik; çeviri stratejileri; dilsel ekonomi.

К.ф.н. PHD. Ассистент профессора. Бахаре Чераги
Университет имени Шахида Бехешти, г. Тегеран, Иран,
https://orcid.org/0000-0001-7602-1308, b_cheraghi@sbu.ac.ir

74. К ВОПРОСУ О ПЕРЕВОДЕ КАК СРЕДСТВУ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ И РОЛИ ПЕРЕВОДЧИКА В АДАПТАЦИИ РЕАЛИЙ

Аннотация: В данной статье рассматривается перевод как средство межкультурной коммуникации, обращая внимание на роли переводчика в передаче культурных и эмоциональных реалий. В ней указывается на ограничения, с которыми сталкиваются переводчики в процессе работы, аспекты адаптации культурных контекстов в переводе, а также этические нормы, которые необходимо учитывать при работе с межкультурными текстами. Цель нашего исследования – это рассмотрение перевода как средства межкультурной коммуникации и определение роли переводчика как культурного посредника в процессе передачи реалий. Согласно цели работы, нашими задачами являются рассмотрение смысла “переводчик как культурный посредник”, проведение сравнительно-сопоставительного анализа реалий персидского и русского языков, выявление навыки, которыми должен обладать переводчик как культурный посредник. Практическая значимость данного исследования состоит в том, что полученные результаты могут быть использованы при разработке теоретических курсов, лекционных материалов и учебных пособий по переводу, лингвокультурологии и межкультурной коммуникации. В результате исследования выявлено, что культурная компетентность переводчика для успешного межкультурного взаимодействия очень важна.

Ключевые слова: Перевод, межкультурная коммуникация, культурные реалии, адаптация, роль переводчика.

ON THE ISSUE OF TRANSLATION AS A MEANS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION AND THE ROLE OF THE TRANSLATOR IN ADAPTING CULTURE-SPECIFIC ITEMS

Abstract: This article examines translation as a means of intercultural communication, focusing on the translator's role in conveying cultural and emotional realities. It outlines the constraints translators face in their work, aspects of adapting cultural contexts during translation, and the ethical standards that must be observed when dealing with intercultural texts. The aim of our study is to examine translation as a means of intercultural communication and to define the translator's role as a cultural mediator in the process of conveying culture-specific concepts. In line with the study's objective, our tasks include examining the concept of the "translator as a cultural mediator," conducting a comparative analysis of culture-specific terms in Persian and Russian, and identifying the skills required of a translator acting in this capacity. The practical significance of this research lies in the

potential application of its findings to the development of theoretical courses, lecture materials, and teaching aids in the fields of translation studies, linguoculturology, and intercultural communication. The study reveals that a translator's cultural competence is crucial for successful intercultural interaction.
Keywords: Translation, intercultural communication, cultural realia, adaptation, role of the translator.

KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM ARACI OLARAK ÇEVİRİ VE KÜLTÜREL ÖGELERİN AKTARIMINDA ÇEVİRMENİN ROLÜ ÜZERİNE

Özet: Bu bildiride çeviri, kültürlerarası iletişim aracı olarak ele alınmakta; kültürel ve duygusal gerçekliklerin aktarımında çevirmenin rolüne odaklanılmaktadır. Çalışmada, çevirmenlerin çeviri sürecinde karşılaştıkları sınırlılıklar, çeviride kültürel bağlamların uyarlanmasına ilişkin hususlar ve kültürlerarası metinlerle çalışırken dikkate alınması gereken etik ilkeler üzerinde durulmaktadır. Araştırmanın amacı, çeviriyi kültürlerarası iletişim aracı olarak incelemek ve gerçekliklerin aktarımı sürecinde çevirmenin kültürel aracı olarak rolünü belirlemektir. Bu doğrultuda çalışmanın alt amaçları; "kültürel aracı olarak çevirmen" kavramının anlamını açıklamak, Farsça ve Rusçadaki kültürel gerçeklikleri karşılaştırmalı olarak incelemek ve çevirmenin kültürel aracı olarak sahip olması gereken becerileri ortaya koymaktır. Araştırmanın uygulamadaki önemi, elde edilen sonuçların çeviri, dil-kültürbilim ve kültürlerarası iletişim alanlarına yönelik kuramsal derslerin, ders materyallerinin ve öğretim kaynaklarının hazırlanmasında kullanılabilecek olmasıdır. Araştırma sonucunda, başarılı bir kültürlerarası etkileşimin sağlanmasında çevirmenin kültürel yetkinliğinin büyük önem taşıdığı ortaya konulmuştur.
Anahtar Kelimeler: Çeviri, kültürlerarası iletişim, kültürel gerçeklikler, uyarlama, çevirmenin rolü.

Юлиана Тимофте
Бухарестский университет, Румыния,
https://orcid.org/0009-0006-4424-3647, iulia.timofte@lls.unibuc.ro

75. THE IMPACT OF PROMPTING STRATEGIES ON THE QUALITY OF LITERARY TRANSLATION: AN ANALYSIS OF AI TRANSLATIONS OF A. S. PUSHKIN'S VERSE FAIRY TALES FROM RUSSIAN INTO ROMANIAN

Abstract: The development of generative language models has opened up new possibilities for the automated translation of literary texts and has brought the question of their application to poetic language to the fore. The translation of poetry is a multi-faceted task, as conveying the content requires simultaneously taking into account the formal structure of the verse, including rhythm and rhyme, stylistic register, and culturally marked elements. The aim of this study is to determine whether the constraints specified in the prompt allow the language model's priorities to be systematically altered when translating selected excerpts from A. S. Pushkin's verse fairy tales from Russian into Romanian.

The study is based on an experimental approach combining quantitative computational methods with qualitative philological and translation-studies analysis. The same source text fragments are translated by the GPT-5.6 model under four controlled conditions: with a basic instruction without additional constraints; with a priority on semantic accuracy; with a priority on preserving poetic form; and under a comprehensive instruction simultaneously specifying requirements for the rendering of meaning, form, style, and culturally marked elements. The resulting translations are compared in terms of semantic accuracy, preservation of rhythmic and rhyming structure, lexical and stylistic adequacy, and the rendering of culturally marked elements. The quantitative analysis is supplemented by a detailed philological analysis of cases in which the requirements for semantic accuracy and the preservation of poetic form prove to be compatible or, conversely, come into conflict.

The type of prompt is treated in the experiment as an independent variable that sets different translation priorities. At the same time, the quality of poetic translation is interpreted as a multi-component characteristic and is not reduced to a single automated indicator. The study determines whether different types of prompts lead to systematic differences in the characteristics of the resulting translations and whether prioritizing poetic form is accompanied by a reduction in semantic, stylistic, or cultural adequacy. This study supplements the empirical evidence on the use of generative language models in Russian–Romanian poetic translation and proposes a comprehensive evaluation procedure combining controlled prompting, quantitative methods, and detailed philological analysis.

Keywords: prompting, large language models, poetry translation, Russian–Romanian translation, A. S. Pushkin.

ВЛИЯНИЕ СТРАТЕГИЙ ПРОМПТИНГА НА КАЧЕСТВО ЛИТЕРАТУРНОГО ПЕРЕВОДА: АНАЛИЗ ИИ-ПЕРЕВОДОВ СТИХОТВОРНЫХ СКАЗОК А. С. ПУШКИНА С РУССКОГО НА РУМЫНСКИЙ ЯЗЫК

Аннотация: Развитие генеративных языковых моделей создало новые возможности для автоматизированного перевода художественных текстов и актуализировало вопрос об их применении к поэтической речи. Перевод поэзии представляет собой многокомпонентную задачу, поскольку передача содержания требует одновременно учитывать формальную организацию стиха, включая ритм и рифму, стилистический регистр и культурно маркированные элементы. Цель настоящего исследования — установить, позволяют ли задаваемые в промпте ограничения систематически изменять приоритеты языковой модели при переводе избранных фрагментов стихотворных сказок А. С. Пушкина с русского языка на румынский.

Исследование основано на экспериментальном подходе, сочетающем количественные компьютерные методы с качественным филологическим и переводоведческим анализом. Одни и те же фрагменты исходного текста переводятся моделью ChatGPT-5.6 в четырех контролируемых условиях: при базовой инструкции без дополнительных ограничений; с приоритетом семантической точности; с приоритетом сохранения поэтической формы; при комплексной инструкции, одновременно задающей требования к передаче смысла, формы, стиля и культурно маркированных элементов. Полученные варианты сопоставляются по показателям семантической точности, сохранения ритмико-рифмической организации, лексико-стилистической адекватности и передачи культурно маркированных элементов. Количественный анализ дополняется детальным филологическим анализом случаев, в которых требования семантической точности и сохранения поэтической формы оказываются совместимыми или, напротив, вступают в конфликт.

Тип промпта рассматривается в эксперименте как независимая переменная, задающая различные приоритеты перевода. При этом качество поэтического перевода трактуется как многокомпонентная характеристика и не сводится к единому автоматическому показателю. Исследование устанавливает, приводят ли различные типы промптов к систематическим различиям в характеристиках получаемых переводов и сопровождается ли приоритет поэтической формы снижением семантической, стилистической или культурной адекватности. Работа дополняет эмпирические данные об использовании генеративных языковых моделей в русско-румынском поэтическом переводе и предлагает процедуру комплексной оценки, сочетающую контролируемый промптинг, количественные методы и детальный филологический анализ.

Ключевые слова: промптинг, генеративные языковые модели, поэтический перевод, русско-румынский перевод, А. С. Пушкин.

YARDIMCI STRATEJİLERİN EDEBİYAT ÇEVİRİSİNİN KALİTESİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: A. S. PUŞKİN'İN ŞİİRSEL MASALLARININ RUSÇADAN ROMENCEYE YAPILAN YAPAY ZEKA ÇEVİRİLERİNİN BİR ANALİZİ

Özet: Üretken dil modellerinin gelişimi, edebi metinlerin otomatik çevirisi için yeni olanaklar yaratmış ve bunların şiirsel dile uygulanması konusunu gündeme getirmiştir. Şiir çevirisi, içeriği aktarmanın ritim ve kafiye dahil olmak üzere şiirin biçimsel yapısını, üslup düzeyini ve kültürel öğeleri aynı anda dikkate almayı gerektirdiği için çok yönlü bir görevdir. Bu çalışmanın amacı, A. S. Puşkin'in Rusçadan Romenceye çevrilen şiirsel masallarından seçilen alıntıları çevirirken, komut satırında belirtilen kısıtlamaların dil modelinin önceliklerinin sistematik olarak değiştirilmesine olanak sağlayıp sağlamadığını belirlemektir.

Çalışma, nicel hesaplamalı yöntemleri nitel filolojik ve çeviri çalışmaları analiziyle birleştiren deneysel bir yaklaşıma dayanmaktadır. Aynı kaynak metin parçaları, GPT-5.6 modeli tarafından ek kısıtlamalar içermeyen temel bir talimat, anlamsal doğruluğa öncelik veren bir talimat, şiirsel biçimin korunmasına öncelik veren bir talimat ve anlam, biçim, üslup ile kültürel özellik taşıyan unsurların aktarılmasına yönelik gereklilikleri eşzamanlı olarak belirten kapsamlı bir talimat olmak üzere dört kontrollü koşul altında çevrilmiştir.

Ortaya çıkan çeviriler, anlamsal doğruluk, ritim ve kafiye yapısının korunması, sözcüksel ve üslupsal uygunluk ile kültürel unsurların aktarımı açısından karşılaştırılmıştır. Nicel analiz, anlamsal doğruluk ve şiirsel biçimin korunmasına yönelik gerekliliklerin uyumlu olduğu ya da tam tersine çeliştiği durumların ayrıntılı filolojik analizi ile desteklenmiştir.

Deneyde, komut türü, farklı çeviri önceliklerini belirleyen bağımsız bir değişken olarak ele alınmaktadır. Aynı zamanda, şiirsel çevirinin kalitesi çok bileşenli bir özellik olarak yorumlanmakta ve tek bir otomatik göstergeye indirgenmemektedir. Çalışma, farklı komut türlerinin ortaya çıkan çevirilerin özelliklerinde sistematik farklılıklara yol açıp açmadığını ve şiirsel biçime öncelik vermenin anlamsal, üslup veya kültürel uygunlukta bir azalmaya eşlik edip etmediğini belirlemektedir. Bu çalışma, Rusça–Romence şiir çevirisinde üretken dil modellerinin kullanımına ilişkin ampirik kanıtları tamamlar ve kontrollü komut verme, nicel yöntemler ile ayrıntılı filolojik analizi birleştiren kapsamlı bir değerlendirme prosedürü önerir.

Anahtar kelimeler: komut verme, büyük dil modelleri, şiir çevirisi, Rusça–Romence çeviri, A. S. Puşkin.

Halime Mert
Türk Dili ve Edebiyatı ABD, Yüksek Lisans Öğrencisi
Ardahan Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0009-0001-1317-3176, hlmmrt@gmail.com

Prof. Dr. Mustafa Şenel
Ardahan Üniversitesi, Türkiye,
https://orcid.org/0000-0001-7641-163X, mustafasenel@ardahan.edu.tr

76. ÇEKİM EKLERİ AÇISINDAN ARDAHAN TÜRKÜLERİ

Özet: Bu çalışmada, Türkçenin Doğu grubu ağızları içerisinde yer alan Ardahan yöresine ait türkü metinlerinin şekil bilgisi (morfolojik yapısı) incelenecektir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, halk edebiyatı ürünü olan türküleri dil bilimsel açıdan ele alarak Ardahan yöresine ait türkülerdeki çekim eklerinin kullanım sıklığını ve işlevselliğini nicel yöntemlerle ortaya koyacaktır. Böylece dil bilimsel verilerin daha somut bir hale getirilmesi ve morfolojik anlamda karşılaştırılabilir sonuçlar vermesi hedeflenmektedir.

Bu türkü metinleri, TRT Türk Halk Müziği repertuvarı, kaynak taraması ve bölgesel derlemeler yoluyla doğruluğu kesinleştirilmiş, Ardahan yöresine (Çıldır, Hanak, Göle, Merkez gibi) ait 24 geleneksel türkü metninden oluşmaktadır. Çalışma, bu metinlerde yer alan isim çekim ekleri, fiil çekim ekleri, ek-fiiller ve şahıs ekleriyle sınırlandırılacak; yapım ekleri ve söz dizimi (sentaks) özellikleri çalışma kapsamı dışında tutulacaktır.

Sayısal veri tabanından elde edilen sonuçlar doğrultusunda, Ardahan yöresine ait incelenecek 24 türküde isim çekim eklerinin ve fiil çekim eklerinin hangi sıklıkta kullanıldığı tespit edilecektir. Bununla beraber, başka yörelere ait türküler bu konuda ele alındığında bu çalışma, kaynak olarak örnek teşkil edecektir.

Sonuç olarak bu çalışma, halk edebiyatı ürünlerinin farklı yöntemler kullanılarak sadece derlemeyle yetinilmeyip dil bilimsel anlamda da bize farklı bir bakış açısı kazandıracak ve sayısal verilerle de akademik geçerliliği olan özgün bir araştırma alanı sunacaktır.

Anahtar Sözcükler: Ardahan yöresi, Halk türküleri, Çekim ekleri, Morfolojik inceleme.

ARDAHAN FOLK SONGS FROM THE PERSPECTIVE OF INFLEXIONAL SUFFIXES

Abstract: This study examines the morphological structure of folk song texts from the Ardahan region, which falls within the Eastern group of Turkish dialects. Accordingly, the aim of this study is to analyse these folk songs—which are products of folk literature—from a linguistic perspective, using quantitative methods to reveal the frequency of use and functionality of inflectional suffixes in Ardahan folk songs. The objective is thus to present linguistic data in a more concrete form and to yield results that are comparable in morphological terms. These folk song texts comprise 24 traditional folk songs from the Ardahan region (such as Çıldır, Hanak, Göle, and Merkez), the authenticity of which has been verified through the TRT Turkish Folk Music repertoire, literature reviews, and regional collections. The study will be limited to the

noun inflectional suffixes, verb inflectional suffixes, auxiliary verbs, and person suffixes found in these texts; derivational suffixes and syntactic features will be excluded from the scope of the study. Based on the results obtained from the digital database, the frequency of use of noun inflectional suffixes and verb inflectional suffixes in the 24 folk songs from the Ardahan region under examination will be determined. Furthermore, when folk songs from other regions are analysed in this regard, this study will serve as a model. Consequently, this study will not merely rely on compilation but, by employing diverse methods, will provide us with a fresh linguistic perspective on works of folk literature; furthermore, it will present an original field of research with academic validity underpinned by numerical data.
Keywords: Ardahan Region, Folk Songs, Inflectional Endings, Morphological Analysis.

СЛОВОИЗМЕНИТЕЛЬНЫЕ АФФИКСЫ В НАРОДНЫХ ПЕСНЯХ РЕГИОНА АРДАХАН: МОРФОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ

Аннотация: Исследование посвящено морфологическому анализу текстов народных песен региона Ардахан, говоры которого относятся к восточной группе диалектов турецкого языка. Цель работы — выявить частотность употребления и функциональные особенности словоизменительных аффиксов в текстах народных песен данного региона с использованием количественных методов анализа. Такой подход позволяет представить лингвистические данные в количественном выражении и получить результаты, пригодные для дальнейшего сопоставительного морфологического исследования. Материалом послужили тексты 24 традиционных народных песен, распространённых в регионе Ардахан, включая районы Чылдыр, Ханак, Гёле и центральный район. Достоверность текстов проверена по репертуару турецкой народной музыки Турецкой телерадиокорпорации (TRT), опубликованным источникам и региональным фольклорным сборникам. Исследование ограничивается анализом именных и глагольных словоизменительных аффиксов, показателей предикативности и личных окончаний. Словообразовательные аффиксы и синтаксические особенности текстов не входят в круг рассматриваемых вопросов. На основе количественных данных предполагается установить частотность употребления различных типов именных и глагольных аффиксов в отобранных песенных текстах. Полученные результаты могут послужить основой для аналогичного анализа народных песен других регионов Турции и последующего сопоставления их морфологических особенностей. Таким образом, исследование направлено на расширение традиционного подхода к изучению произведений устного народного творчества за счёт применения лингвистических методов и количественного анализа. Предполагается, что систематизация морфологических данных позволит выявить особенности употребления словоизменительных форм в песенном фольклоре Ардахана и создаст основу для дальнейших сопоставительных исследований.
Ключевые слова: регион Ардахан, народные песни, словоизменительные аффиксы, морфологический анализ.

Преподаватель Бейшеналиева Ботокоз Атахановна
Кыргызский национальный университет им. Жусупа Баласагына, г. Бишкек, Кыргызстан,
https://orcid.org/0000-0002-2006-2829, bota_beishenali@mail.ru

77. ПОЭТИЧЕСКИЙ ПЕРЕВОД КАК ФОРМА КУЛЬТУРНОГО ПОСРЕДНИЧЕСТВА: СТРАТЕГИИ РЕПРЕЗЕНТАЦИИ КЫРГЫЗСКОЙ ПОЭЗИИ В РУССКОЯЗЫЧНОМ ДИСКУРСЕ

Аннотация:Статья посвящена исследованию поэтического перевода как формы культурного посредничества в процессе репрезентации кыргызской поэзии в русскоязычном литературном дискурсе. Актуальность исследования определяется значением переводческой практики XX века для межлитературного и межкультурного взаимодействия и формирования представлений о национальной поэтике Кыргызстана в русскоязычном пространстве. Цель статьи — выявить основные переводческие стратегии и проследить их историческую динамику на материале разновременных переводов произведений Токтогула Сатылганова “Алымкан”, “Песня о Ленине” и Касыма Тыныстанова “Манас күмбөзү”. Методологическую основу составляет сравнительно-стилистический анализ оригиналов и переводных текстов с учетом образно-семантических, этнокультурных и ритмико-интонационных характеристик. Научная новизна исследования заключается в рассмотрении переводческих решений как моделей культурного посредничества и в систематизации выявленных стратегий. Анализ позволяет выделить три основные стратегии: семантическое упрощение и ослабление сакральной семантики этнокультурно значимых образов; компенсаторные приемы; поэтическую реконструкцию образной и ритмико-интонационной структуры оригинала. Установлено, что развитие переводческой практики характеризуется переходом от преимущественной адаптации и семантического сглаживания к более сложным формам функционального воспроизведения национально-поэтических доминант.

Ключевые слова: поэтический перевод; культурное посредничество; акынская традиция; межлитературный диалог; переводческие стратегии; репрезентация национальной литературы; образ медиатора; фигура переводчика.

KÜLTÜREL ARACILIĞIN BİR BİÇİMİ OLARAK ŞİİR ÇEVİRİSİ: KIRGIZ ŞİİRİNİN RUSÇA EDEBÎ SÖYLEMDE SUNULUŞ STRATEJİLERİ

Özet: Çalışma, Kırgız şiirinin Rusça edebî söylem içindeki temsili sürecinde şiirsel çeviriyi kültürel aracılığın bir biçimi olarak ele almaktadır. Araştırmanın güncelliği, XX. yüzyıldaki çeviri faaliyetlerinin edebiyatlararası ve kültürlerarası etkileşimdeki rolü ve Kırgızistan’ın ulusal poetikasına ilişkin tasavvurların Rusça edebî alanda oluşumundaki önemiyle belirlenmektedir. Çalışmanın amacı, şiirsel çevirinin temel stratejilerini ortaya koymak ve bunların tarihsel gelişimini

Toktogul Satılganov'un "Alymkan" ve "Lenin Şarkısı" ile Kasım Tınıstanov'un "Manas Kümbözü" adlı eserlerinin farklı dönemlerde yapılmış çevirileri üzerinden izlemektir. Araştırmanın metodolojik temelini, özgün metinler ile çeviri metinlerin imgesel-anlamsal, etnokültürel ve ritmik-intonasyonel özellikleri dikkate alınarak karşılaştırmalı-stilistik açıdan incelenmesi oluşturmaktadır. Araştırmanın bilimsel yeniliği, çeviri kararlarının kültürel aracılık modelleri olarak ele alınması ve belirlenen çeviri stratejilerinin sistematikleştirilmesinden oluşmaktadır. Analiz sonucunda, etnokültürel açıdan önemli imgelerin anlamsal olarak sadeleştirilmesi ve kutsal anlamlarının zayıflatılması, telafi edici yöntemlerin kullanılması ve özgün metnin imgesel ve ritmik-intonasyonel yapısının şiirsel olarak yeniden kurulması olmak üzere üç temel strateji belirlenmiştir.

Çeviri pratiğinin gelişiminin, ağırlıklı olarak uyarlama ve anlamsal yumuşatmadan ulusal-şiirsel baskın unsurların daha karmaşık işlevsel aktarım biçimlerine doğru ilerlediği ortaya konulmuştur.

POETIC TRANSLATION AS A FORM OF CULTURAL MEDIATION: STRATEGIES FOR REPRESENTING KYRGYZ POETRY IN RUSSIAN-LANGUAGE DISCOURSE

Abstract: The article examines poetic translation as a form of cultural mediation in the representation of Kyrgyz poetry within Russian-language literary discourse. The relevance of the study is determined by the significance of twentieth-century translation practices for interliterary and intercultural interaction and for the formation of perceptions of Kyrgyzstan's national poetics in the Russian-language literary space. The aim of the article is to identify the principal translation strategies and trace their historical development through different-period translations of Toktogul Satylganov's "Alymkan" and "Song about Lenin" and Kasym Tynystanov's "The Mausoleum of Manas." The methodological framework is based on a comparative stylistic analysis of original and translated texts, taking into account their figurative-semantic, ethnocultural, and rhythmic-intonational characteristics. The scholarly novelty of the study lies in examining translation decisions as models of cultural mediation and in systematizing the identified translation strategies. The analysis reveals three main strategies: semantic simplification and weakening of the sacred meaning of ethnoculturally significant images; the use of compensatory techniques; and poetic reconstruction of the figurative and rhythmic-intonational structure of the original. The study demonstrates that the development of translation practice was characterized by a transition from predominantly adaptive strategies and semantic smoothing toward more complex forms of functional reproduction of the national-poetic dominants of the original text.

Keywords: Poetic Translation, Cultural Mediation, Akyn Tradition, Interliterary Dialogue, Translation Strategies, Representation of National Literature, Mediator Figure, Translator Figure.

Д.ф.н., профессор, Оксана Михайловна Акай
Санкт-Петербургский государственный университет, Россия,
https://orcid.org/0000-0003-2773-5384, o.akay@spbu.ru

78. КОММУНИКАТИВНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ГРАММАТИЧЕСКИХ КАТЕГОРИЙ В ЗЕРКАЛЕ НЕПЕРЕВОДИМОСТИ: ЧИСЛОВЫЕ ФОРМЫ НЕСТАНДАРТНЫХ КОНСТРУКЦИЙ КАК ЗОНА КУЛЬТУРНОГО РЕЗОНАНСА

Аннотация: Статья посвящена исследованию коммуникативного потенциала грамматических категорий русского языка на примере числовых форм нестандартных конструкций в контексте проблемы непереводимости и культурного резонанса. Актуальность работы обусловлена необходимостью пересмотра универсалистского подхода к грамматике, игнорирующего её роль в порождении культурно-специфических смыслов, которые создают зоны непереводимости при межъязыковой передаче. Цель исследования — показать, как числовые формы нестандартных конструкций, нейтральные с позиций универсалистской парадигмы, становятся инструментами коммуникативного воздействия, формируя интерпретационные стратегии реципиента и производя перлокутивный эффект, который в иной культурной среде может быть утрачен или трансформирован. Материалом для анализа служат примеры из художественной литературы, медиадискурса и интернет-пространства. Методологическая база включает функционально-прагматический и контекстуальный анализ, а также корпусные методы. Теоретическая значимость состоит в переосмыслении роли грамматических категорий сквозь призму непереводимости и культурного резонанса. Практическая ценность связана с применением результатов в переводоведении, лингводидактике и анализе медиатекстов.

Выводы свидетельствуют, что числовые формы активно используются для создания имплицитных смыслов, управления вниманием и усиления эмоционального воздействия, что делает их зоной культурного резонанса и вызовом для перевода. Перспективы исследования – расширение анализа на другие грамматические категории и их роль в цифровой коммуникации.

Ключевые слова: коммуникативный потенциал, грамматическая категория, категория числа, нестандартные конструкции, непереводимость, культурный резонанс, прагматика, перлокутивный эффект.

ÇEVRİLEMEZLİK AÇISINDAN GRAMER KATEGORİLERİNİN İLETİŞİMSEL POTANSİYELİ: KÜLTÜREL REZONANS ALANI OLARAK STANDART DIŞI YAPILARDA SAYI BİÇİMLERİ

Özet: Çalışmada, Rusça gramer kategorilerinin iletişimsel potansiyelini, çevrilemezlik ve kültürel rezonans sorunu bağlamında standart dışı yapıların sayı biçimleri örneği üzerinden incelemeye adanmıştır. Çalışmanın güncelliği, diller arası aktarım sırasında çevrilemezlik alanları oluşturan kültüre özgü anlamların ortaya çıkmasında gramerin rolünü göz ardı eden evrenselci gramer

yaklaşımının yeniden değerlendirilmesi gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Araştırmanın amacı, evrenselci paradigma açısından nötr olan standart dışı yapıların sayı biçimlerinin nasıl iletişimsel etki araçlarına dönüştüğünü; alıcının yorumlama stratejilerini şekillendirerek farklı bir kültürel ortamda kaybolabilen veya dönüşüme uğrayabilen perloküsyonel bir etki oluşturduğunu ortaya koymaktır. Analiz materyalini edebî eserlerden, medya söyleminden ve internet ortamından alınan örnekler oluşturmaktadır. Metodolojik temel, işlevsel-pragmatik ve bağlamsal analiz ile derlem yöntemlerini kapsamaktadır. Araştırmanın kuramsal önemi, gramer kategorilerinin rolünün çevrilemezlik ve kültürel rezonans perspektifinden yeniden değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Çalışmanın pratik değeri ise elde edilen sonuçların çeviribilim, dil öğretimi ve medya metinlerinin analizinde uygulanmasıyla ilişkilidir.

Sonuçlar, sayı biçimlerinin örtük anlamların oluşturulması, dikkatin yönlendirilmesi ve duygusal etkinin güçlendirilmesi amacıyla etkin biçimde kullanıldığını göstermektedir. Bu durum, söz konusu biçimleri kültürel rezonans alanına dönüştürmekte ve çeviri açısından bir sorun oluşturmaktadır. Araştırmanın perspektifi, analizin diğer gramer kategorilerine ve bunların dijital iletişimdeki rolüne genişletilmesidir.

Anahtar Kelimeler: iletişimsel potansiyel, gramer kategorisi, sayı kategorisi, standart dışı yapılar, çevrilemezlik, kültürel rezonans, pragmatik, perloküsyonel etki.

THE COMMUNICATIVE POTENTIAL OF GRAMMATICAL CATEGORIES IN THE MIRROR OF UNTRANSLATABILITY: NUMBER FORMS OF NON-STANDARD CONSTRUCTIONS AS A DOMAIN OF CULTURAL RESONANCE

Abstract: The article is devoted to the study of the communicative potential of grammatical categories in the Russian language through the example of number forms of non-standard constructions in the context of the problem of untranslatability and cultural resonance. The relevance of the study is determined by the need to reconsider the universalist approach to grammar, which ignores its role in generating culturally specific meanings that create zones of untranslatability in cross-linguistic transfer. The aim of the study is to demonstrate how number forms of non-standard constructions, which are neutral from the perspective of the universalist paradigm, become instruments of communicative influence by shaping the recipient's interpretive strategies and producing a perlocutionary effect that may be lost or transformed in a different cultural environment. The material for the analysis consists of examples from literary works, media discourse, and the Internet. The methodological framework includes functional-pragmatic and contextual analysis, as well as corpus methods. The theoretical significance of the study lies in reconsidering the role of grammatical categories through the prism of untranslatability and cultural resonance. The practical value is associated with the application of the results in translation studies, language pedagogy, and the analysis of media texts.

The findings indicate that number forms are actively used to create implicit meanings, direct attention, and intensify emotional impact, which makes them a domain of cultural resonance and a challenge for translation. The prospects of the study involve extending the analysis to other grammatical categories and their role in digital communication.
Keywords: communicative potential, grammatical category, category of number, non-standard constructions, untranslatability, cultural resonance, pragmatics, perlocutionary effect.

Джелалатдин Ниязбердыевич Гарлыев
Хунаньский педагогический университет, Институт иностранных языков; г. Чанша, Китай
https://orcid.org/0009-0008-6819-6843, jelaluss@mail.ru

79. СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПЕРЕВОДА РУССКОГО ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА НА КИТАЙСКИЙ И АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫКИ (НА МАТЕРИАЛЕ ПОВЕСТИ К.Г. ПАУСТОВСКОГО “ЗОЛОТАЯ РОЗА”)

Аннотация: В статье представлены результаты сопоставительного исследования вопросов традиционного использования приёмов доместикации и форенизации в традициях китайского и английского переводоведения при переводе коммуникативной структуры и порядка слов в предложениях русского художественного текста. Исследование проведено на материале оригинального русского текста повести К.Г. Паустовского “Золотая роза” и текстов её переводов на китайский и английский языки. Результаты работы позволяют сделать следующие выводы: из трёх SVO-языков: русского, китайского и английского – наибольшей строгостью в соблюдении доминирующего порядка обладает английский, немного больше возможностей инверсивного порядка у китайского языка. Наименее строг в соблюдении порядка SVO русский язык, так как средствами актуального членения высказывания является порядок слов и фразовое ударение, которое может сопровождаться специальными словами; наиболее строг английский язык, в котором коммуникативная структура определяется иначе: корреляциями фразового ударения, артикля, грамматической категорией времени и контекстом. Китайскому переводчику чаще, чем английскому, удаётся передать коммуникативную структуру русских высказываний, несмотря на строгий порядок элементарных компонентов (Субъект → Предикат → Объект) и бóльшую, чем в русских высказываниях, степень коммуникативной зависимости от семантико-грамматических показателей их компонентов и контекстуальную зависимость от других фраз текста. Китайский переводчик предпочитает стратегию доместикации, преследуя точность перевода, а в английском переводе предпочтение отдаётся стратегии форенизации.

Ключевые слова: художественный перевод; порядок слов; коммуникативная структура; актуальное членение; сопоставительный анализ; русский, китайский и английский языки; Паустовский.

COMPARATIVE ANALYSIS OF TRANSLATING RUSSIAN FICTION INTO CHINESE AND ENGLISH (BASED ON KONSTANTIN G. PAUSTOVSKY'S STORY 'THE GOLDEN ROSE')

Abstract: This article presents the results of a comparative study of the traditional use of domestication and foreignization techniques in Chinese and English translation studies in translating the communicative structure and word order of sentences in Russian fiction text. The study is based on the original Russian text of Konstantin G. Paustovsky's novella "The Golden Rose" and its Chinese

and English translations. The results of the study allow the following conclusions to be drawn. Of the three SVO languages—Russian, Chinese, and English English demonstrates the greatest degree of rigidity in maintaining the dominant word order, while Chinese allows somewhat more possibilities for inverse word order. Russian is the least rigid in maintaining the SVO order, since the means of expressing the communicative structure of an utterance include word order and phrasal stress, which may be accompanied by specific lexical items. English, by contrast, is the most rigid language, in which the communicative structure is determined differently, through the interaction of phrasal stress, the article system, the grammatical category of tense, and context. Chinese translators are more often able than English translators to preserve the communicative structure of Russian utterances, despite the relatively strict order of their elementary components (Subject → Predicate → Object) and the greater degree of communicative dependence, compared with Russian utterances, on the semantic and grammatical properties of their components, as well as on the contextual dependence of individual phrases on other parts of the text. Chinese translators tend to favor the strategy of domestication in pursuit of translation accuracy, whereas English translations tend to favor the strategy of foreignization.
Keywords: literary translation; word order; communicative structure; actial division; comparative analysis; the Russian, Chinese, and English languages; Paustovsky.

RUSÇA EDEBÎ METNİN ÇİNCE VE İNGİLİZCEYE ÇEVİRİSİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

(K. G. PAUSTOVSKİY'NİN "KIZIL GÜL" ÖYKÜSÜ ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN)

Özet: Bu çalışmada, Rusça edebî metinlerdeki cümlelerin iletişimsel yapısının ve sözcük dizilişinin çevirisinde, Çin ve İngiliz çeviribilimi geleneklerinde geleneksel olarak kullanılan yerlileştirme (domestication) ve yabancılaştırma (foreignization) yöntemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesinin sonuçları sunulmaktadır. Araştırma, K. G. Paustovskiy'nin *Altın Gül* adlı öyküsünün özgün Rusça metni ile bu eserin Çince ve İngilizce çevirileri temelinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonuçları, Rusça, Çince ve İngilizce olmak üzere üç SVO dili arasında baskın sözcük dizilişine en sıkı biçimde bağlı olan dilin İngilizce olduğunu, Çincenin ise ters diziliş açısından nispeten daha fazla esneklik sunduğunu göstermektedir.

Rusça, SVO dizilişine uyma bakımından en az katı dildir. Bunun nedeni, Rusçada ifadelerin güncel bölümlenmesinin temel araçlarının sözcük dizilişi ve gerektiğinde özel sözcüklerle desteklenebilen tümce vurgusu olmasıdır. İngilizcede ise iletişimsel yapı farklı biçimde belirlenmekte; tümce vurgusu, artikel, zaman kategorisi ve bağlam arasındaki ilişkiler aracılığıyla oluşturulmaktadır.

Çinli çevirmenin, temel bileşenlerin (Özne → Yüklem → Nesne) katı dizilişine ve Rusça ifadelere kıyasla bileşenlerin anlamsal-dilbilgisel göstergelerine daha yüksek düzeyde iletişimsel bağımlılığa ve metindeki diğer ifadelerle bağlamsal bağımlılığa rağmen, Rusça ifadelerin iletişimsel yapısını İngilizce çevirmene kıyasla daha sık başarıyla aktardığı görülmektedir.

Çinli çevirmen, çeviride doğruluğu sağlama amacı doğrultusunda ağırlıklı olarak yerlileştirme (domestication) stratejisini tercih ederken, İngilizce çeviride yabancılaştırma (foreignization) stratejisine öncelik verilmektedir.
Anahtar Kelimeler: edebî çeviri, sözcük dizilişi, iletişimsel yapı, güncel bölümlenme, karşılaştırmalı analiz, Rusça, Çince, İngilizce, Paustovskiy.

Dr. Öğretim Üyesi Szilárd Szilágyi
Bükreş Üniversitesi, Yabancı Diller ve Edebiyatlar Fakültesi, Macarca/Hungaroloji Anabilim Dalı/ Romanya, Bükreş
https://orcid.org/0009-0003-5578-9360, szilard.szilagyi@lls.unibuc.ro

80. İKİ HALKIN BİRBİRİNİ KARŞILIKLI TANIMA ARACI OLARAK MACAR VE TÜRK TARİHİ ROMANLARININ ÇEVİRİLERİ

Özet: Bu çalışma, yaklaşık yedi yüzyıllık Türk-Macar ilişkilerinin tarihî romanlardaki edebî temsillerinden hareketle, iki halkın ortak tarihsel geçmişe ilişkin farklı anlatılarını ve bu anlatıların karşılıklı tanımaya sunduğu imkânları incelemektedir. Macar tarihî romanlarında Osmanlı hâkimiyeti, Türkler ve Türk kültürüne ilişkin imgelerin zaman içerisinde geçirdiği dönüşüm ele alınırken, Türk edebiyatında Bahaeddin Özkişi'nin *Köse Kadı* ve *Uçtaki Adam* romanlarında Macarların ve Macar tarihinin hangi ideolojik ve imgesel çerçeveler içerisinde kurgulandığı karşılaştırmalı bir perspektifle değerlendirilmektedir. Bu karşılaştırma, tarihî romanın yalnızca geçmişi edebî düzlemde yeniden inşa eden bir kurmaca türü olmadığını, aynı zamanda kolektif hafızayı, ulusal tarih anlatılarını ve "öteki"ne ilişkin kültürel tasavvurları biçimlendiren önemli bir temsil alanı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Géza Gárdonyi'nin *Egri csillagok* (*Eğri Yıldızları*) ve Csaba Ujkéry'nin *Handzsár a tükörben* (*Aynadaki Hançer*) adlı eserlerinin Erdal Şalikoğlu tarafından Türkçeye çevrilmesi, Türk okurunun ortak tarihsel geçmişe Macar edebiyatının perspektifinden bakabilmesini sağlayan ve farklı tarihsel tecrübeler karşısında empati geliştirmesine imkân tanıyan anlamlı bir kültürlerarası aktarım örneği olarak değerlendirilmektedir. Sonuç olarak çalışma, Macar ve Türk tarihî romanlarının karşılıklı çevirisinin, ulusal tarih anlatılarının farklılığını ortadan kaldırmaksızın ötekinin tarihsel hafızasını ve duygusal tecrübesini kavramaya katkı sunduğunu, böylece iki halk arasındaki edebî ve kültürel diyaloğu derinleştiren önemli bir karşılıklı tanıma aracına dönüşebileceğini ileri sürmektedir.
Anahtar Kelimeler: Türk-Macar ilişkileri, tarihî roman, edebî çeviri, tarihsel anlatı, kolektif hafıza, kültürel temsil, öteki imgesi, kültürlerarası diyalog.

TRANSLATIONS OF HUNGARIAN AND TURKISH HISTORICAL NOVELS AS A MEANS FOR THE TWO PEOPLES TO GET TO KNOW EACH OTHER

Abstract: This study examines the role of Hungarian and Turkish historical novels and their translations in promoting mutual understanding between the two nations, whose shared history has often been interpreted through different national narratives. Focusing on literary representations of the centuries-long Hungarian–Ottoman relationship, it compares how Hungarian historical novels portray Turks, Ottoman rule, and Turkish culture with the image of Hungarians and Hungarian history presented in the novels of the Turkish writer Bahaeddin Özkişi. The analysis demonstrates that historical fiction not only reflects national perspectives and stereotypes but can also offer

alternative viewpoints and foster empathy toward the experiences, emotions, and historical memory of the other nation. Particular attention is given to the Turkish translations of Géza Gárdonyi's *Egri csillagok* (*Eğri Yıldızları*) and Csaba Ujkéry's *Handzsár a tükörben* (*Aynadaki Hançer*) by Erdal Şalikoğlu, which present Turkish readers with contrasting Hungarian perspectives on the shared past. The study concludes that the mutual translation of Hungarian and Turkish historical fiction can contribute significantly to a deeper understanding of differing historical narratives while strengthening literary relations, mutual sympathy, and cultural dialogue between the two peoples.
Keywords: Hungarian Turkish relations, historical novel, literary translation, historical narratives, cultural representation; mutual understanding, Hungarian literature, intercultural dialogue; image of the other.

ПЕРЕВОДЫ ВЕНГЕРСКИХ И ТУРЕЦКИХ ИСТОРИЧЕСКИХ РОМАНОВ КАК СРЕДСТВО ВЗАИМНОГО ПОНИМАНИЯ ДВУХ НАРОДОВ

Аннотация: В статье на материале художественных произведений, отражающих почти семисотлетнюю историю турецко-венгерских отношений, рассматриваются различия в национальных представлениях об общем прошлом и анализируется роль исторического романа в укреплении взаимопонимания между двумя народами. Особое внимание уделяется трансформации образов турок и турецкой культуры османского периода в венгерской исторической прозе. Одновременно проводится сравнительный анализ образов венгров и истории Венгрии в романах турецкого писателя Бахаэддина Озкиши "Кёсе Кады" (Köse Kadı) и "Человек на рубеже" (Uçtaki Adam). Исследование показывает, что исторический роман служит не только средством художественного воссоздания прошлого, но и важным инструментом формирования коллективной памяти и образа "другого". В этом контексте турецкие переводы романов Гезы Гардони "Звёзды Эгера" (Egri csillagok) и Чабы Уйкери "Кинжал в зеркале" (Handzsár a tükörben), выполненные Эрдалом Шаликоглу, рассматриваются как значимый пример межкультурного взаимодействия. Эти переводы позволяют турецкому читателю взглянуть на общее прошлое с позиции венгерской исторической памяти и глубже понять исторический опыт иного народа. Сделан вывод, что взаимный перевод исторической прозы способствует углублению межкультурного диалога и укреплению литературных связей при сохранении специфики национальных интерпретаций прошлого.
Ключевые слова: турецко-венгерские отношения, исторический роман, художественный перевод, историческое повествование, коллективная память, литературная репрезентация, образ "другого", межкультурный диалог, Бахаэддин Озкиши, Эрдал Шаликоглу.